

LYS EDEBİYAT BİLGİLERİ

ÇIKMIŞ SORULARA GÖRE KONU ANALİZİ

Mehmet Zeki MARSAK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
SÖZLÜ ANLATIM TÜRLERİ	7
ÖĞRETİCİ METİNLER.....	8
COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER-Şiir	10
YAZILI EDEBİYAT	22
HALK EDEBİYATININ TEMSİLCİLERİ.....	24
DİVAN EDEBİYATININ ŞAİR VE YAZARLARI	25
GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER.....	31
EDEBİ AKIMLAR	34
TANZİMAT EDEBİYATI.....	37
SERVET-İ FUNUN EDEBİYATI (1896–1901)	45
FECR-İ ATİ DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI(1908–1911)	51
MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ	52
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI	56
A) ŞİİR	57
BEŞ HECECİLER	57
YEDİ MEŞALECİLER	59
ÖZ ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR (SAF ŞİİR).....	61
SERBEST NAZİM VE TOPLUMCU ŞİİR (1920 – 1960)	64
MİLLİ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR (MEMLEKETÇİLER)	66
HİSARCILAR (HİSAR AKIMI)	68
GARİP (BİRİNCİ YENİ) AKIMI	71
GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR	72
MAVİCİLER (MAVİ AKIMI).....	75
İKİNCİ YENİCİLER	76
İKİNCİ YENİ SONRASI TOPLUMCU ŞİİR (1960 – 1980)	78
1980 SONRASI ŞİİRİ	79
CUMHURİYET DÖNEMİNDE HALK ŞİİRİ	80
CUMHURİYET DÖNEMİNDE OLAY ÇEVRESİNDE OLUŞAN EDEBÎ METİNLER	82
1. ANLATMAYA BAĞLI EDEBÎ METİNLER (HİKÂYE-ROMAN).....	82
MİLLİ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ESERLER	82
TOPLUMCU GERÇEKÇİ ESERLER (TOPLUMSAL GERÇEKÇİLER)	83

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ESERLER	88
MODERNİZMİ ESAS ALAN ESERLER.....	90
2.CUMHURİYET DÖNEMİNDE GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER	95
3. CUMHURİYET DÖNEMİ ÖĞRETİCİ METİNLERİ	96
DÜNYA EDEBİYATI.....	98
LYS İÇİN ÖNEMLİ KISA BİLGİLER.....	104
KISA TEKRARLAR VE ÖNEMLİ EDEBİYAT BİLGİLERİ	111
TÜRK EDEBİYATI ESER ÖZETLERİ.....	117
DÜNYA EDEBİYATI ROMAN ÖZETLERİ.....	136
YAZAR-ESER-TÜR SÖZLÜĞÜ	141

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

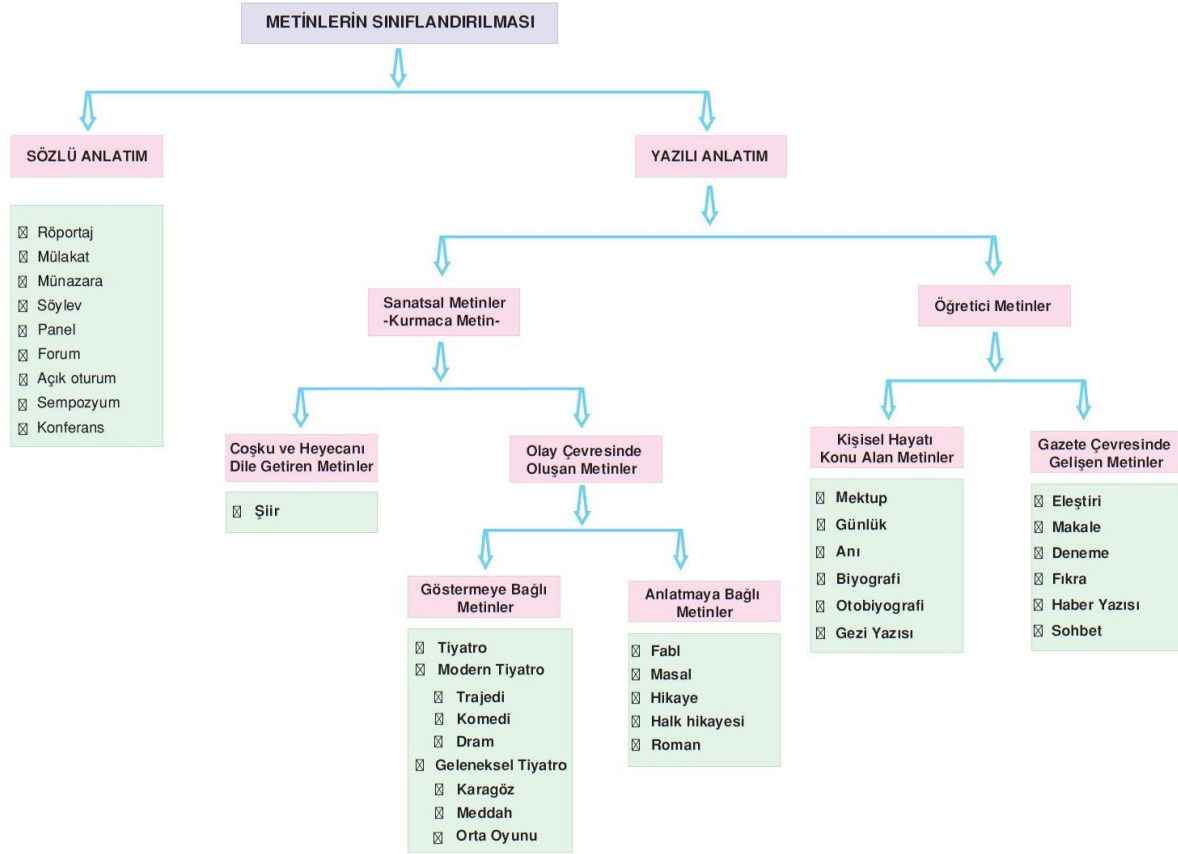
Üniversite sınavı hayatınızın en önemli dönüm noktalarından birisidir. Bu sınav sonunda kazanacağınız bölüm ve edineceğiniz meslek sizin bundan sonraki hayatınızda yaşam biçiminiz olacaktır.

Bildiğiniz gibi bu maraton YGS ve LYS bölümlerinden oluşuyor. Özellikle Eşit Ağırlık ve Sözel puanlarıyla tercih yapacak öğrenciler için LYS' deki Edebiyat netlerinin sayısı ve getireceği puan çok önemlidir. Bu konuyla ilgili hazırlanmış birçok kaynak var. Benim hazırladığım bu kaynak ise 2006'dan bu yana LYS' de çıkmış, ÖSYM'nin üzerinde en çok durduğu Edebiyat konuları ve sorduğu sorularını, ki bu bilgi şıkta verilmiş olsa bile, analiz etmeye çalıştığım bir kaynaktır. Amacım Edebiyat gibi konusu çok ve ezbere dayalı bir derste ÖSYM'nin üzerinde özellikle durduğu konuları öğrencilerle paylaşarak yüklerini biraz olsun hafifletmeye çalışmak ve özellikle nerelere çalışmalarını gerektiği konusunda öğrencilere yol göstermektir.

Bu çalışmada bazı önemli konu başlıklarının yanında veya altında tarih ve "C", "Ş" harflerinden birini gördüğünüzde; bu konunun o tarihte çıkmış bir sorunun cevabı veya soruda bulunan bir şık olduğunu bilmenizi isterim. Örneğin " gazel (2007 C, 2012 Ş) " şeklinde bir ibare gördüğünüzde, gazel konusunun 2007'de sorulan soruda ' cevap şıkkı', 2012' de sorulan soruda ise ' cevap dışında herhangi bir şık' olarak yer aldığının göstergesidir. Ve sizin de konulara çalışırken yanında veya altında bu ibarenin olduğu konulara ağırlık vermeniz daha doğru olacaktır.

Yaptığım bu çalışmanın bütün öğrenci arkadaşlarıma faydalı olması dileğiyle, bu zorlu maratonda emek sarf eden, ter döken bütün öğrencilere başarılar dilerim.

Mehmet Zeki MARSAK

SÖZLÜ ANLATIM TÜRLERİ

(her yıl ortalama 1 soru)

1.KONFERANS:(2013 Ş ve 2011 Ş)_ Bilim, sanat vb. konularda düşünürlerin, sanatçıların bir dinleyici topluluğu karşısında yaptığı konuşmalardır.

Konferans, bir konu hakkında izleyene bilgi vermek amacı güttüğünden alanında uzman kişilerce verilir. Kesinlik, inandırıcılık temel özelliğidir.

Konferans verilmeden önce uzun bir çalışma gerekmektedir. Konferans sonunda dinleyiciden gelecek sorulara da hazırlıklı olunmalıdır.

Konferanslar genellikle kapalı bir alanda yapılır ve çeşitli alanlarda (sanat, edebiyat, bilim, siyaset...) olabilir.

2.SÖYLEV(NUTUK/HİTABET): (2011 Ş) Bir topluluğa düşünce ve duyguların aşılması amacıyla yapılan konuşmadır.

Söylev veren kişinin (hatip) ikna kabiliyeti, ses tonu, jest ve mimikleri söylevin temel özellikleridir.

Türk edebiyatında ilk söylev örneği Göktürk Yazıtları'dır.

Cumhuriyet döneminin en büyük en büyük söylevi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Nutuk" adlı eseridir.

Söylevin dünyadaki en büyük ustaları: Sokrates, Cicero ve Demosthenes'dir.

3.PANEL:(2011Ş, 2013Ş) Bir konu ya da sorun üzerinde bir başkan ve birkaç konuşmacının (en az 3 en fazla 6) düşünce alışverişinde bulunmasıdır.

Panelde amaç bir sorun üzerinde karara varmak değil, konuyu çeşitli yönlerden değerlendirmektir.

Küçük bir dinleyici kitlesi önünde yapılır.

4.FORUM:(2011Ş, 2013Ş) Güncel veya gündemdeki bir konunun, daha önce hazırlık yapmamış bir grup tarafından tartışılmasıdır. Forumda dinleyiciler de tartışmaya katılıp soru sorabilirler. Panelden ayrılan en önemli özelliği budur. Eğer panel sonrasında dinleyiciler de tartışmaya katılırsa tartışma forum halini alır.

5.SEMPOZYUM: (2011 C) Sanatsal, bilimsel, düşünsel değer taşıyan konuların, konuyla ilgilenen küçük bir dinleyici topluluğu önünde işlenmesidir.

Sempozyumda en az 3 en fazla 6 konuşmacı vardır.

Konuşmalar 20 dakika ile sınırlıdır.

Sempozyum, bir veya birkaç gün sürer.

6.MÜNAZARA: (2011 Ő, 2013 C) Bir konunun iki karşıt yönü üzerinde tarafların tartışmasıdır.(tez ve anti tez) İki grup, bir başkan ve jriden oluşur.

Konuşmacı gruplar 2 ya da 4 kişiden oluşur.

Amaç, savunulan tezi kanıtlamak, karşı tarafın tezini rtmektir.

Mnazaranın sonunda jüri grupların puanlamalarını yapar, kazanan grup ilan edilir.

7.AÇIK OTURUM: (2013 Ő) Toplumun çoğunluğunu ilgilendiren bir konunun, bir başkan yönetiminde uzman kişilerce irdelenerek tartışılmasıdır.

Tartışmada amaç tartışılan konuyu topluma anlatmak ve toplumu bilgilendirmektir.

Tartışılan konunun toplumun büyük kesimini ilgilendirmesi ve güncel olması açık oturumun önemini arttırır.

ÖĞRETİCİ METİNLER

(her yıl ortalama 1 soru)

1.Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler

Hatıra (Anı) : (2006 Ő)

Bir yazarın kendisini yaşadığı ya da tanık olduğu olayları, sanat değeri taşıyan bir üslupla anlattığı yazılardır.

*Geçmişteki olay üzerine yazılır.

*Yazar, olayları kendi bakış açısından anlatır.

*Anılar, yaşandığı dönem hakkında bilgi verir.

Günlük (Günce) : (2006 Ő, 2011 Ő, 2013 C)

Yaşanan olayların, izlenimlerin, tarih atılarak, günü gününe yazılması ile oluşan tre günlük denir.

*Yazarın hayatından izler taşır.

*Divan edebiyatında **Ruzname** denir.

Gezi Yazısı :

Yazarın yurt içinde ve yurt dışında gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici özelliklerini anlattığı yazı türüdür.

*Yazar gördüklerini, okuyucusunun daha iyi algılaması için, karşılaştırma yapar. Okur sanki o yerleri sanatçıyla gezer gibi olur.

* Eskiden gezi yazılarına **seyahatname**, **seyahat yazıları** denirdi.

Biyografi (Yaşam yks) :(2006 Ő)

Edebiyat, sanat, siyaset, ticaret vb. alanlarda haklı bir ne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya duyurmak amacıyla yalın bir dille, tarafsız bir görüşle yazılan inceleme yazılarına (biyografi) denir.

*Kişiyi tüm yönleriyle tanıtır.

*Açık, sade bir dil kullanılır.

*Divan edebiyatında Şairleri anlatan bu eserlere, "**Tezkire**" denirdi.

Otobiyografi (z yaşam yks) :(2010 C)

Kişinin kendi hayatını anlattığı yazıya otobiyografi denir.

* Çoğu zaman bunlarda, sanatçı kendisiyle beraber aile büyüklerinden, çevreden, aile içi durumlardan da söz eder.

Mektup :

Bir düşünce veya duygunun birilerine iletilmesi amacıyla yazılan özel yazılara mektup denir.

*Mektupta kullanılacak anlatım, bunu okuyacak kişinin kültür düzeyine göre ayarlanır.

*Edebiyatımızda mektup türü, Tanzimat Edebiyatı döneminde gelişmeye başlar.

* Mektuplar, dört grupta sınıflanmaktadır:

(1) zel Mektuplar (2) Edebî Mektuplar (3) Resmî ve (4) İş Mektupları

2.Gazete Çevresinde Gelişen Metinler

Makale:(2006 Ş, 2006 C, 2010 Ş, 2011 C, 2013 Ş)

Herhangi bir konuda bir görüşü veya düşünceyi açıklamak, savunmak ve kanıtlamak amacıyla yazılan yazılara makale denir.

*Makaleler ciddi bilimsel yazılardır.

*Öne sürülen düşünceler ispat edilir.

*Edebiyatımızda makale türünün ilk örneklerine **Tanzimat dönemi** edebiyatında rastlanır.

*Türk Edebiyatında ilk makale **Şinasi'nin Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi'**dir.

*Türk edebiyatında makale türünde eser verenler: Ziya Paşa, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Şemsettin Sami, Hüseyin Cahit Yalçın, Cenap Şahabettin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfkı Atay.

Fıkra: (2006 Ş, 2011 Ş, 2013 Ş)

Yazarın güncel konularda, ülke ve toplum sorunlarını akıcı bir dille kaleme aldığı gazete yazılarına fıkra denir.

*Fıkra ele alınan düşüncelerin ispat kaygısı yoktur.

*Günlük gazete yazılarıdır.

*Fıkra yazarlığı için geniş bir kültür birikimine sahip olmak ve sürekli kendini yenilemek gerekir.

*Edebiyatımıza **Tanzimat** ile birlikte girmiştir. Ahmet Rasim, Refik Halit Karay, Ahmet Haşim, Hüseyin Cahit Yalçın ve Peyami Safa fıkraları ile tanınır.

Fıkra – Makale Arasındaki Farklar

*Makalede görüşü kanıtlama amacı güdülürken, fıkra böyle bir amaç güdülmez.

*Makalede nesnel nitelik, fıkra öznel nitelik ağır basar.

*Makale yazmak uzmanlık, bilgi birikimi ve ustalık ister. Fıkra değişik bakış açıları ile aynı konu serbestçe işlenebilir.

*Fıkra, makaleye göre daha kısa bir yazı türüdür.

*Günümüzde gazetelerde güncel ve aktüel olaylardan söz eden köşe yazıları halk arasında makale olarak adlandırılırsa da gerçekte bunlar fıkradır.

*Öğreticilik havası ağır basan fıkralar makaleye benzer.

Deneme: (2006 Ş, 2013 Ş)

Yazarın herhangi bir konuda samimi bir üslupla kaleme aldığı yazılara deneme denir.

*Yazar yazdıklarını ispatlamak zorunda değildir.

*Fransız edebiyatında **Montaigne** deneme türünün başlangıcını oluşturmuştur.

*Türk edebiyatında Ahmet Haşim, Ahmet Rasim, Nurullah Ataç, Salah Bırsel gibi sanatçılar deneme türünde eser vermişlerdir.

Sohbet (Söyleşi):

Yazarın kişisel düşüncelerini birileriyle sohbet eder bir tarzda yazdığı fikir yazılarına söyleşi denir.

*Senlibenli bir üslupta kaleme alınır. Düşünceleri ispat etme kaygısı yoktur.

*Sohbetlerde fıkralardan, hikâyelerden, hatıralardan yararlanılabilir.

*Sanat, siyaset, ekonomi, kültürel yaşam, günlük yaşam gibi konularda yazılır.

Türk edebiyatında Şevket Rado, Nurullah Ataç, Ahmet Rasim sohbet türünde eser veren sanatçılardan bazılarıdır.

Eleştiri: (2006 C, 2011 Ş)

Sanat ve düşünce eserinin tanıtılmasında zayıf ve güçlü yönlerin belirtilmesi amacıyla yazılan yazılara eleştiri (tenkit) denir. Eleştiri yazarına ise eleştirmen denir.

*Eleştiriler okuyucuyu bilgilendirir, eserin değerini ortaya koyar. Eleştiride sadece olumsuz yönler değil olumlu yönler de belirtilir. Eleştiri öncesi iyi bir araştırma yapılması gerekir.

*İzlenimsel (öznel) eleştiri, nesnel eleştiri, sanatçıya yönelik eleştiri, esere yönelik eleştiri ve topluma yönelik eleştiri gibi çeşitleri vardır.

*Tanzimat'la birlikte eleştiri türü gelişme kaydetmiştir.

*Namık Kemal, Ziya Paşa, Mehmet Kaplan, Berna Moran gibi sanatçılar eleştiri türünde eser vermişlerdir.

Röportaj: (2011 Ş, 2013 Ş)

Getirmek, toplamak anlamına gelen röportaj; araştırma, inceleme, gezip görme sonucu oluşturulan yazılardır.

*Röportajda ön hazırlık yapıldıktan sonra incelemelerde bulunulur ve fotoğraf ile zenginleştirilir.

*Haber yazılarıdır, gazete ve dergilerde yayımlanır.

COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER ŞİİR

(Bu konu oldukça önemlidir. Her sene ortalama 5 soru çıkmaktadır)

ŞİİRDE AHENK (SES VE RİTM) (2008 C)

Ahenk kelimesi uyum anlamına gelmektedir. Şiirde ahenk; ustaca kullanılan ses akışı, söyleyiş, ritim, ölçü ve her türlü ses benzerliğiyle sağlanır. Şiirde ahengi sağlamak için ölçü, uyak, vurgu, tonlama gibi değişik unsurlar kullanılır. Şiirde ahengi sağlayan unsurları şöyle sıralayabiliriz:

1) Vurgu: Bir kelimedede hecelerden birinin diğerlerine göre daha baskılı, daha kuvvetli söylenmesidir.

Gök sarı toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı
Arkada zincirlenen Toros Dağları

2) Tonlama: Anlatılmak istenen duygu veya düşüncenin daha etkili ifade edilebilmesi için ses tonunu değiştirerek okumaya tonlama denir. Böylece acıma, üzüntü, özlem, hayranlık, sevgi gibi duygular belirginlik kazanır.

Bir sarsıntı... Uyandım uzun süren uykudan,
Geçiyordu araba yola benzer bir sudan.

3) Ölçü: Ahengi sağlamak şiire belli bir düzen vermek için şiirlerde çeşitli ölçüler kullanılır. Türk edebiyatında hece ve aruz ölçüsü olmak üzere iki çeşit ölçü kullanılmıştır.

a) Hece ölçüsü: (2006 Ş,2007 Ş,2009 Ş,2011 Ş,2012 Ş,2013 Ş) Şiirdeki tüm dizelerin hecelerinin sayısının eşit olması esasına dayanır.

* Hece ölçüsü Türklerin bulduğu bir ölçüdür.

* Bilinen en eski Türk şiirlerinde de bu ölçü kullanılmıştır.

* 7'li, 8'li, 11'li hece ölçüsü kalıpları en çok kullanılan kalıplardır.

Durak:(2007 Ş, 2008 C) Ölçü kalıpları içerisindeki durma yeridir. Hece ölçüsünde duraklar sözcükleri bölmez.

*Hece şiirlerinde, sayı denkliliğinden başka durak denkliliği de aranır. "**Durak**", hece ölçüsüne uyum sağlayan bir çeşit ses kesimidir. Güzel bir şiirde, sözcük tam durak yerinde biter ve okuyana uygun bir nefes payı böylece verilmiş olur.

*Duraklar hiçbir zaman sözcüğü bölmez; sözcük sonlarına gelir. Heceyle oluşturulan bütün şiirlerde durak aranacak diye bir kural da yoktur. Yani hece ölçüsüyle oluşturulmuş duraksız şiirlerimiz de vardır.

*İslamiyet'ten önceki dönemlerde de kullandığımız hece ölçüsü, tamamen yerli ve milli ölçümüzdür. Halk edebiyatının temel ölçüsü olmasına rağmen **Nedim** ve **Şeyh Galip** gibi büyük Divan şairleri tarafından da kullanılmıştır. Eskiden bu ölçüye "parmak hesabı" veya "parmak ölçüğü" denirdi.

*Hece ölçüsünün Türk edebiyatında kullanılan başlıca kalıpları 5 ile 16 hece arasındadır. 5 heceden küçük kalıplarla yazılan ya da söylenen şiirler çok azdır

Örnek-1

Gâh eserim / yeller gibi (4 + 4 = 8)

Gâh tozarım / yollar gibi (4 + 4 = 8)

Gâh akarım / seller gibi (4 + 4 = 8)

Gel gör beni / aşk neyledi (4 + 4 = 8) (Yunus EMRE)

Bu dördlük, 8'li hece ölçüsü ile söylenmiştir ve 4 + 4 **duraklıdır**.

Örnek-2

Güzellerin bahçesinde/ açılan

(4 + 4 + 3 = 11)

Lale midir/ sümbül müdür/ gül müdür

(4 + 4 + 3 = 11)

Beyaz gerdanına/ İnip saçılan

(6 + 5 = 11)

Zülûf müdür/ kakül müdür/ tel midir(4 + 4 + 3 = 11)(Gevheri)

Yukarıdaki dördlük, 11 'li hece ölçüsüyle söylenmiştir ve 4 + 4 + 3 **duraklıdır**.

b) Aruz ölçüsü: Dizelerdeki hecelerin açıklık kapalılık esasına bağlı olan bir ölçü sistemidir. Sonu ünlü ile biten heceler "açık", sonu ünsüzle biten heceler de "kapalı" hece olarak adlandırılır. Ayrıca uzun ünlülü heceler ile dize sonundaki heceler daima kapalı kabul edilir.

c) Serbest Ölçü: Herhangi bir sisteme bağlı olmayan ölçüdür.19.yüzyıl sonlarından itibaren edebiyatımıza girmiştir.

4) Uyak (Kafiye) ve Redif:***** (her yıl sorulan bir konudur)

Uyak: Dize sonlarında bulunan ve görevleri farklı olan ses veya ek benzerlikleridir.

Redif: (2006 Ş, 2007 C, 2008 Ş, 2009 Ş,2012 C) Mısra sonlarında bulunan aynı görevdeki ses, ek ve kelime tekrarlarıdır.

Her yalana kanmışım	kafiye:"an"
Her söze inanmışım	redif: "mışım"
Ben artık sevgiden de	
Bıkmışım, usanmışım	

Uyak Çeşitleri (2006 C, 2007 C, 2008 Ş,2009 Ş, 2009 C, 2011 C, 2013 Ş)

a) Yarım Uyak:(Sadece bir ünsüzün benzeşmesiyle oluşan kafiye yarım uyak denir.

Ecel büke belimizi	bel	
Söyletmeye dilimizi	dil	imizi: redif
Hasta iken halimizi	hal	l: yarım uyak
Soranlara selam olsun	ol	

b) Tam Uyak:(2006 C, 2007 Ş, 2008 C, 2009 Ş, 2010 C, 2011 C, 2012 C, 2013 Ş) Bir ünlü bir ünsüz olmak üzere **iki sesin** benzerliğiyle oluşan uyağa tam uyak denir.

Ben gideyim yol gitsin, ben gideyim yol gitsin;	git -işit	it: tam uyak, sin: redif
İki yanımdan aksın bir sel gibi fenerler		
Tak, tak ayak sesimi aç köpekler işitsin	fener - kemer	er: tam uyak ler: redif
Yolumda bir tak olsun zulmetten taş kemerler		

c) Zengin Uyak: En az **üç sesin** benzerliğiyle oluşan uyağa zengin uyak denir.

Bir idamlık Ali vardı, asıldı	asil	
Kaydını düştüler, mühür basıldı	basıl	asil: zengin uyak, di: redif
Geçti gitti, birkaç günlük fasıldı.	fasıl	

d) Cinaslı Uyak: Aynı seslerden oluşan; fakat farklı anlamları karşılayan kelimelerle yapılan uyağa cinaslı uyak denir. Cinas bir kelimenin tekrarı değildir. (Aynı kelimenin aynı anlamla tekrar etmesine redif denir.)

Ör: "Kalem böyle çalınmıştır yazıma

Yazım kışa uymaz kışım yazıma"

Bu beyitteki "yazıma" sözcüklerinin yazımı aynıdır; ancak birinci dizede **kaderime** anlamında ikinci dizede ise **yaz mevsimi** anlamında kullanıldığından cinaslı uyaktır.

NOT: Yazımları ve anlamları aynı olan iki sözcük redif; yazımları aynı ancak anlamları farklı olan iki sözcük cinaslı kafiye oluşturur.

NOT: Uzun okunan ünlüler iki ses değerinde kabul edilir.(â,ê... şapkalı ünlüler)

Uyak Düzeni (Şeması) ve Çeşitleri (2007 Ş, 2008 Ş, 2009 Ş, 2012 Ş, 2013Ş)

a) Düz uyak: Uyaklı kelimeler **aaxa** veya **aaab** şeklinde sıralanmışsa buna düz uyak denir.

Hiç anılmaz olmuş atalar adı	adı	a
Beşikte bırakmış ana evladı	evladı	a
Kırılmış yetimin kolu kanadı	kanadı	a
Zulüm pençesinden aman kalmamış	kalmamış	b

b) Çapraz uyak: Uyaklı kelimeler **abab** şeklinde sıralanmışsa buna çapraz uyak denir.

Sokaktayım kimsesiz bir sokak ortasında	ortasında	a
Yürüyorum arkama bakmadan yürüyorum	yürüyorum	b
Yolumun karanlığa sapanan noktasında	noktasında	a
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum	görüyorum	b
Necip Fazıl Kısakürek		

c) Sarma uyak: Uyaklı kelimeler **abba** şeklinde sıralanmışsa buna çapraz uyak denir.

En son Bektaş Ağa çöktü diz üstü	üstü	a
Titrek elleriyle gererken yayı	yayı	b
Her yandan bir merak sardı alayı	alayı	b
Ok uçu, hedefin kalbine düştü	düştü	a

d) Mani tipi uyak: Mani tipindeki şiirlerde kullanılan uyak türüdür. **aaxa** şeklinde uyaklanır. **Tek dörtlük için geçerlidir.**

Dağlarda kar kalmadı
Gözlerde fer kalmadı
Daha yazacak idim
Kâğıtta yer kalmadı

5) Aliterasyon ve Asonans:

Bir şiirin dizelerinde sürekli **aynı ünsüzün** tekrarlanmasından oluşan ahenge **aliterasyon** denir.

Bir şiirin dizelerinde sürekli **aynı ünlünün** tekrarlanmasıyla oluşan ahenge **asonans** denir.

Senin kalbiden sürgün oldum, ilkin bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünün bir süreği
"ü harfi ile asonans, s harfi ile aliterasyon yapılmıştır."

SÖZ SANATLARI (her yıl ortalama 1 soru)

1) Teşbih (Benzetme) : (2006 C, 2009 C, 2013 Ş) Anlama güç katmak için, aralarında gerçek ya da mecaz, çeşitli yönlerden ilgi, benzerlik bulunan en az iki varlıktan zayıf olanı nitelik bakımından güçlü olana benzetme sanatıdır. Teşbih sanatında en az iki, en fazla dört öge bulunur. Ögeleri şunlardır:

1- Benzeyen: Birbirine benzetilen şeylerden nitelik bakımından güçsüz olanıdır.

2- Kendisine Benzetilen: Birbirlerine benzetilen şeylerden nitelik bakımından daha üstün ve güçlü olanıdır.

3- Benzetme Yönü: Benzeyen ve kendisine benzetilen arasındaki ortak noktadır. Zaten benzetme bu ortak noktayı belirtmek için yapılır.

4- Benzetme Edatı: Benzeyen ve kendisine benzetilen arasında benzetme ilgisi kuran kelime veya ektir.

Ör: Bu sesler dokunuyor en ağrıyan yerime,
Bir eski çıban gibi işliyor içeri.
(Ayak Sesleri/Necip Fazıl Kısakürek)

Benzeyen: Sesler
Kendisine benzetilen unsur: Eski çıban
Benzetme yönü: Batmak, işlemek
Benzetme edatı: Gibi

2) İstiare (İğretileme) : (2009 Ş) Sadece benzeyen ya da benzetilenle yapılan teşbihe istiare denir. Açık istiare ve kapalı istiare olmak üzere ikiye ayrılır.

a- Açık istiare: Benzetme ögelerinden sadece **kendisine benzetilenin** bulunduğu benzeyenin bulunmadığı istiairedir.

Ör: Yüce dağ başında siyah tül vardır.
Benzeyen: bulut(söylenmemiş)
Benzetilen: siyah tül (söylenmiş)

Ör: Havada bir dost eli okşuyor derimizi
Benzeyen: Rüzgâr(söylenmemiş)
Benzetilen: dost eli(söylenmiş)

b- Kapalı istiare: Benzetme ögelerinden sadece **benzeyenle** yapılan istiairedir. Kapalı istiarede kendisine benzetilen yer almaz.

Ör: Bir arslan miyav dedi
Minik fare kükredi
Fareden korktu kedi
Kedi pır uçverdi

Dörtlükte "arslan", "miyav" sözcüğüyle kediye; fare, kükredi sözcüğüyle aslana; "kedi" "uçverdi" sözcüğüyle kuşa benzetilmiştir. Ancak dörtlükte benzetilene yer verilmemiştir.

3) Teşhis (Kişileştirme) :(2006 C, 2009 C,2009 Ş, 2010 Ş, 2013 Ş) İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklara insana özgü bir özellik verme sanatına teşhis denir.

Ör: Ağlama karanfil beni de ağlatma
Sil gözyaşlarını

4) İntak (Konuşturma) : (2009 Ş) İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkların konuşturulması sanatıdır. Konuşturma kişileştirmeden sonra gelir. Varlıklar önce kişileştirilir sonra gerekirse konuşturulur. **Her intakta bir kişileştirme vardır ama her kişileştirmede bir intak yoktur.** Fabllar bu sanata örnektir.

Ör: Mor menekşe:"Bana dokunma;" diye bağırdı.

5) Tezat (Karşıtlık) :(2010 Ş, 2011 C, 2012 Ş, 2013 C) Aynı varlığın, olayın, durumun birbirine karşıt iki yönünü bir arada belirtmeye ya da birbirine karşıt kavramlar arasında ilgi kurmaya tezat denir.

Ömrümde zararsız günümü bilmem	Aşk derdiyle hoşem el çok ilâcım dan tabip
Her senede yüz milyonluk kârım var. (Huzuri)	Kılma derman kim helakim zehr-i dermânındadır (Fuzuli)
(kâr-zarar)	(ilaç-zehir)

6) Mübalağa(Abartma) :(2011 Ş, 2013 Ş) Bir sözün etkisini arttırmak amacıyla bir şeyi olduğundan çok göstermek ya da olmayacak biçimde anlatma sanatıdır.

Ör: Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
Gömelim gel seni tarihe desem, sığmazsın.

7) Telmih (Hatırlatma) :(2010 Ş) Söz arasında herkesin bildiği bir olaya ya da kişiye işaret etme sanatı.
Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu, (Kerem ile Aslı hikayesine işaret eder.)
Kerem'in sazına cevap veren bu.

8) Tecahül-i Arif (Bilmezlikten Gelme): Anlam inceliği oluşturmak için herkesçe bilinen bir gerçeği bilmez görünerek anlatma sanatıdır.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var? (Yaşlandığını bildiği halde bilmemezlikten gelmiştir.)
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
(Cahit Sıtkı Tarancı)

9) Hüsn-i talil (Güzel Bir Nedene Bağlama) :(2012 Ş, 2013 Ş) Sebebi bilinen bir olayın meydana gelişini, gerçek sebebinin dışında başka, güzel bir nedene bağlamadır.

Senin o gül yüzünü görmek için
Sana güneş bakmak için doğuyor.

10) Tenasüp (Uygunluk) : (2009 Ş)Anlam yönünden birbiriyle ilgili sözcükleri bir arada kullanmaktır.

Ör:Aşk derdiyle hoşem el çek ilacım dan tabip
Kılma derman kim helakim zehr-i dermendadır.

Bu dizelerde "dert, derman, ilaç, tabip" birbiriyle ilgili sözcükler olarak kullanılmıştır.

11) Mecaz-ı Mürsel (Ad Aktarması) :(2009 Ş, 2010 Ş, 2010 C, 2012 Ş) Bir sözün benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcük yerine gerçek anlamı dışında kullanılması sanatıdır.

Ör: Ankara bu olaya tepki gösterdi.

Burada tepki gösteren şehir değil. Ankara da bulunan hükümettir. Mecaz-ı mürsel yapılmış. Şehir söylenmiş hükümet kastedilmiştir.

Ör: Cemil Meriç'i her okuyuşumda yeni bir şeyler buluyorum. (Kitabını okuyorum kendisini değil)

12) Kinaye: Bir sözü hem gerçek hem de mecaz anlamda kullanmaktır.

Uyarı: Kinayede daha çok mecaz anlam kastedilir.

Mum dibine ışık vermez.

Hamama giren terler.

13) Tevriye: (2012 Ş) İki değişik anlamı olan bir sözcüğün bir dize ya da beyitte iki anlamının da kullanılmasıdır.

O güzel yüzün benli de,

Göğsün niye bensiz?

14) Tariz (iğneleme, taş atma): Bir kişiyi iğneleme, bir konuyla alay etme veya sözün tam tersini kastetmedir.

O kadar zeki ki bütün sınıfları çift dikiş gidiyor.

15) İstifham (Soru sorma): (2010 C) Anlatımı daha etkili hale getirmek için cevap alma amacı gütmeyen soru sormaktır.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?

ŞİİRDE YAPI

Şiirin yapısı anlam ve ses kaynaşmasından oluşur. Anlam ve ses kaynaşmasından oluşan nazım birimlerine beyit, kıt'a, bent, mısra gibi isimler verilir. Dize, beyit, dörtlük gibi birimlerle ölçü, kafiye düzeni, tema ve imgeler belli bir bütün oluşturarak şiirde yapıyı meydana getirir.

Nazım biçimi: Bir şiirde dizelerin kümelenişinden, ayakların sıralanış düzeninden ve ölçü özelliklerinden doğan örgüye denir. Nazım biçimlerini belirlemede en temel ölçüt nazım birimidir.

Nazım türü: Bir şiirin konusuna göre aldığı addır.

Nazım birimi: Bir manzumede anlam bütünlüğü taşıyan en küçük parçaya nazım birimi denir. Nazım birimi en az iki dizeden oluşmak üzere üç, dört, beş veya daha fazla dizeden oluşabilir.

Mısra (Dize): Bir şiirin her bir satırına dize denir.

Beyit: İki dizeden oluşan nazım birimine beyit denir.

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi (Kanuni Sultan Süleyman)

Kıt'a(Dörtlük): (2007 Ş) Dört dizeden oluşan nazım birimine kıt'a veya dörtlük denir.

Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim

Yeryüzünde yer beğen

Nereye dikilmek istersen,

Seni oraya dikeyim! (Arif Nihat Asya)

Bent: İkilik ve dörtlük dışında kalan 3,5,6,7 veya daha fazla eşit satıdaki dizelerden oluşan nazım birimine bent denir.

Bugün Cuma

Büyük annemi hatırlıyorum

Dolayısıyla çocukluğumu

Uzun olsaydı o günler!

Yere düşen ekmek parçasını

Öpüp başıma götürdüğüm günler!

TÜRK EDEBİYATINDA KULLANILAN NAZIM BİÇİMLERİ

A) İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (2012 C)

- * M.S. VIII. yüzyıla gelinceye kadar Türklerin henüz yazıyı kullanmadıkları dönemdeki edebiyattır.
- * Bu dönem edebiyatı, sözlü olarak üretilmiş ve kulaktan kulağa yayılarak varlığını sürdürmüştür.
- * Bu dönem edebiyatı müzik eşliğinde (“kopuz” adı verilen sazla) dile getirilmiştir.
- * Ölçü, ulusal ölçümüz olan “hece” ölçüsüdür.
- * Nazım birimi “dörtlük”tür.
- * Dönemine göre arı(sade) bir dili vardır.
- * Dizelere genel olarak yarım uyak hâkimdir.
- * Daha çok doğa, aşk ve ölüm konuları işlenmiştir.
- * Bu döneme yönelik elimizdeki en önemli ve eski kaynak **Kaşgarlı Mahmut’un “Divan-ı Lügat-it Türk”** adlı eseridir.

Kullanılan Nazım Biçimleri:

Koşuk: * “Şıgır” denilen sürek avları sırasında söylenen şiirlerdir. * Konusu daha çok doğa, aşk, savaş ve yiğitlikler.
* Bu tür daha sonra Halk edebiyatında “**Koşma**” adıyla anılmıştır.

Sagu: * Yuğ” adı verilen ölüm törenlerinde, ölen kişilerin erdemlerini ve duyulan acıları dile getiren şiirlerdir.
* Divan edebiyatında “**mersiye**”; (2006 C) halk edebiyatında “**ağıt**” ,(2006 C) ismini almıştır.

Sav: * Dönemin özlü sözleridir. * Bugünkü **atasözlerinin** ilk biçimi niteliğindedir.

Destan: Toplumunu derinden etkileyen olaylar sonunda halk arasında kendiliğinden oluşan uzun nazım türüdür.

Destanların Özellikleri:

- * Toplumun ortak görüşlerini yansıtmaları
- * Olağanüstü özellikler taşıması
- * Kişilerinin seçkin olması (Kral, Han, Hakan... vb.)
- * Ait oldukları milletten izler taşıması
- * Oldukça uzun olması
- * Konuları bakımından savaş, deprem, yangın şeklinde sıralanabilmesi
- * **Bozkurt, Ay ve Yıldız, Su, Işık, Ateş ve Ağaç** Türk mitolojisinde yer alan öğelerdir. (2012 C)

TÜRK DESTANLARI

Destanlarımız yazıya geçirilmedikleri için bugün bunların ancak konularını bilmekteyiz. Bunları da İran, Çin ve Arap kaynaklarından öğreniyoruz.

A) SAKA DEVRİ DESTANLARI

- 1) **Alp Er Tunga Destanı:** Türk-İran savaşlarında Alp Er Tunga’nın yiğitliklerini ve bu savaşları anlatır.
- 2) **Şu Destanı:** İskender’le Türkler arasındaki savaşı ve Türk hakanı Şu’nun kahramanlıklarını anlatır.

B) HUN DEVRİ DESTANI

Oğuz Kağan Destanı: Hun hükümdarı Mete’yi ve onun yaşamını anlatır.

C) GÖKTÜRK DEVRİ DESTANLARI

- 1) **Bozkurt Destanı:** Göktürklerin dişi bir kurttan türeyişini anlatır.
- 2) **Ergenekon Destanı:** Bir savaşta yenilen ve Ergenekon’a açılan Türklerin orada bir demir dağı eritip intikamlarını almalarını anlatır.

D) UYGUR DEVRİ DESTANLARI

- 1) **Türeyiş Destanı:** Uygurların bir erkek kurttan türeyişi anlatılır.
- 2) **Göç Destanı:** Uygur Türklerinin anayurtlarından göçünü anlatır.

NOT: Destanlar oluşumları bakımından iki grupta incelenebilir.

a) Doğal Destanlar: Halk arasında ortaya çıkan anonim ürünlerdir. Bunlar genellikle daha sonra bir şair tarafından derlenip düzenlenmiştir. Bu türe örnek olarak şu destanları sıralayabiliriz.

İliada, Odysseia: Yunanlıların (Homeros)
Kalevala: Finlilerin
Nibelungen: Almanların
Ramayana, Mahabarata: Hintlilerin
Cid: İspanyolların
Chanson de Roland: Fransızların
Gılgamış: Sümerlerin
Şehnâme: İranlıların (Firdevsi)

b) Yapma (Suni) Destanlar: Bir olayın doğal destana benzetilerek bir şairce destanlaştırılmasıdır. Yapma destan örneği olarak şunları sıralayabiliriz:

Dante, İlahi Komedi
Tasso, Kurtarılmış Kudüs
Milton, Kaybolmuş (Kaybedilmiş) Cennet
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA, Üç Şehitler Destanı

B) İSLAMİ DEVİR TÜRK EDEBİYATI

1) TÜRK HALK EDEBİYATI

- * İslamiyet öncesinden günümüze kadar kesintisiz gelen bir edebiyattır.
- * Halk içinde yetişmiş ozanların icra ettiği bir edebiyattır.
- * Temelinde sözlü bir gelenek vardır.
- * Dili sadedir.
- * Dörtlük ve yarım kafiye esaslıdır.
- * Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- * Halkın dertlerini, sevinçlerini, her türlü duygularını işlemektedir.
- * Koşma, destan, semai, varsağı, mani, ağıt, türkü, bilmece, atasözü, devriye, şathiye, ilahi, deme gibi çeşitli nazım şekilleri vardır.
- * Kendi arasında:

a) Âşık Tarzı Halk Edebiyatı

b) Anonim Halk Edebiyatı

c) Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı olmak üzere 3'e ayrılır.

a) Âşık Tarzı Halk Edebiyatı:

- * İslamiyet'ten önce başlamıştır.
- * Bu edebiyatı genellikle "aşık" adı verilen sazlarıyla yazdıklarını besteleyip köy köy dolaşan ozanlar icra etmiştir.
- * Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- * Dili sadedir.
- * Nazım birimi dörtlüktür, yarım kafiye kullanılmıştır.
- * Son dörtlükte şairin mahlası(adı) kullanılır.
- * Aşk, ölüm, gurbet, ayrılık konuları sıklıkla ilenmiştir.
- * Coşkulu, lirik bir söyleyişi vardır.

Kullanılan Nazım Biçimleri:

Koşma (2006Ş)

- Aşk, ayrılık, gurbet, sevgi, doğa, yiğitlik gibi geniş çerçeveli konuların işlendiği bir nazım şeklidir.
- 11'li hece ölçüsüyle yazılır.
- 3 ile 6 dörtlükten oluşur.
- Dili sadedir.
- Kafiye düzeni "abab, cccb, dddb..." şeklindedir.
- Son dörtlükte şairin mahlası bulunur.

- Koşmanın konularına göre “güzelleme, koçaklama, ağıt, taşlama” adlı türleri vardır.

Güzelleme: İnsan ve doğa sevgisinin lirik bir edayla işlendiği koşmalara denir.(Karacaoğlan)

Koçaklama: Savaş, yiğitlik, kahramanlık gibi konuları işleyen koşmalara denir. (Dadaloğlu ve Köroğlu)

Ağıt: Ölen kişinin arkasından duyulan acının ve onun iyiliklerinin işlendiği koşmadır.

Taşlama: Toplumun veya bireylerin aksayan yönlerini eleştiren koşmalara denir. (Seyrani)

Not: Güzelleme, koçaklama, ağıt, taşlama birer nazım türüdür.

Varsağı

- Toros Dağları ve Adana civarında yaşayan “VARSAK” boylarının söyledikleri türkülere denir.
- Kafiye düzeni koşma gibidir.
- 4+4 şeklinde 8’li ölçüyle söylenir.
- “BRE, BEHEY, HEY “ nidaları sıklıkla kullanılmıştır.
- En az 3 en fazla 5 dördüktür.
- Konu olarak hayattan ve talihten şikâyet gibi konular işlenir.

Semai

- Koşma ile aynı konular işlenir.
- Kafiye düzeni koşma ile aynıdır.
- 4 + 4 =8 ‘li ölçüyle yazılır.
- 3–5 dördlükten oluşur.
- Koşmadan ezgisi, dördlük sayısı ve ölçüsü bakımından ayrılır.

Destan

- 6+5 ‘li hece ölçüsüyle söylenir.
- Halk edebiyatının en uzun nazım biçimidir.
- Kendine özgü bir söyleyişi vardır.
- Kafiye düzeni koşma ile aynıdır.
- Ayaklanma, kıtlık, savaş, hastalık gibi toplumsal konular işlendiği gibi bireysel konuların işlendiği destanlar da vardır.
- Dördlük sayısında sınırlama yoktur.

b) Anonim Halk Edebiyatı:(2009 Ş)

- * Belli bir sahibi yoktur. Halkın ortak malı olan ürünlerden oluşur.
- * Dili sade, akıcı bir halk Türkçesidir.
- * Şiirlerde hece ölçüsünün 7’li, 8’li, 11’li kalıpları ağırlıklı olarak kullanılır.
- * Şiirlerinin nazım birimi dördlüktür.
- * En çok yarım kafiye kullanılmıştır.. Bazı manilerde cinaslı kafiye görülür.
- * Ölüm, aşk, tabiat sevgisi, ayrılık acısı, özlem, yiğitlik, toplumsal aksaklıklar gibi konular işlenir.
- * Sözlü geleneğe dayanır.

Kullanılan Nazım Biçimleri:

Türkü

- Kendine özgü bir ezgi ile söylenen nazım biçimidir.
- Genellikle anonimdir, yazarı bilinenleri de zamanla halka mal olmuştur.
- Aşk, tabiat, ayrılık, hasret, gurbet, sevgi, güzellik gibi konular işlenir
- Türküler 8’li(4+4) veya 11’li(4+4+3) hece ölçüsüyle söylenir..
- Türküler iki bölümden oluşur.

1-Bent:Türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölümdür.

2-Kavuştak:Her bendin sonunda tekrarlanan bölümdür. Nakarat ya da bağlama adı da verilir.

Mani (2009 Ş)

- Hecenin 7’li kalıbıyla söylenirler.

- Bir dörtlükten oluşur.
- Uyak düzeni aaxa şekindedir.
- İlk iki dize doldurmaz. Asıl konu son iki dizededir.
- Konu sınırlaması yoktur.
- Düz mani, kesik mani, yedekli mani ve cinaslı mani gibi türleri vardır.

Ninni

- * Annelerin çocukları uyutmak için belli bir ezgiyle söylediği sözlü edebiyat ürünleridir.
- * 7'li,8'li ve 9'lu hece lsyle söylenir.
- * Genellikle dörtlüklerden oluşur.

c) Dinî Tasavvufî Halk Edebiyatı (Tekke Edebiyatı) :

- * Hece ls ağırlıklıdır, az da olsa aruz ls kullanılmıştır.
- * Yarım uyak ve redif sık kullanılmıştır.
- * Tasavvuf terimlerinin dışında dil, halkın anlayabileceği nitelikte ve sadedir.
- * Saz eşliğinde söylenenler de vardır.
- * Allah sevgisi, nefsin öldürülmesi, insan sevgisi, lm, Allah'a varış yolları, tasavvuf ilkeleri temel konulardır.
- * Coşkuludur, genellikle didaktik şiirlerden oluşur.
- * Nazım birimi drtlktr ancak beyitle oluşturulmuş türler de vardır.

Kullanılan Nazım Türleri:

İlahi (2006 ř)

- * Tekke edebiyatının ana nazım türüdür.
- * 8'li hece lsyle söylenir, 7 ve 11'li de olabilir.
- * Fanilik, Allah sevgisi, nefsin öldürülmesi temel konusudur.
- * Bu türün en büyük ustası Yunus Emre'dir.

Nefes

- * 8'li hece lsyle söylenir.
- * İlahilerin konularının Bektaşilerce söylenmesi sonucu ortaya çıkmış türdür.

Deme (Deyiş)

- * 8'li hece lsyle söylenir
- * Saz eşliğinde kendine özgü bir makamla söylenir.

Nutuk

Tekke Edebiyatı'nda Pirlerin ve mürşitlerin, tarikata yeni giren müritleri bilgilendirmek tarikat derecelerini ve tarikat adabını öğretmek amacıyla söylenen didaktik şiirlerdir.

Devriye

Evrendeki canlı cansız her şey Allah'tan gelmiştir, yine Allah'a dönecektir. Bu felsefeyi yansıtan şiirlere Tekke edebiyatında devriye denilmiştir.

şathiye

- * Dini ve tasavvufi halk şiirinde genel olarak mizahi manzumelere şathiye adı verilir.
- * İnançlardan alaylı bir dille söz eder gibi yazılan şiirlerdir. * Görünüşte saçma sanılan bu sözlerin, yorumlandığında tasavvufi ilgili türlü kavramlara değindiği anlaşılır.
- * Bu tür şiirlere genellikle Bektaşi şiirlerinde rastlanır.
- * Bu türün en tanınmış şaiiri Kaygusuz Abdal'dır.

Not: Yukarıdaki türler koşma nazım biçimiyle yazıldığı için birer nazım biçimi değil birer nazım türüdür.

2) DİVAN EDEBİYATI (KLASİK EDEBİYAT) (2010 C)

- * şairler şiirlerini "DİVAN" adını verdikleri bir kitapta topladıkları için bu edebiyatına "Divan Edebiyatı" denilmiştir. Ayrıca "klasik-eski –zümre edebiyatı" da denilir.
- * İslamiyet'in kabulünden sonra Türkler yaşamın her alanında Araplardan, Farslardan etkilenmişlerdir. Bu etkileşimin en

belirgin olduğu alanların başında edebiyat göze çarpmaktadır.13. yy'dan itibaren şair ve yazarlar Fars-Arap etkisine girmeye başlamıştır.

- * Dili Arapça, Farsça, Türkçe karışımı olan Osmanlıcadır.
- * Ölçü olarak "aruz ölçüsü", nazım birimi genellikle beyittir.
- * Şiirlerde tam ve zengin uyak kullanılmıştır.
- * Anlatılan şey değil, anlatış biçimi ön plandadır.
- * Çoğunlukla aşk, şarap, kadın övgü, din, ahlak, tasavvuf konuları işlenmiştir.
- * 13.yüzyılda gelişmeye başlamış 16. ve 17. yüzyıllarda en olgun dönemini yaşamış, 19.yüzyılın sonlarına kadar sürmüştür.
- * Belli kalıpları olan bir edebiyattır. Duygu ve düşünceler mazmun denilen kavramlarla anlatılır.
- * Soyut bir edebiyattır ve toplumsal konulara değinmemiştir.

Kullanılan Nazım Biçimleri:

Dörtlüklerle Yazılanlar: Rubai, Şarkı Tuyuğ, Murabba

Bentlerle Yazılanlar: Terakib-i Bent, Tercii-i Bent

Beyitlerle Yazılanlar: Gazel, Kaside, Mesnevi, Müstezat

Gazel (2010 Ş, 2011 Ş, 2013 C)

- * Güzellik, aşk, kadın, şarap gibi konuları işleyen nazım biçimidir.
- * Araplardan Farslara onlardan da Türklere geçmiştir.
- * Gazelin ilk beytine "matla" son beytine "makta" denir.
- * Makta beytinde şairin mahlası(takma adı) kullanılır.
- * En güzel beytine "beyt'ül gazel ya da şah beyit" denir.
- * Gazelin bütün beyitlerinde aynı konu işleniyorsa buna **yek-ahenk** gazel denir.
- * Bütün beyitler aynı söyleyiş güzelliğine sahip ise buna **yek-âvâz** gazel denir.
- * Kafiye şeması: "aa,ba, ca da..." şeklindedir.
- * En az **beş** en fazla **on beş** beyitten oluşur.
- * Konu birliği yoktur. Her beyit başka bir konudan bahsedebilir.
- * Türk edebiyatında **Fuzûli, Bâki, Nedim** en tanınmış gazel şairleridir.

Kaside (2007, 2009, 2011, 2013)

- * Din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılan şiirlere denir.
- * En az **33** en fazla **99** beyitten oluşur.
- * Kafiye düzeni **gazelle ayındır**.
- * İlk beytine **matla**, son beytine **makta**, şairin adının bulunduğu beyte **taç beyit**, en güzel beytine **beyt'ül kasid** adı verilir
- * **Nesip, girizgâh, methiye, tegazzül, fahriye, dua bölümlerinden oluşur. (2007 C, 2009 Ş, 2011 Ş, 2013 Ş)**

Nesib: Kasidenin giriş bölümüdür.

Girizgâh: Konuya giriş niteliğinde olan bölümdür.

Methiye: Övülecek olan kişinin yüceliklerinin sıralandığı bölümdür.

Fahriye: Şairin kendini övdüğü kısımdır.

Tegazzül: Şair bu bölümde bir gazele yer verir.

Dua: Övülen kişinin başarısı için Allah'a dua edilir.

Konularına Göre Kasideler

Tevhit: Allah'ın birliğini anlatan kasidelere denir.

Münacat: Allah'a dua etmek ve yalvarmak için yazılanlara denir.

Methiye: Herhangi bir şahsı övmek için yazılanlar denir.

Naat: Peygamberleri övmek için yazılanlara denir.

Hicviye: Birini eleştirmek için yazılanlara denir.

Mersiye: Ölen birinin arkasından yazılanlara denir.

Edebiyatımızda kaside türünün en güzel örneklerini **Nef'i** vermiştir. Onun "**Siham-ı Kaza**" adlı eseri bu türün en meşhur örneğidir.

Mesnevi (2010 C, 2011 Ş,

- * Beyit sayısı sınırsızdır.
- * Konu sınırlaması yoktur. Genellikle savaş, aşk, tarihi olaylar, dinî olaylar gibi konular işlenir.
- * Mesneviler o dönemde roman ve hikâye türünün yerini tutuyordu.

- * Her beyit kendi arasında kafiyelidir.
- * Uyak düzeni **aa, bb,cc,dd,ee,...** şeklinde devam eder.
- * Beş mesneviden oluşan eserlere "**hamse**" denir. (**2013 Ş**)
- * Bir şehrin güzelliğini anlatan mesnevilere **şehrengiz** denir.
- * Türk edebiyatındaki ünlü mesneviler şunlardır:
Kutadgu Bilig (İlk mesnevi - Öğüt)
Fuzuli- Leyla ile Mecnun (Aşk)
Şeyh Galip- Hüsm ü Aşk (Aşk)
Şeyhi-Harname (Eleştiri)
Ahmedi-İskendername (Tarih)
Nabi- Hayrabat (Öğüt)
Süleyman Çelebi - Vesiletü'n- Necat (Mevlid) (Dini)
Mevlana- Mesnevi (Öğüt)

Müstezat

- * Gazelin özel bir biçimine denir.
- * Uzun dizelere kısa bir dize eklenerek yazılır.
- * Uzun ve kısa dizeler gazel gibi kendi aralarında uyaklanırlar. Kısa dizelere "ziyade" adı verilir.

Rubai (2007 Ş, 2010 Ş)

- * Kafiyelenişi aaxa şeklindedir. Tek dördlükten oluşur.
- * Aruzun belli kalıplarıyla yazılır.
- * Hayatın anlamı ve hayat felsefesi, dünyanın nimetlerinden yararlanma ve ölüm gibi konular işlenmiştir.
- * İran edebiyatına ait olan bu türün en büyük şairi Ömer Hayyam'dır.
- * Türkçe rubailerin en güzel örneklerini Yahya Kemal vermiştir.

Tuyuğ (2013 Ş)

- * Divan edebiyatına Türklerin kazandırdığı bir nazım şeklidir.
- * Yak düzeni rubai gibidir. Tek dördlükten oluşur.
- * Felsefi konular işlenmektedir.
- * Kadı Burhanettin'in tuyuğları meşhurdur.

Şarkı (2007 C, 2010 Ş)

- * Besteye okunmak için yazılan ve dördlüklerden oluşan nazım biçimidir.
- * Dördlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir.
- * Birinci dördlükte 2. ve 4. dizeler diğer dördlüklerde 4. dizeler aynen tekrarlanır. Buna nakarat denir.
- * Türklerin divan edebiyatına kazandırdığı bir türdür.
- * Aşk, sevgi, günlük hayat gibi konular işlenir.
- * Halk deyişlerine ve söyleyişlerine yer verilir.
- * Şarkı türünün ilk kullanıcısı ve en önemli temsilcisi Nedim'dir.

Murabba

- * Dört dizelik kıtalardan oluşur.
- * Bent sayısı 3-7 arasında değişir.
- * Her konuda yazılır.

Terkib-i Bent (2007 Ş, 2009 C)

- * Bentlerle kurulmuş olan bir nazım şeklidir.
- * Her bent 7 ile 10 beyitten oluşur.
- * Bent sayısı 5 ile 15 arasındadır.
- * Bentleri birbirine bağlayan beyitlere vasıta beyti denir.
- * Şairin toplumsal ve felsefi konulardaki düşünceleri konu olarak işlenir.
- * Terkib-i Bent türünün en önemli ismi Bağdatlı Ruhî'dir.
- * Türk edebiyatında bu türün en önemli ismi Ziya Paşa'dır.

Terci-i Bent

- * Terkib-i bente benzer. Yalnız burada bentler arasındaki vasıta beyti aynen tekrarlanır.
- * Konu olarak daha çok Allah'ın kudreti, kâinatın sırları ve kâinatın zıtlıkları gibi konulara yer verilir.

* Bu türün de Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisi Ziya Paşa'dır.

C) BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

1. Tanzimat Edebiyatı
2. Servet-i Fünun Edebiyatı
3. Fecr-i Ati Edebiyatı
4. Milli Edebiyat
5. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı
6. Günümüz Türk Edebiyatı

Kullanılan Nazım Biçimleri:

Sone

- * İlk İtalyan edebiyatında görülen, Türk şiirinde az görülen, iki dört dizeli ve iki üç dizeli bölüm olmak üzere 14 dizeden oluşan nazım biçimidir.
- * Uyak örgüsü şöyledir: abba ccd ede.
- * Sone nazım şeklini Türk edebiyatında ilk olarak Servet-i Fünun şairleri kullanmıştır.

Terza-Rima

- * Üç dizelik bendlerle kurulu İtalyan nazım biçimi.
- * Dize kümelenişi ve kafiye düzeni şöyledir: aba bcb cçc ded... e
- * Dante'nin "İlahi Komedyası"nın bu biçimle yazılmış olması, terza – rima'nın yaygınlık kazanmasını sağlamıştır.
- * Terza-rima, Türk edebiyatında ilkin Servet-i Fünun döneminde bir tek şiirde (Tevfik Fikret'in Şehrâî'nin denemiş (1899); ikinci Meşrutiyet'ten (1908) sonra zaman zaman kullanılmışsa da, yaygınlık kazanmamıştır.

Serbest Müstezat

- * 19. Yüzyıl sonlarında özellikle Servet-i Fünuncuların geliştirdikleri bir nazım biçimidir.
- * Divan şiirindeki müstezattan farklı özellikleri vardır.
- * Klasik nazım biçimlerinden ve tek ölçünün bir örnekliliğinden kurtuluş, yeni biçimler ve ahenkler yaratmak düşüncesiyle oluşturulan bu biçim, serbest nazıma geçişte bir aşama olmuştur.

Mensur Şiir

- * 19. yüzyılın yarısında Fransa'da doğmuştur. * Şinasi'nin Fransız edebiyatından yaptığı çeviriler, mensur şiirin ilk örnekleridir.
- * Mehmet Rauf'un "Siyah İnciler"i, Yakup Kadri'nin "Okun Ucunda, Erenlerin Bağından" adlı yapıtları mensur şiir türünden ürünlerdir.
- * Ölçü ve uyağa başvurulmaz.
- * Duygu ve hayallerin düzyazı biçimiyle şiirsel anlatılmasıdır.
- * Bu yazılarda iç ahenk önemlidir. Servet-i Fünuncular tarafından kullanılmış, fazla yaygınlaşmamıştır.

Serbest Nazım (Şiir)

- * Ölçsüz ve uyaksız yazılan, belli kurallara bağlı olmayan şiirlerdir.
- * Türk edebiyatında serbest nazım, cumhuriyetten sonra gelişmiştir.
- * Serbest nazımın ilk örneklerini Nazım Hikmet vermiştir.

ŞİİR TÜRLERİ:*****

1. Lirik Şiir (2006 Ş, 2011 C, 2012 Ş, 2013 C)

- * Aşk, ayrılık, hasret ve özlem gibi konuları duygusal bir dille anlatan şiire lirik şiir denir.
- * Eski Yunan edebiyatında şairler şiirlerini Lyra (lir) denilen bir sazla söyledikleri için bu tür şiirlere lirik denilmiştir.
- * Gazel, şarkı koşma, semai lirik şiire örnektir.
 - Ben senin en çok bana yansımanı sevdim.
 - Bende yeniden var olmanı, benimle bütünleşmeni..
 - Mertliğini, yalansızlığını, dupduruluğunu sevdim,
 - Ben seni sevdim, ben seni sevdim, ben seni... Ümit Yaşar OĞUZCAN

2. Pastoral Şiir (2006 C, 2012 Ş, 2013 Ş)

* Doğa güzelliklerini, kır ve doğa sevgisini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını, bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiir türüdür.

* Şair doğa karşısındaki duygularını anlatıyorsa "idil", bir çobanla karşılıklı konuşuyormuş gibi anlatıyorsa "eglog" adını alır.

Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum,
Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum.
Bekçileri gibiyiz ebenced buraların,
Bu تنها derelerin, bu vahşi kayaların.... KEMALETTİN KAMU

3. Epik Şiir (2006 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)

* Yiğitlik, kahramanlık, savaş... temaları işleyen şiirlerdir.

* Destansı özellikler gösteren şiirlerdir.

* Okuyanda coşku ve yiğitlik duygusu uyandırır.

* Epik sözcüğü, Yunancada destan anlamındaki epeye denilmektedir.

Bırak, bozuk saatler yalan yanlış işlesin!
Çelebiler çekilip haremelerde kışlasın!
Yürü aslanım, fetih hazırlığı başlasın...
Yürü, hâlâ ne diye kendinle savaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.! Arif Nihat ASYA

4. Didaktik Şiir (2006 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)

* Bilgi vermek, öğretmek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir.

* Manzum hikâyeler ve fabllar da bu gruba girer.

Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe – i akli eserinde

5. Satirik Şiir (2012 Ş, 2013 Ş)

* Toplumdaki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiirlerdir.

* Halk edebiyatında "taşlama", Divan edebiyatında "hiciv" denir.

Benim bu gidişe aklım ermiyor
Fukara halini kimse sormuyor
Padişah sikkesi selam vermiyor
Kefensiz kalacak ölümüz bizim

6. Dramatik Şiir (2006 Ş, 2013 Ş)

* Tiyatroda kullanılan şiir türüdür.

* Eski Yunan edebiyatında oyuncuların sahnede söyleyecekleri sözler şiir haline getirilir ve onlara ezberletilirdi. Bu şekilde sözler şiir şeklinde söylenirdi.

* Dramatik şiir, karşılıklı konuşma şeklinde yazılan manzumelerdir.

* Bizde birkaç sanatçı dışında pek kullanılmamıştır.

YAZILI EDEBİYAT**1) İSLAMİYETİN KABULÜNDEN ÖNCEKİ TÜRK EDEBİYATI**

Türklerin **GÖKTÜRK** alfabesini kullanmasıyla başlayan dönemdir. Daha eskilere ait maalesef herhangi bir eserimiz yoktur.

Tarihi bilinen en eski yazıtımız(mezar taşı): **Çoyren (687–692)**dir.

Tarihimizin ve dilimizin ilk en önemli belgeleri **Göktürk Yazıtlar(Orhun Kitabeleri)**dir.(2008 C)

- Doğu Göktürklerine aittirler.
- 720, 732, 735 yıllarında dikilmişlerdir.
- **Vezir Tonyukuk, Bilge Kağan, Kültigin** adına dikilmişlerdir.
- **Yollug Tigin** adlı bir yazara yazdırmıştır.
- Öz Türkçe ile yazılmıştır.
- Hakanlar Göktürkleri nasıl birleştirdiklerini, devleti nasıl idare ettiklerini, gelecek kuşakların ne yapmalarını anlatan bir nutuk (söylev)tur.
- Aslında birer mezar taşı olarak tasarlanmışlardır.

- Taşların üç tarafı Göktürk alfabesiyle bir tarafı da Çince yazılmıştır.
- Eserler şu an MOĞALİSTAN sınırları içindedir.
- 1900' lü yılların başında **Strahlanberk** tarafından bulunmuş, **Danimarkalı Thamson** tarafından okunmuşlardır.

2) İSLAMİYETİN KABULÜNDEN SONRAKİ TÜRK EDEBİYATI

Talas savaşından sonra Türkler kabileler halinde Müslüman olmaya başlamıştır. Karahan Devletinin hükümdarı Saltuk Buğra Han zamanında İslamiyet resmi din olarak kabul edilmiştir.(942) B u tarihten sonra İslam'a dair eserler verilmeye başlanmıştır. Bu geçiş dönemine ait en önemli eserler şunlardır:

a) **Divan-ı Lügat' it Türk.(Türk Dilinin Sözlüğü) (2011 C)**

- ✓ Kaşgarlı Mahmut yazmıştır.
- ✓ Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmıştır.
- ✓ 1074 yılında bitirildiği düşünülüyor.
- ✓ Türkçenin ilk sözlüğüdür.
- ✓ Türklerle ait gelenek göreneklerden tarihten folklorlardan bahsettiği için bir ansiklopedi özelliği taşımaktadır.
- ✓ Kitapta 7500 kelimenin Arapça karşılığı verilmiş olup ayrıca halk şiiirleri, atasözleri, deyimler kullanılmıştır.
- ✓ Ebu' l Kasim' a sunulmuştur.
- ✓ Hakaniye Türkçesi ile yazılmıştır.

b) **Kutatgu Biliğ (Mutluluk Veren Bilgi) (2011 Ş, 2012 C)**

- *1069–1070 tarihlerinde Yusuf HAS Hacip tarafından yazılmıştır.
- *Türk edebiyatının **ilk siyasetnamesidir**.
- *Öğretici bir nitelik taşımaktadır.
- *Tapgaç Buğra Han'a sunulmuştur.
- *Devletin nasıl yönetilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- *Hakaniye (Doğu) Türkçesi ile yazılmıştır.
- *6645 beyitten müteşekkildir.
- *Hakaniye Türkçesi ile yazılmıştır.

Kutadgu Bilig'de bulunan dört ana karakter: (2012 C)

Kün Togdı (Gün doğdu):*Hükümdardır ve sembolü adalettir.*

Ay Togdı (Dolunay):*Vezirdir ve sembolü mutluluktur.*

Ögdülmüş (Övülmüş):*Vezirin oğlu olan bilgedir.Sembolü akıl veya bilgidir.*

Ogdurmuş (Uyanmış):*Vezirin kardeşi derviştir.Sembolü Akıbet yani yaşamın sonudur.*

c) **Divan-ı Hikmet**

- ✓ Hoca Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.
- ✓ **İlahi aşk kavramı ilk defa** bu eserde kullanılmıştır.
- ✓ **Yesevi** tarikatının esasları ve dinin temel öğretileri anlatılmıştır.
- ✓ 12. yy da yazılmıştır.
- ✓ Hece ölçüsüyle halk dili kullanılmıştır.
- ✓ Hakaniye Türkçesi ile yazılmıştır.

d) **Atabet'ül Hakayık (Hakikatlerin Eşiği)**

- *Yükneklili Edip Ahmet tarafından yazılmıştır.
- *12. yyda yazılmıştır.
- *Eserde ahlakın önemi ve yolları üzerinde durulmuştur.
- *Beyit ve dörtlükler bir arada kullanılmış. Dolayısıyla aruz ve hece vezni birlikte kullanılmıştır.

KİTAB-I DEDE KORKUT

- *Destandan halk hikâyesine geçiş döneminin ürünüdür.
- *12 hikâyeden oluşur.
- *Olağanüstü olaylarla gerçeğe uygun olaylar eserde iç içedir.
- *Türklerin eski yaşam tarzları ile ilgili ayrıntılar yanında İslam dini ile ilgili özelliklerde vardır.
- *Eserde geçen "Dede Korkut" meçhul bir halk ozanıdır.
- *Hikâyelerde oğuzların çevredeki boylar ile aralarındaki savaşlar ve kendi iç mücadeleleri yer alır.
- *Hikâyelerin konuları; aşk, yiğitlik gösterisi, kahramanlık, boylar arasındaki savaştır.
- *15. yy'da kaleme alınmıştır.
- *Eserin yazarı belli değildir. "
- *Nazım ile nesir iç içedir.
- *Hakaniye lehçesi kullanılmıştır.

HALK EDEBİYATININ TEMSİLCİLERİ**YUNUS EMRE (2008 C, 2007 Ş)**

- ✓ Engin hoşgörüsü, insan sevgisiyle sadece bizim değil bütün dünyanın beğenisini kazanmış eşsiz bir şair, fikir adamıdır.
- ✓ İlahi aşkı ve insan sevgisini eserlerinde işlemiştir.
- ✓ Hem aruzu hem de hece veznini kullanmıştır.
- ✓ Şiirlerinde dili oldukça sadedir, zamanının halk dilini kullanmıştır.
- ✓ Nazım biçimi olarak "İlahi"yi seçmiştir.
- ✓ "Risalet'ün Nushiye (Nasihatlar Kitabı) ve Divan" adlı kitabı vardır.

PİR SULTAN ABDAL (2007 Ş)

- ✓ Halk edebiyatında lirik şiirin öncülerindendir.
- ✓ Halk içinde çok sevildiği için isimsiz birçok şiir onun adında yayımlanmıştır.
- ✓ Tasavvufu, halkın anlayışıyla birleştirmiştir.
- ✓ Bütün şiirlerini hece ölçüsüyle yazmıştır.
- ✓ Dili oldukça sadedir.
- ✓ Bektaşî tarikatına mensup olduğu için "nefes"leri ünlüdür.

HACI BEKTAŞI VELİ (2007 Ş)

- ✓ Bektaşî tarikatının kurucusudur
- ✓ Büyük bir bilgindir.
- ✓ Orta Anadolu'da etkin olmuştur.
- ✓ "Malakat" adlı Arapça eseri ünlüdür.

KAYGUSUZ ABDAL

- ✓ Kendisinden önceki şairlerden etkilenmiştir.(Özellikle Yunus'tan)
- ✓ Hem hece hem de aruz veznini kullanmıştır.
- ✓ Alaylı, nükteli, eleştirili şiirler yazmıştır.
- ✓ Edebi yazıları da vardır.
- ✓ "Budala-name, Mugalet-name" adlı eserleri vardır.

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

- ✓ 17. yüzyılın önemli yeniçeri şairlerindendir.
- ✓ Kahramanca şiirleriyle tanınmıştır.

- ✓ “Genç Osman” destanıyla tanınmıştır.
- ✓ Divan şiiirinden etkilenmemiştir.

KÖROĞLU

- ✓ Başkaldırının, isyanın şairidir.
- ✓ Din dışı konularda şiirler yazmıştır.
- ✓ Sultan Murat (II.) zamanında savaşlara katılmıştır.
- ✓ Köroğlu adlı halk kahramanıyla aynı adı ve özellikleri taşıdığı için ikisi aynı kişi olarak anılmıştır.

DADALOĞLU

- *Toroslar bölgesinde yaşamış.
- *Devlet yönetiminin aşiretiyle olan mücadelesi üzerine söylediği:
- *“ferman padişahınsa dağlar bizimdir” dizelerinin nakarat olarak kullanıldığı şiiri oldukça beğeni toplamıştır.

- * Varsağı , semai ve destanları meşhurdur.
- *Türküler yazmıştır.

KARACAOĞLAN

- ✓ Şiiirlerini sade bir dille yazmıştır.
- ✓ Hece ölçüsünü ustalıklarla kullanmıştır.
- ✓ Saz şairliğinin piri sayılır.
- ✓ Din dışı konularda yazmıştır.
- ✓ Koşmaları oldukça sevilmmiştir.
- ✓ Kuvvetli lirik egemenliği hâkimdir şiirlerine.
- ✓ Anadolu’yu at sırtında gezip şiir söylemiştir.

DİVAN EDEBİYATININ ŞAİR VE YAZARLARI

HOCA DEHHANİ (2006 C)

- ✓ Divan edebiyatının kurucusu kabul edilir.
- ✓ Yirmi bin beyitlik “Selçuk Şehnamesi”adlı kitabı vardır.
- ✓ Vatan hasreti ile ilgili şiirleri vardır.

MEVLANA (2010 Ş)

- ✓ Mevlevi tarikatının kurucusudur.
- ✓ Mesnevi adlı yüz bin beyitlik eseri vardır
- ✓ Divan-ı Kebir, Mektubat adlı eserleri de vardır.
- ✓ 13.yy. tasavvuf şairidir.
- ✓ Bütün eserlerini Farsça yazmıştır.

NECATİ BEY

- ✓ Divanı vardır.
- ✓ Millileşme akımını savunmuştur.
- ✓ Eserlerinde sade bir dil kullanmıştır.
- ✓ Divan şiirine bir yerlilik, bir ulusallık kazandırmaya çalışmıştır.

AHMEDİ (2013 Ş, 2010 Ş)

- ✓ 14. yy. da tanınmış bir şairdir.
- ✓ İnan edebiyatının bütün özelliklerini edebiyatımıza katmaya çalışmıştır.
- ✓ Din dışı konularda şiirler yazmıştır.
- ✓ “Cemşit u Hurşit, İskendername Divan’ı”adlı eserleri vardır.
- ✓

ŞEYHİ (2011 C, 2012 Ş, 2013 Ş)

- ✓ 15. yyda yaşamıştır.
- ✓ Tasavvufi şiirleri ağırlıktadır.
- ✓ Çağının dil inceliklerini eserlerinde yansıtmıştır.
- ✓ Devrinin bozukluklarını bir eşekten yola çıkarak şikâyet ettiği **"HARNAME"**adlı kitabı meşhurdur. Bu kitap birçok yönüyle fabl özelliği taşımaktadır.
- ✓ **Harname, Hüsrev ü Şirin ve Divan** adlı kitapları vardır.

ALİ ŞİR NEVAİ(2010 Ş, 2007 Ş, 2013 Ş)

- ✓ Çağatay Türk edebiyatını en önemli temsilcisi sayılır
- ✓ **"Muhakemet'ül Lugateyn"**adlı kitabıyla Türkçe-Farsçayı karşılaştırmış ve Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu söylemiştir.
- ✓ **"Hamse"** (beş mesnevi) sahibidir.
- ✓ **İlk bibliyografya kitabımız** (şairlerin hayatını almış) olan **"Mecalisü'ün Nefais"**adlı kitabı vardır.
- ✓ Türkçenin musiki ve vezin kalıplarını içeren Mizanül Evzan adlı kitabı vardır.
- ✓ Devlet adamlığı yapmıştır.

FUZULİ(2010 Ş, 2010 Ş, 2007 Ş)

- ✓ Duygu, düşünüş ve edebiyat açısından Türk edebiyatının en büyük şairi sayılır.
- ✓ Lirik şiirleri oldukça meşhurdur.
- ✓ Platonik bir aşk anlayışı vardır.
- ✓ Azeri Türkçesini kullanmıştır.
- ✓ Uçsuz bir hayal dünyasına, derin bir bilgiye sahiptir.
- ✓ Kerbela da türbedarlık yaptığı söylenir.
- ✓ Ona göre şair bilgisiz olamaz, ilham olmadan şiir yazılmaz. Şiir bir Allah lütfüdür.
- ✓ **"Şikâyetname"** adlı eseri devrin bozukluklarını anlatan **"hiciv"**dalında **ilk mektuptur.**
- ✓ **Türkçe Divanı, Farsça Divanı, Arapça Divanı, Hadikat'üs Süeda, Beng ü Bade, Leyla ü Mecnun Mesnevisi, Hadisi Erbain, Şikâyetname** adlı kitapları vardır.

SİNAN PAŞA (2011 Ş, 2008 C, 2012 Ş)

- ✓ 15.yüzyılın nesir yazarıdır.
- ✓ Dili oldukça süslüdür.
- ✓ **"Tazarru -name"**adlı eseri oldukça meşhurdur. Seciler ve söz sanatlarıyla doludur.

BAKİ (2010 Ş, 2011 C)

- ✓ Şairlerin sultanı lakabıyla anılır(sultan'uş şuara)
- ✓ Kanuni'nin iltifatına çokça mazhar olmuştur.
- ✓ Genellikle din dışı konularda şiir yazmıştır.
- ✓ Ahenk ve kulak için kafiyeye çok düşkündür.
- ✓ 16.yyda yaşamış en büyük şairdir.
- ✓ **Divan'ı ve Kanuni Mersiyesi** meşhurdur.

NEFİ (2010 Ş, 2011 Ş, 2011 Ş, 2008 Ş, 2012 C)

- ✓ Kasidenin Türk edebiyatındaki tartışmasız lideridir.
- ✓ Övdüğünü göğe çıkarır, yerdiğini yerin dibine geçirir. Sınırlaması yoktur.
- ✓ Dili oldukça süslüdür.
- ✓ Öldürüldüğü söylenir şiirleri yüzünden.
- ✓ **"Sihami- Kaza** adlı eseri vardır.

KÂTİP ÇELEBİ (2008 Ş)

- ✓ **"Cihan-numa, Keşf'uz Zunün, Mizan'ül- Hak"**adlı eserleri vardır.
- ✓ Didaktik eserler yazmıştır.

BAĞDATLI RUHİ (2011 Ş)

- ✓ Toplumcu bir özelliğe sahiptir.
- ✓ Döneminin aksaklıklarını terki-i bentleriyle eleştirmiştir.
- ✓ Tarikata girmesine rağmen din dışı şiirleri vardır.

NABİ (2010 C, 2010 C, 2011 Ş, 2008 Ş)

- ✓ Asıl adı Yusuf'tur.
- ✓ 17. yy da yetişmiştir.
- ✓ Didaktik – hikemi şiirin edebiyatımızdaki en iyi temsilcisi sayılır.
- ✓ Akıcı ve düzgün bir dili vardır.
- ✓ Oğlu için yazdığı "**Hayriye**" adlı kitabı meşhurdur.
- ✓ **Farsça ve Türkçe Divanı, Hayrabat, Sürname** adlı kitapları vardır

EVLİYA ÇELEBİ

- ✓ Edebiyatımızın seyahat yazarlarının piridir.
- ✓ "**Seyahat-name**" adlı eseri vardır.

NEDİM (2010 Ş, 2011 Ş, 2011 Ş, 2012 C)

- ✓ Lale Devri (18. yy) nin eğlencelerini eserlerinde en iyi yansıtan şairdir.
- ✓ Şiirde mahallileşme akımını başlatan ve yerleştiren şairdir.
- ✓ Tasavvufun etkisinde kalmayan tek şairdir.
- ✓ İstanbul Türkçesi ile yazmıştır.
- ✓ Halk dilini, inanışlarını şiirlerinde işlemiştir.
- ✓ Divan edebiyatının klasik söylemlerine(mazmun) yenilerini katmıştır.
- ✓ "Şarkı" nazım şeklini en ustaca kullanan şair olmuştur.
- ✓ Hece vezniyle şiirleri de vardır.

ŞEYH GALİP (2008 Ş)

- ✓ Divan edebiyatının son büyük şairidir.
- ✓ Yenileşme hareketlerine uygun şiirler yazmıştır, halk söylemlerini eserlerinde kullanmıştır.
- ✓ Hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.
- ✓ Genel olarak dili süslü ve ağırdır.
- ✓ "**Hüsn ü Aşk**" adlı mesnevisi meşhurdur.

GÜLŞEHİRİ (2012 C, 2013 C)

Bir mutasavvıf olan Gülşehrî'nin eserleri bunun izlerini taşır. Ayrıca şair Ferîdüddîn-i Attâr, Mevlâna Celaleddin Rumî ve Senâî gibi mutasavvıf yazarlardan etkilenmiştir. Nitekim ünlü eserlerinden biri Attâr'ın ünlü mesnevisi Mantiku't Tayr'ı temel alan aynı adlı mesnevidir. Çoğunlukla bu eserin Attâr'ın eserinin tercümesi olduğu sanılsa da aslında, Gülşehrî'nin de bizzat belirttiği gibi, eser aynı adı ve temel hikâyeyi barındırmakla birlikte bir tercüme değildir ve orijinal **Mantık et-Tayr**'in içeriği eserde yoğun biçimde değiştirilmiş ve farklı kaynaklardan yeni içerikler eklenmiştir. Bunun dışında Feleknâme isimli ünlü bir eseri daha vardır. Ayrıca **Aruz-ı Gülşehri** ve **Kuduri Tercümesi** adlı başka eserleride vardır.

LYS DE EN ÇOK SORULAN DİVAN EDEBİYATI ESERLER, TÜRLERİ VE YAZARLARI

***Cemşid ü Hurşid id* (2010 Ş) : Türü mesnevidir. Yazarı: Ahmedî.** İranlı şair Salman Saveci'nin aynı adı taşıyan 1700 beyitlik yapıtının genişletilmiş çevirisi olan, Cemşid ü Hurşid, ünlü 14. yüzyıl divan şairi Ahmedî'nin belki de en çok tanınan eseridir. Ahmedî'nin bu ünlü mesnevisi 4798 beyitlidir. Ahmedî'nin Cemşid ü Hurşid isimli manzumesi, Çin hükümdarının oğlu Cemşid ile Rum keyserinin kızı Hurşid arasındaki âşkane macerayı tasvir etmektedir.

***Beng ü Bade* (2010 Ş, 2013 Ş):Türü- mesnevidir. Yazarı Fuzuli.** Fuzûlî 16. yüzyılda yaşamış, yaşamının tamamı Irak topraklarında geçmiş bir divan şairidir. Şah İsmail Bağdat'ı ele geçirince ona "Beng ü Bade" mesnevisini takdim etmiştir. Adı *Esrar* ve *Şarap* anlamına gelen alegorik eserinde, Fuzuli bu iki nesneyi karşılaştırmıştır. *Esrar II.Bayezid*'i şarap ise *Şah İsmail*'i temsil etmektedir.

***Mecalis'ün Saba* (2010 Ş):Türü- dini vaazdır. Yazarı Mevlana.** Mevlânâ'nın 7 öğüdünün bulunduğu eserdir. Aslı Türkçe olmasına rağmen daha sonra Farsça'ya çevrilmiştir. Eserde insan, Allah, varlık konuları işlenmiştir. Terim Türkçe'ye çevrildiğinde Yediler Meclisi anlamına gelir. Mevlânâ'nın çeşitli câmilerde yedi ayrı sohbet meclisinde yaptığı vaazlarından oluşan ve adını da buradan alan *Mecâlis-i Seb'a (Yedi Meclis)*, bu sohbetler esnâsında tutulmuş olan notların bir araya getirilmesiyle meydana gelmiştir.

***Mecalis'ün Nefais* (2010 Ş, 2013 Ş): Türü- tezkiredir. Yazarı Ali Şir Nevayi.** Yalnız Çağatay edebiyatı'nın değil , bütün Türk edebiyatının en büyük isimlerinden biri olan Ali Şir Nevâyi'nin bu eseri diğerleri gibi döneminin Farsça modasına uymayarak Türkçe yazılmıştır. 1491 yılında yazılan eser **ilk Türkçe tezkiredir.**15. yüzyılda Orta Asya ve İran'da yaşayan Fars ve Türk şairlerini toplayan mecâlisü'n-nefâ'is , başka kaynaklarda bulunmayan çok değerli bilgiler verir.

***Hayriyye* (2010 Ş): Öğüt kitabıdır. Yazarı Nabi.** Nâbî'nin aruz vezniyle yazdığı manzum bir öğüt kitabıdır. Bir divan edebiyatı şairi olan Yusuf Nâbî, daha çok bu eseriyle tanınır. Oğluna öğüt vermek amacıyla yazmıştır.

***Garipname*(2011C): Türü- mesnevidir. Yazarı Aşık Paşa.** Aşık Paşa'nın ünlü 12.000 beyitlik ahlaki, felsefi, psikolojik, tasavvufi mesnevisidir. Eser 1329 yılında yazılmıştır. Aşık Paşa bu eseri Türkçe kaleme almıştır. Eser o dönemin en önemli Türkçe eserlerindedir ve o dönem için Türkçenin en güzel örneklerinden birisi olarak öne çıkar.Eser Anadolu'daki tasavvuf anlayışı açısından büyük önem taşır. Ana konusu tasavvuf ve dindir. Dini öğütler içeren eser sadece Türkçe açısından değil dönemin dini anlayışını anlamak açısından da önemlidir.

***Mirkat'ül Edeb* (2011 Ş): Arapça- Farsça manzum sözlük. Yazarı Ahmedî.**

***Şikayetname* (2011 Ş, 2013 Ş): Türü- mektup. Yazarı Fuzuli.** Fuzûlî'nin en önemli eserlerinden biridir. Kanuni Sultan Süleyman 1534 yılında Bağdat'ı fethettikten sonra Fuzûlî Osmanlı sarayının hizmetine girmiş ve padişaha kasideler sunmuştur. Padişah tarafından beğenilen kasideler karşılığında da 9 akçelik maaşla ödüllendirilmiştir. Ancak maaşını alamayınca, bürokrasiyi, rüşvetçiliği ve yozlaşmayı yeren kâfiyeli nesir tarzında *Şikâyetnâme* 'yi yazmıştır.

***Leyla vü Mecnun*(2011 C, 2013 Ş):Türü- mesnevidir. Yazarı Fuzuli.** Leylâ ile Mecnun , Arap efsanesine dayanan klasik aşk hikâyesidir. Nizami (Azerice: **Nizami Gencevi** başta olmak üzere birçok kişi tarafından işlenmiş olan konuyu Fuzulî, 1535 yılında mesnevî türünde kaleme almıştır

***Hüsrev ü Şirin*(2011 C, 2013 Ş) : Türü- mesnevidir. Yazarı Şeyhi.** Hüsrev ü Şirin, II. Murat'ın ricası üzerine, onun adına Şeyhî tarafından kaleme alınmış bir mesnevi. 6400 beyitten oluşan Hüsrev-ü Şirin'de Sasani hükümdarlarından Hüzmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz, Azerbaycan'da Berde kentinin prensesi olan Şirin ve Ferhat arasında geçen olayları konu edinmiştir. Dram ve aşk temalıdır. Bazı tarihçilere göre eserin kaynağı gerçek bir olaya dayanmaktadır.

***Hüsn ü Aşk*(2007 C):Türü- mesnevidir. Yazarı Şeyh Galip.** *Hüsn ü Aşk*, kurgusal anlamda Hüsn (Güzellik) isminde bir kız ile Aşk isminde bir erkeğin aşkını anlatan, tasavvufi bir tema ve temele sahip bir mesnevidir

***Risaletün Nushiyye*(2007 Ş): Türü - mesnevidir. Yazarı Yunus Emre. Öğüt vermek amacıyla yazmıştır.**

***Makalat*(2007 Ş) : Türü – makedir. Yazarı Hacı Bektaş Veli.** Tasavvuf konularını işleyen makalelerden oluşmaktadır.Din, ahlak kuralları, davranışlar ve hoşgörü işlenmiştir, didaktiktir. Nazım Birimi, beyittir. Manzume'dir. Tasavvufi eserdir. Sade, anlaşılır bir dil ve kısa cümleler kullanılmıştır.

***Mantık'ut Tayr*(2007 C): Türü – mesnevidir.Yazarı Ferîdüddîn-i Attâr.** Mantiku't-Tayr (Farsça: *Kuşların Diliyle veya Kuş Dili*) İranlı sufi şair Ferîdüddîn-i Attâr tarafından kaleme alınmış bir manzum eserdir.Tasavvuf edebiyatının başlıca eserlerinden olan Mantiku't-Tayr'da kuşlar ile ilgili bir hikâye kullanılarak, çeşitli semboller aracılığıyla tasavvufun temellerini, önemli prensiplerini ve tasavvufî yaşam ile inancı anlatılmaktadır. 4724 beyitten oluşan mesnevi tarzında yazılmış bir eserdir.

***Rind ü Zahid* (2013 Ş) :** Fuzuli'nin farsça yazdığı mensur bir eserdir. Katip Çelebi'nin tezkiresinde adı geçer, Leningrad'daki külliyyatın içindedir. Eser, bir baba ve oğlu arasında geçen konuşma ve tartışmalardan oluşur. zahid, baba; oğul ise rindir. Fuzuli, bu iki tip üzerinden iki farklı dünya görüşünün kıyaslamasını yapar.

***Şah u Geda* (2013 Ş): Türü – mesnevidir. Yazarı Taşlıcalı Yahya.** Taşlıcalı Yahya'nın mesnevisidir. Yapıtta, Geda adlı birinin Şah adlı bir güzele âşık olması ve aşkı nedeniyle başına gelenler öykülenir. Amaç tasavvufî aşkın yüceliğini göstermektir. "Şah ü Geda", özgün bir mesnevidir.

***Hadikat'üs Süeda* (2013 Ş):** Fuzûlî'nin mensur/manzum bir eseri olup Kerbela Olayı'nı ve İmam Hüseyin'i anlatan Anadolu Aleviliği'nin temel yapıtlarından biridir.

***Mesnevi* (2013 Ş):** Türü- mesnevidir. Yazarı Mevlana.

***İskendername* (2013 Ş) : Türü – mesnevidir. Yazarı Ahmedî.** Adından da anlaşılabilceği gibi eser Büyük İskender'in hayatını konu alır

***Harname* (2013) : Türü- mesnevidir. Yazarı Şeyhi.** Aynı zamanda bir hekim olan Şeyhi; Çelebi Mehmed'i tedavi edince, Çelebi Mehmed ona bir köy (Tokuzlu Köyü) hediye eder. Köye doğru yola koyulan Şeyhi, yolda eşkiyalar tarafından soyulur ve dövülür. Bunun üzerine Harnâme'yi kaleme alır. Eserde toplumun kötü yönlerini hicvetmekte; fakat bunu mizahi bir üslub ile yapmaktadır. Har öküzd demektir ve eser, Türk Edebiyatı'nın ilk Fabl örneği olarak kabul edilir.

***Çengname*(2013 C): Türü- mesnevidir. Yazarı Ahmedî Dai.** Eser, bir ana hikâye ve onun etrafında oluşan dört kısa hikâyeden ibarettir. Çengin başından geçenlerin anlatıldığı eser, tasavvufi ve sembolik bir eserdir.

SANATÇILARIMIZ VE YAŞADIKLARI YÜZYILLAR

DİVAN EDEBİYATI

13.yy

Mevlana: Mesnevi,Divan-ı Kebir, Fihi Mafih,
Mektubat, Mecalis-i Seba,
Hoca Dehhani: Selçuklu Şehnamesi
Şeyyad Hamza Yusuf ü Zeliha
Ahmet Fakih , Çarhname
Sultan Veled

14.yy

Gülşehri: Mantiku't-Tayr
Aşık Paşa: Garipname
Kadı Burhaneddin: Divan
Ahmedî: İskendername,
Cemşid ü Hurşid,Divan

15.yy

Şeyhi: Harname, Hüsrev ü Şirin, Divan

Ahmed Paşa: Divan

Necati Bey: Divan

Süleyman Çelebi: Vesiletü'n-Necat (Mevlid),

Ali Şir Nevai: Mecalisü'n-Nefais, Muhakemetü'l-Lügateyn, Mizanü'l-Evzan, Leyla vü Mecnun, Ferhad ü Şirin...

Sinan Paşa: Tazarrunname, Tezkiretü'l Evliya

Mercimek Ahmed: Kaabusname

16.yy

Fuzuli: Şikayetname, Leyla İle Mecnun, Divan, Beng ü Bade, Hadikatüssüeda

Zati: Divan, Edirne Şehrengizi

Baki: Dinvan, Kanuni Mersiyesi

Taşlıcalı Yahya Hamse, Gülşen-i Envar

Bağdatlı Ruhi Terkib-i Bend

Seydi Ali Reis: Miratü'l-Memalik

Naima: Naima Tarihi

Peçevi: Peçevi Tarihi

17.yy

Nefi: Siham-ı Kaza, Divan

Nabi: Hayriye, Hayrabad, Divan

Naili: Divan

Evliya Çelebi: Seyahatname

Katip Çelebi Cihannüma, Keşfüzzunun

18.yy

Nedim: Divan

Şeyh Galib: Hüsn ü Aşk, Divan

HALK EDEBİYATI

12. yy Hoca Ahmet Yesevi

13. yy Nasreddin Hoca

A. Aşık Edebiyatı

16. yy

Köroğlu

Öksüz Aşık

Kul Mehmet Ozan

17. yy.:

Karacaoğlan

Aşık Ömer (hem heceyle hem aruzla yazmış),

Kayıkçı Kul Mustafa

Katibi

Ercişli Emrah

18.yy

Gevheri

Levni

Selimi,

19. yy

Dadaloğlu

Dertli

Erzurumlu Emrah

Bayburtlu Zihni

Seyrani

Ruhsati

20. yy

Aşık Veysel

Aşık Feymani

Şeref Taşlıova

Karslı Murat Çobanoğlu

B. Tekke Edebiyatı

13. yy Yunus Emre,

Hacı Bektaş Veli

14. yy Hacı Bayram Veli

15. yy Eşrefoğlu Rumî

Kaygusuz Abdal

16. yy

Pir Sultan Abdal

Aziz Mahmut Hüdai,

17.yy Niyazi Mısri

18.yy Erzurumlu İbrahim Hakkı

GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER

NOT: LYS de sadece Geleneksel Türk Tiyatrosu sorulduğu için sadece bu konu üzerinde duracağız.

1. KARAGÖZ (2010 C, 2012 C)

Deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin, arkadan ışık yardımıyla beyaz bir perde üzerine yansıtılmasına dayanan bir gölge oyunudur. Birçok milletin kendine özgü gölge oyunları vardır. Türk milletinin gölge oyunu olan Karagöz, aslında birçok yeteneğe sahip bir sanatçının çoğunlukla tek başına gerçekleştirdiği sanatsal bir gösterimdir.

Karagöz oyununun doğuşu hakkında oldukça farklı rivayetler mevcuttur. En yaygın görüş şudur: Sultan Orhan devrinde Bursa'da bir cami inşaatı esnasında, biri duvarcı diğeri demirci olan Hacivat ile Karagöz, gevezelikleri ve maskaralıkları ile öteki işçileri çalışmaktan alıkoydukları için padişah tarafından öldürtülür. Bu yaptığından pişmanlık duyan padişahı teselli etmek için Şeyh Küşteri, Hacivat ile Karagöz'ün suretlerini yapıp konuşmalarını ve hareketlerini perde önünde canlandırmaya çalışır.

Karagöz oyununda sahne, seyirciye göre arkasından aydınlatılmış beyaz bir perdeden ibarettir. Oyun, deve derisinden yapılmış ve her biri belli bir tipi canlandıran renkli figürleri perdeye yansıtmak ve hareket ettirmek suretiyle oynanır. Karagöz ile Hacivat, gölge oyununun en önemli tipleridir. Oyun, yazılı bir metne dayanmaz, doğaçlama olarak gelişir.

Karagöz Oyununun Genel Özellikleri (2010 C,2012 C)

1. Bu gösterimi yapan kişiye hayalî ya da hayalbâz denir. Hayâlbâzın en önemli yardımcısı perde gazeli, şarkı, türkü okuyan, tef çalan yardaktır.
2. Karagöz oyunu doğaçlamaya dayanır. Yazılı bir metni yoktur. Ancak bazı konular sıklıkla ele alınır. Belirlenmiş bu konuların işlenişi, diyalogların kuruluşu tamamen karagöz oynatıcısının tercih ve yeteneğine bırakılmıştır.
3. Karagöz oyunlarının bazıları şu başlıklardan oluşur: Karagöz'ün Aççılığı, Karagöz'ün Şairliği, Eskici, Telgrafçı, Çivi Baskını, Kanlı Kavak, Yalova Sefası, Sahte Gelin, Hançerli Hanım...
4. Güldürme esasına dayanan Karagöz, ağırlıklı olarak yanlış anlamalarla doğan bir kargaşayı yansıtır.
5. Karagözde tef, zil ve basit bir düdük yardımıyla oyuna müzik de eşlik eder. Bu düdük zaman zaman yaratıkların korkunç seslerini çıkarmada da kullanılır.
6. Karagöz oyununun piri Şeyh Muhammed Küşteri olarak kabul edildiğinden Karagöz oyununa "Küşteri Meydanı" da denir.
7. Karagöz, Osmanlı'nın sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yapısını tanımamız için önemli ipuçları içerir. İmparatorluğun dil, din ve ırk zenginliğini farklı kesimlerden kahramanlar aracılığıyla yansıtır.

Karagöz Oyununun Tipleri

- **Karagöz:** Okumamış halk adamı tipidir. Hacivat'ın kullandığı yabancı kelimeleri ya hiç anlamaz ya da yanlış anlar. Bu yanlış anlamalar, oyunda gülünç durumların oluşmasını sağlar. Karagöz, dobra, zaman zaman da patavatsız olmasından ötürü sürekli zor durumlarla karşılaşır. Buna rağmen bir yolunu bulup işin içinden sıyrılır. Çoğu zaman işsizdir, Hacivat'ın bulduğu işlere girip çalışır.
- **Hacivat:** Hacivat biraz öğrenim görmüş, gösteriş meraklısı, kendini beğenmiş yarı aydın tipidir. Arapça ve Farsça kelimeleri sıkça kullanır. Perdeye gelen hemen herkesi tanır, onların işlerine aracılık eder. Alın teriyle çalışıp kazanmaktan çok Karagöz'ü çalıştırarak onun sırtından geçinmeye bakar.
- **Çelebi:** Türkçeyi İstanbul ağızıyla kusursuz bir şekilde konuşur. Bazı oyunlarda zengin bir bey, bazı oyunlarda bir mirasyedi, bazı oyunlarda ise zevk düşkünü bir çapkındır.
- **Zenne:** Karagöz oyunundaki bütün kadınlara genel olarak zenne denmiştir.
- **Beberuhi:** "Yaşı büyük akı küçük" deyişiyle nitelendirilebilecek bir tiptir.

- **Tuzsuz Deli Bekir:** Bir elinde içki şişesi, bir elinde tabanca ya da kama vardır. Olayların karmaşıklaştığı anda gelip kaba kuvvetle olayı çözer.
- **Himmet:** Sirtında baltası olan kaba saba bir tiptir.

Oyunda ayrıca zenne Tiryaki (Laf ebesi), Laz (kayıkçı, kalaycı), Efe (zorba), Kayserili (pastırmacı), Acem (zengin tüccar), Matiz (sarhoş), Arap (köle) gibi kişiler de vardır.

Karagöz Oyununun Bölümleri

Karagöz oyunu mukaddime (giriş), muhavere (söyleşme), fasıl (oyun) ve bitiş olmak üzere dört bölümden meydana gelir:

1. **Mukaddime (giriş):** Metinde, Hacivat'la Karagöz'ün çatışmasına kadar olan kısım giriş bölümüdür. Perde aydınlatıldıktan sonra Hacivat müzik eşliğinde bir semai okur. Semai bitince "Of, hay Hak!" diyerek, perde gazeli denen bir şiir okur. Sonra Karagöz'ü perdeye davet eden sözler söyler. Karagöz, Hacivat'ın çıkardığı gürültüye kızar, perdeye gelir, kavga ederler.
2. **Muhavere:** Metinde, Hacivat'ın "Vay Karagöz'üm, benim iki gözüm merhaba." sözü ile başlayıp paçanın sonuna kadar devam eden kısım, oyunun muhavere (karşılıklı konuşma) adı verilen ikinci bölümüdür.
3. **Fasıl:** Oyunun perdeye aksettirilen asıl bölümüdür. Bu bölümde çeşitli tipler oyuna katılır. Bunlar genellikle kendi ağız (şive) özellikleriyle Karagöz'le konuşturulur. Konuşmalara bazen Hacivat da karışır. Konuşmalarda komiklik ağır basar. Olaylar bir yerde düğümlenir. Sonunda başka bir tipin (efe, külhanbeyi, sarhoş vb.) perdeye gelmesiyle düğüm çözülür.
4. **Bitiş:** Bu bölümde tekrar Hacivat'la Karagöz'ün konuşmaları olur. Konuşma kavgaya dönüşür. Hacivat: "Yıktın perdeyi eyledin virân. Varayım sahibine haber vereyim hemân" diyerek perdeyi terk eder. Karagöz de: Her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola.' diyerek oyunu bitirir.

2. ORTA OYUNU (2008 C, 2012 C)

Geleneksel Türk tiyatrosunun birçok bakımdan karagöze benzeyen ama canlı oyuncularla oynayan bir türü de orta oyundur. Seyircilerin çevrelediği boş, meydanlık bir alanda oynandığı için bu ismi almıştır. Orta oyunu kesin biçimini ve orta oyunu adını 19. yüzyılda almıştır. Orta oyununun da yazılı bir metni yoktur. Ana çizgileri bilinen bir konu ele alınarak oyuncuların doğaçlama, yani tuluat yoluyla geliştirdikleri olaylar dizisi, oyun kişileriyle sahneye getirilir.

Orta oyununda Karagöz'ün karşılığı Kavuklu, Hacivat'ın karşılığı ise Pişekâr'dır. Öbür oyun kişileri, gölge oyunundaki kişilerle büyük benzerlik gösteren kalıplaşmış tiplerdir. Orta oyunu da dört bölümden oluşur. Ama burada perde gazeli yerine Pişekâr'ın seyirciyi selâmlaması ve zurnacıyla konuşarak oyunu açması, muhavere bölümünde ise Pişekâr ile Kavuklunun tanışma konuşmaları ve Kavuklunun sonunda rüya olduğu anlaşılan bir olayı anlatması (tekerleme) gibi özellikler orta oyununun Karagöz'den ayrıldığı bazı yönlerdir.

Orta Oyununun Bölümleri

Orta oyunu, Karagöz'de olduğu gibi dört bölümden oluşur. Bu bölümler giriş, tekerleme, fasıl ve bitiş şeklinde sıralanır.

Giriş (öndeyiş): Bu bölümde, Pişekâr müzik eşliğinde ortaya çıkar ve oyuncuları selâmlar. Oynanacak oyunu takdim eder ve oyunu başlatır.

Söyleşme (tekerleme): Önce Pişekâr ile Kavuklu arasında kısa birer konuşma olur. Sonra olmayacak şeyler gerçekmiş gibi anlatılır. Buna tekerleme adı verilir.

Fasıl: Asıl oyunun ortaya konduğu bölümdür. Bu bölümde Pişekâr ve Kavuklu dan başka Laz, Ermeni, Arnavut, Rum, Balama, Frenk, Fransız gibi tipler kendi şiveleriyle konuşturulur. Bunların konuşmaları ve kıyafetleri komedi unsuru oluşturur.

Bitiş: Pişekâr, Kavuklu ile kısa bir konuşma daha yapar. Sonra oyunun bittiğini ilan eder. Seyircilerden "Her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola." diyerek özür diler. Bir sonraki oyunun adını ve yerini bildirir.

3. MEDDAH (2012 C)

Tek kişi tarafından oynanan bir halk tiyatrosudur. Son devrin meddahları kahvehanelerde yüksekçe bir yere oturup anlatırlardı. Bunlar halk arasında dolaşan veya yazılı edebiyattan alınma yahut kendilerinin zemin ve zamana uygun olarak uydurdıkları hikâyeleri, kahramanlarının şivelerini taklit ederek türlü jest ve mimiklerle anlatırlardı. Meddah, bir tiyatro eserindeki bütün şahısları kendisinde birleştirmiş bir aktör durumundadır.

Meddah, olayları temsil ederken seyircilerin rahatça görebileceği yüksek bir yere oturur. Bir eline mendil (makreme), bir eline de sopa (değnek) alır. Mendili değişik tipteki kişilerin kıyafetini göstermek ve ağzını kapatarak seslerini taklit etmek, değişik başlıklar yapmak için kullanır. Sopadan da oyunu başlatmak, seyirciyi susturmak, değişik sesler çıkarmak ve saz, süpürge, tüfek, at gibi varlıkları canlandırmak için yararlanır.

Meddah oyunu, genellikle kahvehane, meydan gibi halkın topluca bulunduğu yerlerde oynanırdı. Her kesimden insan bu oyuna ilgi gösterirdi. Saray halkını eğlendirmek için görevlendirilen meddahlar da vardı. Meddah, çeşitli kişisel ilişkilerin taklit yoluyla canlandırılması, senaryoların orada bulunan seyirciye göre, doğaçlama olarak geliştirilmesi açısından hikâyecilerden ayrılarak bir oyuncu kimliği kazanır.

4. KÖY SEYİRLİK OYUNLARI

Köy seyirlik oyunları çağlar boyu süren halk tiyatrosu geleneğinin günümüze gelen mirasıdır. Bu oyunlar tarih boyunca göçlerden, çeşitli kültürlerden ve birikimlerden etkilenmiştir. İslamiyet öncesi Türk kültüründe bugünkü İslamiyet ve Anadolu kültürünün etkisini görüyoruz. Bu oyunlar zaman boyutunda beslenerek bugünkü şeklini almıştır. Oynandığı toplumun kültür düzeyine, zaman ve geleneğe bağlı olarak şekillenir.

EDEBİ AKIMLAR

Avrupa'da edebi akımlar başlamadan önce, iki önemli düşünce ve sanat anlayışı vardı:

Hümanizm ve Rönesansçılık

HÜMANİZM (2011 Ş)

- ✓ İnsana değer vermek esastır.
- ✓ Tabiatı Tanrı yaratmıştır düşüncesi kabul edilmiştir.
- ✓ İnsanı sevip onu yüceltme.
- ✓ **Dante** bu düşüncenin temsilcisidir.

RÖNESANSÇILAR:

- ✓ Hem hümanizmin getirdiklerin hem de 16.yy bilim ve akılcılığını benimsemişlerdir.
- ✓ Özgürlük düşüncesini geliştirirler.
- ✓ **Petrarca, Montaigne, Bocan, Cervantes, Shakspeare** bu dönemde eser verirler.

KLASİSİZM (2006 Ş, 2009 Ş, 2010 C, 2010 Ş, 2011 C)

- ✓ 17.yy ortalarında Fransa'da ortaya çıkan edebiyat akımıdır.
- ✓ Akla ve sağduyuya değer verirler.
- ✓ İnsandaki tabiata, insanların iç dünyasına saygı göstermek esastır,
- ✓ Konularını eski Yunan ve Latin edebiyatından alırlar.
- ✓ Kahramanları seçkin kişilerdir. Sıradan insanlara eserlerinde yer vermezler.
- ✓ Önemli olan konu değil konunun işleniş biçimidir
- ✓ Dil, üslup kusursuz bir şekilde işlenmiştir. Dil açık, yalın ve soyludur.
- ✓ Sanat için sanat görüşünü savunurlar.
- ✓ Sanatçı eserde kendini gizler.
- ✓ Tiyatroda üç birlik kuralına uyulur.(olay, zaman, mekân)
- ✓ Bu akımın en önemli temsilcileri: **Moliere ,Corneille, Racine, La Fontaine, La Bruyere, Daniel**

Defoe

- ✓ Türk edebiyatında ise **Şinasi ve Ahmet Vefik Paşa** 'dır.

ROMANTİZM (2006 C, 2007 C, 2009 Ş, 2010 C, 2011 Ş)

- ✓ Fransa'da 1830 yıllarında klasisizme tepki olarak doğmuştur.
- ✓ Klasik edebiyatın kural ve şekilleri bırakılır.
- ✓ Konular eski Yunan ve Latin edebiyatı yerine Hıristiyanlıktan tarihten ve günlük yaşamından alınır.
- ✓ Akıl yerine duygulara ve hayallere önem verirler.
- ✓ Sanatçılar kendi eserlerinin kişiliklerini gizlemezler.
- ✓ Sanat toplum içindir görüşünü benimsemişlerdir.
- ✓ Tabiat önemlidir. Gözlem ve tasvire önem verilir.
- ✓ Konular işlenirken iyi, kötü, doğru, yanlış gibi karşıtlıklardan yararlanırlar.
- ✓ Üç birlik kuralı terk edilir.
- ✓ Temsilcileri **J. J. Rousseau, Voltaire, Victor Hugo, Goethe, Schiller, Chateaubriand, George**

Sand

- ✓ Türk edebiyatında ise **Namık Kemal, A.Hamit Tarhan, A.Mithat Efendi**.

REALİZM (2006 Ş, 2007 Ş, 2009 C, 2011Ş, 2011 C)

- ✓ 19.yy'ın ikinci yarısında Fransa'da romantizme tepki olarak doğmuştur.

- ✓ Konu gerçekten alınır. Olay ve kişiler yaşanan ve yaşayan kişilerin benzerleridir
- ✓ Kişilerin ruhi davranışlarını etkileyen onların kişiliklerini çizen çevre ve ortamın tanıtılmasına önem verilir.
- ✓ Betimlemeler yazarın gözüyle yapılmaz kahramanın gözüyle yapılır.
- ✓ His ve hayale kapılmadan toplum gerçeklerini olduğu gibi yansıtır.
- ✓ Sanat için sanat görüşünü savunurlar.
- ✓ Hikâye ve Romanda uygulanır.
- ✓ Temsilcileri: **Honero De Balzac, Stendhal, Gustave Flubert, Tolstoy, Dostoyevski, Ernest Hemingvay, Steinbeck**
- ✓ Türk edebiyatında ise; **Recaizade Mahmut, Nabizade Nazım Yakup Kadri, R. Halit Karay**

NATÜRALİZM (2006 Ş, 2007 Ş, 2008 C, 2009 C, 2010 Ş, 2011 Ş, 2013 C)

- ✓ Determinizm anlayışını romana getiren bu akım 19. asrın ikinci yarısında Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- ✓ Determinizme göre tabiat olaylarında aynı sebepler aynı sonucu doğurur. Natüralistler, Determinizmi topluma ve insan uyguladılar.
- ✓ Toplum büyük bir laboratuvar, insan deney konusu, sanatçı da bilgin sayıldı.
- ✓ İnsan kişiliğini anlatabilmek için soya çekim yasalarından ve toplum biliminden yararlandılar.
- ✓ Romanlarda kahramanların portreleri ince ayrıntılarına kadar verilir.
- ✓ Yazar eserde kişiliğini gizler.
- ✓ Gözlem ve tasvir önemlidir.
- ✓ Eserlerinde hayatı bütün yönüyle anlatırlar.
- ✓ Bedenden ayrı bir ruh yoktur.
- ✓ Dil her seviyedeki insanın anlayabileceği bir düzeyde tutulmuştur
- ✓ Sanat toplum içinde anlayışı doğrultusunda eserler verilmiştir.
- ✓ Temsilcileri: **Emile Zola, Goncour Kardeşler, Guy De Maupassent, Alphonse Daudet**
- ✓ Türk edebiyatında ise; **H. Rahmi Gürpınar, Nabizade Nazım, Beşir Fuat**

PARNASİZM (2011 Ş)

- ✓ Romantik şiir anlayışı ile Fransa da ortaya çıkmıştır.
- ✓ Doğal güzelliğe ve dış görünüme büyük önem verir.
- ✓ Sanat sanat içindir ilkesini savunmuştur.
- ✓ Nesnelere dış görünüşünü aktarmışlardır.
- ✓ Kelimeler seçilerek kullanılır. Kelimelerin sıralayışı ve ahenk önemlidir.
- ✓ Kafiye ve Redife önem verilir.
- ✓ Romantizm'de bırakılan eski Yunan ve Latin kültürüne dönüşmüştür.
- ✓ Temsilcileri: Th. **Gauthier, Theodore Debanville, Francois Coppee**
- ✓ Türk edebiyatında ise; **Tevfik Fikret, Cenap Sahabettin, Yahya Kemal**

SEMBOİLİZM (2007 Ş, 2009 Ş, 2011 Ş)

- ✓ 19.yy'ın son çeyreğinde ortaya çıkmıştır.
- ✓ Nesnelere olduğu gibi anlatmak mümkün değildir. Nesnelere değişerek anlatılabilir.
- ✓ Anlatımda sözlerin sözlük anlamından bıkan sembolistler yaşatmaya çalışırlar.
- ✓ Şiirde anlam açıklığından kaçınılır.
- ✓ Şiir anlaşılacak için değil hissedilmek içindir.
- ✓ Şiirde alaca karanlık üzüntü ve ay ışığı, gün doğumu, gün batımı gibi belli belirsiz varlıklar görüntüleri yansıtır.
- ✓ Şiirde musiki her şeyden önce musiki ilkesini savundular.
- ✓ Sanat için sanat anlayışına bağlılardır.
- ✓ Dil herkesin anlayacağı seviyede değil oldukça ağırdır
- ✓ Temsilcileri: **Baudelaire, P. Verlaine, A. Rimbaud**

- ✓ Türk edebiyatında ise; **Ahmet Haşim, A. Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, biraz da Cenap Sahabettin**

SÜRREALİZM (GERÇEK ÜSTÜCÜLÜK) (2006 Ş, 2007 Ş, 2009 Ş, 2010 Ş)

- ✓ Kelime anlamı "gerçek üstüncülük" demek olan bu akım 1924'te Fransa'da çıkmıştır.
- ✓ Sürrealistler Sigmund Freud'un etkisinde kalmışlardır.
- ✓ Bilinçaltı rüyada ortaya çıkar.
- ✓ Hipnotize edilmiş insanlara şiir söylediler.
- ✓ Akıl ve mantık değersizdir. İnsanı yönlendiren içgüdü, bilinçaltıdır demişlerdir.
- ✓ Temsilcileri: **Breton Aragon, Paul Eluard**
- ✓ Türk edebiyatında ise; **Orhan Veli ve arkadaşları, Cemal Süreyya, İlhan Berk (II. Yeniciler)**

FÜTÜRİZM

- ✓ Geleceği makineleştiren sanattır.
- ✓ 20.yy. başında Marinetti tarafından kurulmuştur.
- ✓ Geçmişin sanat değerlerini bırakmalı ve yeni anlatım biçimleri bulmalı.
- ✓ Makinalaşma çalışmaları kutsallığı savunulmalıdır.
- ✓ Temsilcileri: **Marinetti ve Mayatovski**
- ✓ Türk edebiyatında ise: **Nazım Hikmet**

EGZİSTANSİYALİZM (VAR OLUŞÇULUK) (2011 Ş)

- ✓ Var olmayı her şeyden önce görenlerdir. Bu akıma var oluşçuluk da denir.
- ✓ İnsan kendi değerlerini kendi oluşturabileceğini bilmelidir.
- ✓ İnsan bütünüyle özgür olmalıdır.
- ✓ Temsilcileri: **J.Paul Sartre, Simon de Beauvoir, A.Camus**

DADAİZM

- ✓ Kelimeleri rasgele kullanmak suretiyle oluşan şiirlere denir.
- ✓ Dil ve estetik kurallarını yıkmak.
- ✓ Şiir gelişimini güzel seçilmiş kâğıt üzerine dizilmesiyle yazılır.
- ✓ Temsilcileri: **Tristan Zara, L.Aragon, Paul Elaud**

TANZİMAT EDEBİYATI

(2006 C, 2006 Ş, 2010 C, 2012 C, 2013 Ş)

- ✓ Tanzimat Fermanının ilanından sonra bu edebiyatın tohumları serpilmeye başlamıştır.
- ✓ Batılı tarzda ilk eserler bu dönemde verilmeye başlanmıştır.
- ✓ Hak, adalet, özgürlük, vatan kelimeleri bu dönemde ilk defa kullanılmaya başlanmıştır.
- ✓ Tanzimat edebiyatı kendi arasında ikiye ayrılır.(Birinci-ikinci dönem)
- ✓ Yazı dilini halkın anlayacağı dile yakınlaştırmaya çalışmışlardır.
- ✓ Tiyatroyu halkı aydınlatma aracı olarak görmüşlerdir.
- ✓ Toplumcu bir çizgi tutmaya çalışmışlardır.
- ✓ Divan edebiyatındaki “bölüm güzelliğine” karşın “konu bütünlüğüne, güzelliğine” önem vermişlerdir.
- ✓ Tanzimat birinci dönem sanatçıları(Şinasi, N. Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Mithat) ikinci dönem sanatçılarına göre daha halkçı olmuşlardır.

BİRİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATI (2010 C)

- ✓ Divan edebiyatını eleştirmelerine rağmen onun etkisinden kurtulamamışlardır.
- ✓ Vatan millet, hak adalet, özgürlük gibi kavramlar ilk defa bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır.
- ✓ Batılı anlamda ilk eserler bu dönemde verilmeye başlanmıştır.
- ✓ **Toplumu** bilinçlendirmek için edebiyatı bir araç olarak görmüşlerdir.
- ✓ Dilin sadeleşmesi gerektiğini söylemişler ancak pek başarılı olamamışlardır bu konuda.
- ✓ Roman, modern hikâye, tiyatro, gazete, eleştiri, anı bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır.
- ✓ Bu dönemin sanatçıları aynı zamanda devlet adamı sıfatı da taşıyorlardı.
- ✓ Klasizm(Şinasi, A.Vefik Paşa) romantizm (N. Kemal, A. Mithat) den etkilenmişlerdir.

BİRİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATI SANATÇILARI

Sanatçılar: İbrahim Şinasi, Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi, Direktör Ali Bey, Ahmet Vefik Paşa, Namık Kemal, Ahmet Cevdet Paşa, Şemsettin Sami..... (Şifre: İZADAN ArŞ)

ŞİNASI (1826–1871)

(2007 C)

- ✓ Edebiyatımıza birçok yeniliğin yerleşmesini sağlamıştır.
- ✓ Asıl adı İbrahim’dir.
- ✓ İlk tiyatro, ilk şiir çevirisi, ilk özel gazete, ilk makale, ilk noktalama işaretini kullanan kişidir.
- ✓ Halk için sanat görüşünü benimsemiştir.
- ✓ İlk tiyatro eserimizi: **ŞAİR EVLENMESİ** ni yazdı.(2006 C)
- ✓ İlk makaleyi yazdı: **TERCÜMAN-I AHVAL MUKADDİMESİ**
- ✓ İlk özel gazetesi çıkardı: **TERCÜMAN- I AHVAL**
- ✓ Eserleri: **Durub u Emsalı Osmaniyeye (Osmanlı Atasözleri Kitabı)**
Tercüme i Manzume (Çeviriler), Müntehabat –ı Eşar(şiiirleri), Divan-ı Şinasi, Tasvir i Efkâr(gazete)

NAMIK KEMAL (1840–1888)

(2007 Ş, 2007 Ş, 2010 C, 2010 C, 2013 C)

- ✓ Vatan şairimizdir.
- ✓ Toplumcu bir sanat çizgisindedir.
- ✓ Vatan, millet, özgürlük kelimelerini edebiyatta ilk kullanan kişidir.
- ✓ Tiyatroları oldukça ses getirmiştir. Tiyatroyu bir eğlence ve halkı bilinçlendirme aracı olarak görmüştür.
- ✓ Romantizmin etkisindedir.

- ✓ Eserleri: ilk tarihi romanımız; **CEZMİ**
İlk edebi romanımız; **İNTİBAH**
Tiyatroları: **Vatan yahut Silistre, Zavallı Çocuk, Gülnihal, Kara Bela, Celalettin Harzermşah**
Eleştiri eserleri: **Renan Müdafenamesi, Tahrib-i Harabat (Ziya Paşa'ya karşı)**
İrfan Paşa'ya Mektup, Takip
Diğer eserleri: **Kaniye, Silistre Muhasarası, Osmanlı Tarihi, Büyük İslam Tarihi, Evrak-ı**

Perişan**ZİYA PAŞA (1825–1880)****(2006 C, 2013 C)**

- ✓ İlk edebiyat tarihi taslağı sayılan "**Harabat**" eserini yazmıştır.
- ✓ Halk şiirinin ve dilinin gerçek edebiyatımız olduğunu belirten "**Şiir ve İnşa**" adlı makalesini yazmasına rağmen kendisi böyle davranmamıştır.
- ✓ Biçimce eski içerikçe yeni olmaya gayret göstermiştir.
- ✓ Terki-i bent, terci-i bent'leri meşhurdur.
- ✓ Bir çok dizesi halk arasında atasözü gibi kullanılmıştır.
- ✓ Eserleri: **Zafername, Harabat, Eş'ar-ı Ziya, Defter-i Amal, Terki-i Bent, Terci-i Bent**

AHMET MİTHAT EFENDİ (1844–1912)**(2006 Ş, 2007 Ş, 2010 Ş, 2013 Ş)**

- ✓ Halk için roman geleneğini benimsemiştir.
- ✓ Halkın anlayacağı bir dilde ve onları ilgilendiren konularda eserler vermiştir.
- ✓ İlk hikâye örneklerimizden biri sayılan :"**Letaif-i Rivayet**"i yazmıştır.
- ✓ Romantizmden etkilenmiştir.
- ✓ **Hasan Mellah, Hüseyin Fellah, Falatun Bey ve Rakım Efendi, Yer Yüzünde Bir Melek, Henüz On Yedi Yaşında.**

ŞEMSETTİN SAMİ (1850–1904)**(2006 Ş)**

- ✓ Devrinin en büyük dil bilgini sayılmıştır.
- ✓ İlk romanımız olan: **Taaşuk –U Talat ve Fitnat** adlı eseri yazmıştır.
- ✓ **Kamus u Türkî** adlı sözlüğü yazmış.
- ✓ **Kamus u Fransevi ve Kamus-ı Alam'ı** yazmıştır.

AHMET VEFİK PAŞA (1829-1892)

- *Tiyatromuzun en büyük kilometre taşı sayılır.
- *Bursa'da kendi adıyla tiyatro kurmuştur.
- *Halkın tiyatroyu sevmesi için özellikle Moliere'den çeviriler yapmıştır.
- ***İnfialî Aşk, Dudu Kuşlar, Zor Nikâh, Zoraki Tabip, Kadınlar Mektebi, Şecere-i Türk** eserlerinden bazılarıdır.

İKİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATININ ÖZELLİKLERİ

Sanatçılar: Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem, Samipaşazade Sezai, Nabizade Nazım, Muallim Naci---- (Şifre: **ARı SiNeM**)

- ✓ Bireysel konulara dönülmüştür.
- ✓ Sanat, sanat içindir, görüşü benimsenmiştir.
- ✓ Dil oldukça ağırlaştırılmıştır.
- ✓ Tiyatro eserleri oynanmak için değil okunmak için yazılmıştır.
- ✓ Realizm ve natüralizm baskın akımlar olarak göze çarpar.

İKİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATININ SANATÇILARI

RECAİZADE MAHMUT EKREM (1847- 1914) (2007 Ş, 2008 C, 2010 Ş, 2013 Ş)

- ✓ İlk realist romanımız olan: **ARABA SEVDASI**'nı yazmıştır.
- ✓ Tevfik Fikret'in akıl hocasıdır.
- ✓ Muallim Naci ile uzun yıllar süren "eski-yeni" kavgasında yeniyi savunmuştur.
- ✓ "**Sanat sanat içindir ve kafiye kulak içindir**". Görüşünü benimsemiştir.
- ✓ Oğlunun erken ölümü onu bireysel ve hüzünlü eserler vermeye zorlamıştır.
- ✓ "**Her güzel şiirin konusudur**" diyerek şiirin konu zenginliğine katkı yapmıştır.
- ✓ Muallim Naci'nin **Zemzeme**'sine karşılık **DEMDEME** adlı kitabı yazmıştır.
- ✓ Tiyatroları: Afife **Anjelik, Çok Bilen Çok Yanılır, Vuslat**
- ✓ **Şiirleri: Zemzeme, Nağme-i Seher**
- ✓ **Talim-i Edebiyat** adlı eseri onun edebiyata dair görüşleri içeren en önemli eseridir.

ABDULHAK HAMİT TARHAN (1852–1937) (2007 Ş, 2008 C, 2010 Ş, 2012 C, 2013 Ş)

- ✓ Edebiyatımızın en bireysel şairlerindendir.
- ✓ Batılılaşma hareketinin asıl öncüsü olarak kabul gördüğü için kendisine "**şairi azam**"(büyük şair) lakabı verilmiştir.
- ✓ Gözlem ve izlenimleriyle şiir yazmıştır.
- ✓ Düşünen adamdan çok yapan adam özelliği taşımaktadır.
- ✓ Tiyatroları oynanmaya uygun değildir. **Macera-yı Aşk, Sabru Sebat, içli Kızlar, Finten, Nesteren, Liberte**
- ✓ Romantizmin etkisinde, metafizik konuları, ölüm, aşk gibi temalar içeren eserler vermiştir.
- ✓ **Makber, Ölü, Bunlar O'dur, Hacle, Garam, İlham-ı Vatan** şiir kitaplarıdır.

MUALLİM NACİ (1850–1893) (2008 Ş, 2013 C)

- ✓ Rezaizade Mahmut Ekrem'le eski- yeni kavgasında eski'yi savunmuştur.
- ✓ Batılı tarzda şiirler de yazmıştır.
- ✓ Dili ağırdır; ancak başarılıdır.
- ✓ Eserleri: **Ateşpare, Füzan, Şerare (şiir)**
- ✓ **Demdeme, Muallim (eleştiri)**
- ✓ **Islahat-ı Edebiye (sözlük)**

NABİZADE NAZİM (1862–1893) (2007 Ş, 2007 Ş, 2008C, 2008 Ş)

- ✓ İlk köy romanımız kabul edilen: **Karabibik**'i yazmıştır.
- ✓ Realizm, natüralizm'in öncülerinden sayılır.
- ✓ İlk psikolojik roman denemesi sayılan: **Zehra**'yı yazmıştır.

SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ (1860-1936) (2007 Ş, 2008 C)

- Roman ve öykülerinde realizm akımının etkisindedir. Romancılığımızı realizme yönelten kişidir.
- Roman ve öykülerinde halkın içindeki kahramanları kendi dilleri, çevreleri ve günlük yaşamlarıyla yansıtmıştır.

- Öykülerindeki teknik, romanlarındaki teknikten güçlüdür. Küçük, şaşırtıcı, önemsiz konu ve olayları, ruh çözümlemeleriyle, doğal ve günlük konuşma diliyle işler. Eserlerinde gözleme önem vermiştir.
- Betimlemelerde ağır bir dil kullanmıştır. Konuşma bölümlerinde sade ve doğal bir dil kullanmıştır.
- Sanat için sanat anlayışını benimsemiştir.
- Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk öykü (Küçük Şeyler) örneklerini yazmıştır.
- "Jack" adlı romanı Türkçeye çevirmiştir.
- **Eserleri: Tiyatro: Şîr Düzyazı: Rûmuzul Edep, İclal Hikâye: Küçük Şeyler** (Batılı anlamda ilk öykü örneklerini içerir. Eserdeki bazı hikâyeler çeviridir.) **Roman: Sergüzeşt Çeviri: Jack**

TANZİMAT EDEBİYATINDA ROMAN VE HİKÂYE (2013 C)

- ✓ Bütün eserler teknik açıdan zayıftırlar.
- ✓ Duygusal ve acıklı konular işlenmiştir.
- ✓ Yazarlar olaylara müdahalede bulunmuştur.
- ✓ Eserlerde karakter oluşturulamamıştır. Genellikle ya iyi ya da kötü özellik taşıyan tipler kullanılmıştır.
- ✓ İyiler eserlerin sonunda mükâfat alırlar, kötüler de cezalarını alırlar.
- ✓ Tanzimat ikinci dönemin sanatçıları birinci dönemkilere göre daha başarılı olmuştur.

TANZİMAT EDEBİYATINDA ELEŞTİRİ

- ✓ Bu dönemde genellikle "eski- yeni" kavgasına dayanan eleştiriler olmuştur.
- ✓ N.Kemal'in Ernest Renan'ı eleştiren Renan Müdafaaamesi bu dönemin önemli eserlerindedir. Ve Ziya Paşa'nın Harabat adlı eserine karşı Tahrib-i Harabat adlı eleştiri yazmıştır.
- ✓ Muallim Naci ile Recaizade Mahmut Ekrem arasındaki Demdeme-Zemzeme tartışması da bu dönemin önemli örneklerindedir.

TANZİMAT EDEBİYATINDA TİYATRO (2010 Ş)

- ✓ Tiyatro ilk defa bu dönemde görülmeye başlanmıştır.
- ✓ İlk tiyatro örneği Şinasi'nin Şair Evlenmesi'dir.
- ✓ İlk dönemin sanatçıları tiyatroyu bir eğitim aracı olarak görmüşlerdir.
- ✓ İkinci dönemin sanatçıları da tiyatroyu eğlence olarak görmüşler; ancak onların tiyatroları oynanmak için değil okunmak için yazılmışlardır.

Tanzimat Edebiyatı Sanatçı- Eser Tablosu

	ROMAN	HİKÂYE	ŞİİR	ANI	TİYATRO	DİĞER
İbrahim Şinasi	-----	-----	*Tercüme-i Manzume *Müntehabat-ı Eşhar *Divan- ı Şinasi	-----	Şair Evlenmesi (2006 C)	*Durub-u Emsal-i Osmaniye *Müntahabat-ı Tasvir-i Efkâr
Namık Kemal	*İntibah (2007Ş) *Cezmi (2007Ş)	-----	Namık Kemal'in Hayatı ve Şiirleri	*Devr-i İstila *Barika-i Zafer *Evrak-ı Perişan *Kanije *Baraka-i Zafer (Tarih)	*Vatan Yahut Silistre *Zavallı Çocuk (2010 C) *Akif Bey *Celaleddin Harzemşah *Kara Bela *Gülnehal (2010 C)	*Tahrib-i Harâbât *Takip *Renan Müdafaaanesi *İrfan Paşa'ya Mektup *Mukaddeme-i Celal *Silistre Muharasası *Osmanlı Tarihi *Büyük İslam Tarihi
Ziya Paşa	-----	-----	*Eş'ar-ı Ziyâ *Zafername(2013Ş) *Rüya(2013Ş) *Harabat(2013C) *Terkib-i Bent(2013Ş)	-----	Moliere'den Tartuffe	*Veraset Mektupları *Şiir ve İnşa(2013Ş)
AHMED MİTHAD EFENDİ	*Hasan Mellâh(2007Ş) *Hüseyin Fellah(2007Ş) *Felatun Bey ile Rakım Efendi (2007Ş)	**Kıssadan Hisse *Letâif-i rivayet *Yeniçeriler *Gençlik *Esâret			Eyvah Açık Baş Çengi Çerkeş Özdenler	*Mukaddeme *Hace-i Evvel *Avrupa'da Bir Cevalan
Şemsettin Sami	Taaşuk-ı Talat ve Fitnat				Besa yahut Ahde Vefa Seydi Yahya	*Kamus-ül Âlam *Kamus-ı Türkî

AHMET VEFİK PAŞA					Moliere'in 16 eserini tercüme etmiştir.	*Lehçe-i Osmani *Fezleke-i Tarih-i Osmani *Hikmet-i Tarih *Şecere-i Türki
Recaizade Mahmut Ekrem	Araba Sevdası (2007Ş,2009Ş)	*Saime *Muhsin Bey (2009Ş) *Şemsa (2009Ş)			*Afife Anjelik *Atala yahut Amerikan Vahşileri *Vuslat yahut Süreksiz Sevinç *Çok Bilen Çok Yanılır	*Tahim-i Edebiyat *Tahdir-i Elhan
Abdülhak Hamit Tarhan			*Sahra *Ölü *Hacle *Bir Sefilenin Hasbihali *Bâlâdan Bir Ses *Validem *İlham-ı Vatan *Tayflar Geçidi *Ruhlar *Garâm *Makber (2010C,2013Ş)		*İçli Kız *Sabr ü Sebat *Duhter-i Hindu *Nazife yahut Fedayı Hamiyet *Tark yahut Endülüs Fethi *Eşber *Zeynep *Macera-yı Aşk *İlhan *Tarhan *Finten *İbn Musa *Yadigar-ı Harb *Hakan	
Nabizade Nazım	*Karabibik (2007Ş, 2009Ş) *Zehra (2007C, 2012Ş)	*Zavallı Kız (2009Ş, 2012Ş) *Bir Hatıra *Hala Güzel *Haspa *Sevda Seyyie-i Tesamüh	*Heves Ettim Minimini-yahut-Yine Heves *Hatıra-i Şebab	**Yadigarlarım(anı) (2009 Ş)	Hoşnişin	

Samipaşazade Sezai	Sergüzeşt (2007C,2012C)	Küçük Şeyler			Şir(arslan) Pandomima(2013C)	*Rumuzu'- Edeb *İclal (2012Ş) (mektup)
Muallim Naci		MEKTUP: *Muhaberat ve Muhaverat *Şöyle Böyle *Mektuplarım	*Terkib-i Bend-i Muallim Naci *Ateşpare *Şerâre *Fûrûzan *Sümbüle *Mirat-ı Bedayi *Yadigâr-ı Naci *Ertuğrul Bey Gazi	ANI: *Medrese Hatıraları *Ömer'in Çocukluğu	*Heder yahut Hamiyet *Zatü'n-Nikatayn	ELEŞTİRİ: *Muallim, *Demdeme SÖZLÜK: *Lûgat-ı Naci ARAŞTIRMA: *Osmanlı Şairleri *İstilahât-ı Edebiyye Esâmi, *Osmanlı Şairleri
Direktör Ali Bey					*Kokona Yatıyor *Ayyar Hamza *Misafir-i İstiskal *Geveze Berber *Letafet	*Lehçet-ül Hakayik (mi- zahî sözlük) *Seyahat Jurnalı

Tanzimat Döneminde Çıkarılan Gazeteler ve Özellikleri

1. Takvim-i Vakâyı Gazetesi (1831) –İlk resmi gazete
2. Ceride-i Havadis Gazetesi (1840) –Yarı resmi gazete
3. Tercüman-ı Ahval Gazetesi (1860) –Şinasi ve Agah Efendi tarafından çıkarılan ilk özel gazete
4. Tasvir-i Efkâr Gazetesi (1862) –Şinasi'nin çıkardığı gazete olup daha sonra Namık kemal'e bırakılmıştır.
5. Hürriyet Gazetesi (1868)-Ziya Paşa ve Namık Kemal'in Londra'da çıkardıkları gazete
6. İbret Gazetesi (1871)Namık Kemal
7. Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (1878) Ahmet Mithat Efendi

SERVET-İ FUNUN EDEBİYATI (1896–1901)
EDEBİYATI CEDİDE (YENİ EDEBİYAT)
(2006 C, 2008 C,2009 C, 2010 C, 2010 Ş, 2012Ş, 2013Ş, 2013Ş)

- ✓ Rezaizade'nin önderliğinde Servet-i Funun Dergisi etrafında toplanan bazı gençler Tevfik Fikret'in derginin başına getirilmesiyle edebi bir topluluk özelliği kazanır.
- ✓ Sonraları Cenap Şahabettin, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Celal Şahin, Ali Ekrem, Halit Ziya'nı katılımıyla genişler.
- ✓ Devlet yönetiminin baskıcılığını bahane ederek toplumsal konulara eğilmediler.
- ✓ Fransız edebiyatına aşırı bağlı kaldılar.
- ✓ Aruz başarıyla ölçüsü kullanılmıştır.(Sadece T. Fikret "Şermin" adlı eserini hece ölçüsüyle yazmıştır.)
- ✓ Hep uzak ülkelere gitme hayaliyle yaşadılar.
- ✓ Sanat, sanat içindir ilkesine bağlı kaldılar.
- ✓ Nazım (şiir) nesre (düz yazı) yaklaştırılmıştır. Konu bütünlüğüne önem verilmiştir.
- ✓ Batı'dan sone ve terza-rima gibi yeni nazım şekilleri ithal edilmiştir.
- ✓ Roman dalında Halit Ziya oldukça başarılı eserler vermiştir.
- ✓ Şiirde parnasizm ve sembolizmden etkilenmişlerdir.

SERVET-İ FÜNUN ROMAN VE HİKAYESİ
(2010 C, 2013 C)

1. Bu dönemin romanlarında olay örgüsünün, konuların, konuşmaların başarılı bir biçimde yer aldığı görülür. Bu nedenle Servet-i Fünun romanı Tanzimat romanından daha sağlam bir tekniğe sahiptir.
2. Servet-i Fünun romancıları dönemin başlarında hem romantizmin etkisindedirler, hem de baskıcı bir siyasal ortam içinde yaşamışlardır. Bu yüzden önceleri daha çok bireysel konuları işlemişlerdir.
3. Sonraları gerçekçiliğe (realizm) yönelmiş, eserlerinde toplum yaşayışını vermeye başlamışlardır. Toplumun nasıl batılaştığını; batılaşmanın yanlış anlaşıldığını anlatmış; batılı aile ve toplum yaşantısının doğru örneklerini göstermeye çalışmışlardır.
4. Servet-i Fünun döneminin en başarılı romancısı Halit Ziya Uşaklıgil (1867- 1945)'dir. Uşaklıgil, ünlü romanı Aşk-ı Memnu (1900)'da varlıklı bir ailedeki batılı yaşam biçimini anlatır. Mai ve Siyah (1897) adlı romanında ise o dönemin basını, bir Türk ailesinin yaşayış biçimi ve bir şairin dünyası verilmiştir.
5. Bu dönem roman ve öykücülerini batılaşmadan sonra aşk konusunu işlemişlerdir. Özellikle Mehmet Rauf (1875-1931) romanlarında bireylerin iç dünyasını ve romantik aşkları konu edinmiştir. Onda toplumsal öğeler çok az yer alır; ağırlık psikolojik içeriklidir. Mehmet Rauf'un Eylül (1901) adlı eseri Türk edebiyatının en başarılı psikolojik romanıdır.
6. Dil ve anlatım, Servet-i Fünun roman ve öyküsünün en zayıf yönüdür. Yazarlar sözlüklerden, unutulmuş Arapça, Farsça sözcükleri bulup kullanmışlardır. Tanzimatta Namık Kemal'le başlayan sanatlı anlatımı daha da ağırlaştırmışlardır. Bu yüzden yer yer dil anlaşılabilir duruma gelmiştir.
7. Romanlarda İstanbul dışına çıkılmazken, öykülerde olaylar İstanbul dışında da geçmiştir.
8. Romanlardaki ağır ve süslü dil hikayelerde sadeleşmiştir.
9. Servet-i Fünun döneminin roman ve öykü yazarlarını ve başlıca eserlerini şöyle sıralayabiliriz: Hüseyin Cahit Yalçın (Roman: Hayal İçinde. Öykü: Hayat-ı Muhayyel), Ahmet Hikmet Müftüoğlu (Roman: Gönül Hanım. Öykü: Haristan ve Gülistan, Çağlayanlar), Safveti Ziya (Roman: Salon Köşelerinde. Öykü: Bir Tesadüf, Kadın Ruhü).

SERVET-İ FUNUN EDEBİYATININ SANATÇILARI**TEVFİK FİKRET(1867-1915)
(2007 C, 2008 Ş, 2010 C, 2010 C, 2012Ş)**

- ✓ Kendi akımının ve Türk edebiyatının en önemli şairlerindedir.
- ✓ Aruz ölçüsünü Türkçeye başarıyla uygulamıştır.
- ✓ Fen, bilim, teknik onun kalemiyle şiirimize girmiştir.
- ✓ Parnasizm akımından etkilenmiştir.
- ✓ Şiiri düz yazıya yaklaştırmıştır.
- ✓ Şermin adlı eserinde hece ölçüsünü kullanmıştır.
- ✓ Servet-i Funun dan sonra her hangi bir topluluğa katılmamış, bazı sosyal şiirler yazmıştır.
- ✓ Türk edebiyatında ilk defa İstanbul’u eleştiren şair olmuştur.(SİS şiiri)
- ✓ Mehmet Akif ile atışmışlardır. Oğlu Amerika'ya okumak için gider; ancak papaz olur.
- ✓ Eserleri: **Rubab-ı ŞİKESTE, Haluk’un Defteri, Rubab-ın Cevabı, Tarih-i Kadim, Doksan Beşe**

Doğru, Şermin,

**HALİT ZİYA UŞAKLIĞİL (1866–1945)
(2006 C, 2008 Ş, 2008 Ş, 2009 C, 2010 Ş, 2013 Ş)**

- *Birçok edebi türde eser vermesine rağmen asıl ününü romanlarda bulmuştur.
- *Sanatlı bir söyleyişi, iyi bir gözlemciliği vardır.
- *Romanlarında üst tabakanın hayat özelliklerini işlemesine rağmen hikâyelerinde sıradan insanları işlemiştir.
- *Realizm ve natüralizmi benimsemiştir.
- *Eserleri teknik açıdan kuvvetlidir, bu yönüyle romancılığımızın üstadı sayılır.
- *Şiirleri düz yazıya oldukça yakındır.
- *Eserleri : **Aşk-Memnu, Mai ve Siyah, Kırk Hayatlar, Bir Ölünün Defteri, Aşka Dair,Kâbus, Fûruzan...**

**CENAP ŞAHABETTİN (1870–1934)
(2007 Ş, 2008 Ş, 2009 Ş, 2010 Ş, 2013 C, 2013 Ş)**

- ✓ Sanat, sanat içindir görüşünü benimsemiştir.
- ✓ Halk arasında birçok dizesi atasözü gibi kullanılmaktadır.
- ✓ Dilini süslemiş, kelime oyunları bol, söz sanatları oldukça fazla kullanmıştır.
- ✓ Şaire göre “şiir kelimelerle resim yapma işidir”.
- ✓ Eserleri: **Hac Yolunda, Evrak-ı Eyyam, Tamat, Nesr-i Harp, Nesr-i Sulh, Afak-ı Irak Tiryaki**

Sözler.

**MEHMET RAUF (1876–1931)
(2006 Ş, 2007 Ş, 2008 Ş, 2010 Ş)**

- ✓ İlk psikolojik romanımız olan “EYLÜL”ü yazmıştır
- ✓ Çok fazla bir edebi kimliği yoktur.
- ✓ Halit Ziya’nın etkisinde kalmıştır.
- ✓

SERVET-İ FUNUN DÖNEMİNİN BAĞIMSIZ İSİMLERİ**AHMET RASİM 1867-1932
(2009 Ş)**

- *Servet-i Fünûn döneminde eser verdiği halde bu topluluğa katılmayan Ahmet Rasim, edebiyattaki Batılılaşmaya karşı çıkıp Servet-i Fünûncuları eleştirmiştir.
- * Tarih, coğrafya, seyahat, dilbilgisi gibi çok değişik konularda eser veren Ahmet Rasim roman ve hikâye de yazmıştır. *Özellikle anı, fıkra ve makaleleriyle başarılı olmuştur.

* Sohbet ve fıkra türündeki yazılarında İstanbul'daki şehir hayatını tüm canlılığı ve ilginç yönleriyle anlatmıştır.

*Hüseyin Rahmi'nin roman ve hikâyelerinde yaptığını fıkra ve anıları ile gerçekleştirerek yaşamın en ilginç yönlerini anlatmıştır.

*Yazarın teknik yönden pek başarılı olmayan "**Cep Romanları**" başlığıyla yayımlanan pek çok romanı vardır. Bu romanlarda Namık Kemal etkisi çok açıktır.

*Yalın ve açık bir üslubu vardır; kısa cümleler kurar.

***Eşkâl-ı Zaman, Şehir Mektupları, Gülüp Ağladıklarım, Muharrir Bu Ya** adlı kitaplarında fıkra ve makaleleri vardır. *Şarkıları da olan yazarın pek çok bestesi vardır.

***Romanya Mektupları** gezi yazısı türündeki eseridir.

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR(1864–1944)

(2006 Ş, 2009 Ş, 2012 Ş,2013 C,)

- ✓ Realist-natüralist bir yazardır.
- ✓ Toplum için sanat görüşündedir.
- ✓ Hemen her şey onun eserlerine konu olmuştur.
- ✓ Mizaha, günlük konuşmalara çok sık başvurmuştur.
- ✓ Ona göre roman sokağın aynasıdır.
- ✓ Yabancı hayranlığı, mürebbiye takıntısını, kadın dedikodularını eserlerinde sıkça işlemiştir.
- ✓ Eserleri İstanbul merkezlidir. Anadolu yoktur.
- ✓ Eserleri: Şık, **Mürebbiye, İffet, Şıpsevdi, Gulyabani, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Ben**

Deli Miyim? Nimetşinas

Servet-i Fünun Edebiyatı Sanatçı- Eser Tablosu

	ROMAN	HİKÂYE	ŞİİR	ANI	TİYATRO	DİĞER
TEVFİK FİKRET	Doksanbeşe Doğru		Tarih-i Kadim, Haluk'un Defteri, Rübabin Cevabı, Rübab-ı Şikeste, Şermin Sis (2013 Ş)			
CENAP ŞAHABETTİN			Tamat Kar Musikileri(Elhan- ı Şita) (2013Ş)		Yalan, Körebe	ÖZDEYİŞLER Tiryaki sözleri Gezi Yazısı Hac yolunda, Avrupa Mektupları Suriye Mektupları
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL	*Nemide(2012Ş)* Bir Ölünün Defteri(2012Ş) *Ferdî ve Şürekâsı(2013Ş) *Mai ve Siyah(2006C,2008Ş, 2009C, 2012C) *Kırık Hayatlar (2009C, 2012Ş,2013Ş) *Aşk-ı Memnu (2007C,2009C, 2012Ş)	İzmir Hikâyeleri, Aşka Dair, Onu Beklerken, Kadın Pençesi Bir Yazın Tarihi, Solgun Demet		Kırk Yıl, Saray ve Ötesi	Kabus, Fare, Füzuran	MENSUR ŞİİR Mensur Şiirler
MEHMET RAUF	*Eylül(2006Ş,2007Ş) * Genç Kız Kalbi(2013Ş) *Son Yıldız, *Define, *Kan Damlası	Âşıkane, Son Emel, Aşkın Tarihi, Üç Hikâye			Pençe, Cidal, Sansar	MENSUR ŞİİR Siyah İnciler
HÜSEYİN CAHİT YALÇIN	Nadide, Hayal içinde (20006Ş,2013Ş)	Hayal-i Muhayyel, Hayat-ı Hakikiye Sahneleri		Edebi Hatıralar, Malta Adasında, Meşrutiyet Hatıraları		Eleştiri Kavgalarım

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR	Şık, Şıpsıvdi, Mürebbiye, Metres, Tesadüf, Ben Deli Miyim?, Nimetşinas, Kuyruklu Yıldız Altında İzdivaç	Kadınlar Vaizi, Melek Sanmışım Şeytanı, Gönül Ticareti, Tünelden İlk Çıkış Katil Buse				
AHMET RASİM				Gecelerim, Falaka	Monografi İlk Muharrirlerden Şinasi Fıkra Şehir Mektupları, Eşkal-i Zaman, Gülüp Ağladıklarım	

FECR-İ ATİ DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI(1908–1911) (2006 Ş, 2010 C, 2012 Ş, 2013 C)

- ✓ Servet-i Funun'un dergisinin kapanmasından sonra II. Meşrutiyet'in ilanıyla ortaya çıkan özgür ortamda her hangi bir edebi topluluk yoktu. Bu değerlendirmek için bir araya gelen **Tahsin Nihat, Faik Ali, Emin Bülent, Ahmet Haşim, Fazıl Ahmet, Refik Halit, Yakup Kadri, Cemil Süleyman** gibi birkaç şair ve yazarın oluşturduğu topluluktur.
- ✓ Türk edebiyatında **ilk kez** bildiri yayınlayan edebi topluluktur.
- ✓ Yetenekli sanatçıların bir araya getirilmesi gerektiği bildirildi.
- ✓ Batının eserleri Türkçeye çevrilecek.
- ✓ **"Sanat şahsi ve muhteremdir"** ilkesi savunulmuş.
- ✓ **Şiirlerde** aşk doğa ve kişisel konular işlenmiştir.
- ✓ Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- ✓ Fransız sembolistlerden etkilenmiştir.
- ✓ Çok fazla bir etki bırakmadan dağılmışlardır.

FECR-İ ATİ DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATININ SANATÇILARI

AHMET HAŞİM(1884–1933) (2013 C, 2013 C, 2013 Ş)

- ✓ Dış görünüşü düzgün olmadığı için genellikle akşam dışarı çıkmayı yeğlemiştir. Bu psikoloji bütün hayatını etkilemiştir.
- ✓ Hep bilinmeyen bir yere **"O Belde"**ye gitmeyi arzulamıştır.(**2013 C**)
- ✓ Hece ölçüsünü hiç kullanmamış hep aruz ölçüsünü kullanmıştır.
- ✓ **Şiir sözden çok musikiye yakındır."**der.
- ✓ Şiir duyulmak için yazılır anlaşılacak için değildir.
- ✓ Dili oldukça ağırdır.
- ✓ Batılı sembolistler gibi her şeyi sembollerle ifade etmiştir.
- ✓ Özellikle **akşam güneşinin batışını, günün şafağını** anlatmaya çalışmıştır.
- ✓ Ahmet Haşim aslında bir empresyonisttir.
- ✓ Eserleri **Göl Saatleri, Piyale, Guraphane-i Laklakan, Bize Göre, Frankfurt Seyahatnamesi.**

EMİN BÜLENT SERDAROĞLU(1886-1942)

- ✓ Diğer Fecr-i Aticilere göre toplumsaldır.
- ✓ Victor Hugo'ya karşı yazdığı **"Kin"** şiiri önemlidir.
- ✓ Grup arkadaşlarına göre başarılı bir şairdir.

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ (2006 Ş, 2009 C, 2010 Ş, 2012 Ş)

- ✓ Osmanlılık fikrinin iflasından sonra artık Türkçülük akımı yükselen değer olmaya başlamıştır.
- ✓ 1911’da Selanik’te çıkarılmaya başlanan “**Genç Kalem**”Dergisi etrafında bir araya gelen **Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem, Ziya Gökalp** gibi aydınlar Milli Edebiyatın oluşumunu başlatmışlardır.
- ✓ Daha sonra İstanbul’da Türk Derneği, Türk Yurdu, Türk Ocağı dergileri yayınlanmıştır.
- ✓ Milli Edebiyatının genel özellik olarak;
- ✓ Dil sade olmalıdır.
- ✓ Dildeki yabancı kelimeler atılmalı; ancak Türkçeye yerleşmiş kelimeler Türkçe gibi kullanılmaya devam edilmelidir.
- ✓ İstanbul Türkçesi esas kabul edilmelidir.
- ✓ Şiirde hece ölçüsü kullanılmalı.
- ✓ Edebiyat toplumun hizmetinde olmalı.
- ✓ Milletin dertleri, sevinçleri esas alınmalı.
- ✓ Roman ve hikâye teknik açıdan kuvvetlenmiştir.
- ✓ Dönemin sanatçıları: Ömer Seyfettin, Fuat Köprülü, Şukufe Nihal, Refik Halit Karay, Falih Rıfkı Atay, Mehmet Emin Yurdakul, Ali Canip Yöntem, Memduh Şevket Esendal, Aka Gündüz, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Ziya Gökalp, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Ruşen Eşref Ünaydın ve Beş Hececiler. (**Şifre: ÖF ŞERİF MAMA değil HaYİR ZeHIR Bu**)

MİLLİ EDEBİYATIN SANATÇILARI

ÖMER SEYFETTİN (1884–1920) (2006 Ş, 2012 C, 2013 Ş)

- ✓ Türk edebiyatının en önemli hikâyecisidir.
- ✓ Yeni Lisan adlı makalesi Milli Edebiyatın kanunlarının ilanı sayılır.
- ✓ Sade dil akımının öncüsüdür.
- ✓ Anadolu’nun insanın hayat şartlarını hikâyelerini yansıtmıştır.
- ✓ Dilde, fikirde, işte milliyetçilik fikrini yerleştirmiştir.
- ✓ Çocukluk anıları, efsaneleri hikâyelerinde işlemiştir.
- ✓ Eserleri: **Bomba, Yalnız Efe ,Fruz Bey, İlk Düşen Ak, Yüksek Ökçeler, Gizli Mabet, Bahar ve Kelebekler...**

ZİYA GÖKALP (1876–1924) (2008 C, 2010 C)

- ✓ Türk milliyetçiliğini esaslara bağlamıştı. Sistemize etmiştir.
- ✓ Sosyal hayatı ve kurumlarımızı Batı’ya göre düzenlenmelidir.
- ✓ Eserlerinde halk dilini kullanmıştır.
- ✓ Halkın dertlerini isteklerini yansıtmaya çalışmıştır.
- ✓ “Türkçülük, Türk milletini yükseltmektir” diyerek bu ifade doğrultusunda hareket etmiştir.
- ✓ Eserleri: Türkçülüğün **Esasları, Kızıl Elma, Türkleşmek-İslamlaşmak -Muasırlaşmak, Türk Medeniyet Tarihi, Malta Mektupları.**

MEHMET EMİN YURDAKUL (1869–1944) (2008 Ş, 2013 C)

- ✓ Anadolu insanın yabancılarla başkaldırısını çok güzel yansıtmıştır.
- ✓ Toplumcu sanat anlayışıyla milliyetçi çizgide eserler vermiştir.
- ✓ Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- ✓ Eserleri: **Türkçe Şiirler, Türk Sazı, Ey Türk Uyan, Tan Sesleri, Ordunun Destanları, Zafer Yolunda, Turana Doğru, İsyân ve Dua, Mustafa Kemal, Fazilet ve Adalet...**

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU (1889–1974)
(2007 C,2008 Ş, 2009 C, 2010 Ş, 2012 C, 2013 C)

- ✓ Edebiyatın her alanında eser vermiştir. Fecr-i Atı'nın dağılmasından sonra Milli Edebiyat içinde yer almıştır.
- ✓ Çoğunlukla içinde yaşadığı toplumun dertlerini eserlerinde işlemiştir.
- ✓ Anadolucu, Atatürkçü bir çizgide kalmıştır.
- ✓ Esas ününü romancılık alanında bulmuştur.
- ✓ Kuvvetli bir gözlem gücü vardır.
- ✓ Realist bir çizgide yaşamıştır.
- ✓ Eserlerinde aydın-halk çatışmasını yansıtmıştır.
- ✓ Eserleri: ROMANLARI: **Kiralık Konak, Ankara, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomore,**

Yaban, Bir Sürgün, Panorama

HİKÂYELERİ: Milli Savaş Hikâyeleri, Rahmet

DİĞER ESERLERİ: Erenlerin Bağından, Zoraki Diplomat, Vatan Yolundan, Anamım Kitabı

HALİDE ADİP ADIVAR (1884–1964)
(2008 Ş, 2008 Ş, 2008 C, 2009 Ş, 2009 Ş)

- ✓ Edebiyatçılığının yanında bir asker gibi cephe gerisinde mücadele vermiştir.
- ✓ Romanlarında aşk, kadının psikolojisini, doğu-batı çatışmasını, eski-yeni kavgasını işlemiştir.
- ✓ Romanlarında kuvvetli bir gözlem vardır.
- ✓ Kurtuluş Savaşı eserlerinde çokça yer edinmiştir.
- ✓ Edebiyatın hemen her alanında eser vermiştir.
- ✓ Dili çok başarılı değildir.
- ✓ Eserleri: Ateşten **Gömlek, Vurun Kahpeye, Türkün Ateşle İmtihani, Sinekli Bakkal, Mor Salkımlı Ev, Dağa Çıkan Kurt, Tatarcık, Zeyno'nun Oğlu...**

REŞAT NURİ GÜNTEKİN (1889–1958)
(2008 C, 2008 Ş, 2009 Ş,2009 Ş, 2010 Ş, 2012 C, 2012 Ş, 2013 Ş, 2013 Ş)

- ✓ Anadolu'nun dertlerini, sıkıntılarını, inançlarını eserlerinde işlemiştir.
- ✓ Sade ve yapmacıksız bir dil kullanmıştır.
- ✓ "**Çalikuşu**" romanı en ünlü eseridir.(aslında bir tiyatro eseri olarak yazılmıştır)
- ✓ Müfettişlik yaptığı için Anadolu'yu gezmiş ve onların sıkıntılarını, sevinçlerini edebi eserlerinde sıkça kullanmıştır.
- ✓ Eserleri: **Çalikuşu, Damga, Dudaktan Kalbe, Acımak, Yeşil Gece, Yaprak Dökümü, Kızılıcak Dalları, Gökyüzü, Eski Hastalık, Ateş Gecesi, Miskinler Tekkesi**

REFİK HALİT KARAY (1888-1965)
(2008 Ş, 2009 Ş, 2010 Ş)

- ✓ Halk dilini eserlerinde oldukça başarılı olmuştur.
- ✓ Kuvvetli bir gözlemciliği vardır; ancak iç gözlemden başarılı değildir.
- ✓ Eserleri: Memleket **Hikâyeleri, İstanbul'un İçyüzü, Yezidin Kızı, Çete, Sürgün, BU Bizim Hayat, Kadınlar Tekkesi, Karlı Dağdaki Ateş...**

PEYAMİ SAFA (1899-1961)

(2009 Ş)

- ✓ Geçim derdiyle yazarlığa başlamıştır.
- ✓ Bir ayağından sakat olduğu için bu psikolojiyi eserlerine yansıtmıştır.
- ✓ "Server Bedii" lakabıyla eser yazmıştır.
- ✓ Edebiyat, felsefe, tıp, psikoloji alanında yeterli bir bilgin sayılır.

- ✓ Psikolojik çözümlenmeleri çok başarılıdır.
- ✓ Eserleri; Dokuzuncu **Hariciye Koğuşu, Sözde Kızlar, Mahşer Bir Akşamı, Canan, Matmazel Noralya'nın Koltuğu, Atilla, Harbiye, Şimşek...** gibi eserleri vardır.

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL (1883-1952)
(2006 Ş, 2009 C, 2010 Ş, 2012 Ş)

- Durum (kesit, Çehov tarzı) öykücülüğünün ilk ustasıdır.
- Halkın içinden kişileri (memur, esnaf), onların önemsiz görünen davranışlarını konu edinmiştir.
- Halkı, iyi ve kötü yönleriyle, onları sevdirecek anlatmıştır.
- Sade, süssüz, kısa cümlelerle kurulmuş, yumuşak bir dili vardır.
- Toplumun çektiği sıkıntıları, sorunları abartmadan ve umutsuzluğa düşürmeden göz önüne sermiştir. "Haşmet Gülkökan" ve "Komiser" gibi hikâyeleriyle sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Hikâye:** *Otlakçı, Mendil Altında, Temiz Sevgiler, Ev Ona Yakıştı*
- **Roman:** *Ayaşlı ve Kiracıları, Miras*

FALİH RIFKI ATAY (1894-1971)
(2008 Ş, 2009 Ş, 20013 Ş)

- * Eserlerinde Atatürkçülük ön plandadır.
- * Aşırı bir Batı taklitçiliğini savunmuştur.
- * Türkçeyi ustalıkla kullanmıştır.
- * **Eserleri:** *Ateş ve Güneş, Zeytindağı, Çankaya, Atatürk'ün Hatıraları, Baş Veren İnkılapçı, Atatürk Ne İdi*
- * **Denizaşırı, Bizim Akdeniz, Gezerek Gördüklerim (Seyahat yazıları)**

MEHMET FUAT KÖPRÜLÜ (1890-1966):

Türk Edebiyatı araştırmalarını sistemleştiren ve edebiyat tarihçisi olarak ün kazanan sanatçının eserleri de bu yoldadır. Bugün bilinen birçok şair Mehmet Fuat Köprülü'nün araştırmaları sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

Eserleri: *Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Edebiyatında ilk Mutasavvıflar, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri Antolojisi.*

YAHYA KEMAL BEYATLI (1884-1958)
(2008 Ş, 2008 Ş, 2010 Ş, 2013 C)

- ✓ Modern edebiyatımızın en büyük şairlerindendir.
 - ✓ Batılı tarzda şiirimize düzen vermiştir.
 - ✓ Aruzu Türkçeye başarıyla uygulamıştır. "OK" şiiri hariç bütün şiirlerini aruzla yazmıştır.
 - ✓ Şiir musikiden başka bir musiki"dir derdi.
 - ✓ Parnasizmden etkilenmiştir.
 - ✓ İstanbul'u, Osmanlı'nın ihtişamlı zamanında gezmek, tabiat, ölüm, rintlik gibi konuları işlemiştir.
 - ✓ Şiirlerinin mükemmel olması için uğraş vermiştir, bu konuda oldukça titizdir.
 - ✓ Edebiyatın hemen her alanında eser vermiştir; ancak asıl ününü şiirde kazanmıştır.
- Eserleri:** *Kendi Gök Kubbeimiz, Eski Şiirin Rüzgârıyla, Aziz İstanbul, Eğil Dağlar, Portreler, Rubailer ve Hayyam'ın Rubailerini Türkçe Söyleyiş.*

MEHMET AKİF ERSOY(1873–1936)
(2008 Ş, 2008 Ş, 2009 C, 2010 Ş, 2013 C, 2013 C)

- Herhangi bir edebi topluluğa katılmamıştır.
- Ümmetçi şair olarak bilinir.
- İstiklal Marşı'nın şairidir.
- İstiklal Marşı'nı Safahat'a almamış, kahraman Türk ordusuna armağan etmiştir. Bu şiiri 1921'de yazmıştır.
- Türk şiirine gerçek realizmi getirmiştir.
- Şiirlerinde toplum yaşantısını tüm yönleriyle anlatmıştır.
- Şiirlerinde dini lirizm vardır, bunun kaynağı İslam dinidir.
- Şiirlerinde konuşma dilini bütün canlılığıyla kullanmış, adeta konuşur gibi yazmıştır.
- Sade bir dil kullanan şairin dili yer yer ağırdır.
- İstanbul'un yoksul semtlerinin yaşantısını ve yoksulluklarını anlatır.
- Şiirlerinde yoksullara acıma duygusu vardır.
- Nazmı nesre yaklaştırmada oldukça başarılıdır.
- Şiirlerinde aruz ölçüsünü Türkçeye oldukça başarılı bir şekilde uygulamıştır.
- Bütün şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır.
- Divan edebiyatı nazım biçimlerini, özellikle de mesnevi nazım biçimini kullanmıştır.
- Lirik-epik özelliği gösteren şiirleriyle tanınmıştır. *Çanakkale Şehitlerine, İstiklal Marşı, Bülbül* lirik-epik özellik gösteren önemli şiirleridir.
- Manzum hikâye türünde önemli eserleri vardır. *Seyfi Baba, Küfe, Mahalle Kahvesi, Meyhane, Hasta* önemli manzum hikâyeleridir. Bu şiirlerde toplum yaşamını bütün canlılığı ile anlatmıştır.
- Didaktik nitelik taşıyan şiirleri de vardır.
- Cehalet, ahlaksızlık, taklitçilik, taassup, fakirlik, inançsızlık, köksüzlük... şiirlerindeki başlıca konulardır.
- Mehmet Akif çok iyi bir gözlemcidir.
- "Hayır, hayal ile yoktur benim alışverişim, İnan ki her ne demişsem görüp de söylemişim" dizeleri onun gerçekçiliğini yansıtır.
- "Toplum için sanat" anlayışını benimsemiştir.
- İslamcılık akımını benimsemiştir.
- Mehmet Akif, Tevfik Fikret ile din ve medeniyet konusunda tartışmaya girmiştir. Fikret'in Haluk karakterine karşı özlediği gençliği Asım'da simgelemiştir.
- Şiirlerinin yanı sıra Arapça, Farsça ve Fransızcadan çeviriler de yapmıştır.
- Sırat-ı Müstakim ve Sebilü'r-Reşat adlı dini dergilerde şiirler, makaleler yayımlayarak yazın hayatına başlamıştır.
- Batılılaşmaya ve Türkçülük akımına karşıdır.
- Tek eseri Safahattır.
- **Safahat:** Şiirlerini bu eserde toplamıştır. Safahat yedi bölümden oluşur.

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

(genel özellikler 2008 C, 2012 C, 2012 Ş)

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatını iki ana dönem içinde incelemek mümkündür.

a) 1923- 1940 arası dönem

b) 1940 sonrası dönem (Son dönem)

1923- 1940 arası döneminin genel özellikleri: (2012 C)

1. Dili sadeleştirme düşüncesinden dolayı konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark ortadan kalkmaya başladı.
2. Latin alfabesinin kabulünden sonra başlatılan okuma yazma seferberliği ile eğitim ve öğretimin yaygınlaşması okuryazar oranını arttırdı.
3. Milli Edebiyat döneminde başlayan Anadolu'ya yönelik hız kazandı.
4. Şiirde hece vezninin kullanımı rağbet gördü.
5. Halkın dertlerini, problemlerini ve Anadolu'nun güzelliklerini işlediler.
6. Anadolu ve Balkan Türklerinin efsanelerinden, masallarından ve mitolojiden yararlanıldı.
7. Halk arasında yaşayan her türlü kültür unsurunu sanat eserlerinde işlendi.
8. Bu dönem sanatçıları; maniler, türküler, halk efsaneleri, masallar ve halk sanatlarının unsurlarını topladılar.
9. 1940'a kadar olan dönem içinde (Ahmet Haşim, Yahya Kemal gibi) bazı şairlerin aruz vezni ile sade şiirler yazdığını görüyoruz.
10. Bu dönemde roman, hikâye, tiyatro, gezi ve hatırat türlerinde de bir sadeleşme, kültür varlıklarımızdan yararlanma göze çarparken; roman ve hikâyede gerçekçilik akımı ön plana çıkar.
11. Romanlarda genellikle Cumhuriyet inkılapları, ağa- köylü, patron- işçi, kadın- erkek çatışması gibi konular işlenmiştir.
12. Milli Edebiyat döneminde önemli olan olay hikâyesinin yanında durum hikâyesi de edebi hayatımızdaki yerini aldı.
13. Tiyatro hem metin hem de sahnelenme tekniği açısından oldukça ilerledi.
14. Deneme, eleştiri gibi öğretici türler bu dönemde önem kazandı.
15. Şiirde birçok akım ortaya çıkmıştır.

1940 Sonrası Dönemin Genel Özellikleri:

*İkinci Dünya Savaşı sonrasında "insan", "yaşam" ve "dünya" arasında güvenilir olmayı gerektirir; yeni ortaya çıkan dünya görüşleri; sanat anlayışımızda köklü değişikliklere yol açar. Hikaye, roman ve tiyatro eserlerinde "yurt" ve "köy" sorunlarına yönelim başladı.

*1940 yılında Orhan Veli Kanık, Melik Cevdet Anday, Oktay Rifat Horozcu, "Garip" adlı bir şiir kitabı yayınlayarak yeni bir hareketi başlattılar. Buna "I. YENİ ŞİİR HAREKETİ" adı verildi. Amaçları, şiirde iç ahengi yakalamaktır. Dış ahenk ögesi olan ölçü ve uyağa önem vermezler. Söz sanatların şiir için zararlı bulmuşlar ve şiirin kaynağının bilinçaltı olması gerektiğini savunmuşlardır. "Şiir halka seslenmelidir" anlayışıyla günlük hayatta olan her şeyi şiire konu olarak almışlardır.

*Daha sonraları ortaya çıkan ve "İKİNCİ YENİLER" adı verilen şairler ise "şiir için sanat " anlayışına dayanan, sürrealizmden daha aşırı bir soyutlama anlayışını sürdürmüşlerdir. Bu sanatçılardan bazıları şunlardır: İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Ece Ayhan.

CUMHURİYET DÖNEMİ ŞİİR TOPLULUKLARI

A- 1923- 1940 Yılına Kadar Türk Şiiri

1. Beş Hececiler.
2. Yedi Meşaleciler

B- 1940 Sonrası Türk Şiiri

- 1-Öz Şiir Anlayışını Sürdüren Şiir
- 2-Serbest Nazım ve Toplumcu Şiir (1920-1960)
- 3-Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir
-Hisarcılar
- 4-Garip Hareketi (I. Yeni) (1940-1954)
- 5-Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şiir

- Mavciler
- 6-İkinci Yeni (1954-1960)
- 7-İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir (1960-1980)
- 8-1980 Sonrası Şiir
- 9-Cumhuriyet Döneminde Halk Şiiri

A) ŞİİR BEŞ HECECİLER

(2006 C, 2010 Ş, 2012 Ş, 2012 Ş)

- ✓ Hecenin beş şairi adıyla da anılan bu sanatçılar milli edebiyat akımından etkilenmiş ve şiirlerinde hece veznini kullanmışlardır.
- ✓ Şiirde sade ve özentisiz olmayı ve süsten uzak olmayı tercih etmişlerdir.
- ✓ Beş hececiler şiire birinci dünya savaşı ve milli mücadele döneminde başlamışlardır.
- ✓ Beş hececiler ilk şiirlerinde aruz veznini kullanmışlar daha sonra heceye geçmişlerdir.
- ✓ Şiirde memleket sevgisi, yurdun güzellikleri, kahramanlıklar ve yiğitlik gibi temaları işlemişlerdir.
- ✓ Hece vezni ile serbest müstезat yazmayı da denediler.
- ✓ Mısra kümelerinde dörtlük esasına bağlı kalmadılar yeni yeni biçimler aradılar.
- ✓ Nesir cümlesini şiire aktardılar ve düzyazıdaki söz dizimini şiirlerde de görülmesi beş hececiler de çok rastlanan bir özelliktir.
- ✓ Beş hececiler şu sanatçılardan oluşmuştur: **Faruk Nafiz Çamlıbel, Yusuf Ziya Ortaç, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon** (Şifre: HEY OF diye ezberleyebilirsiniz)

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL (1898-1973)

(2006 Ş, 2009 Ş, 2012 C)

- ✓ Beş hececilerdendir.
- ✓ Şiirleri aşk, memleket güzelliği, vatan sevgisi üzerine kuruludur.
- ✓ Anadolu'yu şiirlerinde en iyi işleyen şairlerimizdendir.
- ✓ Anadolu'yu işlenmemiş bir sanat olarak kabul edip ona yönelmiştir. Bu yönü diğer sanatçılarımıza örnek olmuştur.
- ✓ Anadolu'yu en güzel işleyen şiiri "Han Duvarları"dır.
- ✓ Eserleri: **Gönülden Gönüle, Şarkın Sultanları, Dinle Neyden, Çoban Çeşmesi, Bir Ömür Böyle Geçti, Elimle Seçtiklerim, Tatlı Sert, Akıncı Türküleri, Han Duvarları, İlk Göz Ağrısı...**

ENİS BEHİÇ KORYÜREK(1891–1949)

(2006 Ş, 2009 Ş, 2012 Ş)

- ✓ İlk şiirlerini Servet-i Fünun etkisinde yazdı.
- ✓ Şiire aruz vezniyle başlamıştır.
- ✓ Hece ile yazdığı ilk şiirlerinde aşk duygularına yer vermekle beraber, daha sonra kurtuluş savaşı yıllarında milli duyguları ve tarihi kahramanlıkları işleyen heyecan yüklü epik şiirler yazmıştır.
- ✓ **Miras ve Güneşin Ölümü** adlı şiir kitabı vardır.

HALİT FAHRİ OZANSOY(1891–1971)

(2012 Ş)

- ✓ Şiire aruzla başlamıştır. Aruza veda adlı şiiriyle, aruz veznini bırakıp heceye yönelmiştir.
- ✓ Şiirlerinde çoğunlukla egzotik sahneler, hüzün ve melankoli gibi bireysel duygulara, aşk ve ölüm temalarına rastlanır.
- ✓ Şiirlerinde konuşulan Türkçeyi başarıyla kullanmıştır.
- ✓ Şiir, roman ve tiyatro türlerinde eserler vardır
- ✓ **Baykuş, Efsaneler, Cenk Duyguları, Hayalet, Rüya** adlı eserleri vardır.

YUSUF ZİYA ORTAÇ(1896–1967)
(2006 Ş, 2009 C, 2009 Ş, 2012 Ş)

- ✓ Yusuf Ziya da diğerleri gibi şiire aruzla başlamış daha sonra heceye geçmiştir.
- ✓ Şiirlerinde günlük hayatın çeşitli görünümünü sade bir dille işlemiştir.
- ✓ Akbaba adlı mizah dergisini çıkarmıştır.
- ✓ **Akından Akına, Bir Rüzgâr Esti, Yanardağ, Âşıklar Yolu** adlı eserleri vardır.

ORHAN SEYFİ ORHON(1890–1972)
(2006 Ş, 2012 Ş)

- ✓ Şiire aruzla başlar daha sonra heceyle devam eder.
- ✓ Şiirlerinde daha çok şahsi konuları işler.
- ✓ Bazı şiirlerinde halk şiirinin şekillerini de kullanmıştır.
- ✓ Bireysel duyguları işleyen, ahenkli ve zarif şiirlerinde temiz duru bir Türkçe kullanmıştır.
- ✓ **Fırtına ve Kar, Gönülden Sesler, Peri Kızı İle Çoban, O Beyaz Bir Kuştı** adlı eserleri vardır.

YEDİ MEŞALECİLER (2006 Ş, 2010 C)

- ✓ 1928'de kurulmuştur.
- ✓ Heceyi geliştirmek amacıyla ortaya çıkmıştır.
- ✓ **"Canlılık, samimiyet ve daima yenilik"** sloganıyla hareket etmişlerdir.
- ✓ Varlaine, Mallerma gibi Fransız şairleri örnek almışlardır.
- ✓ Anadolu'yu yurtseverlik anlayışıyla anlatmayı düşünmüşlerdir; ancak pek başarılı olamamışlardır.
- ✓ Bunlar: **Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret, Kenan Hulusi Koray. (Şifre: CeZVeSi YaMuK diye ezberleyebilirsiniz)**

Ziya Osman SABA (2013 C)

- *Sanatçı, şiirlerinde çocukluk özlemi, anılara düşkünlük, ev - aile sevgisi, yoksul yaşamlara karşı utanç duyma ve acıma, Allah'a kulluk, kadere boyun eğiş, küçük mutluluklarla yetinme, ölümün yakınlığı, öte dünya özlemi gibi bireysel konuları işler.
- *Dili gayet sade ve açıktır. 1940'a kadar hece ölçüsünü kullanmış, bu dönemden sonra serbest şiirler de yazmıştır.
- *Şiirlerini **Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman, Nefes Almak** adlarıyla kitaplaştırmıştır.
- *Bunun yanında hikaye kitapları yazmış ve Goncourt Kardeşlerden roman çevirileri de yapmıştır.

Cevdet Kudret SOLOK

- *Başlangıçta gençlik dönemindeki şiir anlayışının dışına çıkmadan hece ölçüsüyle, bireysel duygularını ve karamsar iç dünyasını dile getirmiş, sonra ölçüsüz fakat uyaklı şiirler yazmıştır.
- *Kendi yaşamını da yansıttığı roman, öyküleri ve oyunları yanında onu daha çok tanıtan yapıtları, inceleme-araştırma eserleridir.
- *Eleştirel bir yöntemle açıkladığı konuları, gelecek kuşaklar için hem aydınlatan hem tartışılabilir olan bilgi kaynaklarıdır.
- *Cevdet Kudret Türkçenin sadeleşmesini istemesine rağmen **"Dilleri Var Bizim Dile Benzemez"** adlı eserinde özleştirmenin sınırlanmamasının doğru olmayacağını, yüzyıllardır kullanılan yabancı sözcüklere karşılıklar bulmanın, ölü sözcükleri diriltmenin yararsız olacağını savunmuştur.
- ***Birinci Perde** adlı şiir kitabı; **Tersine Akan Nehir, Rüya İçinde, Kurtlar** adlı oyunları; **Süleyman'ın Dünyası** adı altında topladığı romanı; **Sokak** adlı öykü kitabı; **Örneklerle Edebiyat Bilgileri, Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman, Orta Oyunu** adlı inceleme eserleri, Türk Edebiyatı adlı ders kitapları vardır.

Kenan Hulusi KORAY

- Edebiyat** dünyasına adım atması öğrencilik yıllarına denk düşer. **"Serveti Fünun"** dergisinde yayınlanan ilk hikayelerinin ardından, aynı dergiye yazan diğer altı arkadaşı ile birlikte, edebiyatımızda "Yedi Meşaleciler" diye anılan **topluluğu** oluşturdu. **İçlerindeki tek hikaye yazarıydı.** Yaşadığı sürede beş hikaye kitabı yayınlamış, **"Osmanoflar"** romanı ve kısa hikayelerinin bir çoğu gazete sayfalarında kaybolup gitmiştir. **Gazeteciliğinin de etkisiyle küçük hikaye tarzını benimseyen Kenan Hulusi, Cumhuriyet döneminde korku türünde örnekler veren ilk hikayecidir.**

Yaşar Nabi NAYIR

- *Edebiyatımıza Yedi Meşalecilerle birlikte şair olarak girdi. Zamanla bütün edebi türleri denedi. Roman yazdı, manzum destan yazdı, inceleme ve gezi kitapları çıkardı, makaleler, fıkralar yazdı. Ancak edebiyatımızda bunlarla değil yayıncılığımıza unutulmayacak olan sanatçı, asıl ömrünü verdiği **Varlık dergisiyle anılacaktır.** Onun adıyla özdeşleşen en önemli yapıtı hiç kuşkusuz kırk sekiz yılını verdiği bu dergidir.
- *Şiirleri yazıldıkları dönemin biçim özelliklerini yansıtır. Ancak çevreyle ilişkileri olmayan, insan ve toplum üzerinde gözlemlere dayanmayan şiirlerdir bunlar. Yazarın iç dünyasını yansıtmaktan da uzaktırlar.
- ***Kahramanlar, Onar Mısra** adlı şiir kitapları; **Bir Kadın Söylüyor, Adem ile Havva** adlı romanları; **inkılap Çocukları, Köyün Namusu** adlı oyunları; **Atatürkçülük Nedir, Dost Mektupları** gibi inceleme eserleri vardır.

Vasfi Mahir KOCATÜRK

*Halk şiirlerinin biçimsel özelliklerinden yararlanarak hece ölçüsüyle ulusal, epik, lirik şiirler yazmıştır. Manzum oyunlar da denemiş olan Kocatürk, bir sanatçı olmaktan çok, edebiyatla ilgili kitap ve araştırmalarıyla tanınmıştır.

***Tunç Sesleri, Geçmiş Geceler, Bizim Türküler, Ergenekon** adlı şiir kitapları; **Yaman, Sanatkar** adlı oyunları; **Yeni Türk Edebiyatı, Divan Şiiri Artolojisi, Türk Edebiyatı Tarihi** adlı araştırma inceleme eserleri vardır.

Sabri Esat SİYAVUŞGİL

*Fotoğraf gözlemciliğiyle çevresini gözler ve izlenimlerini şiirine aktarır. Ancak Yedi Meşaleciler içinde başladığı şairliğe daha sonra veda eder ve daha çok çevirilerle ve inceleme yazılarıyla edebiyat hayatına devam eder. En güçlü yanı çevirilerinde görülür. Ancak kendisi mesleğinin psikoloji olduğunu ve mesleğine sadık kalabilmek için sevmesine rağmen şiir yazmadığını söylemiştir.

Odalar ve Sofalar adlı şiir kitabının yanında inceleme eserleri ve roman çevirileri vardır.

Muammer Lütfi BAŞİ

*Asıl mesleği Avukatlıktır. Arapça ve Farsça bilen şair Yedi Meşale grubu içinde edebi faaliyetlerini sürdürdü. Edebiyat alanında çok fazla yapıt vermedi.

Türk Akdeniz ve **İlk Kurşun** adlı yapıtları vardır.

ÖZ ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR (SAF ŞİİR)

(2012 Ş)

*Türk edebiyatında “Saf Şiir” (Öz Şiir) eğilimi Ahmet Haşim’in “Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar” adlı makalesiyle (Türk edebiyatında ilk poetika örneği kabul edilir.) başlar.

*Sanatın bir form sorunu olduğuna inanan bu şairler için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır. Bu anlayışla kendilerine özgü özel bir imge düzeni oluştururlar. Özgün ve yaratıcı olan bu imgeler, dilin mantığına uygun ve dilin anlam alanını genişletip dile yeni olanaklar sunacak bir yapıya sahiptir. Dilde saflaşma düşüncesi, kendini rahat şiir yazma şeklinde başat öge olarak gösterir. Şiirsel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi paralellik gösterir.

*Şiirde her türlü ideolojik sapmanın dışında kalarak sadece okuyucuda estetik haz uyandıran şiir yazma eğilimi, bu şairleri her türlü mektepleşme eğiliminin dışında kalıp müstakil şahsiyetler olarak şiir yazmaya yöneltmiştir.

*Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairlerde düşsel (hayali) ve bireysel yön ağır basar. İçsel ve bireyci bir yaklaşımla evrensel insan tecrübesini dile getirirler.

*Saf şiir anlayışında estetik tavır ön plandadır. Bu anlayıştaki şairler didaktik bilgiden uzak durup; bir şey öğretmeyi değil, musikiyle ya da musikinin çağrıştırdığı, uyandırdığı imgelerle insanın estetik duyarlılığını doyumayı amaç edinirler. Kısacası bu şairler şiirde anlama fazla önem vermezler. Anlaşılmak için değil; duyulmak, hissedilmek için şiir yazarlar.

*Şiirde biçim endişesi duyan bu şairlerde dize ve dil baş tacıdır. Disiplinli çalışarak mükemmele varan halis şiir yazma endişesi kendini hissettirir.

*Gizemsellik, simgecilik, bireysellik, ruh, ölüm, masal, rüya, mit temalarının yoğunca işlendiği bu şiirler zekâ ve bilincin disipliniyle bütünleştirilerek yazılmıştır.

Öz Şiir Anlayışını Sürdüren Şiirin Özellikleri:

- Millî Edebiyat Döneminin şiir hareketleri bu dönemin oluşmasında etkili olmuştur.
- Şiir dili her şeyin üzerindedir.
- Şiir bir biçim (form) sorunudur. Ahenk söyleyiş tarzı, ritim, kafiye ile sağlanır.
- Amaç iyi ve güzel şiir yazabilmektir.
- Dilde saflaşma, sadeleşme görülür.
- Şiir, soylu bir sanat olarak kabul edilir.
- En değerli şey dizedir.
- Şairlerin kendilerine özgü bir imge düzenleri vardır.
- İçsel bir yaklaşımla insan anlatılır.
- Şiirin toplum için değil sanat için olduğunu iddia ederler ve şiirlerini sanat için yazarlar.
- Şiirler ideolojinin esiri olmamalıdır.
- Güzel şiir ancak çalışarak elde edilir.
- Şiir emek işidir.

(Şifre : CANAA)

NECİP FAZIL KISAKÜREK (1905 – 1983)

- Şiirleri ve tiyatrolarıyla ün kazanmış usta bir yazardır.
- “Büyük Doğu” ve “Ağaç” dergilerini çıkarmıştır.
- Fransız sembolistlerinden ve halk şiirinden yararlanarak heceyle kendine has, başarılı şiirler yazmıştır.
- İlk dönem şiirlerinden sonra mistik konuları, madde ve ruh ilişkisini, insanın evrendeki yerini konu edinen şiirler yazmıştır.
- “Kaldırımlar” şiiriyle geniş bir kesim tarafından tanınmış ve sevilmiştir.
- Şiirlerini “Çile” başlığı altında bir kitapta toplamış ve bu kitapta şiir anlayışını düzyazı olarak anlatmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Örümcek Ağı, Kaldırımlar, Ben ve Ötesi, Sonsuzluk Kervanı, Çile*

- **Oyun:** *Tohum, Bir Adam Yaratmak, Künye, Sabırtası, Para, Nam-ı Diğer Parmaksız Salih, Reis Bey, Yunus Emre, Abdülhamit Han, Ahşap Konak, Siyah Pelerinli Adam*
- **Öykü:** *Hikâyelerim*
- **Roman:** *Aynadaki Yalan*
- **Anı:** *Yılanlı Kuyudan*

AHMET HAMDİ TANPINAR (1901 – 1962)
(2006 C, 2010 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş, 2013 C)

- Şiir, öykü, roman, edebiyat tarihi, makale, **deneme** alanlarında eserler vermiştir.
- Eserlerinde Doğu-Batı çatışması, “rüya” ve “zaman” kavramları, “geçmişe özlem”, “mimari” ve “musiki” öne çıkar.
- “Ne içindeyim zamanın! Ne de büsbütün dışında” dizeleri onun zamanı kavrayışının özünü vermektedir.
- “Bursa’da Zaman” şiiri geniş bir kesim tarafından sevilmiştir.
- Ahmet Haşim’in özellikle de Yahya Kemal’in etkisinde kalmış, Sembolizmden etkilenmiştir.
- Romanlarında psikolojik tahlillere önemle eğilen yazarın; kendine has bir üslubu vardır.
- Yazarlığı dışında İstanbul Üniversitesi’nde edebiyat profesörlüğü, milletvekilliği de yapmıştır.
- “Beş Şehir” adlı önemli deneme kitabında Ankara, Erzurum, Bursa, Konya ve İstanbul’u anlatmıştır.
- “Huzur” romanı, aşkı, psikolojiyi ve Doğu-Batı karşıtlığını içerir; roman kişilerinin adlarının verildiği dört bölümden oluşur: İhsan, Nuran, Suat ve Mümtaz.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Bütün Şiirleri*
- **Roman:** *Mahur Beste, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Huzur, Sahnenin Dışındakiler, Aynadaki Kadın.*
- **Öykü:** *Abdullah Efendi’nin Rüyalari, Yaz Yağmuru.*
- **Deneme:** *Beş Şehir, Yaşadığım Gibi.*
- **Makale – İnceleme:** *Yahya Kemal, XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Üzerine Makaleler.*

AHMET MUHİP DIRANAS (1908 – 1980)

- Şiirleriyle tanınmakla birlikte tiyatro eserleri de vardır. Fransız sembolizmiyle Türk şiir geleneğini başarıyla kaynaştırmıştır.
- Hece ölçüsüyle biçimsel mükemmelliğe önem verdiği şiirler yazmıştır. Aşk, insanın iç dünyası gibi bireysel duyguları işlemiştir.
- Kar, Olvido, Ağrı ve Fahriye Abla şiirleriyle sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Şiirler*
- **Oyun:** *Gölgeler, O Böyle İstemezdi.*

CAHİT SITKI TARANCI (1910 – 1956)
(2009 Ş)

- Otuz Beş Yaş, Desem ki ve Gün Eksilmesin Penceremden şiirleriyle tanınır.
- Şiirlerinin çoğunda ölüm konusunu işlemiştir.
- Romantizm ve sembolizmden etkilenmiştir.
- Hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri de serbest şiirleri de vardır.
- Şiirde biçime, kafiye ve ahenge önem vermiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Otuz Beş Yaş, Düşten Güzel, Ömrümde Sükût, Sonrası*
- **Mektup:** *Ziya’ya Mektuplar*

ASAF HALET ÇELEBİ (1907 – 1958)

- Hiçbir akıma girmeyen kendine has bir şairdir.
- Gençlik yıllarında **divan edebiyatı**ndan etkilendi. Gazeller ve rubailer yazdı.
- 1937'den sonra serbest ölçü kullanmaya ve Batı şiirinin tekniklerine yönelmeye başladı.
- Şiirlerinde dinlerden, ideolojilerden, toplumsal olaylardan çok Anadolu-İran-Hindistan çizgisi üzerinde uzanan bir yaşamın görünümlerini sesler aracılığıyla dile getirdi.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *He, Lâmelif, Om Mani Padme Hu*

SERBEST NAZIM VE TOPLUMCU ŞİİR (1920 – 1960)

(2012 Ş)

Serbest Nazım: Genellikle ölçü ve kafiyeyle bağlı bulunmayan, dizelerindeki hece sayısı değişik olan şiirlerdir. Servet-i Fünûn'dan sonra kullanılmaya başlanan bu nazım şekli günümüzde çok yaygınlaşmıştır. Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımlarda ise bu ahenk aliterasyon ve asonanslarla sağlanır.

Serbest nazımın, şairlerin kullanışlarına göre pek çok çeşitleri vardır. Bunun için de henüz belirginleşmiş bir kuralı yoktur.

Toplumcu Şiir: Halkı ve halkın sorunlarını anlatan şiir türüdür. Nazım Hikmet ve Rıfat Ilgaz'ın şiirleri buna örnektir. Yirminci yüzyılın başlarında, neredeyse tüm dünyada eşzamanlı olarak gelişen siyasal ve toplumsal hareketlere bağlı olarak yeni bir edebiyat akımı doğar.

Toplumsal gerçekçilik ya da sosyalist gerçekçilik adı verilen bu akım; şiirden, edebiyatın ve sanatın her alanına kadar geniş bir yelpazede etkisini gösterir. Emekçilerin sorunlarını, emek-sermaye çelişkisini ve yaşamsal kaygılarını konu alan bu akım, "toplum için sanat" görüşünü temsil eder.

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiirin Özellikleri:

- Pragmatik, yani çıkarıcı şiirdir.
- Şiir tezlidir, savunulan bir görüş vardır ve bu görüş kendini şiirde belli eder.
- Şair, toplumun bir parçası olduğu için şiirlerini toplumsal bir kaygı ile yazmalıdır.
- Şair ancak toplum şiirleri yazarak kendini geliştirebilir. Bireysellikten önce kolektiflik vardır.
- Dilin harekete geçiren gücünden, etkisinden yararlanılmıştır.
- Söylev üslubundan yararlanılmıştır.
- Geniş kitlelere hitap etmek, onları harekete geçirmek için yazılmıştır.
- Şiirde biçimden çok içeriğe önem vermişler bu sebeple de ölçsüz, kafiyesiz şiirler yazmışlardır.
- Gelecekçilik (Fütürizm) akımından etkilenmişlerdir.

Gelecekçilik (Fütürizm): 20. yüzyılın başlarında İtalya'da ortaya çıkan bu akımın sanatçıları, şiirde temel öğelerin cesaret, isyan ve küret olduğunu savunmuşlardır. Edebiyatın durgun değil hareketli, barışçıl değil kavgacı olmasını istemişlerdir. Savaşı övmüşler ve geçmişi kötülemişlerdir. Türk Edebiyatında Nazım Hikmet, ünlü Rus şairi gelecekçi Mayakovski'den etkilenmiştir.

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiirin Önemli Temsilcileri : (Şifre: CeReN)

NAZIM HİKMET (1902 – 1963)

(2013 Ş)

- Toplumcu gerçekçi edebiyatın öncüsü olup, ilk şiirlerini ölçülü ve uyaklı yazmıştır.
- Rusya'daki öğrenim yıllarında Fütürist şair Mayakovski'nin sanat görüşünü benimsemiş, ölçülü ve uyaklı şiiri bırakmıştır.
- Rusya'dan döndükten sonra öz, biçim ve tema bakımından yeni şiirleriyle serbest nazımın ve toplumcu şiirin ilk örneklerini vermiş; bu yönüyle pek çok şairi etkilemiştir.
- Şiir dışında roman, tiyatro, masal, mektup gibi türlerde eserler vermiştir.
- "Memleketimden İnsan Manzaraları" ve Kuruluş Savaşı'nı anlattığı "Kuvayı Milliye Destanı" önemli eserlerindedir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *835 Satır, Jokond ile Si-Ya-u, Memleketimden İnsan Manzaraları, Kuvayı Milliye Destanı*
- **Tiyatro:** *Kafatası, Yusuf ile Menofis*
- **Roman:** *Kan Konuşmaz*
- **Masal:** *Sevdalı Bulut*
- **Mektup:** *Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar*

RIFAT ILGAZ (1911 – 1993)
(2008 Ş, 2008 Ş)

- Toplumcu gerçekçi bir şair ve yazardır.
- Özellikle 1940'lı yıllarda yoksulların yaşamlarını anlattığı şiirleriyle, toplumcu gerçekçi şairlerin önemli temsilcilerindedir.
- “*Markopaşa*” dergisinde mizahi yazılar yazmıştır.
- En önemli eserlerinden olan *Hababam Sınıfı*, başlangıçta tiyatro olarak yayımlanmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Bütün Şiirleri*
- **Roman:** *Karartma Geceleri, Sarı Yazma*
- **Mizahi Hikâyeler:** *Don Kişot İstanbul'da, Radarın Anahtarı*
- **Mizahi Romanlar:** *Hababam Sınıfı, Pijamalılar*

CEYHUN ATUF KANSU (1919 – 1978)
(2006 C)

- Önceleri halk şiirinden etkilenen şair, 1940'lı yıllarda toplumcu gerçekçi şiire katılarak serbest şiirler yazmaya başlamıştır.
- Şiirleri dışında makale, hikâye, deneme türlerinde de yazan sanatçı, “*Dünyanın Bütün Çiçekleri*”, “*Kızamuk Ağdı*” adlı şiirleriyle sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Bağbozumu Sofrası, Bağımsızlık Gülü, Sakarya Meydan Savaşı, Yanık Hava*

MİLLİ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR (MEMLEKETÇİLER)

Cumhuriyet dönemi saf şiirini andırır. Tema yönünden onlardan ayrılır. Kaynağı halk şiiri olup genellikle vatan ve millet sevgisini işler. Memleketçi bir şiir anlayışı hâkimdir.

Milli Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiirin özellikleri:

- Kurtuluş Savaşı'nın etkilerinin sürdüğü dönemde ortaya çıkmış, dünyadaki milliyetçilik akımından etkilenmiştir.
- Milliyetçi bir yapısının olması nedeniyle Türk diline büyük önem verilmiştir.
- Yabancı dillerin dil kuralları terk edilmiştir.
- Yabancı sözcükler yerine mümkün olduğunda Türkçe karşılıkları kullanılmıştır.
- Hece vezni kullanılmıştır.
- Millî konulara yer verilmiştir, millî hisler ön plâdadır.
- Sözcükler ilk anlamlarıyla kullanılır.
- Şiirlerde halk arasından seçilmiş sıradan insanlar vardır.
- Şairler şiirlerini, Kültür Haftası, Hisar, Çınaraltı gibi dergilerde yayımlamışlardır.
- Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şairler: Halide Nusret Zorlutuna, Orhan Şaik Gökyay, Şükufe Nihal Başar, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı, Zeki Ömer Defne, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Kutsi Tacer, Çoşkun Ertepinar, Arif Nihat Asya, Necmettin Halil Onan (Şifre: HOŞ KÖZ BACAdAN)

AHMET KUTSİ TECER (1901-1967) (2009 Ş)

- “Neredesin?” şiiriyle tanınmış ve sevilmiştir.
- Şair ve oyun yazarıdır.
- Halk şiiri geleneğine bağlı bir şairidir; Âşık Veysel'i edebiyat dünyamıza o tanıtmıştır.
- Eserleri: **Şiir: Şiirler, Oyunları: Koçyiğit Köroğlu, Köşebaşı.**

ARİF NİHAT ASYA (1904-1975)

- “Bayrak Şairi” olarak bilinir.
- Hece ve aruzu kullandığı şiirlerin yanı sıra serbest şiirler de yazmıştır.
- Dini ve millî duyguları, kahramanlıkları sade bir dille şiirleştirmiştir.
- Rubai türünün son ustalarındandır.
- Eserleri:
- **Şiir: Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Kıbrıs Rubaileri, Köprü.**
- **Mensur Şiir: Yastığının Rüyası, Ayetler.**
- **Düzyazı: Kanatlar ve Gagalar, Terazi Kendini Tartmaz.**

KEMALETTİN KAMU (1901-1948)

- Vatan sevgisini, aşk, gurbet ve doğa sevgisini işlediği şiirleriyle tanınır.
- “Bingöl Çobanları” adlı pastoral şiiri oldukça ünlüdür.
- Eserleri:
- **Şiir: Gurbet, Bingöl Çobanları**

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI (1904-1946)

- Hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.
- Anadolu'yu, tarihi, deniz güzelliklerini işlemiştir.

- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Deniz Sarhoşları, Yayla Dumani, Sarıkız Mermerleri*

ORHAN ŞAİK GÖKYAY (1902-1994)

- Önceleri âşık tarzına uygun, çoğunlukla ulusal konuları işleyen lirik şiirler yazdı.
- 1940'lardan sonra edebiyat tarihi, folklor ve halk edebiyatı araştırmalarına yöneldi.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Bu Vatan Kimin?*
- **Düzyazı:** *Dedem Korkut'un Kitabı, Kâtip Çelebi'den Seçmeler, Destursuz Bağa Girenler*

ZEKİ ÖMER DEFNE (1903-1992)

- Halk Edebiyatı geleneklerine bağlı ve hece ölçüsünde çağdaş şiirler yazdı.
- Anadolu'yu şiirlerinin ana teması olarak aldı. Yurt güzellemeleriyle tanındı.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Denizden Çalınmış Ülke, Sessiz Nehir, Kardelenler*

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (1908-1969)

- Halk şiiri biçim özellikleriyle şiirler yazmıştır.
- Atatürk'e ve cumhuriyete olan sevgisini anlatmıştır.
- "Ankaralı Âşık Ömer" takma adıyla şiirler de yazmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Erciyes'ten Kopan Çiğ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Benden İçeri*

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ (1905-1975)

- Şiir, roman ve araştırma alanlarında eser vermişlerdir.
- Türkçülük akımının önemli temsilcilerindedir. Türkçülük akımını destekleyen Atsız Mecmua, Orhun, Orkun, Ötüken gibi dergiler çıkarmış. Düşüncelerini bu dergilerde ortaya koymuştur.
- Tarihi romanlar yazmıştır.
- Romanlarında efsane mitos, destan geleneğinden yararlanmıştır. Göktürk dönemini yalın bir dille anlatmıştır.
- **Eserleri**
- **Roman:** *Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Ruh Adam, Deli Kurt, Dalkavuklar Gecesi*

NECMETTİN HALİL ONAN (1902-1968)

- Şiire aruz ölçüsü ile başlamıştır.
- Bireysel veya milli duygularla örülü hece şiirleriyle tanındı.
- Milli Edebiyat hareketinin geliştiği sırada yetişen şair, şiirlerinde bireysel duygulanışlarıyla, ulusal duyguları birlikte işlemiştir.
- "Bir Yolcuya" şiiri hamaset edebiyatının en güzel örneklerindedir.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Çakıl Taşları, Bir Yudum Daha*
- **Roman:** *İşleyen Yara, Kolejli Nereye*
- **Araştırma:** *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*

ŞÜKUFİ NİHAL BAŞAR (1896-1973)

- İlk şiirlerinde aruz ölçüsünü kullandı. Sonra Milli Edebiyat akımını benimseyerek hece ölçüsüne döndü.
- Şiirlerinde romantik duyguları, hikâye ve romanlarında ise toplum sorunlarını, kadın problemlerini işledi.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Yıldızlar ve Gölgeler, Hazan Rüzgârları, Gayya, Su, Şile Yolları, Sabah Kuşları, Yerden Göğ*
- **Hikâye:** *Tevekkülün Cezası*
- **Roman:** *Renksiz İstirap, Yakut Kayalar, Çöl Güneşi, Yalnız Dönüyorum, Domaniç Dağlarının Yolcusu, Çölde Sabah Oluyor*

HİSARCILAR (HİSAR AKIMI) (2013 Ş)

*1950'lerde "Hisar" dergisi etrafında toplanan Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Yavuz Bülent Bakiler gibi sanatçıların oluşturduğu edebi topluluktur.

*Gelenekçidir, geleneğe bağlıdır. Yeniliğe, Batıya karşı değillerdir ama Türk şiir geleneğinin yıkılmasına karşıdırlar. Ölçü, uyak ve gelenekten gelen nazım biçimlerini kullanırlar. Sanatın ideolojinin emrine girmesine karşı oldukları için Marksizm ve komünizme de karşı çıkmışlardır.

*Milli değerlerin yaşatılmasını arzu ederler, aşırı ve tutucu değillerdir. Türk kültürüne, diline, şiirine, edebiyatına emeği geçmiş değerlerin yaşatılmasını isterler. Hem Nazım Hikmet'in başlattığı toplumcu gerçekliğe, hem Orhan Veli'nin Garip hareketine, hem de İkinci Yeni şiirine karşıdırlar.

*"Radyo Hisar Saati" programında sanat görüşlerini açıklamışlardır. Hisar dergisinin 113. ve 114. (Mart 1967) sayılarında bu görüşler yayımlanmıştır:

- **a. "Sanatçının Dili Yaşayan Dil Olmalıdır."** Aksi takdirde, ister eski, ister yeni olsun ölü kelimelerden doğan her eser yeni nesilleri birbirinden ayırır.
- **b. "Sanatçı Bağımsız Olmalıdır."** Zira onun eseri siyasi sistemlerin de, ekonomik doktrinlerin de propaganda aracı değildir.
- **c. "Sanat Milli Olmalıdır."** Çünkü kendi milletinden kopmuş bir sanatın milletler arası bir değer kazanması beklenemez.
- **d. "Sanatta Yenilik Esastır."** Ne var ki bu yenilik eskinin ret ve inkarı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Hisarcılar'ın Özellikleri:

- İlk sayısı 1950'de yayımlanan Hisar dergisi, iki ayrı dönemde yayın hayatını sürdürmüştür. 1950-1957 arasında yetmiş beş sayı; 1964-1980 arasında iki yüz iki sayı yayımlanmıştır.
- Garipçilere ve İkinci Yeniciler'e tepki göstermişler ve milli duyguları manevi değerleri öne çıkaran bir edebiyattan yana olmuşlardır.
- Ölçü, uyak gibi klâsik edebiyat öğelerini kullanarak, aşk, doğa ve vatan sevgisi gibi konuları işlemişlerdir.
- Sanatçının hiçbir ideolojinin sözcülüğünü yapmaması ve bağımsız olması gerektiğini savunmuşlardır.
- Şiir güzelliğini korumak koşuluyla; aruzu, heceyi, serbest şiiri kullanmayı, şiiri nesre yaklaştırmayı uygun görmüşlerdir.
- Sanatçılar: Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, Kerim Aydın Erdem, Yahya Akengin, Fevzi Halıcı, İlhan Geçer, Munis Faik Ozansoy, Yavuz Bülent Bakiler, Nevzat Yalçın, Bekir Sıtkı Erdoğan, Selahattin Batu, Gültekin Samanoğlu (Şifre: **MuM KeYFiMe YaNCı BaSGİNi**)

İLHAN GEÇER (1917 – 2004)

- Daha çok duyguya yaslanan şiirler yazmıştır.
- Şiirleri dışında eleştirileri de vardır.
- Uzun yıllar Hisar dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Büyüyen Eller, Belki, Yeşil Çağ, Hüzzam Beste*

MUNİS FAİK OZANSOY (1911 – 1975)

- Hisar dergisi çevresine girerek burada başyazılar yazmıştır.
- Bir duygu şairi olarak, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar'daki şiir zevkini yakalamaya çalışmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Büyük Mabedin Eşiğinde, Hayal Ettiğim Gibi, Yakarış, Bir Daha, Zaman Saati, Yakınma, Kaybolan Dünya, Düşündüğün Gibi*

YAVUZ BÜLENT BAKİLER (1936 – ...)

- Geleneksel şiirimizin öz ve şekil özelliklerini kendi şiir potasında eriterek kişiliğine kavuşmuştur.
- Şiirlerinde, Anadolu'ya, Anadolu insanına eğilmiş, onların sorunlarını yapıcı bir tavırla dile getirmiştir.
- Sade ve rahat bir dili, aydınlık bir üslubu vardır.
- Milli ve manevi değerlere bağlı kalmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Yalnızlık, Duvak, Seninle, Harman*
- **Gezi Yazısı:** *Üsküp'ten Kosova'ya, Türkistan Türkistan*

MEHMET ÇINARLI (1925 – 1999)

- Lise öğrencisi iken şiir yazmaya başlayan sanatçı, şiirlerini önce Antalya Gazetesi, Yedigün ve Yarımay dergilerinde, sonra Çınaraltı ve Doğu'da, daha sonra da arkadaşlarıyla birlikte kurdukları Hisar dergisinde yayımlar.
- Türk Yurdu, Çağrı, İlgaz ve Töre dergilerinde de yazmıştır.
- Hem aruz hem de hece vezniyle şiirler yazmıştır.
- Yerli ve millî kültürle beslenen şiirleri şekil yönünden mükemmel, muhteva yönünden de orijinal hayâllerle doludur.
- Sâde, yaşayan Türkçe ile ferdi ve millî meseleleri anlatır.
- Hisar dergisinde yayımladığı deneme ve tenkit yazıları Hisar dergisi Çevresinde bir şâirler okulunun oluşmasını sağlamıştır.
- “Yeni Bîr Dünyâ Kurmuşum” adlı kitabı ile 1976'da Türkiye Millî Kültür Vakfı Şiir Armağanı'nı kazanmıştır.
- Şairin Hisar dergisinin 26.sayısında geniş bir biyografisi mevcuttur.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Güneş Rengi Kadehlerle, Gerçek Hayali Aştı, Bir Yeni Dünya Kurmuşum*
- **Deneme ve makaleleri:** *Halkımız ve Sanatımız, Söylemek Yaraşır, Sanatçı Dostlarım*

GÜLTEKİN SAMANOĞLU (1927 – ...)

- Hisar'ın kurucuları arasındadır.
- Hatıraları ve birtakım yaşantının ilham ettiği kapalı duyguları anlattığı şiirlerinde saadeti arar.
- **Eserleri**

- **Şiir:** *Alacakaranlık, Uzun Vuran Gölge*

MUSTAFA NECATİ KARAER (1929 – 1995)

- Hisar'ın kurucuları arasındadır.
- Halk edebiyatına ilgi duymuştur.
- Zengin bir çağrışım olan şiirlerinde gelenekten de geniş ölçüde faydalanan sanatçı dile hâkimdir.
- Kerem ile Aslı'yı yeniden yazmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Sevmek Varken, Güvercin Uçurtmak, Kuşlar ve İnsanlar, Ses Mimarlarından*

BEKİR SITKI ERDOĞAN (1926 – ...)

- Aruz ve hece ölçüsünü kullanmış, Divan ve halk şiirinden yararlanmıştır.
- Rubai türündeki şiirleri Hisar dergisinde çıkmıştır.
- 1965'te Deniz Harp Okulu Marşı, 1973'te 50. Yıl Marşı, 1981'de 100. Yıl Marşı, 1998'de 75. Yıl Marşı ile birincilik ödülleri kazandı.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Bir Yağmur Başladı, Yalan Dünya, Dostlar Başına*

FEYZİ HALICI (1924 – ...)

- Halk şiiri geleneğinden yararlandı.
- Fezai imzasıyla saz şiiri tarzında şiirler yazdı.
- Yeni tarz şiirlerinde de başarılıdır.
- Memleket, din ve dostluk, Mevlana'nın da etkisiyle onun şiirlerinde önemli yer tutar.
- Anadolu insanının ince duyarlılığını şiirleştirmiştir.
- Son dönemde sevgi, aile ve çocuk şiirleri yazmıştır.
- Çağrı dergisini 1957'den beri yayımladı. Konya Âşıklar Bayramı'nı gelenekleştirdi.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Bir Aşkın Şiirleri, İstanbul Caddesi, Günaydın, Dinle Neyden, Rubailer*

NEVZAT YALÇIN (1926 – ...)

- Hisar'ın kadrosu içinde yer alan bir sanatçıdır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *A Sokağı, Güneş ve Adam*

YAHYA AKENGİN (1946 – ...)

- Hisar dergisinde tanındı.
- Heceyi sürdürenlerdendir.
- Hem konu hem de içerik bakımından geleneğe bağlı bir şairdir.
- Şiirleriyle çeşitli armağanlar aldı.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *İstesem, Akşamla Gelen, Kimselere Anlatamadan*

GARİP (BİRİNCİ YENİ) AKIMI (2008 C, 2012 C, 2013 Ş)

Garip akımı: Türk edebiyatında 1941 yılından sonra ve öncülüğünü Orhan **Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat Horozcu** üçlüsünün yaptığı şiir akımı. Akım ismini, üç şairin şiirde sürüp gitmekte olan aşırı duygusallığa, şairaneliğe, basmakalıp söyleyişe karşı çıkan şiirlerini topladıkları "Garip" (1941) adlı kitaptan alır. Bu akımın bir adı da "birinci yeni"dir. Ankara Erkek Lisesi'nden arkadaş olan Kanık, Anday ve Horozcu'nun edebiyat öğretmenleri, Ahmet Hamdi Tanpınar'dı. Orhan Veli'nin 1950 yılındaki ölümü sonrasında, diğer iki şairin de yolları ayrıldı ve Garip akımı fiilen sona erdi.

Garip akımı şairlerinin başlıca amacı, **Türkçe şiirin yapısında köklü değişiklikler yapmaktır.** "Garip" kitabının ön sözünde, Orhan Veli imzasız olarak akımın ortak görüşünü dile getirdi. Bir manifesto niteliğindeki bu yazı, akımın Türkçe şiirde yapmak istediği değişiklik ve yenilikleri anlatmak açısından önem taşıyordu.

"Garip" önsözünde üzerinde durulan yenilikler şu maddelerle açıklanabilir:

- 1) **Ölçü ve kafiye karşı olma**
- 2) **Teşbih ve istiare gibi bütün söz sanatlarını kaldırma**
- 3) **Şiiri toplumun üst sınıflarının tekelinden kurtarma; gündelik hayatı yansıtan, sokak dilinin kullanıldığı bir şiir ortaya çıkarma**
- 4) **Şiirde geleneklere karşı çıkma, kendi kurallarını belirleme**
- 5) **Şiirin başka sanatlarla (resim, müzik vb.) iç içe geçmesine karşı çıkma**

"Garip" akımının şiirde odak noktası **anlamdı**. Bu yüzden, geleneksel şiirin süsleme ve sanatlarını bir yana bırakan, çıplak, yalın anlatımlı, anlamı dolaysız olarak okura ileten bir şiir yaratıldı.

ORHAN VELİ KANIK (1914-1950) (2008 C, 2013 Ş, 2013 C)

- ✓ Edebiyatımızın en serbest şairidir.
- ✓ Mecazlı söyleyişi, kapalı anlatımı, benzetmeleri şiirimizden atan kişidir.
- ✓ Eski şiirimiz ile yeni şiirimizi tamamen birbirinden ayırmıştır.
- ✓ Şiirlerinde gündelik konuşmayı, sıradan insanların hayat koşullarını, yaşama biçimlerini kullandı.
- ✓ Garip akımının kurucusudur.
- ✓ Eserleri: **Garip, Vazgeçemediğim, La Fontaine'den Seçmeler, Karşı, Nasrettin Hoca Hikâyeleri, Destan Gibisi...**

OKTAY RIFAT HOROZCU(1914–1988) (2008 C, 2009 Ş)

- ✓ Garip akımının temsilcilerindedir.
- ✓ Başlangıçta, yeni bir hava içinde, güçlü aşk şiirleri; toplumcu sanat ilkesinden hareketle halk deyimi ve söyleyişlerinden masal ve tekerlemelerden faydalanarak başarılı taşlamalar; sosyal şiirler yazdı. Perçemli Sokak adlı kitabıyla birlikte şiir anlayışında büyük değişiklik olmuş soyut şiire kaymıştır.
- ✓ Son şiirlerinde öz ve biçim yoğunlaştırmalarıyla estetik planda yeni ve güçlü bir şiir estetiği yakalamıştır.
- ✓ **Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler, Güzelleme, Karga İle Tilki, Aşk Merdiveni, Denize Doğru Konuşma, Dilsiz ve Çıplak**

MELİH CEVDET ANDAY(1915-2002) (2008 C)

- ✓ Garip akımının temsilcilerindedir.
- ✓ Şiirlerinde toplumsal gerçekliği inceler.
- ✓ Daha sonra ilk şiirlerindeki romantizmden sıyrılarak duygulardan çok aklın egemenliğine, güzel günlerin özlemine bırakır.
- ✓ Söz oyunlarında arınmış yalın bir dil vardır. Düz yazılarında ise yoğun bir düşünce, şiirsel, esprili, özlü bir dil vardır.
- ✓ Fıkra, makale, gezi, roman, tiyatro ve şiir yazmıştır. Çevirilerde yapmıştır.

- ✓ Şiirleri: **Garip, Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafname, Yanyana.**
- ✓ Denemeleri: Çevirileri; **İngiliz Edebiyatından Denemeler**
Tiyatroları: Komedya, İçerdekiler, Gizli Emi

(Şifre: OMO) : **Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rıfat**

GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR

Garip Hareketi'nin etkisinin sürdüğü yıllarda şiiri onlar kadar bayağılaştırmak istemeyen, her biri kendine özgü şiir tarzını oluşturmuş aşağıdaki şairler şiirdeki lirizmi kaybetmeden yeniliği sürdürmüşlerdir.

Bu şairler Garip, İkinci Yeni gibi topluluklara katılmamış, görüş ve ideolojilerini şiirlerine temel yapmamışlardır. Şiirlerinde yeni bir dil, üslup ve bakış açısı aramışlar ve kendi tarzlarını yenileme ve değiştirme ihtiyacı hissetmişlerdir.

Bu şiir anlayışının başlıca temsilcileri şunlardır:

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA (1914 – 2008) **(2013 Ş)**

- Cumhuriyet döneminin önemli şairlerinden olan Fazıl Hüsni, öğrenimini Anadolu'nun değişik yerlerinde sürdürmüş, subaylık yaptığı yıllarda ise Anadolu'yu daha iyi tanıma fırsatı bulmuştur. Sanatçı, iç ve dış gerçeklere bakarak, bilinçaltına yönelerek şiire yeni ürperişler getirir.
- Şiirleri devamlı gelişme gösterir. Kurallı biçimlerden serbest biçimlere, anlamlı özlere en yalın anlamlara varan şiir türlerini dener. Her şiirinde bir "yeni"yi dener gibidir. Genellikle epik-dramatik, lirik-didaktik ve toplumsal gerçekçi anlayıştadır. Şiir dili en son türetilen Türkçe sözcüklerle doludur.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Havaya Çizilen Dünya, Çocuk ve Allah, Çakırın Destanı, Üç Şehitler Destanı, Türk Olmak, Yedi Memetler.*
- **Düzyazı:** *İstiklal Savaşı – Samsun'dan Ankara'ya, İstiklal Savaşı – İnönüler, Sivaslı Karınca, İstanbul – Fetih Destanı, Anıtkabir, Asu, Delice Böcek, Batı Acısı, Çanakkale Destanı, Kubilay Destanı, 19 Mayıs Destanı, Hiroşima*

BEHÇET NECATİGİL (1916 – 1979)

- İlk şiirleri Varlık dergisinde çıkan öğretmen şair Behçet Necatigil, Cumhuriyet döneminin kendine özgü bir çizgisi olan şairlerindendir. Rahat, gösterişe kaçmayan, sembollere dayalı, şiir geleneklerini gözetken bir anlayıştadır, önce Garipçi çizgide yürüyen Necatigil, sonra onlardan ayrılmıştır.
- Şiirlerinde kendi evinden başlayarak öteki evleri, sokağı, çevreyi, giderek dış dünyayı ve toplumu sorunlarıyla anlatmıştır.
- Hem hece ölçüsüyle hem de serbest ölçüyle yazmıştır. İlk şiirleri anlamca açık, sonrakiler kapalıdır.
- Şiir dışında inceleme, çeviri, radyo oyunu alanlarında da eserleri vardır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Kapalı Çarşı, Evler, Arada, İki Basma Yürümek, Çevre, Eski Toprak, Divançe.*
- **İnceleme:** *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Edebiyatımızda Yazarlar Sözlüğü.*

CAHİT KÜLEBİ (1917 – 1997)

- Öğretmenlik yaptığı yıllarda Anadolu'yu tanıyan Cahit Külebi, memleketçi şiirimize yeni bir ses getirmiştir,
- Şiirlerinde derin bir Anadolu sevgisi vardır; İyimser, açık ve gerçekçi bir bakışla Anadolu'ya eğilmiştir. Şiirlerinde temiz bir Türkçe, Karacaoğlan'ı andıran bir içtenlik görülür.
- Hayale pek yer vermez, gerçekçi bir anlayışla yazmıştır. Onu “gerçekçi – romantik” bir şair olarak niteleyebiliriz.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Adamın Biri, Rüzgâr, Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda, Yeşeren Otlar.*

SABAHATTİN KUDRET AKSAL (1920 – 1993)

- Şiir ve öyküleriyle tanınır. Biçimi oldukça önemser.
- Garipçilerden etkilendiği ilk şiirlerinden sonra, insanın evrendeki yerini, değerini aramaya çabaladığı felsefi düşünceleri içinde barındıran bir şiire yönelmiştir.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Şarkılı Kahve, Gün İşığı, Duru Gök, Eşik*
- **Öykü:** *Gazoz Ağacı*

CAHİT ZARİFOĞLU (1940 – 1987)

- İlk şiirlerinde ikinci yeni akımının etkileri görülür. Madde-ruh çatışması, “Batı diktasına karşı Doğu protestosu” temalarını işledi.
- İlk şiir kitabı “İşaret Çocukları” 1967’de yayınlandı. Şiirlerinde dinsel inançları çerçevesinde ele aldığı Anadolu insanların acı, umut ve sevgilerini yansıttı.
- Son şiirlerinde ise İslamcı düşüncedeki insan sevgisi, toplumsal mutluluk anlayışını işledi. Yer yer gerçeküstü öğeler ve eski şiir kalıplarını uyguladı.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakarış*
- **Hikâye:** İnsanlar
- **Çocuk Hikâyeleri:** *Serçekeş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Yürek Dede ile Padişah, Küçük Şehzade, Motorlu Kuş, Kuşların Dili*
- **Çocuk Şiirleri:** *Gülücük, Ağaçocuk (Çocuklara Afganistan Şiirleri)*
- **Roman:** *Savaş Ritimleri, Ana*
- **Günlük:** *Yaşamak*
- **Deneme:** *Bir Değirmendir Bu Dünya, Zengin Hayaller Peşinde*
- **Tiyatro:** *Sütçü İmam*

ERDEM BAYAZIT (1939 – 2008)

- Tok, kavgacı, destana yatkın bir üslûpta söylenmiş olan şiirlerinde ayrıca ince duyarlılıklar işlenmiştir. İslâmî ton bir “leit-motif (sıkça işlenen tema)” halinde bütün şiirlerine yayılmıştır.
- Şiirleri Açık (K. Maraş), Çıkış (Ankara), Yeni İstiklâl, Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat, Maveria ve Yedi İklim dergilerinde yayınlanmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Sebeb Ey, Risaleler, Şiirler*
- **Gezi:** *İpek Yolundan Afganistan'a:* 1981’de İran, Pakistan, Afganistan ve Hindistan’ı içeren iki aylık gezi ile ilgili izlenimlerini kitaplaştırdı.

HİLMİ YAVUZ (1936 – ...)

- Başlangıçta daha çok İkinci Yeni akımının etkisinde imgeci şiirler yazdı. Sonraki yıllarda gelenekçilikle çağdaş bir bakışı kaynaştıran, biçim ve özün dengelendiği bir düzey sergiledi.
- İslam mistisizmi, özellikle de tasavvuftan yararlanarak kendine özgü bir sözcük dağarcığı geliştirdi.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Bakış Kuşu, Bedreddin Üzerine Şiirler, Doğu Şiirleri, Yaz Şiirleri, Gizemli Şiirler, Zaman Şiirleri, Söylen Şiirleri, Ayna Şiirleri, Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize, Gülün Ustası Yoktur, Erguvan Şiirler, Çöl Şiirleri, Akşam Şiirleri, Yolculuk Şiirleri, Hurufi Şiirler, Büyü'sün Yaz.*

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU (1923 – 1975)

- “D grubu” ressamı arasındadır. Ressam kişiliğinden gelen öğeler şiirlerinde önemli yer tutar. Ressamlığın verdiği bakış açısıyla adeta renklerle tablo çizmiştir.
- Şiirlerinin sosyal içeriği de vardır. Anadolu insanının yoksul yaşamını anlatmıştır.
- Halk edebiyatının masal, şiir, deyiş, gibi türlerine karşı duyduğu hayranlık şiirlerine yansımıştır; halk kültüründen esinlenmiştir. Şiirlerinde gözlemlerine de yer vermiştir.
- Şiirlerinde biçim, ölçü, uyak kaygısı taşımamıştır. Şiirlerini doğal ve akıcı bir üslupla yazmıştır.
- Gezi ve deneme türündeki yapıtlarında halk kültürü, halk sanatı konusundaki düşüncelerini ortaya koymuştur.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Dol Karabakır Dol, Karadut, Tuz, Yaradan'a Mektuplar, Üçü Birden, Dördü Birden, Yaşadım*
- **Düzyazı:** *Tezek, Delifışek, Canım Anadolu*

ÖZDEMİR ASAF (1923 – 1981)

- Şiirlerini döneminden ayrı bir dil ve söyleyiş tarzıyla yazmıştır.
- Dize sayısını çoğu kez en aza indirmiştir. Şiirlerinde imajsız, anlamsız, yer yer ironik söyleyişe özen göstermiştir. Şiirlerde “sen – ben ikilemi”ni ele almıştır.
- Yaşadıklarını, çevresindeki olayları soyutlaştırarak düşünce planına aktarmıştır.
- **Eserleri**
- **Şiir:** *Dünya Kaçtı Gözüme, Sen Sen Sen, Bir Kapı Önünde, Yuvarlağın Köşeleri (Özdeyişler-Etika), Benden Sana Mutluluk, Nasılsın, Yalnızlık Paylaşılmaz, Çiçekleri Yemeyin, Yumuşaklıklar Değil, Bir Kapı Önünde, Lavinia*
- **Düzyazı:** *Ça*
- **Hikâye:** *Dün Yağmur Yağacak*

MAVICİLER (MAVİ AKIMI)

* Atilla İlhan'ın 1952-1956 yıllarında çıkardığı derginin adı olan "Mavi"nin etrafında toplanan Orhan Duru, Ferit Edgü gibi sanatçıların oluşturduğu bir edebi topluluktur.

*Bu sanatçılar, şairane bir sanat anlayışının temsilcisi olmuşlardır. Daha sonra Mavi dergisi Özdemir Nutku'nun yönetimine geçer ve Atilla İlhan'ın savunduğu toplumsal gerçekçiliğin (sosyal realizm) sözcüsü olur. Dergi, Nisan 1956'da çıkan 36. sayıdan sonra (Son Mavi) kapatılır.

*Temsilcileri; Atilla İlhan, Ferit Edgü, Orhan Duru, Teoman Civelek, Güner Sümer, Ahmet Oktay

(Şifre: OT GAFA)

Garip akımına karşı bir duruş sergilemeleri ve yenilikçi şiiri savunmaları, onları "Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şiir" akımına dâhil eder.

Mavicilerin Özellikleri:

- Garip akımına tepki olarak çıkmıştır.
- Bu topluluğun hedefinde Garip Akımı ve Orhan Veli vardır.
- Garipçilerin savunduğu birçok görüşe karşı çıkmışlardır.
- Özellikle şiirin açık olması gerektiği anlayışı Maviciler tarafından tamamen reddedilmişti.
- Maviciler şiirin bütünüyle açık olamayacağını, anlam kapalılığının şiiri düzyazıdan ayıran önemli bir faktör olduğu görüşündedirler.
- Şiirin basit olamayacağını zengin benzetmeli, içli, derin olması gerektiğini savunmuşlardır.

ATTILA İLHAN (1925 – 2005)

(2009 Ş, 2012 Ş)

- Günümüz şairlerinden olan Atilla İlhan yüksek öğrenimini yarıda bırakmış, bir süre gazetecilik yapmış, yazarlıkta karar kılmıştır. Adını 1946 CHP şiir yarışmasında ikinci olan "Cebbaroğlu Mehmed" duyurmuştur. Şiir, roman, eleştiri alanında eserler vermiştir.
- Şiirlerinde romantik bir duyarlılıkla toplumsal gerçekçilik açısından çağımıza, yaşadığımız günlere bakar. İnançlarında ayak direyen, sert çıkışlar yapan, gerçeklerden çok anılara sığınan bir karakter yapısı vardır. "Serüven tutkunu" bir şair olan Atilla İlhan en çok aşk, intihar, içki, ölüm, kavga, kahramanlık... temalarını işler.
- 1952'de çıkan Mavi dergisiyle birlikte Türk şiirinde yeni bir eğilim ortaya çıktı. Atilla İlhan, yazılarıyla bu eğilimi metot hareketine dönüştürmeye çalıştı. Mavi, hürriyet ve barışı temsil eden bir renktir. En büyük tepkisi de Garipçiler'dir.
- Şiirlerinde Divan şiirinin biçim özelliklerinden, imgelerinden de yararlanır. Canlı konuşma diline, argoya, halk deyimlerine geniş ölçüde yer vermiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Duvar, Sisler Bulvarı, Yağmur Kaçağı, Ben Sana Mecburum, Bela Çiçeği, Yasak Sevişmek, Elde Var Hüzün.*
- **Roman:** *Sokaktaki Adam, Zenciler Birbirine Benzemez, Kurtlar Sofrası, Bıçağın Ucu, Sırtlan Payı, Fena Halde Leman, Dersaadet'te Sabah Ezanları.*

İKİNCİ YENİCİLER (2008 C, 2009 C, 2013 C)

1950'li yıllarda Edip Cansever, İlhan Berk, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Sezai Karakoç ve Ece Ayhan gibi şairlerin başını çektiği bir şiir ve edebiyat akımıdır. Garipçiler'e ve 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağı'na tepki olarak doğmuştur. Türk şiirinde değişik imge, çağrışım ve soyutlamalarla yeni bir söyleyiş bulma amacıyla olan bir akımdır.

İkinci Yenicilerin Özellikleri:

- İl. Yeni, şiirimizde çok uzun soluklu olmasa da, geniş bir okuyucu kitlesi bulamasa da Türk şiirine yeni boyutlar getirmiştir.
- "Şiir için şiir" anlayışıyla hareket etmişler; erdem, ahlak, toplum ve gerçek gibi konuların şiirin dışında tutulması gerektiğini savunmuşlardır.
- Onlara göre anlamlı olmak şiir için önemli değildir.
- İl. Yeni'ye göre şiir bir öykü anlatma aracı değildir. Öteki edebi türlerden kesin çizgilerle ayrılmalıdır. Bu yüzden konuyu ve olayı şiirden atmışlardır.
- Eşya, görünüm ve insanı gerçeküstücülükten daha aşırı bir soyutlama ile anlatmayı amaç edinmişlerdir.
- Onlara göre şiirde ahenk, ölçü ve uyakla değil; musiki ve anlatım zenginliği ile sağlanmalıdır.
- Garip'teki gibi ortak bir hareket olmayıp bağımsız şairlerin benzer bir çizgide şiir yazmasıyla oluşmuştur.

Topluluğun Sanatçıları: Yılmaz Guruda, Ülkü Tamer, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Tevfik Akdağ, İlhan Berk (Şifre: YÜCE TESTİ)

CEMAL SÜREYA (1931 – 1990) (2008 C)

- Kendine özgü söyleyiş biçimi ve şaşırtıcı buluşlarıyla, zengin birikimi ile duyarlı, çarpıcı, yoğun, diri imgeleriyle İkinci Yeni şiirinin en başarılı örneklerini vermiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Üvercinka, Göçebe, Sevda Sözleri*

TURGUT UYAR (1927 – 1985) (2008 C)

- Kaynak dergisinin bir şiir yarışmasında *Arz-ı Hal* şiiri ikincilik kazanınca Nurullah Ataç'ın güvendiği şairler arasına girdi.
- İkinci Yeni Şiir akımının önde gelen şairlerindendir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Arz-ı Hal, Türkiyem, Dünyanın En Güzel Arabistanı*

SEZAI KARAKOÇ (1933 – ...) (2012 Ş)

- Şiir üslubu bakımından, az çok İkinci Yeni'ye yakın sayılsa da, şiirinde işlediği temalar, inandığı değerler bakımından şiirimizde yeni ve değişik bir sestir.
- "*Mona Rosa*" şiiriyle sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Körfez, Şahdamar, Ateş Dansı, Mona Rosa*

EDİP CANSEVER (1928 – 1986)
(2008 C)

- İkinci Yeni akımının özgün örneklerini verdi.
- Şirinde zamanla sevinç yerini bunalıma, toplumsal dengesizlikleri eleştirme kaygısı yerini yıkıcı bir umutsuzluğa bıraktı. “Dize işlevini yitirdi” gerekçesiyle yeni arayışlara yöneldi.
- İkinci Yeni içindeki bazı şairler gibi anlamsızlığı savunmadı. Kapalı, anlaşılması güç, yine de anlamdan ayrılmayan bir şiire yöneldi. Çok farklı imgeler kullanırken bile düşünce ögesini göz ardı etmedi.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *İkindi Üstü, Yerçekimli Karanfil, Tragedyalar*

ECE AYHAN (1931 – 2002)
(2009 Ş)

- Kendine özgü çağrışımlar ve göndermelerle örülü şiirleriyle hem Türk şiirinde hem de İkinci Yeni'nin içinde farklı bir kanal açtı. Şiirinin kilit noktası dildir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Ortodokslular, Sivil Şiirler, Son Şiirler*

İLHAN BERK (1918 – 2008)
(2009 C)

- Doğu şiirinin klasik kalıplarını denedi, beyit ve türkü biçimlerinden yararlandı.
- Araştırmacı kişiliği, özgün duyarlılıkları ve buluşlarıyla 20. Yüzyıl Türk şiirinin en önemli isimleri arasındadır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *İstanbul, Günaydın Yeryüzü, Pera*

ÜLKÜ TAMER (1937 – ...)

- İlk şiir kitabı “*Soğuk Otların Altında*” ile başlayarak İkinci Yeni duyarlılığını yansıtan soyutlamalara yönelik, yoğun ve özgün bir imge anlayışı geliştirdi.
- Yalın bir dil kullandığı şiirlerinde giderek toplumsal kaygılar ve düşünce ögeleri ağırlık kazandı.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Gök Onları Yanıltmaz, Sırağöller, Seçme Şiirler*

İKİNCİ YENİ SONRASI TOPLUMCU ŞİİR (1960 – 1980)

*1960 kuşağı şairleri, 1961 anayasasının sağladığı özgürlükle birlikte, Nazım Hikmet'in kitaplarının yayımlanmasının serbestleştiği, siyasal ve güncel dergilerin yoğun olarak okunduğu ve gündemi belirlediği bir ortamın etkisindedirler.

*"Yeni Gerçek", "And", "Halkın Dostları", "Milan" gibi dergiler etrafında toplanan şairler, şiir anlayışlarını ve ideolojilerini bu dergilerde açıklamaya çalışmışlardır.

*Marksist felsefeyi benimseyen toplumcu gerçekçi şairler, daha çok sosyal ve güncel politikayı konu edinmişler, halkın ve işçi sınıfının sorunlarını politik bir bakışla ortaya koymaya çalışan şiirler yazmışlardır.

*Önemli temsilcileri Ataul Behramoğlu, İsmet Özel, Süreyya Berfe, Özkan Mert, Refik Durbaş ve Nihat Behram'dır.

İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiirin Özellikleri:

- Umut ve yarına inanç, direnme ve isyan konuları şiire hâkimdir.
- Şairler, toplumun sözcüleri gibi şiirler yazmışlardır.
- İkinci Yeni Şiiri, kapalı bir özellik gösterirken; İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir açık anlatımıyla dikkat çeker.
- Biçimden çok içeriğe önem vermişler, toplumsal mesajları etkili kılmak için slogan üslubundan yararlanmışlardır.
- İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiiri savunan şairlerde; 1940 toplumcuları ve Nazım Hikmet, Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Mehmet Akif gibi şairler arasında şiire toplumsal bir işlev yükleme bakımından ortaklık vardır.

ATAOL BEHRAMOĞLU (1942 – ...)

- İsmet Özel'le "Halkın Dostları", Nihat Behram'la "Milan" dergilerini çıkarmış ve bu dergilerin yöneticiliğini yapmıştır.
- İkinci Yeni etkisini taşıyan ilk dönem şiirlerinden sonra, 1970'li yıllarda işçi sınıfının, siyasal mücadele içerisinde bulunan insanların sıkıntılarını, duygularını ve umutlarını anlatmıştır.
- "Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var" şiiriyle geniş kesimler tarafından sevilmiştir.
- Şiirlerini günlük konuşma diliyle, yalın ve açık bir anlatımla yazmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Bir Ermeni General, Bir Gün Mutlaka, Yolculuk Özlem Cesaret ve Kavga Şiirleri, Kuşatmada, Mustafa Suphi Destanı, Dörtlükler, Ne Yağmur... Ne Şiirler...*

İSMET ÖZEL (1944 – ...) (2012 Ş)

- İkinci Yeni esintisiyle başlayan şiir serüveninde, 1960 ve 1970'li yıllarda, toplumcu şiirin unutulmaz şiirlerini yazmıştır.
- Modern şiirin İkinci Yeni ile elde ettiği kazanımlara yeni bir açılım getirmiştir.
- 1974'ten sonra İslami, mistik bir yöneliş içinde olmuştur.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Geceleyin Bir Koşu, Evet İsyan, Cinayetler Kitabı, Cellâdım Gülümserken, Erbain.*

SÜREYYA BERFE (1943 – ...)

- İlk şiirlerinde İkinci Yeni akımının izleri görülür.
- 1966'dan sonra halk geleneğinden beslenen yeni bir şiir dili kurmanın olanaklarını aramış, toplumsal ve halkçı bir yönelim gösteren şiirler yazmıştır.
- **Eserleri: Şiir:** *Gün Ola, Savrulan, Hayat ile Şiir, Ufkun Dışında, Ruhumun, Nabiga.*

1980 SONRASI ŞİİRİ

*1980 sonrasında yazılan şiir, bazı edebiyat çevrelerinde kayıp dönem olarak adlandırılmaktadır. 2000'li yıllara değin süren sessizlik ve şiirdeki hareketsizlik, birçok kesimi bu dönem edebiyatını yok saymaya itmiştir.

*Bu dönemde Haydar Ergülen, Hüseyin Atlansoy, Seyhan Erözçelik, Lale Müldür, Ahmet Erhan ve Küçük İskender gibi şairler şiirin hareketliliğini sağlamışlardır.

*İkinci Yeni sonrasında 1980'e kadar şiiri toplumcu bir bakışla kavrayan şairlerin anlayışı, 1980 darbesiyle yerini özellikle 1970'lerin toplumsuluğunu ön plana alan şiire karşı duran 1980 kuşağı şairlerine bırakmıştır.

*1980 sonrası şairleri; şiirde geleneksel birikimin önemini vurgulamışlar ve Halk, Divan, İkinci Yeni ve saf şiir gibi ayrımlara girmeden en yeniden en eskiye kadar Türk şairlerini dikkatle okumayı savunmuşlardır.

1980 Sonrası Şiirin Özellikleri:

- Bu dönem şairleri birlikte dergiler çıkarmışlardır.
- 1980 şairleri için ortak bir anlayıştan çok, grupların ve kişilerin ayrı ayrı şiir anlayışlarından söz edilebilir.
- Yazko Edebiyat, Üç Çiçek, Şiirâtı ve Sombahar gibi dergiler bu dönemde etkilidir.
- İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiirde olduğu gibi ideolojiyi şiirlerinde öncelikli bir öğe olarak görmemişlerdir.
- Düz yazıya yaklaşan bir üslupla, anlatmaya imkan veren temaları da şiirlerinde işlemişlerdir.
- İmge anlayışlarında uzak çağrışımlara önem vermeleri bakımından İkinci Yeni'yle yakınlıkları vardır.

1980 Sonrası Şiirin Önemli Temsilcileri

HAYDAR ERGÜLEN (1956 – ...)

- Üç Çiçek dergisini çıkarmış, Şiirâtı dergisinde emeği geçmiştir.
- Aşk, kardeşlik, yaşantılar, çocukluk gibi konuları çoğunlukla imgeli ve mecazlı bir dille işlemiştir.
- Alevi-Bektaşî şiir geleneğiyle birlikte Cemal Süreya ve Behçet Necatigil ile yakınlıklar kurmuştur.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Karşılığını Bulamamış Sorular, Sokak Prensesi, Kabareden Emekli Bir Kızkardeş, 40 Şiir Ve Bir.*

HÜSEYİN ATLANSOY (1962 – ...)

- Mistik metafizikçi yönü ağır basan bir şairdir.
- Metropol hayatını ve ilişkilerdeki hızlı değişimi, konuşma dilinin imkânlarından yararlanarak ironik bir biçimde işlemiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *İntihar İlacı, Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi, Şehir Konuşmaları, İlk Sözler, Su Burcu.*

CUMHURİYET DÖNEMİNDE HALK ŞİİRİ

Cumhuriyet’le birlikte halk kültürüne büyük önem verilmiş, halk müziği ve dili araştırmaları bilimsel bir kimlik kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde de halkın duygu ve düşüncelerinin her zaman tercümanı olan halk şiiri örnekleri verilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Halk Şiirinin Özellikleri:

- Halk şairleri usta-çırak ilişkisi içinde yetişmeye devam etmişlerdir.
- Genel olarak saz eşliğinde şiir söyleme geleneğinin takipçisidirler.
- Saz çalma geleneğine uymayıp sadece şiir yazan şairler de vardır. (Abdurrahim Karakoç gibi)
- Bu dönem halk şairleri, şiirlerinde geleneksel konuların yanında güncel konuları da işlemişlerdir.
- 19. yüzyıl halk şiirine göre Cumhuriyet dönemi halk şiirleri daha sade bir dille söylenmiştir.
- Divan şiiri etkisi ve Arapça-Farsça sözcüklerin kullanımı bu dönemde oldukça azalmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Halk Şiirinin Önemli Temsilcileri:

ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU (1894 – 1973) (2013 C)

- Sivas’ın Şarkışla ilçesinde doğan şair, gözlerini küçük yaşlarda kaybetmiş ve öğrenim görememiştir.
- Şiirlerinde vatan, toprak sevgisi ve aşkı işlemiştir.
- Ahmet Kutsi Tecer tarafından keşfedilmiş, şiirlerini hece ölçüsüyle yazmıştır.
- “Kara Toprak”, “Uzun İnce Bir Yoldayım” gibi şiirleriyle oldukça sevilmiştir.
- **Eseri:**
- **Şiir:** *Dostlar Beni Hatırlasın*

ABDURRAHİM KARAKOÇ (1932 – 2012)

- Saz çalmamakla birlikte şiirlerini halk şiiri gelenekleri doğrultusunda yazmıştır.
- Politik taşlamalarıyla tanınan şair, “Mihriban” adlı şiiriyle geniş kesimler tarafından sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Hasan’a Mektuplar, Haber Bülteni, Kan Yazısı, Vur Emri, Beşinci Mevsim*

ÂŞIK MAHSUNİ ŞERİF (1940 – 2002)

- Halkın sıkıntılarını toplumcu bir bakış açısıyla anlatmış, güncel siyaseti konu alan politik şiirler ve taşlamalar yazmıştır.
- Şiirlerini saz eşliğinde söylemiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım, Bu Mezarda Bir Garip Var, Dom Dom Kurşunu, Yuh Yuh, Bizden Geriler*

ÂŞIK MURAT ÇOBANOĞLU (1940 – 2005)

- Âşıklık geleneğinin bir parçası olan türkölü hikayeler anlatma konusunda oldukça başarılıdır.
- Kendi türkülerinin yanında usta malı türküleri de genç kuşaklara aktarmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Cumhuriyet Destanı, Öğretmen, Dertli Bülbül, Neyine Güvenemem Yalan Dünyanın, Yaradan*

ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA (1938 – ...)

- Günümüz saz şiirinin önde gelen temsilcilerindendir.
- Şiirlerinde aşk, hasret, tabiat ve sosyal konuları işlemiştir.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Ben Bir Şeyda Bülbül, Güzel Görünür, Gönül Bahçesi*

ÂŞIK FEYMANİ (1942 – ...)

- Şiirlerinde tasavvufi deyişlere yer veren şair, atışma alanında büyük başarı göstermiştir.
- Çukurovalı âşıklar arasında büyük saygınlığı vardır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Ahu Gözlüm, Barışmam, Anadolum, Mevlana, Elveda, Bugün Bayramdır*

CUMHURİYET DÖNEMİNDE OLAY ÇEVRESİNDE OLUŞAN EDEBÎ METİNLER

1. **Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Hikâye-Roman)**
 - Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Eserler
 - Toplumcu Gerçekçi Eserler
 - Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Eserler
 - Modernizmi Esas Alan Eserler
2. **Göstermeye Bağlı Edebî Metinler (Tiyatro Metinleri veya Drama Metinleri)**

1.Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Hikâye-Roman)

MİLLÎ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ESERLER

(REŞAT NURİ GÜNTEKİN, YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU)

- Cumhuriyet'in ilk dönem ürünlerinde Millî Edebiyat zevk ve anlayışına uygun hikâye ve romanlar yazılmıştır.
- Cumhuriyet'le birlikte siyasi, ekonomik ve toplumsal hayattaki değişimler edebiyata da yansımış; Anadolu'ya açılma, Anadolu'yu görüp anlatma ve Anadolu insanını konu edinme öne çıkmıştır.
- Cumhuriyet döneminde Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren hikâye ve romanlarla Millî Edebiyat dönemi roman ve hikâyeleri arasında; Anadolu coğrafyasını ve halkını anlatma bakımından bir ortaklık olmakla birlikte Atatürk ilke ve inkılâplarını konu edinme, savaş sonrası hayatı da anlatma bakımından farklılıklar söz konusudur.
- Roman ve hikâyelerde toplumsal ve kültürel farklılıklar, ülke ve toplum sorunları, Kurtuluş Savaşı, eski-yeni çatışması, köy ve kasaba insanının çelişkileri, tarihi konular, yanlış Batılılaşma konuları ağırlıkla işlenmiştir.
- Realizm akımından etkilenilmiş, Cumhuriyet döneminin hazırlayıcıları olan I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı konu edilmiştir.
- Atatürk ilke ve inkılâplarına uygun bir bakışla eserler yazılmış, yanlış Batılılaşma konusu ele alınmıştır.
- Batıl inançlar ve hurafeler eleştirilmiştir.
- Toplumsal faydayı esas alan eserler yazılmıştır.
- Doğu – Batı karşılaştırmaları yapılmıştır.
- Halkın sıkıntıları, aydın – halk çatışması konu edilmiştir.
- Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren hikâyelerde Maupassant tarzının (olay hikâyesi) özellikleri görülür.

TOPLUMCU GERÇEKÇİ ESERLER (TOPLUMSAL GERÇEKÇİLER) (2010 C)

Türk edebiyatında toplumcu gerçekçilik, 1930'lardan 1980'lere kadar özellikle roman alanında varlığını güçlü bir biçimde sürdürmüştür.

-Toplumcu gerçekçi bakış doğrultusunda işçilerin, dar gelirlilerin dünyası, köydeki yaşam tarzı sunulmuş, köyden kente göçün ortaya koyduğu sorunlar, toplumcu dünya görüşüne uygun olarak sergilenmiştir.

-1930'larda üretilen Anadolu insanının gerçeğini, toplumsal değişimle yaşanan sancuları anlatan öyküler ve romanlar, toplumcu gerçekçi edebiyatın kuruluşunun ilk örnekleri niteliğindedir.

-Sabahattin Ali, özellikle Anadolu'ya yönelme ve ne anlattığı kadar nasıl anlattığına da önem veren nitelikli roman ve hikâyeleriyle toplumcu gerçekçilerin öncülerden biridir.

-Toplumcu gerçekçi eser veren yazarların bir bölümü özellikle köy sorunlarına yönelmişlerdir. Tanzimat döneminde Nabizade Nazım'ın Karabibik kitabıyla başlayan köye yönelmenin ilk başarılı örnekleri Ebubekir Hazım Tepeyran'ın "Küçük Paşa" ve Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu adlı yapıtlarıyla Milli Edebiyat döneminde verilmiştir.

-1950'li yıllarda Köy Enstitülü yazarların çabalarıyla köy olgusu romanlarda daha farklı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. Köy Enstitülerinde yetişen köy kökenli yazarlar konularını daha çok toprağa bağlı insanların hayatlarından alan eserler yazmışlardır. Anadolu köy ve kasabalarına yönelmişlerdir.

-Mahmut Makal'ın 1950'de köy notlarını içeren "Bizim Köy" adlı kitabının yayımlanmasıyla, Fakir Baykurt ve Talip Apaydın gibi yazarların eserleriyle köye ve köy hayatına ilgi daha da artmıştır.

-1960'lardan itibaren Fakir Baykurt, Kemal Bilbaşar, Yaşar Kemal gibi yazarlar köy – kasaba konularını işlemeyi sürdürürken Sabahattin Ali, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Samim Kocagöz, Rifat Ilgaz, Aziz Nesin gibi yazarlar bir süre sonra kent insanının ve büyük kentin sorunlarını da ele alan konulara yönelmişlerdir.

Toplumcu Gerçekçi Sanatçılar: Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Sadri Ertem, Aziz Nesin, Tahsin Yücel, Oktay Akbal, Kemal Bilbaşar, Abbas Sayar, Talip Apaydın, Fakir Baykurt, Vedat Türkali, Dursun Akçam, Tarık Dursun Kakinç, Samim Kocagöz, Mahmut Makal, Musaffer İzgü...

(Şifre: **YOKSA** bu **TOKAT FAKİR VeDaTı SaMiMi** bulduğun için miydi?)

SADRİ ERTEM (1900 – 1943)

- 1930'lu yıllarda, konularını köylünün, işçinin, orta sınıfın sıkıntılarında alan romanlar yazmıştır.
- Sanatsal üsluba karakter ve duygu tahlillerine önem vermemiştir. Yani estetiği düşünmemiş; sadece ekonomik, sosyolojik, sınıfsal gerçekleri anlatmaya çalışmıştır.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Çıkrıklar Durunca, Bir Varmış Bir Yokmuş, Düşkünler, Yol Arkadaşları*
- **Hikâye:** *Silindir Şapka Giyen Köylü, Bacayı indir Bacayı Kaldır, Korku, Bay Virgül, Bir Şehrin Ruhü*

SABAHATTİN ALİ (1907 – 1948) (2006 Ş, 2008 C, 2009 Ş, 2012 C, 2013 Ş)

- Toplumcu gerçekçi bir sanatçıdır.
- Şiirler, hikâyeler, romanlar yazmış, çeviriler yapmıştır. Sabahattin Ali, 1930'lu yıllarda öyküye gerçekçi ve yeni bir soluk getirmiştir.
- Öykülerinde, tanımlamakta güçlük çektiğimiz kimi duyguları ustalıkla anlatmıştır.
- İnsanın zavallılığını ve gücünü aynı sarsılmaz üslupla, zaman zaman masalsı ve destansı bir biçimde yansıtmayı başarmıştır.
- Şiirlerini halk şiirinden esinlenerek yazmıştır. Romanlarında da insanın ruhuna ayna tutmuş ve gerçeğe bu aynadan bakmış, okurların gerçekliği daha derinden algılamasını sağlamıştır.
- Markopaşa adlı mizahi dergiyi çıkaranlar arasında (Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz'la birlikte) yer almış, bu dergide başyazılar yayımlamıştır.

- **Eserleri:**
- **Öykü:** *Değirmen, Kağrı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk*
- **Şiir:** *Dağlar ve Rüzgâr*
- **Roman:** *Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna*

KEMAL TAHİR (1910 – 1973)

(2008 Ş, 2009 Ş)

- Toplumcu gerçekçi bir romancıdır.
- Hapishane yaşamını, Kurtuluş Savaşı'nı, tarihi, köy yaşamını ve eşkiya hikâyelerini konu edindiği romanlarıyla tanınmıştır.
- Tasvire önem veren yazarın eserlerinde anlaşılır bir dili ve yalın bir anlatımı vardır.
- Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlattığı, Osmanlı toplumunun gelişim sürecinin Batı'dan farklı olduğunu ileri sürdüğü tezli romanı "Devlet Ana" romanıyla ve Kurtuluş Savaşı yıllarını konu edindiği "Yorgun Savaşçı" romanlarıyla tanınmıştır. "Yol Ayrımı" romanında da Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki çok partili hayata geçiş denemesini anlatmıştır. Bu romanları aynı zamanda tarihi roman türündedir.
- Ekonomik kaygıyla polisiye roman türünün önemli eseri olan Mayk Hammer'ın yerli versiyonlarını yazmıştır.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Devlet Ana, Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları, Rahmet Yolları Kesti, Esir Şehrin Mahpusu, Bozkırdaki Çekirdek, Kurt Kanunu, Yol Ayrımı*

AZİZ NESİN (1916 – 1995)

(2008 Ş, 2008 Ş)

- Toplumcu gerçekçi bir yazardır.
- "Markopaşa" adlı mizahi hiciv dergisini çıkaranlar arasındadır.
- Dünyaca tanınmış mizahi öykü yazarıdır.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz, Zübük*
- **Öykü:** *Toros Canavarı, Damda Deli Var, Fil Hamdi, Sizin Memlekette Eşek Yok Mu?*

ORHAN KEMAL (1914 – 1973)

(2006 C, 2006 Ş, 2007 C, 2008 Ş, 2009 C, 2012 C)

- Toplumcu gerçekçi bir yazardır.
- Gerçek adı "Mehmet Raşit Öğütçü" olan yazar daha çok öyküleriyle tanınır.
- Öyküleri dışında oyun, roman ve senaryolar da yazmıştır.
- Öykü ve roman kişilerini, günlük konuşma diliyle ve yerel sözcüklerle konuşturmadaki ustalığı dikkat çekmiştir.
- Çukurova'nın sanayileşmesini ve işçi sorunlarını, tarımın makineleşmesi ve ırgatların sıkıntılarını, mahpusları, bekçileri gardiyanları... konu edinmiştir.
- **Eserleri:**
- **Öykü:** *Ekmek Kavgası, 72. Koşuş, Önce Ekmek, Mahalle Kavgası*
- **Roman:** *Baba Evi, Murtaza, Cemile, Bereketli Topraklar Üzerinde, Hanımın Çiftliği, Avare Yıllar, Gurbet Kuşları*

YAŞAR KEMAL (1923 –)
(2009 Ş,2010 Ş, 2012 C, 2013 Ş)

- Toplumcu gerçekçi bir yazardır.
- Asıl adı Kemal Sadık Göğçeli'dir.
- Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan, Anadolu insanının ekonomik ve toplumsal sorunlarını dile getirdiği röportajları ile tanınmaya başlamıştır.
- 1953-54'te Cumhuriyet'te tefrika edilen ilk romanı "İnce Memed" büyük ilgi uyandırmıştır. Türkiye'de tarımdan sanayileşmeye geçiş evresi olarak nitelenebilecek 1950'li yıllarda, Çukurova'nın geniş biçimde makineleşmeye açılması ve verimli topraklar üzerindeki ağalar arası rant savaşının kızışması, bunun yoksul Çukurova köylüsü üzerindeki sonuçları Yaşar Kemal'in romanlarının ilk evresinin ana temasını oluşturmuştur.
- Ağa baskısı karşısında dağa çıkan eşkiya "İnce Memed"le yazar, bir destan kahramanını anlatırken aynı zamanda toplumsal yapıdaki aksaklıkların da eleştirisini yapar.
- "Teneke", Çukurova yöresindeki çeltik ağalarına karşı mücadele eden ve köylünün yanında yer alan genç ve idealist bir kaymakamın trajik öyküsünü işler, "aydının mücadele gücü"nü dile getirir. Daha sonra bu romanı iki perdelik oyun biçiminde sahneye uyarlamıştır.
- Halk öykücülüğünden yola çıkarak, sözlü gelenekte yaşayan Köroğlu, Karacaoğlan, Alageyik öykülerini "Üç Anadolu Efsanesi" adıyla yeniden kaleme almıştır.
- Yaşar Kemal 70'li yılların ortalarından itibaren yazarlığında yeni bir yönelimin ürünleri olarak nitelenebilecek ürünler vermeye başlar. "Al Gözüm Seyreyle Salih", "Kuşlar da Gitti" ve "Deniz Küstü" romanlarında yazar ilk kez Çukurova dışına çıkarak kenti ve deniz insanını konu edinmiştir.
- Anadolu insanının sözlü anlatım geleneğinin ürünleri olan destanlardan, ağıtlardan, halk öykülerinden, masallardan, türkülerden ve çağdaş roman tekniklerinden yararlanarak vardığı bireşim ve üslup onu her bakımdan özgün bir çağdaş sanatçı kimliğine ulaştırmıştır.
- Kurduğu imge ve mit dünyası, benzetmeler, betimlemeler, doğanın tüm yönleriyle anlatımı, kullandığı dil, yerel sözcükler ve deyimler, atasözleri, yakarışlar, sövgüler onun anlatımını canlı ve etkileyici kılmıştır.
- Anlatımındaki özgünlük "düşle gerçeği, doğayla insanı iç içe" vermedeki başarısından kaynaklanmaktadır.
- Şiirsel üslubu ve olağanüstü düş gücüyle, modern romanla epik anlatım biçimlerini başarıyla bağdaştırması onu özgün ve güçlü kılmıştır.
- Eserlerinde kullandığı bölgesel sözler ve deyimlerle ilgili Ali Püsküllüoğlu tarafından Yaşar Kemal Sözlüğü adlı bir kitap yayımlanmıştır.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *İnce Memed, Teneke, "Dağın Öteki Yüzü" üçlemesi ("Orta Direk", "Yer Demir Gök Bakır", "Ölmez Otu"), "Akçasazın Ağaları" dizisi ("Demirciler Çarşısı Cinayeti", "Yusufçuk Yusuf"), "Hüyükteki Nar Ağacı", "Kimsecik" üçlemesi ("Yağmurcuk Kuşu", "Kale Kapısı", "Kanın Sesi"), Ağrıdağı Efsnesi, Binboğalar Efsanesi, Çakırcalı Efe, Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca, Al Gözüm Seyreyle Salih, Kuşlar da Gitti, Deniz Küstü, "Bir Ada Hikâyesi" üçlemesi ("Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana", Karıncanın Su içtiği", "Tanyeri Horozları"),*
- **Hikâye:** *Sarı Sıcak*
- **Derleme:** *Ağıtlar, Üç Anadolu Efsanesi (Derleme – Özgün Anlatı)*
- **Röportaj:** *Bu Diyar Baştan Başa, Allah'ın Askerleri (Röportaj-Öykü)*
- **Deneme – Fıkra:** *Taş Çatlasa*
- **Folklor Denemeleri:** *Sarı Defterdekiler*
- **Antoloji:** *Gökyüzü Hep Mavi Kaldı (Sabahattin Eyüboğlu'yla birlikte yazmıştır.)*
- **Konuşma ve Yazıları:** *Ağacın Çürüğü, Zulmün Artsın, Baldaki Tuz, Ustadır Arı*

NECATİ CUMALI (1921 – 2001)
(2007 Ş, 2009 Ş)

- Şiir, hikâye, roman ve tiyatro türlerinde eserler vermiştir.
- Gözlemlerinden yola çıkarak toplumsal sorunları ele almıştır.
- Ege bölgesinin kırsal insanının yaşantısını anlatmıştır.
- Sinemaya da uyarlanmış olan “Susuz Yaz” adlı eserini hem tiyatro hem de hikâye biçiminde kaleme almıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Kızılçullu Yolu, Harbe Gidenin Şarkıları*
- **Roman:** *Tütün Zamanı (Zeliş), Yağmurlar ve Topraklar, Viran Dağlar*
- **Hikâye:** *Ay Büyürken Uyuyamam, Dila Hanım*
- **Tiyatro:** *Susuz Yaz, Nalınlar, Boş Beşik, Ezik Otlar, Yeni Çıkan Şarkılar ya da Juliet*

SAMİM KOCAGÖZ (1916 – 1993)
(2009 Ş)

- Toplumcu gerçekçi sanat anlayışı doğrultusunda ürünler vermiştir.
- Hikâyelerin konularını yaşadığı Söke çevresinden ve Menderes vadisinin toprak sorunlarından almış, alışılmış teknik ve anlatıma bağlı kalarak sınıfsal çelişkileri, ekonomik nedenlerle değişen düzen ve dünya görüşlerini incelemiştir.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *İkinci Dünya, Bir Şehrin İki Kapısı, Yılan Hikâyesi, Onbinlerin Dönüşü, Kalpaklılar, Doludizgin, Bir Karış Toprak, Bir Çift Öküz, İzmir’in İçinde, Tartışma, Mor Ötesi, Eski Toprak*
- **Hikâye:** *Telli Kavak, Sığınak, Sam Amca, Cihan Şoförü, Ahmet’in Kuzuları, Yolun Üstündeki Kaya, Yağmurdaki Kız, Alandaki Delikanlı, Gecenin Soluğu*

KEMAL BİLBAŞAR (1910 – 1983)
(2009 Ş)

- Konularını özellikle Batı Anadolu kasabalarından almıştır.
- İnançlar, gelenek ve töreler, hayat görüşleri, çıkar çatışmaları ve yerli renklerle beslenmiş olayları gelenekçi bir anlatıyla işlemiştir.
- Refik Halit’le başlayan memleket hikâyeciliğini, eleştirel ve sert bir gerçekçilik içerisinde ele almıştır.
- “Cemo” romanıyla geniş kesimlerce tanınmış ve sevilmiştir.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Cemo, Memo, Yeşil Gölge, Başka Olur Ağaların Düşünü*
- **Hikâye:** *Anadolu’dan Hikâyeler, Irgatların Öfkesi, Cevizli Bahçe*

MAHMUT MAKAL (1933 –)

- Yazarlık hayatına yeni bir köy öğretmeni olarak Varlık dergisine gönderdiği köy mektupları ve notlarıyla başladı.
- Bu notların toplandığı “Bizim Köy” kitabı geniş bir ilgi uyandırdı; edebiyatımızda köy edebiyatı çığırını başlattı.
- **Eserleri:**
- **Notlar (hikâyemsi izlenimler):** *Bizim Köy, Köyümden, Hayal ve Gerçek, Memleketin Sahipleri*

TALİP APAYDIN (1926 –)
(2009 C)

- İlk şiir ve hikâyeleri Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayımlanmıştır.
- Köy gözlemlerini notlar halinde kaleme almıştır.
- Konularını köy ve kasaba olaylarından alan hikâye ve romanlar yazmıştır.
- **Eserleri:**
- **Köy Notları:** *Bozkırda Günler*
- **Şiir:** *Susuzluk*
- **Hikâye:** *Ateş Düşünce, Öte Yakadaki Cennet, Koca Taş, O Güzel İnsanlar (çocuklar için), Yolun Kıyısındaki Adam, Duvar Yazıları, Kökten Ankaralı, Hendek Baş, Hem Uzak Hem Yakın*
- **Roman:** *Sarı Traktör, Yarbükü, Emmioğlu, Ortakçılar (Sonraki basımda Ortakçının Oğlu adıyla basılmıştır), Define, Köylüler, Tütün Yorgunu*

FAKİR BAYKURT (1929 – 1999)
(2009 C, 2013 Ş)

- Köy Enstitüsü çıkışlı yazarlardandır.
- Hikâye ve roman türlerinde eserler vermiştir.
- Özellikle Orta Anadolu bölgesini konu edinmiştir.
- İçinde doğup yetiştiği köylülerin hallerini anlatmaya çalışmıştır.
- İnsanları, okurları aydınlatmayı, daha ileriye taşımayı görev edinmiştir.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Yılanların Öcü, İrazca'nın Dirliği, Onuncu Köy, Kaplumbağalar, Tırpan*

DURSUN AKÇAM (1930 – 2003)
(2009 Ş)

- Gazete ve dergilerdeki röportajlarıyla edebiyat dünyasına girmiştir.
- Kuzey Doğu Anadolu'nun köy ve kasaba hayatını, dertlerini sergileyen, etkili ve yalın eserler yazmıştır.
- **Eserleri:**
- **Gözlemler ve Köy Notları:** *Analar ve Çocukları*
- **Anı – inceleme:** *Doğu'nun Çilesi*
- **Röportaj:** *Kan Çiçekleri*
- **Hikâye:** *Ölü Ekmeği, Taş Çorbası, Köyden indim Şehire, Haley*
- **Roman:** *Kanlı Dere'nin Kurtları*

ABBAS SAYAR (1923 – 1999)
(2009 Ş)

- Edebiyata şiirle başlayan yazar sonraları roman türündeki ürünleriyle edebiyatımızda tanınmıştır.
- Köy gerçekliğini döneminin köy edebiyatçılarından farklı olarak kendine has bir üslupla yansıtmıştır.
- Yozgatlı olan ve burada uzun yıllar yaşayan yazar, yapıtlarında genellikle Orta Anadolu'yu anlatmıştır.
- "Yılkı Atı" romanıyla geniş kesimlerce sevilmiştir. Yılkıya (başıboş) bırakılan bir atın doğadaki yaşam mücadelesini arka planda köy gerçekliğini, halkın yoksulluğunu da vererek anlatmıştır.
- Oldukça şiirsel, günlük konuşma dilinin deyimlerin zenginleştiği bir dil ve anlatımı vardır.
- **Eserleri:**
- **Roman:** *Yılkı Atı, Çelo, Can Şenliği, Dik Bayır, Tarlabası Salkım Saçak, Anılarda Yumak Yumak*
- **Hikâye:** *Yorganımı Sıkı Sar*
- **Şiir:** *Gönül Sandalı*

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ESERLER

- Bireyin iç dünyasını esas alan yazarlar insan gerçekliğini farklı bir bakışla anlatmak, modern hayatın insan üzerindeki etkilerini tespit etmek için psikoloji, psikoanalitik (psikoanaliz) gibi bilimlerden ve dolayısıyla Freud'un görüşlerinden faydalanmışlardır.
- Yazarlar, bireyin iç dünyasını anlatmak için, düş analizi (bireyin gördüğü rüyayı içerik olarak çözümlenmek) ve bilinç akışı (insanın zihninden geçirdiklerini, çağrışımları, sınır koymadan, doğrudan peş peşe anlatmak) yollarından yararlanmışlardır.
- Bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde; bunalım, yabancılaşma, bireyin toplumla hesaplaşması, yalnızlık, sıkıntı, bilinçaltı, bireysel sorgulamalar, evrenin düzeni gibi konular ele alınır.
- Mekân, olay ve zaman bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde birey üzerindeki etkisiyle birlikte verilirken, toplumcu gerçekçi eserlerde toplumun sorunlarını, sınıflar arasındaki farklılıkları vermek için bir araç olarak kullanılır.
- Bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde çağrışımlara açık sanatsal bir üslupla ruh tahlillerine; toplumcu gerçekçi eserlerde halkın günlük konuşma diline, yerel söyleyişlere, açık ve sade bir anlatıma yer verilir.

Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Sanatçılar

PEYAMİ SAFA (1889 – 1961)

- Psikolojik roman türünün usta ismidir.
- Roman tekniği oldukça gelişmiştir.
- Batılı olamayan ama Doğulu da kalamamış Türk toplumunu konu edinmiştir; bu konu Fatih – Harbiye romanında daha da öne çıkar.
- Dokuzuncu Hariciye Koşuşu hasta bir gencin psikolojisini anlattığı, yazarın otobiyografik romanıdır.
- Olaylardan çok psikolojik tahlillere önem vermiştir.
- Ekonomik nedenlerle Server Bedii takma adıyla Cingöz Recai adlı polisiye romanlar yazmıştır.
- "Kültür Haftası" adlı bir dergi çıkarmıştır.

Eserleri:

- **Roman:** *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, Bir Tereddüdün Romanı, Sözde Kızlar, Fatih-Harbiye, Yalnızız, Mahşer*
- **Deneme:** *Eğitim – Gençlik – Üniversite*
- **Makale:** *Sanat, Edebiyat, Tenkit*

TARIK BUĞRA (1918 – 1994)

(2012 Ş, 2013 Ş)

- Öykü, roman, deneme ve tiyatrolarıyla tanınır.
- Öykü ve romanlarında Türk toplumunun tarihine yönelmiştir.
- Psikolojik öğelere yer vermiştir.
- Maupassant tarzı hikâyeye uygun hikâyeler yazmıştır.
- Kurtuluş Savaşı yıllarını anlattığı Küçük Ağa ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlattığı "Osmancık" romanlarıyla tanınır.

Eserleri:

- **Roman:** *Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da, Osmancık, Firavun İmanı, İbişin Rüyası*
- **Öykü:** *Yarın Diye Bir Şey Yoktur, Siyah Kehribar, Oğlumuz*

MUSTAFA KUTLU (1947 –)

- Bireyin iç dünyasını esas alan bir hikâyecidir.
- Dergâh dergisini çıkarmaktadır.
- İlk dönemlerinde Sait Faik ve Sabahattin Ali etkisinde hikâyeler yazmıştır. Bir dönem “sosyal değişim” konulu hikâye kitapları yazdıktan sonra bireylerin içlerinde olup bitenlerin aksettirildiği, çocukluk, aşk, çevre, köy varoş hayatı... gibi konuları daha çok nostaljik bir tarzla işlediği uzun hikayeler yazmıştır.

Eserleri:

- **Hikâye:** *Ortadaki Adam, Gönül İşi, Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk içimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Sır, Arka Kapak Yazıları, Hüzün ve Tesadüf, Uzun Hikâye, Mavi Kuş*
- **Deneme:** *Şehir Mektupları*

**SELİM İLERİ (1949 –)
(2009 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)**

- On dokuz yaşındayken yayımlanan “Cumartesi Yalnızlığı” adlı ilk öykü kitabıyla dikkatleri çekmiştir.
- Bireyin zengin iç dünyasını yansıtmaya öncelik veren öyküler yazmıştır.
- Eserlerinde modernist öğelere yer vermiştir.
- Romanlarında bireyler arasındaki iletişimsizliği, yakın tarihte yaşamış bazı tanınmış kişilerin yaşamlarını vb. işlemiştir.
- Deneme, inceleme, anı, senaryo, tiyatro, antoloji vb. alanlarda eserleri de vardır.

Eserleri:

- **Hikâye:** *Cumartesi Yalnızlığı, Pastırma Yazı, Dostlukların Son Günü, Eski Defterlerde Solmuş Çiçekler, Son Yaz Akşamları, Bir Denizin Eteklerinde*
- **Roman:** *Destan Gönüller, Her Gece Bodrum, Cehennem Kraliçesi, Ölüm İlişkileri, Bir Akşam Alacası, Yalancı Şafak, Saz Caz Düğün Varyete, Yaşarken ve Ölürken, Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın, Kırık Deniz Kabukları, Yarın Yapayalnız*
- **İnceleme:** *Aşk-ı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günler, Kamelyasız Kadınlar*
- **Anı:** *Annem İçin, Anılar İssiz ve Yağmurlu*
- **Antoloji:** *İlk Gençlik Çağına Öyküler (2 Cilt), Gençlere Türk Romanından Altın Sayfalar*
- **Tiyatro:** *“Cahide Sonku Ölüm ve Elmas”*

MODERNİZMİ ESAS ALAN ESERLER

**Modernizm; bilimsel, siyasal, kültürel gelişmelerle ve sanayi devrimiyle birlikte hareketlenen büyük toplumsal değişime eşlik eden zihniyetin tamamı için kullanılabilen bir terimdir.

**Sanat, mimari ve edebiyat alanında on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren adından söz ettirmeye başlayan akım, yirminci yüzyılın birinci yarısında etkili olmuştur.

**Latince “şimdi”yi ifade eden modern us kelimesinden türeyen modernizm ilk planda geçmişe karşı şimdiki zamanın yüceltilmesini ifade etmektedir.

**Temelde dayandığı fikir, geleneksel sanatlar, edebiyat, toplumsal kuruluşlar ve günlük yaşamın artık zamanını doldurduğu ve bu yüzden bunların bir kenara bırakılıp yeni bir kültür icat edilmesi gerektiğidir.

**Modernizmde geleneksel olanı günün anlayışına uydurma, geleneksel yapıyı ve anlatımı reddederek yeniyi ortaya çıkarma anlayışı vardır.

**Modernist eserlerde toplumdaki değer çatışmaları, bireyin bunalımları, karmaşık ruh hali, yerleşik değerlere isyan, şiire özgü söyleyişlerden de yararlanarak, çağrışımlara açık bir biçimde sembollerle anlatılır.

**Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışında arayışlara gidilir.

**Modernizmi esas alan metinlerde alegorik anlatıma önem verilir.

**Yazarlar insanı çevreleyen toplumsal dünyayı yalın bir biçimde anlatmaktan kaçınırlar.

**Modernizmi esas alan hikâyelerde olay olmakla birlikte esas olan, olayın birey üzerindeki etkisini anlatmaktır.

**Modernizmi esas alan eserlerde yalnızlık, toplumdan kaçış, geleneksel değerlere başkaldırı gibi konular işlenir.

**Modernizmi esas alan eserlerle bireyin iç dünyasını esas alan eserler arasında insan psikolojisine yaklaşım bakımından yakınlıklar vardır.

**Modernizmi esas alan eserler, varoluşçuluk akımından etkilenmiştir. Varoluşçuluğa göre, dünyadaki diğer varlıklardan farklı olarak önce var olan sonra ne olduğu belirlenen birey kendi özünü arar, kendisi olmaya çabalar, bu bakımdan birey yaşadığı toplumla da çatışma içindedir.

MODERNİZM VE POSTMODERNİZM

**Modernizm Batı’da 20. yy’ın başında, postmodernizm ise 20. yy’ın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Postmodernizm, modernizmin bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır.

**Modernizm “şimdi, yeni başlayan” anlamındadır. Postmodernizm ise “modernizden sonra gelen, modern sonrası” anlamına gelir. Anlaşılacağı gibi postmodernizm, ana ilkelerini modernizmden almış, modern roman üzerinde yeşermiştir.

**Modernist eserler, 19. yy’ın “Balzac romanları” olarak da ifade edilen gerçekçi-gelenekçi roman anlayışının ardından “deneysel biçimcilik” arayışıyla gelişim göstermiştir.

**Türk edebiyatına doğal bir süreçle değil de Tanzimat döneminde kültürel değişimle Batı’dan çeviri ve taklitlerle giren geleneksel roman, 1970’lerden sonra yerini modernist ve postmodernist romanlara bırakmıştır. Bu bakımdan Türk edebiyatında modernizm ile postmodernizm aynı zamanda görülmüştür. Türk edebiyatında postmodernizm, modernist özelliklerden 1990’lı yıllardan itibaren arınmaya başlamıştır.

**Modernizm, Türk edebiyatında Oğuz Atay’ın “Tutunamayanlar”ıyla (1972) görülür. Tutunamayanlar’ın ardından Yusuf Atılgan’ın “Anayurt Otel”, Ferit Edgü’nün “Hakkâri’de Bir Mevsim”iyle modernist ilk ürünler 1970’lerde verilmeye başlanır. 1950’lerden günümüze ise Latife Tekin (Sevgili Arsız Ölüm), Nazlı Eray (Ay Falcısı), Bilge Karasu (Gece), Orhan Pamuk (Kara Kitap, Yeni Hayat) eserleriyle modernist edebiyatın öncülüğünü yaparlar. Ayrıca Adalet Ağaoğlu, Peride Celal, Erhan Bener, Ahmet Altan, Selim ileri, Nedim Gürsel, Ayla Kutlu modernist öğelere ağırlık verirler.

**Hilmi Yavuz’un “Fehmi K’nın Acayip Serüvenleri”, Pınar Kür’ün “Bir Cinayet Romanı”, Hasan Ali Toptaş’ın “Bin Hüzünlü Haz, Gölgesizler”, Metin Kaçan’ın “Ağır Roman, Fındık Sekiz”, İhsan Oktay Anar’ın “Puslu Kıtalar Atlası, Kitabü’l Hiyeradlı romanları ise Türk edebiyatında postmodernist edebiyatın en önemli ürünleridir.

**Postmodern romanlar türlere ayrılır: Üst kurmaca romanlar, bilimkurgu romanları, fantastik romanlar, büyüü gerçekçilik romanları... Postmodernist anlatımda iki tür yaklaşım vardır. Birincisi, “seçkin/elitist” eğilimdir ki seçkin okur için yazılan metinleri kapsar. ikincisi “Sıradan” okura hitap

eden “popülist” eğilimdir. Örneğin, Murathan Mungan’ın “Üç Aynalı Kırk Oda” adlı metni popülist; Hasan Ali Toptaş’ın “Bin Hüzünlü Haz” adlı anlatısı popülizme hiç yer vermeyen seçkin bir yapıttır.

Modernizmi Esas Alan Sanatçılar

YUSUF ATILGAN (1921 – 1989) (2009 Ş, 2010 Ş, 2012 C)

- Modern Türk edebiyatının önde gelen ustalarındandır.
- Aylak Adam ve Anayurt Oteli adlı romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işleyen bir yazar olarak tanınmıştır.
- “Aylak Adam” romanındaki “C”, “Anayurt Oteli”ndeki “Zebercet” gibi unutulmaz karakterler yaratmıştır.

Eserleri:

- **Roman:** *Aylak Adam, Anayurt Oteli, Canistan*
- **Öykü:** *Eylemci, Bütün Öyküleri*
- **Çocuk Kitabı:** *Ekmek Elden Süt Memeden*

OĞUZ ATAY (1934 – 1977) (2012 C)

- Oğuz Atay, hem söyledikleriyle hem de söyleyiş biçimlerindeki yeniliklerle modern edebiyatın öncü isimlerinden olmuştur.
- Toplum kurallarıyla çatışma içinde olan aydınların iç dünyalarını mizahın gücünden, modern ve postmodern anlatım tekniklerinden ustaca yararlanarak anlatmıştır.
- 1970 yılında TRT’nin açtığı bir yarışmada “Tutunamayanlar” adlı romanı başarı ödülü almıştır.
- “Bir Bilim Adamının Romanı”, yazarın kendi hocası olan Mutafa İnan’ın hayatını anlattığı biyografik bir romandır.

Eserleri:

- **Roman:** *Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Bir Bilim Adamının Romanı, Eylembilim*
- **Öykü:** *Korkuyu Beklerken*
- **Tiyatro:** *Oyunlarla Yaşayanlar*
- **Günlük:** *Günlük*

RASİM ÖZDENÖREN (1940 –) (2012 Ş, 2013 C)

- Bireyin yalnızlığını, yabancılaşmasını, kuşak çatışmasını, modernlik, gelenek gibi sorunları, değerlerinden koparılmış ve modern kentlerin varoşlarında kısırılmış bireyin veya ailenin acılarını yerli-İslami bir duyarlılık ve bakış açısıyla öykülerine taşımıştır.
- Hikâyelerinde varoluşçu felsefeden izler görülür, bireyin bilinçaltına iner, ruhsal çözümlenelerde bulunur.
- Hikâyeleri dışında denemeleri de vardır.

Eserleri:

- **Hikâye:** *Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Çarpışmalar, İmkânsız Öyküler*

ORHAN PAMUK (1952 –)

- Modern ve postmodern anlatım tekniklerinden yararlanmış bir yazardır.
- 2006'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır.
- İstanbul, zengin ve Orhan Pamuk gibi Nişantaşı'nda yaşayan bir ailenin üç kuşaklık hikâyesi olan "Cevdet Bey ve Oğulları" ilk romanıdır. Üç kardeşin babaannelerini ziyaret etmek üzere gittikleri İstanbul yakınlarındaki Cennethisar kasabasında geçirdikleri bir haftayı anlattığı "Sessiz Ev" adlı romanının ardından yazdığı Venedikli bir köle ile bir Osmanlı âlimi arasındaki gerilimi ve dostluğu anlatan romanı "Beyaz Kale", pek çok dile çevrilmiştir.
- "Kara Kitap" romanında İstanbul'un sokaklarını, geçmişini, kimyasını ve dokusunu, kayıp karısını arayan bir avukat aracılığıyla anlatmıştır. Kara Kitap, geçmişten ve bugünden aynı heyecanla söz edebilen bir yazar olarak Orhan Pamuk'un ününü genişletmiştir. "Yeni Hayat" adlı şiirsel romanında esrarengiz bir kitaptan etkilenen üniversiteli bir genci hikâye etmiştir.
- "Benim Adım Kırmızı" romanında Osmanlı ve İran nakkaşlarını, Batı dışındaki dünyanın görme ve resmetme biçimlerini bir aşk ve aile romanının entrikasıyla hikâye ederek anlatmıştır. "İlk ve son siyasi romanım" dediği "Kar" adlı kitabını 2002'de yayımlayan yazarın 2003'te yayımladığı "İstanbul", yazarın hem yirmi iki yaşına kadar olan hatıralarını aktardığı bir hatıra kitabı, hem de kendi kişisel albümüyle, Batılı ressamın ve yerli fotoğrafçıların eserleriyle zenginleştirilmiş, İstanbul üzerine bir denemidir.
- "Öteki Renkler" kitabında, söyleşi, hikâye ve denemeleri bir araya getirilmiştir. Nobel Edebiyat Ödülü konuşmasını ve diğer konuşmalarını "Babamın Bavulu" adlı kitapta bir araya getirmiştir. Son kitabı "Masumiyet Müzesi" bir aşk romanıdır.

Eserleri:

- **Roman:** *Cevdet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, Beyaz Kale, Kara Kitap, Yeni Hayat, Benim Adım Kırmızı, Kar, Masumiyet Müzesi*
- **Söyleşi – Hikâye – Deneme:** *Öteki Renkler*
- **Anı – Deneme:** *İstanbul*

Adalet Ağaoğlu (1929-...) (2009 Ş, 2012 C)

--Tiyatro üzerine yazdığı yazılarla sanat hayatına giren Ağaoğlu'nun ilk şiirleri Kaynak'ta yayımlanmıştır. Bir arkadaşıyla birlikte yazdığı Bir Oyun Yazalım ilk oyunu ise Ankara'da sergilenmiştir.

--Yapıtlarında toplumun çalkantılı dönemlerini ve bu dönemlerin bireyler üzerindeki etkilerini irdelemiştir.

--İlginç konularının yanı sıra yapıtlarının biçimsel yetkinliğiyle, özellikle ayrıntıların değerlendirilişiyle, geriye dönüşler, iç monologlar gibi değişik tekniklerden yararlanmadaki başarısıyla dikkat çekmiştir.

--İlk romanı Ölmeye Yatmak'tan sonra yazdığı Bir Düğün Gecesi ve Hayır adlı romanlarında üçleme (Dar Zamanlar) oluşturmuştur.

Romanları şunlardır: Ölmeye Yatmak, Bir Düğün Gecesi, Fikrimin İnce Gülü, Yaz Sonu, Üç Beş Kişi, Göç Temizliği, Hayır, Ruh Üşümesi, Romantik Bir Viyana Yazı

Hikâyeleri şunlardır: Yüksek Gerilim, Sessizliğin İlk Sesi, Hadi Gidelim, Hayatı Savunma Biçimleri

Oyunları şunlardır: Evcilik Oyunu, Tombala, Çatıdaki Çatlak, Sınırlarda Aşk-Kış-Barış, Üç Oyun (Bir Kahramanın Ölümü-Çıkış-Kozalar), Kendini Yazan Şarkı, Çok Uzak Fazla Yakın, Duvar Öyküsü, Şiir ve Sinek

Denemeleri şunlardır: Geçerken, Gece Hayatım, Karşılamlar, Başka Karşılaşmalar

CUMHURİYET DÖNEMİ BAZI ÖNEMLİ SANATÇILARI

SAİT FAİK ABASIYANIK (1906 – 1954) (2006 C, 2009 Ş, 2012 Ş)

- Çağdaş öykücülüğün öncülerindedir.
- Hikâyelerinde “konu” ve “olay”dan çok “zaman”dan ve “insan yaşamı”ndan kesitler öne çıkar.
- Türk edebiyatında Çehov tarzı hikâyenin en önemli temsilcisidir.
- Genellikle gerçekçi olan yazarın bazı öykülerinde gerçeküstü öğeler öne çıkar.
- İstanbul, deniz, balık, yoksulluk, avare insanlar, doğa yaşama bağlılığın göstergesi olarak öykülerinde sıkça yer bulur.
- Hikâyelerini sade bir Türkçeyle yazmıştır.

Eserleri:

- **Öykü:** *Semaver, Sarnıç, Mahalle Kahvesi, Tüneldeki Çocuk, Şahmerdan, Lüzumsuz Adam, Havada Bulut, Kumpanya, Alemdağ'da Var Bir Yılan, Son Kuşlar, Az Şekerli*
- **Roman:** *Medar-ı Maişet Motoru (Sonraki baskıda adı “Birtakım İnsanlar”), Kayıp Aranıyor*
- **Şiir:** *Şimdi Sevişme Vakti*
- **Röportaj:** *Mahkeme Kapısı*

HALİKARNAS BALIKÇISI (1886 – 1973)

- Asıl adı Cevat Şakir Kabaağaçlı'dır.
- Azra Erhat ve Sabahattin Eyüboğlu'yla birlikte topraklarımızda yeşermiş bütün kültürler, bizden önceki bütün uygarlıklar bizimdir, hemşerimizdir, anlayışıyla yola çıkan “Mavi Anadoluculuk” anlayışına bağlı Türk hümanistlerinden biridir.
- Eserlerinde denizi, deniz insanlarını, Bodrum'u, Ege Denizi'nin efsanelerini anlatmıştır.
- Üsluba ve tekniğe çok önem vermeyen yazarın, şiirsel, destanımsı ve coşkulu bir anlatımı vardır.
- Eski Yunan ve Anadolu uygarlıkları ve mitoloji birikimini de eserlerinde yansıtmıştır.

Eserleri:

- **Öykü:** *Merhaba Akdeniz, Ege Kıyılarından, Yaşasın Deniz, Egenin Dibi, Gülen Ada, Gençlik Denizlerinde*
- **Roman:** *Aganta Burina Burinata, Ötelerin Çocuğu, Uluç Reis, Turgut Reis, Deniz Gurbetçileri*
- **Anı:** *Mavi Sürgün*

MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU (1932 – 2006)

- Türk tarihini ve bugünkü toplumsal yapıyı anlatan eserler yazmıştır.
- Romanlarında Malazgirt Savaşı'ndan Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna kadarki Türk tarihini konu edinmiştir.
- İslamiyet öncesi Türk destanlarını “Yaratılış ve Türeyiş” adlı eseriyle günümüz diline çevirmiştir.
- Tiyatro türünde eserleri de vardır.

Eserleri:

- **Roman:** *Kilit, Anahtar, Kapı, Konak, Çatı, Üçler Yediler Kırklar, Bu Atlı Geçide Gider, Karanlıkta Mum Işığı*

BİLGE KARASU (1930 – 1995)
(2012 Ş, 2012 Ş)

- Anlattığıyla, anlatımıyla özgün bir imzadır.
- Resimden, müzikten felsefeye, sinemaya uzanan geniş bir ilgi yelpazesi içinde bireyin sorunlarını sevgi, dostluk, yalnızlık odağında ele almıştır.
- Ben merkezli hikâyeler yazmıştır.

Eserleri:

- **Öykü:** *Troya'da Ölüm Vardı, Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı, Göçmüş Kediler Bahçesi, Narla İncire Gazel*

NEZİHE MERİÇ (1925 – 2009)
(2012 Ş)

- Toplum içinde bile kendi iç yalnızlığını sürdüren genç kız ve kadınları başarıyla anlatmıştır.
- Çehov tarzı hikâyeye uygun eserler vermiştir.
- Öykü, tiyatro ve roman türlerinde eserler yazmıştır.

Eserleri:

- **Öykü:** *Bozbulanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinç, Dumanaltı, Bir Kara Derin Kuyu, Yandırma, Gülün İçinde Bülbül Sesi Var, Çisenti*

VÜS'AT ORHAN BENER (1922 – 2005)

- Vüs'at O. Bener, eserleri içinde daha çok özyaşamöyküsel nitelik taşıyan öyküleriyle bilinir.
- Bener, ham gerçekliği edebi bir temele oturtarak ele aldı. Gündelik olaylarla, bilinçaltında birikmiş yaşam parçalarını birleştirdi.
- Sürekli yeni anlatım biçimleri arayan yazar, bu yönüyle zaman zaman şematizme düşmekle, dış gerçekleri yanlış yerlere koymakla, hatta bozmakla eleştirildi.
- Bener'in eserlerinde ölüm izleği önemli bir yer tutar. Bunda yazarın genç yaşta doğum sırasında kaybettiği ilk eşi ve doğumdan sonra yaşatılmayan çocuğunun da etkisi vardır. Bu evlilikten sonra tekrar başından evlilikler geçmesine rağmen Vüs'at O. Bener'in çocuğu olmadı.
- Okurdan çaba isteyen, ayrıksı bir dili olan Bener'in kişilerinin gündelik hayatın ikiye bölünmüşlüklerini dışa vuran bilinç akışlarını, Virgül dergisindeki yazısında, Orhan Koçak "iç konferans tekniği" olarak adlandırmıştır.
- Öykülerinin yanı sıra Vüs'at O. Bener'in şiirleri, kısa dizelerden oluşan, esprili, ironik ve şaşırtıcıdır.

Eserleri:

- **Öykü:** *Dost, Yaşamazsınız, Siyah-Beyaz, Mızıkalı Yürüyüş, Kara Tren, Kapan*
- **Oyun:** *Ihlamur Ağacı, İpin Ucu*
- **Roman:** *Buzul Çağının Virüsü, Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*
- **Şiir:** *Manzumeler*

2.CUMHURİYET DÖNEMİNDE GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER

- Cumhuriyet döneminde Tiyatro, yeni Cumhuriyet'in ilkelerini halka aktarmada bir araç olarak hızla yaygınlaşmaya başlamıştır.
- Bu dönemde çocuk tiyatrosu çalışmaları yapılmış, kadınlar sahnede daha çok yer almaya başlamış, devlet konservatuvarı açılmıştır.
- Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında; değişen yaşam tarzının sonucunda yaşanan aile dramaları, değer çatışmaları, köy gerçekliği, gelenekler, köyden kente göçün yarattığı problemler, toplumsal ve ekonomik adaletsizlikler, Osmanlı tarihindeki önemli olaylar ve kişiler konu olarak ele alınmıştır.
- Sade, açık bir dille nazım nesir karışık olarak tiyatrolar yazılmıştır.
- Geleneksel tiyatroyla (karagöz, orta oyunu vs.) modern tiyatronun özelliklerinin bir arada görüldüğü eserler ortaya konmuştur.
- Bireysel duygu ve düşünceler de sosyal kurumlardaki değişimler de tiyatrolarda sahnelenmiştir.
- Cumhuriyet dönemindeki ilke ve inkılapların sonucunda akılcı ve bilimin öne çıktığı eserler yazılmıştır.
- Bu dönemde epik ve absürt tiyatro çeşitlerinden yararlanılmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Tiyatro Yazarları

HALDUN TANER (1916 – 1986) (2006 C, 2006 Ş, 2007 Ş, 2013 Ş)

- Öykü ve oyun yazarıdır.
- Eserlerinde çağının sorunlarını ortaya koymuş, eser kişilerinden hareketle çözümler de sunmuştur.
- Epik tiyatronun, kabare tiyatrosunun bizdeki öncüsüdür.
- **Eserleri:Öykü:** *Yaşasın Demokrasi, Şişhane'ye Yağmur Yağlıyordu, On İkiye Bir Var, Sancho'nun Sabah Yürüyüşü, Ayışığında Çalışkur, Konçınalar, Yalıda Sabah*
- **Tiyatro:** *Günün Adamı, Dışarıdakiler, Huzur Çıkmazı, Keşanlı Ali Destanı, Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım, Fazilet Eczanesi, Zilli Zarife*
- **Portre / Anı:** *Ölür İse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil*

TURAN OFLAZOĞLU (1932 –)

- Tiyatro yazarıdır.
- Oyunlarının konusunu, köyden ve Türk tarihinden almıştır.
- **Eserleri: Tiyatro:** *IV. Murat, Deli İbrahim, Genç Osman, Kösem Sultan, Bizans Düştü, Sokrates Savunuyor*

RECEP BİLGİNER (1922 – 2005) (2007 Ş)

- Şiirleri de olmasına karşın tiyatrocusu olarak tanınmıştır.
- Oyunlarında toplumsal konuları işlemiştir.
- **Eserleri: Tiyatro:** *İsyancılar, Sarı Naciye, Yunus Emre, Parkta Bir Sonbahar Günüyüdü, Mevlana, Ben Kimim, Karım ve Kızım*

REFİK ERDURAN (1928 –) (2007 Ş)

- Tiyatro eserleriyle tanınmıştır.
- Tiyatro eleştirisi, fıkra, roman türünde de eserler vermiştir.
- **Eserleri:Tiyatro:** *Cengiz Han'ın Bisikleti, Karayar Köprüsü, Bunu Yapan İki Kişi, Canavar Cafer*

TURGUT ÖZAKMAN (1930 –)

- Tiyatro, roman, araştırma inceleme gibi alanlarda eserler vermiştir.
- Eserlerinde çoğunlukla Türk tarihinin çeşitli evrelerini ele almıştır.
- **Eserleri:Tiyatro:** *Pembe Evin Kaderi, Ben Mimar Sinan, Ah Şu Gençler*
- **Roman:** *Şu Çılgın Türkler, Diriliş-Çanakkale 1915*

ORHAN ASENA (1922 – 2001) (2007 C)

- Edebiyata şiirle başlamış, tiyatro yazarı olarak tanınmıştır.
- Gilgamiş Destanı'ndan esinlenerek yazdığı "Tanrılar ve İnsanlar" oyunu ile ünlenmiştir.
- Tarihten aldığı olayları ve topluma mal olmuş kişileri konu edinmiştir.
- **Eserleri:Tiyatro:** *Tohum ve Toprak, Hürrem Sultan, Tanrılar ve İnsanlar, Fadik Kız, Atçalı Kel Mehmet, Karacaoğlan, Ölü Kentin Nabzı*

3. CUMHURİYET DÖNEMİ ÖĞRETİCİ METİNLERİ

Öğretici metinler bakımından bu dönemde büyük ilerlemeler kaydedilmiş; deneme, makale, gezi yazısı, hatıra, fıkra, eleştiri... alanlarında önemli eserler verilmiştir.

- Bilgi verme, düşündürme, açıklama amaçlanmış; metnin yapısı dil ve anlatımı, kullanılan motifler bu amaçlara göre belirlenmiştir.
- Kurtuluş Savaşı'dan yeni çıkmış olan ülkenin Atatürk ilke ve inkılabları doğrultusunda büyük bir kalkınmaya girişmesi sonucunda millete ve milletin kültürüne yönelmiş, Anadolu ve Anadolu insanı konu edilmiştir.
- Öğretici metinlerde günlük konuşma dilindeki Türkçe sözcükler, halk söyleyişlerindeki tamlamalar kullanılır; Arapça ve Farsça sözcüklere fazla yer verilmez.
- Bu dönem yazarları, öğretici metinlerde terim ve kavramları, gündelik hayata ait sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak edebi bakımdan güçlü bir anlatıma ulaşmayı amaçlarlar.
- Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı öğretici metinlerinde yazı dilinin konuşma diline yaklaştırılması, açık ve sade bir dilin kullanılması daha fazla okura ulaşılmasını sağlamıştır.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında öğretici metin türlerinde eserler kaleme alan önemli sanatçılar şunlardır:

NURULLAH ATAÇ (1898 – 1957) (2008 Ş)

- Deneme ve eleştiri türünde usta bir isimdir.
- Batılı anlamda ilk deneme ve eleştiri yazılarının yazarıdır.
- 1940'tan sonraki yazılarında Türkçeyi özleştirme çabası öne çıkar.
- **Eserleri:**
- **Deneme-Eleştiri:** *Günlerin Getirdiği, Karalama Defteri, Sözden Söze, Ararken, Diyelim, Söz Arasında, Okuruma Mektuplar.*
- **Günlük:** *Günce.*

SUUT KEMAL YETKİN (1903 – 1980)
(2009 Ş)

- Deneme ve eleştiriyile tanınmıştır.
- Sanat, estetik, resim ve felsefe alanlarında eserler vermiştir.
- Düşüncelerini açık ve yalın bir anlatımla kaleme almıştır.
- **Eserleri:**
- **Deneme:** *Günlerin Götürdüğü, Edebiyat Konuşmaları, Edebiyat Üzerine, Düşün Payı, Yokuşa Doğru, Şiir Üzerine Düşünceler, Denemeler*
- **İnceleme-Araştırma:** *Ahmet Haşim ve Sembolizm, Sanat Felsefesi, Edebiyatta Akımlar.*

İSMAİL HABİP SEVÜK (1892 – 1954)

- Milli mücadeleye destek veren önemli yazarlardandır.
- "İzmir'e Doğru" ve "Açıksöz" gazetelerinde başyazarlık yapmıştır.
- Türk edebiyatı tarihi, anı, gezi yazısı gibi türlerde eserler vermiştir.
- **Eserleri:**
- **Edebiyat Tarihi – İnceleme:** *Türk Teceddüt Tarihi, Avrupa Edebiyatı ve Biz, Edebiyat Bilgileri*
- **Gezi Yazısı:** *Tuna'dan Batı'ya Yurttan Yazılar*
- **Anı:** *O Zamanlar*

CEMİL MERİÇ (1917 – 1987)
(2013 Ş)

- Deneme türünün usta isimlerindedir.
- Denemeleri dışında, edebiyat tarihi, felsefe, tarih çalışmaları ve çevirileri de vardır.
- **Eserleri:**
- **Deneme:** *Bu Ülke, Mağaradakiler*
- **Araştırma-İnceleme:** *Umrandan Uygarlığa, Kırk Ambar, Bir Dünyanın Eşiğinde.*

SABAHATTİN EYÜBOĞLU (1908 – 1973)
(2008 Ş)

- Deneme ustalarındandır.
- Araştırma ve incelemeleri de vardır.
- **Eserleri:**
- **Deneme:** *Mavi ile Kara, Sanat Üzerine Denemeler*

ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR (1883 – 1963)
(2010 C)

- İstanbul'un lüks semtlerini ve Boğaziçi'ni, eski aşklarını, eğlencelerini anlatmıştır.
- Anlaşılır bir dille, anı, makale, öykü ve romanlar yazmıştır.
- Anıları ve CHP roman yarışmasında (1942) üçüncü olan Fehim Bey ve Biz adlı romanı önemli eserleridir.
- **Eserleri:**
- **Anı:** *Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri, İstanbul ve Pierre Loti*
- **Roman:** *Fehim Bey ve Biz*

----DÜNYA EDEBİYATI---

YUNAN EDEBİYATI

HOMEROS

- ✓ Destan türünde eser yazılır.
- ✓ Eserleri: **İlyada, Odysseia**

HESİODOS

- ✓ Didaktik eserler yazmıştır.
- ✓ Eserleri: **İşler ve günler, Kosmosk**

SAPHO

- ✓ Lirik aşk şiirler yazmıştır.
- ✓ Eserleri: **Düğün, Şarkı, İç Savaşlar.**

AİSSPOS

- ✓ Fabl türünün kurucusudur.

AİSKHYLOS

- ✓ Yunan geleneklerini ve ahlakını savunur. .
- ✓ Eserleri: **Yalvaran Kızlar, Persler, Zincire Vurulmuş, Prometheyus**

SOPHOKLES

- ✓ İnsanlar arası çatışmaları işlemiştir.

EURUPİDES.

- ✓ Eserleri: **Kylops(dram),Fenikeli Kadınlar, Heleno, Elektra.**

ARİSTOPHANES

- ✓ Eserlerinde siyasetçileri aşırı bir biçimde eleştirmiştir.
- ✓ İlk büyük komedyacı şairidir
- ✓ Eserleri: **Kuşlar, Eşek Arıları.**

HEREDOTOS (Tarih'te) **SOKRATES**(Felsefe'de **EFLATUN (PLATON)** Felsefe'de) **ARİSTO** (Felsefe'de)

İSPANYOL EDEBİYATI

CERVANTES (2006 Ş)

- ✓ Osmanlı Devleti ile yapılan İnebahtı deniz savaşında esir olarak alınmıştır. **Sonradan** serbest bırakılmıştır.
- ✓ Döndükten sonra **“DON KİŞOT”** romanını yazmıştır.
- ✓ Bu eserle **modern romanın** kuruluşu başlamış oldu.
- ✓ Bu kitapta Don Kişot adlı bir şahıs kendini şövalye zannedip uşağı Pança ile dünyadaki haksızlığı kaldırmak için yel değirmenlerine saldırır.

İTALYAN EDEBİYATI

DANTE

- ✓ Rönesans'ın fikir babalarındandır. Ancak onu göremedi.
- ✓ Bilge biridir.
- ✓ En önemli eseri: **Tanrısal Komedya**'dır.

BOCCACCIO

- ✓ Dünyada küçük hikâye türünün **ilk** örneklerini yazmıştır.
- ✓ Hikâyelerinde insanoğlunun tüm yaşam koşullarını işlemiştir.
- ✓ En önemli eseri: DECAMERON' DUR.

ARİOSTO

Rönesans'ın önemli yazarlarındandır.

En önemli eseri: **ÇILGIN ORLANDO**'DUR.

TASSO

En önemli eseri: Kurtarılmış **Kudüs**'tür.

FRANSIZ EDEBİYATI

MONTAIGNE

- ✓ Deneme türünün babası sayılır.
- ✓ Özgür düşüncenin savunucusu olmuştur.
- ✓ Rönesans edebiyatının en önemli temsilcisidir.
- ✓ En önemli eseri: **DENEMELER**'DİR

CORNEILLE

- ✓ Fransız tragedyasının babası sayılır.
- ✓ **Le Cid, Horace, Cinna, Polyucte** en önemli eserleridir.

RACINE

- ✓ Klasisizm akımının öncülerindendir.

- ✓ **Andromaque, İphigene, Phedre** en önemli eserleri sayılır.
- ✓ Tragedyaları ünlüdür.(Adları bir önceki maddede yazılır)

MOLİERE (2007 C)

- ✓ Dünyanın en önemli komedi yazarlarından.
- ✓ İnsanın gülünç yönlerini ortaya koymaya çalışmışlardır.
- ✓ En önemli eserleri: **Gülünç Kibarlar, Kadınlar Mektebi, Kocalar Mektep, Zorla Evlenme, Cimri Hastalık Hastası, Kibarlık Budalası.**

LA FONTAİNE

- ✓ Fabl türünün en önemli temsilcisidir.
- ✓ En önemli eseri: **Fabl'lar** (masallar) dır dır.

VİCTOR HUGO (2008 Ş)

- ✓ Dünyanın en büyük romancılarından.
- ✓ Şiir, dram, roman türlerinde eser vermiştir.
- ✓ En önemli eserleri: **Sefiller, Notre Dame Kamburu, Kral Eğleniyor, Hernani, Sonbahar Yaprakları**

BALZAC

- ✓ Dünyanın en büyük romancılarından.
- ✓ **Realizmin** kurucularından.
- ✓ Toplumun her katmanından kişileri eserlerinde işlemiştir.
- ✓ **İnsanlık Komedyası** adlı bir eserde bütün romanlarını toplamıştır. Bazılarını sonradan ayırmıştır.
- ✓ En önemli romanları: **Eugenie Grandet, Goriot Baba, Vadideki Zambak'tır.**

STENDAL (2006 C)

- ✓ Süssüz bir dil kullanmıştır.
- ✓ **Realist** bir yazardır.
- ✓ En önemli eserleri: **Kırmızı ve Siyah, Parma Manastırı**

FLAUBERT (2006 Ş, 2012 Ş)

- ✓ Realizmin en önemli temsilcilerindendir
- ✓ **Kuvvetli bir üslubu vardır.**
- ✓ En önemli eserleri: **Madam Bovary, Salambo, Duygusal Eğitim**

MAUPASSANT (2006 C)

- ✓ Hikâye dalında kendine ait bir tarz oluşturmuştur.
- ✓ En önemli eserleri: **Tombalak, Ayışığı, Bir Hayat, Güzel Dost, Ölüm Gibi Kuvvetli, Kalbimiz**

BOUDELAİRE

- ✓ Şiirlerinde kusursuz bir biçim sunmuştur.
- ✓ En önemli eseri: **Kötülük Çiçekleri** adlı eserdir.

ALMAN EDEBİYATI

GOETHE (2006 Ş)

- ✓ Şiir, tiyatro, roman dallarında eser vermiştir.
- ✓ Dünya edebiyatının en önemli yazarlarından.
- ✓ Romantizmin kurucularındandır.
- ✓ **Lirik** şiirler yazmıştır.
- ✓ En önemli eseri: **Faust**'tur.
- ✓ Ayrıca **Genç Warter'in İstirapları, Roma Elejileri**

SCHİLLER

- ✓ Romantizmin temsilcilerindendir.
- ✓ En önemli eserleri: **Wilhem Tell, Don Carlos, Haydutlar, Maria Stuart** 'tır.

İNGİLİZ EDEBİYATI

SHAKESPEARE (2006 Ş, 2007 C)

- ✓ Dünyanın en büyük tiyatro yazarlarından.
- ✓ Komedi ve dram türlerinde eser vermiştir.
- ✓ Eserlerinde nazım ve nesir karışık kullanılmıştır.
- ✓ **Romeo ve Jüliet, Hamlet, Macbeth, Othello, Kral Lear** dramlarından biridir.
- ✓ **Venedik Taciri, Yanlışlıklar Komedyası, Vindsor'lu Şen Kadınlar** komedilerinden bazılarıdır.

MİLTON

- ✓ Tasvir ve ruh çözümlemelerini oldukça ustaca kullanmıştır.
- ✓ En önemli eseri: **Kaybolmuş Cennet**'tir.

DANİEL DEFOE

- ✓ Maceracı bir kimliğe sahiptir
- ✓ En önemli eseri: **Robinson Crusoe**'dir.

SWİFT

- ✓ Toplum içindeki aksaklıkları işlemiştir.
- ✓ En önemli eseri: **Güliver'in Gezileri**'dir.

CHARLES DİCKENS (1812 -1870)

- ✓ İngiliz edebiyatında, realist romanın öncülerindendir.
- ✓ Eserlerinde 19. yüzyıl İngiltere'sinin sorunlarını ele almıştır.
- ✓ Eserlerinde, kişilerin ruhsal yapısını ve toplumsal çevresini derinlemesine tahlil etmiştir.
- ✓ **Eserleri: Oliver Twist, Pickwick'in Kâğıtları, David Copperfield, Antikacı Dükkânı, İki Şehrin Hikâyesi, Büyük Umutlar: roman**

RUS EDEBİYATI**PUŞKİN (2008 Ş)**

- ✓ Romantizmin temsilcilerindendir.
- ✓ Çeşitli dallarda eser vermiştir.
- ✓ En önemli eserleri: **Kafkas Esiri, Yüzbaşının Kızı, Çingeneler, Maça Kızı, Bahçesaray Çeşmesi'** dir.

TURGENYEV (2008 C)

- ✓ Realist bir yazardır.
- ✓ **Bir Avcının Notları, Babalar ve Oğullar, Rudin, Taşralı Kadın** eserlerinden bazılarıdır.

DOSTOYEVSKİ (2008 Ş)

- ✓ Dünyanın en büyük romancılarından.
- ✓ Derin bir insan sevgisi vardır.
- ✓ Yoksul insanların hayat koşullarını işlemiştir.
- ✓ **Suç ve Ceza, Ölü Bir Evden Hatıralar, Budala, Karamazov Kardeşler** en tanınan eserleridir.

TOLSTOY (2008 Ş)

- ✓ Edebiyat dünyasının en usta kalemlerindendir.
- ✓ Kuvvetli ve bilge bir üslubu vardır.
- ✓ **Savaş ve Barış, Hacı Murat, Anna Karanina, Yaşayan Ölü, İvan İliç'in Ölümü, Ölümünden Sonra Dirilme, Karanlığın Kudreti** en önemli eserleridir.

**ANTON ÇEHOV (1860 . 1904)
(2006 Ş, 2008)**

Durum anlatımına dayanan, "Çehov tarzı", modern öykücülüğün kurucusudur.

- ✓ "Altı Numaralı Koğuş" adlı yapıtında özgürlükçü düşünceleri savunmuştur.
- ✓ Oyunlarında ihtilal öncesi umutsuzca yaşayan soyluların ve aydınların iç dünyasını başarılı bir biçimde yansıtmıştır.
- ✓ tiyatro alanındaki ününü, yeni bir çığır açan "Martı" adlı oyunuyla kazanmıştır
- ✓ **Eserleri: Martı, Vanya Dayı, Üç Kız Kardeş, Vişne Bahçesi: Oyun Köylüler, Altı Numaralı Koğuş, Hikâyeler: öykü**

**GOGOL (1809-1852)
(2008 Ş)**

Realizmin etkisinde yapıtlar ortaya koymuştur.

- ✓ Mizahi yönü ağır basan bir üslubu vardır. "
- ✓ **Eserleri: Ölü Canlar, Taraş Bulba: roman Müfettiş: Oyun Palto: öykü**
- ✓

AMERİKAN EDEBİYATI**MARK TWAIN**

- ✓ Çeşitli dallarda eser vermiştir.
- ✓ Mizahçıdır.
- ✓ Eserlerindeki karakterler oldukça canlıdır.
- ✓ **Tom Sawyer'in Maceraları, Mississippi'de Yaşam Huclerbery'in Maceraları** en önemli eserleridir.

EDGAR ALLAN POE

- ✓ Şiirleri ünlü olmakla beraber hikâye de yazmıştır.
- ✓ **Kuzgun, Annabel Lee ve Çanlar** şiir kitaplarıdır.
- ✓ **Acayip ve Çapraşık Hikâyeler** de hikâye kitabıdır.

ERNEST HEMİNGWAY

- ✓ Modern Amerikan edebiyatının en önemli yazarlarından.
- ✓ Nobel ödülü almıştır.
- ✓ **Çanlar Kimin İçin Çalıyor? Silahlara Veda ,İhtiyar Adam ve Deniz** eserlerinden bazılarıdır.

JOHN STEINBECK

- ✓ İşçi haklarını savunmuştur.
- ✓ Realist bir yazardır.
- ✓ Nobel ödülü almıştır.
- ✓ Eserleri: **Bitmeyen Kavga, Gazap Üzümleri, Yukarı Mahalle, Fareler ve İnsanlar**

İSKANDİNAV EDEBİYATI

KANT HAMSUN

- ✓ Genellikle kendi çevresini işlemiştir.
 - ✓ Tasvir gücü oldukça gelişmiştir.
- Açlık, Pan, Victoria, Dünya Nimeti** en önemli eserleridir

LYS İÇİN ÖNEMLİ KISA BİLGİLER

I. TÜRK EDEBİYATINDA İLKLER

A. İSLAMİYET ÖNCESİ VE İSLAMİ DÖNEM (DİVAN VE HALK EDEBİYATI)

- **İlk alfabe:** Göktürk (Orhun) alfabesi
- **Bilinen ilk Türk şairi:** Arpınçur Tigin
- **İlk Türk yazarı:** Yolluğ Tigin
- **Bilinen en eski ve ilk destanımız:** “Alp Er Tunga Destanı”
- **Türkçenin ilk yazılı belgeleri:** “Orhun Yazıtları” (Türk adının geçtiği ilk metindir bu yazıtlar. “Orhun Yazıtları”, söylev türünün ilk örneğidir.)
- **İslami dönem Türk edebiyatının ilk edebi eser örneği:** “Kutadgu Bilig”dir. İlk Türkçe didaktik şiirler bu yapıttadır. Aruz ölçüsünün kullanıldığı ilk yapıttır. İlk mesnevi örneğidir. İlk siyasetname örneğidir.
- **İlk İslami Türk destanı:** “Satuk Buğra Han Destanı”
- **Sagu türünün ilk örneği:** “Alp Er Tunga Sagusu”
- **Türkçenin bilinen ilk sözlüğü:** “Divanü Lü- gati’t-Türk”
- **Dede Korkut’tan ilk bahseden:** “Camiü’t- Tevarih” adlı yapıtında ünlü tarihçi Reşidüddin’dir. Arap harfleriyle ilk neşreden Kilisli Muallim Rifat Bilge’dir. Yeni harflerle ilk neşrini yapan Orhan Şaik Gökay’dır.
- **Türkçe ilk manzum mevlit metnini yazar:** Ahmedî
- **Divan sahibi ilk sanatçı:** Yunus Emre
- **Divan edebiyatının ilk temsilcisi:** Hoca Dehhani
- **Tasavvuf konusunda yazılan ilk eser:** “Divan-ı Hikmet”
- **Edebiyatımızın ilk aşk mesnevisi:** Şeyyat Hamza’nın “Yusuf u Züleyha”sı
- **Anadolu Türkçesiyle yazılan ilk eser:** Ahmet Fakih’in yazdığı “Çarhname”si
- **İlk gezi eserlerimiz:** Seydi Ali Reis’in “Miratü’l- Memalik”i / Babürşah’ın “Babürname”si
- **Antoloji türünün ilk örneği:** Ömer b. Mezid’in 1437’de hazırladığı “Mecmuatü’t – Nezair”
- **Süslü nesrin ilk temsilcisi:** Sinan Paşa
- **İlk şehrengiz:** Mesihî
- **Hamse sahibi ilk sanatçı:** Ali Şir Nevai
- **İlk edebi mektup:** Fuzulî’nin “Şikâyetname”si
- **Anadolu sahasında hamse sahibi ilk sanatçı:** Hamdullah Hamdi
- **İlk bibliyografya yazarımız:** Kâtip Çelebi – “Keşfü’z- Zünun”
- **Şairlerle ilgili yazılan ilk tarafsız ve alfabetik tezkire:** Latifî
- **İlk şairler tezkiresi:** Ali Şir Nevai’nin “Mecalisü’n-Nefais”i
- **Anadolu sahasında ilk şura tezkiresi:** Sehi Bey’in “Heşt Behişt”i
- **İlk edebi anı:** Babürşah’ın “Babürname”si
- **Divan edebiyatında çocuklar için yazılan ilk eser:** Nabi’nin “Hayriye”si
- **İlk şarkı örnekleri:** Nailî
- **Matbaada basılan ilk yapıt:** “Vankulu Lügati”
- **Türkçe ilk mevlit:** Süleyman Çelebi’nin “Vesiletü’n-Necat” adlı yapıtı

B. TANZİMAT EDEBİYATI

- **İlk edebi ve felsefi çeviri:** Münif Paşa’nın “Muhaverat-ı Hikemiye”si
- **İlk çeviri roman:** Yusuf Kemal Paşa’nın Fransız yazar Fenelon’dan çevirdiği “Telemak” adlı roman
- **İlk resmi gazete:** Takvim-i Vekayi (1831)
- **İlk yarı resmi gazete:** Ceride-i Havadis (1840)

- **Batılı anlamda ilk günlük örneği:** Direktör Ali Bey'in yazdığı "Seyahat Journali"
- **İlk Türk gazetecisi:** Şinasi
- **Batılı anlamda ilk tiyatro yapıtı:** Şinasi'nin "Şair Evlenmesi"
- **Noktalama işaretlerini düzyazıda ilk kez kullanan:** Şinasi
- **İlk makale:** Şinasi'nin Tercüman-ı Ahval gazetesindeki "Mukaddime" başlıklı yazısı
- **İlk özel gazete:** Şinasi ve Ağâh Efendi'nin çıkardığı Tercüman-ı Ahval
- **Batılı anlamda ilk fabl örneklerini yazan:** Şinasi
- **İlk tezli roman örneği:** Nabizade Nazım'ın "Zehra" adlı yapıtı
- **Sahnelenen ilk tiyatro yapıtı:** Namık Kemal'in "Vatan yahut Silistre"si
- **İlk hikâye denemesi:** Emin Nihat Bey'in "Müsameretname"si
- **İlk öykü örnekleri:** Ahmet Mithat Efendi'nin "Letaif-Rivayet"i
- **Batılı anlamda ilk eleştiri yazısı ve yapıtı:** Namık Kemal'in "Lisan-ı Osmanî Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazat-ı Şamildir" yazısı, ilk eleştiri yapıtı "Tahrib-i Harabat"
- **İlk edebi roman:** Namık Kemal'in "İntibah" adlı romanı
- **İlk tarihi roman:** Namık Kemal'in "Cezmi"si
- **İlk köy şiiri:** Muallim Naci'nin yazdığı "Köylü Kızların Şarkısı"
- **İlk kafiyesiz şiir:** Abdülhak Hamit Tarhan'ın yazdığı "Validem"
- **Yabancı ülkede geçen bir macerayı anlatan ilk tiyatro yapıtı:** Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Finten"i
- **Aruzla yazılan ilk manzum tiyatro yapıtı:** Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Eşber"i
- **Heceyle yazılan ilk manzum tiyatro yapıtı:** Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Nesteren"i
- **İlk pastoral şiir:** Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Sahra"sı
- **İlk edebiyat teorisi yapıtı:** Recaizade Mahmut Ekrem'in "Talim-i Edebiyat"ı
- **İlk polisiye roman:** Ahmet Mithat Efendi'nin "Esrar-ı Cinayet" adlı romanı
- **Türk romancılığında ilk alafanga tip:** Ahmet Mithat Efendi'nin roman kahramanı olan Felatun Bey
- **Batılı anlamda ilk antoloji:** Ziya Paşa'nın üç ciltlik "Harabat"ı
- **Türk tiyatrosunda Batı'dan eser uyarlamayı ilk kez yapan:** Ahmet Vefik Paşa
- **Türkçe sözlük adını ilk kullanan, ilk yerli roman olan "Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat"ı yazan:** Şemsettin Sami
- **İlk tarih ve coğrafya ansiklopedimiz:** Şemsettin Sami'nin yazdığı "Kamusü'l Alam"
- **İlk köy romanı:** Nabizade Nazım'ın "Karabibik"i
- **İlk realist roman:** Recaizade Mahmut Ekrem'in "Araba Sevdası"
- **Çocuklara yönelik ilk dergi:** 1869'da çıkan Mümeyyiz
- **Edebiyat tarihi adıyla yazılan ilk eser:** Abdülhalim Memduh'un "Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye"si
- **İlk kadın romancı:** Fatma Aliye Hanım
- **Tanzimat'tan sonraki edebiyatımızın ilk kadın şairi:** Nigar Hanım
- **İlk mizah dergisi:** Teodor Kasap'ın çıkardığı Diyojen
- **İlk mizahi sözlük:** Direktör Ali Bey'in "Lehçetü'l-Hakayık"ı
- **İlk psikolojik roman denemesi:** Nabizade Nazım'ın "Zehra"sı
- **İlk dergi:** Münif Paşa'nın çıkardığı Mecmua-ı Fünun

C. SERVETİFUNUN EDEBİYATI VE FECRİATİ EDEBİYATI

- **İlk edebi beyannameyi yayımlayan:** Fecriati Topluluğu
- **İlk mensur şiir:** Halit Ziya'nın "Mensur Şiirler"i
- **İlk psikolojik roman:** Mehmet Rauf'un "Eylül" romanı
- **Sone'yi ilk kez kullanan:** Süleyman Nesip
- **Anjambmanı ilk kullanan şair:** Tevfik Fikret
- **Çocuklar için yazılmış ilk şiir kitabı:** Tevfik Fikret'in "Şermin" yapıtı
- **İlk önemli fıkra yazarı:** Ahmet Rasim

D. MİLLİ EDEBİYAT VE CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

- **İlk çocuk romanı:** Mahmut Yesari'nin "Bağrı Yanık Ömer" yapıtı
- **Röportaj türünün ilk örneği:** Ruşen Eşref Ünaydın'ın "Diyorlar ki" adlı yapıtı
- **Batılı anlamda ilk edebiyat tarihi:** Fuat Köprülü
- **"Milli Edebiyat" ifadesi ilk kez kullanılan:** Genç Kalemler
- **Türk sözcüğünü ilk kullanan şair:** Mehmet Emin Yurdakul
- **Dış Türkleri konu alan ilk roman:** Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun "Gönül Hanım" adlı romanı
- **Cumhuriyet dönemi köy romancılığının ilk örneği:** Yakup Kadri'nin "Yaban" romanı
- **İlk Türk sosyologu:** Ziya Gökalp
- **"Orhun Abideleri"nden ilk söz eden Türk:** Necip Asım (İkdam gazetesi 200.sayı)
- **İlk otobiyografik roman:** Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" (Dünya roman tarihinde kahramanın adı verilmeyen ilk romandır.)
- **İlk TDK roman ödülü:** "Suçumuz İnsan Olmak" (1957) adlı yapıtıyla Oktay Akbal
- **İlk TDK şiir ödülü:** "Delice Böcek" şiiriyle Fazıl Hüsnü Dağlarca
- **Batı nazım şekillerini ilk defa kullanan şairimiz:** Edip Ayel (1894-1957)
- **İlk fütürist (gelecekçi) sanatçımız:** Ercüment Behzat Lav
- **Köyden şehre göçü ilk kez işleyen:** Orhan Kemal
- **Heceyle yazılmış, sanat değeri taşıyan ilk manzum piyes:** Yusuf Ziya Ortaç'ın "Binnaz" adlı oyunu
- **İlk postmodern roman:** Oğuz Atay'ın "Tutunamayanlar" adlı romanı
- **İlk monolog tarzıyla yazılmış ilk roman:** Adalet Ağaoğlu'nun "Bir Düğün Gecesi" romanı
- **Hikâyede gerçek anlamda Anadolu'yu işleyen ilk yazar:** Refik Halit Karay
- **Serbest ölçüyü kullanan ilk şair:** Nazım Hikmet
- **Tiyatroda ilk kadın oyuncu:** Afife Jale (Hüseyin Cahit'in yazdığı "Yamalar" adlı oyunda oynamıştır.)
- **İlk epik tiyatro:** Haldun Taner'in "Keşanlı Ali Destanı" adlı yapıtı

II. DÜNYA EDEBİYATINDAKİ İLKLER

- **İlk roman örneği:** Rebelais – "Gargaunta"
- **İlk modern roman:** Cervantes – "Don Kişot"
- **İlk tarihi roman:** W.Scott – "Waverley"
- **İlk psikolojik roman:** Madam de La Fayette – "Princesse de Cleves"
- **İlk öykü örneği:** G. Boccaccio – "Decameron"
- **Olay öyküsünün öncüsü:** Guy de Maupassant
- **Durum/Kesit öyküsünün öncüsü:** A. Çehov
- **Deneme türünün kurucusu:** Montaigne
- **Deneme türünün ikinci ismi:** Bacon
- **İlk biyografi yazarı:** Plutarkhos
- **Tarih türünün kurucusu:** Heredot
- **İlk büyük destan şairi:** Homeros
- **İlk trajedi sanatçısı:** Aiskhylos
- **İlk büyük komedy sanatçısı:** Aristophanes
- **İlk anı yazarı:** Ksenophon – "Anabasis"
- **İlk özdeyiş yazarı:** La Rochefaucault
- **En eski ve ünlü hatipler:** Demosthenes, Çiçero, Bousset
- **İlk fabl örneği (Batı):** Aisopos (Ezop) – "Fabllar"
- **İlk fabl örneği (Doğu):** Beydaba – "Kelile ile Dimne"
- **İlk lirik şair:** Sappho
- **Pastoral şiirin kurucusu:** Theokritos
- **Didaktik şiirin kurucusu:** Hesiodos
- **İlk mensur şiir:** Baudelaire – "Küçük Mensur Şiirler"

- **Klasisizmin kuramcısı:** Boileau – “Şiir Sanatı”
- **Romantizmin kuramcısı:** Victor Hugo – “Cromvell” yapıtının ön sözü
- **Dramın kurallarını belirleyen:** Victor Hugo
- **İlk realist roman:** G. Flaubert – “Madam Bovary”
- **Natüralizmin kuramcısı:** Emile Zola
- **Dünyada bilinen ilk destan:** Sümerlerin “Gılgamış Destanı”

TÜRK EDEBİYATINDA SANATÇILARIN UNVANLARI

- **Istırap şairi:** Fuzuli,
- **Sultanü’ş-şuara (şairler sultanı):** Baki
- **Hiciv üstadı:** Nefi
- **Hacı kalfa:** Kâtip Çelebi
- **Zevk-eğlence şairi:** Nedim
- **Lale devri şairi:** Nedim
- **Vatan şairi:** Namık Kemal
- **Hürriyet şairi:** Namık Kemal
- **Şair-i Azam:** Abdülhak Hamit Tarhan
- **Tezatlar şairi:** Abdülhak Hamit Tarhan
- **Üstat:** Recaizade Mahmut Ekrem
- **Mistik şair:** Necip Fazıl Kısakürek
- **Milli şair/Türk şairi:** Mehmet Emin Yurdakul
- **Sokağı getiren romancı:** Hüseyin Rahmi Gürpınar
- **Server Bedii:** Peyami Safa
- **Ağıtlar şairi:** Recaizade Mahmut Ekrem
- **Bayrak şairi:** Arif Nihat Asya
- **Evler şairi:** Behçet Necatigil
- **Çimdik:** Yusuf Ziya Ortaç
- **Kirpi:** Refik Halit Karay
- **Yazı makinesi:** Ahmet Mithat Efendi
- **Ölüm şairi:** Cahit Sıtkı Tarancı
- **İstanbul öykücüsü:** Sait Faik Abasıyanık
- **Halikarnas Balıkçısı:** Cevat Şakir Kabaağaçlı
- **Deli Ozan, Çamdeviren:** Faruk Nafiz Çamlıbel
- **İstanbul şairi:** Yahya Kemal Beyatlı
- **Ümmetçi şair:** Mehmet Akif Ersoy
- **Sokağı şiire getiren şair:** Orhan Veli Kanık
- **Anadolu şairi:** Ömer Bedrettin Uşaklı

KURTULUŞ SAVAŞINI İŞLEYEN YAZARLAR VE ROMANLAR

- **Ahmet Hamdi Tanpınar:** Sahnenin Dışındakiler
- **Aka Gündüz:** Dikmen Yıldızı
- **Attila İlhan:** Kurtlar Sofrası, Sırtlan Payı
- **Halide Edip Adıvar:** Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye
- **Hasan İzzettin Dinamo:** Kutsal İsyan
- **İlhan Tarus:** Vatan Tutkusu, Hükümet Meydanı, Var Olmak
- **İlhan Selçuk:** Yüzbaşı Selahattin’in Romanı
- **Kemal Tahir:** Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu
- **Mehmet Rauf:** Halas
- **Mithat Cemal Kuntay:** Üç İstanbul

- **Peyami Safa:** Söзде Kızlar, Biz İnsanlar
- **Samim Kocagöz:** Kalpaklılar, Doludizgin
- **Talip Apaydın:** Toz Duman İçinde, Vatan Dediler, Köylüler
- **Tarık Buğra:** Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da
- **Yakup Kadri Karaosmanoğlu:** Yaban, Ankara, Sodom ve Gomore

ANADOLU'YU ANLATAN YAZARLAR VE ROMANLARI

Güney Anadolu, Toroslar ve Çukurova Yöreleri

- **Orhan Kemal:** Vukuat Var, Hanımın Çiftliği, Kanlı Topraklar, Bereketli Topraklar Üzerinde
- **Yaşar Kemal:** Teneke, Ortadirek, İnce Memed, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu, Demirciler Çarşısı Cinayeti

Orta Anadolu

- **Fakir Baykurt:** Yılanların Öcü, Irazca'nın Dirliği, Kaplumbağalar, Tırpan, Amerikan Sargısı
- **Kemal Tahir:** Sağır Dere, Kör Duman, Rahmet Yolları Kesti, Yedi Çınar Yaylası, Köyün Kamburu, Büyük Mal
- **Talip Apaydın:** Sarı Traktör, Yarbükü, Ortakçının Oğlu, Define, Yoz Duvar

Ege Bölgesi

- **Necati Cumalı:** Tütün Zamanı, Yağmurlar ve Topraklar, Susuz Yaz
- **Samim Kocagöz:** Yılan Hikâyesi, Bir Karış Toprak

Doğu Anadolu

- **Ferid Edgü:** Kimse, O
- **Kemal Bilbaşar:** Cemo, Memo
- **Ömer Polat:** Mahmudo ile Hazel, Saragöl

Güneydoğu

- **Bekir Yıldız:** Reşo Ağa, Kaçakçı Şahan

DOĞU-BATI ÇATIŞMASI, YANLIŞ BATILILAŞMA, TOPLUMSAL DEĞİŞMEYİ İŞLEYEN YAZARLAR VE YAPITLARI

- **Ahmet Hamdi Tanpınar:** Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü
- **Ahmet Mithat Efendi:** Felatun Bey'le Rakım Efendi
- **Halide Edip Adivar:** Sinekli Bakkal
- **Peyami Safa:** Fatih-Harbiye, Söзде Kızlar
- **Recaizade Mahmut Ekrem:** Araba Sevdası
- **Reşat Nuri Güntekin:** Miskinler Tekkesi, Yaprak Dökümü
- **Yakup Kadri Karaosmanoğlu:** Sodom ve Gomore, Kiralık Konak

KASABA YAŞAMINI ANLATAN YAZARLAR VE YAPITLARI

- **İlhan Tarus:** Yeşilkaya Savcısı
- **Reşat Nuri Güntekin:** Yeşil Gece, Kavak Yelleri
- **Sabahattin Ali:** Kuyucaklı Yusuf
- **Samim Kocagöz:** Bir Şehrin İki Kapısı

OSMANLININ KURULUŞUNU ELE ALAN YAZARLAR VE YAPITLARI

- **Kemal Tahir:** Devlet Ana
- **Tarık Buğra:** Osmancık

ÖNEMLİ HİCİV SANATÇILARI VE YAPITLARI

- **Şeyhi:** Harname
- **Fuzuli:** Şikâyetname
- **Nef'i:** Siham-ı Kaza
- **Ziya Paşa:** Zafername
- **Neyzen Tevfik:** Azab-ı Mukaddes

EDEBİYATIMIZDA ÖNEMLİ ROMAN KAHRAMANLARI

Tanzimat Edebiyatı

- **Araba Sevdası:** Bihruz Bey, Periveş, Keşfi Bey
- **Cezmi:** Cezmi, Adil Giray, Perihan, Şehriyar
- **İntibah:** Ali Bey, Mahpeyker, Dilaşup
- **Karabibik:** Karabibik, Yosturoğlu, Koca İmam, Huri, Hüseyin, Eftalya
- **Sergüzeşt:** Asaf Paşa, Celal, Dilber, Taravet, Cevher
- **Zehra:** Zehra, Suphi, Sırrı Cemal

Servetifünun Edebiyatı

- **Aşk-ı Memnu:** Adnan Bey, Bihter, Behlül, Nihal, Firdevs Hanım
- **Eylül:** Necip, Suat, Süreyya
- **Kırık Hayatlar:** Ömer, Behiç, Vadide, Neyyir, Leyla, Selma
- **Mai ve Siyah:** Lamia, Ahmet Cemil, Hüseyin Nazmi
- **Mürebbiye:** Dehri Efendi, Matmazel Anjel, Şem'i, Sadri
- **Şık:** Şatırzade, Şöhret Bey, Madam Potiş
- **Şıpsevdi:** Meftun Bey, Edibe Hanım, Kasım Efendi

Milli Edebiyat

- **Yaprak Dökümü:** Ali Rıza Bey, Hayriye Hanım, Ferhunde, Leyla, Necla, Fikret
- **Ateşten Gömlek:** Ayşe, Peyami, Binbaşı İhsan
- **Çalikuşu:** Feride, Kamuran, Doktor, Hayrullah Bey
- **Handan:** Neriman, Hüsnü Paşa, Refik Cemal
- **Nur Baba:** Nur Baba, Ziba Hanım, Nigar Hanım, Süheyla
- **Sodom ve Gomora:** Leyla, Necdet, Sami Bey
- **Vurun Kahpeye:** Aliye, Hacı Fettah, Tahsin Bey
- **Yaban:** Ahmet Celal, Emine, Mehmet Ali, İsmail

- **Sinekli Bakkal:** Rabia, Osman (Peregrini), Kız Tevfik, Emine, Vehbi Dede
- **Yeşil Gece:** Şahin, Kazım

Cumhuriyet Edebiyatı

- **Aganta Burina Burinata:** Mahmut, Halil Usta
- **Anayurt Oteli:** Zebercet
- **Ayaşlı ve Kiracıları:** Ayaşlı İbrahim, Hasan Bey, Buharalı Abdülkerim, Faika, Fuat, İffet Hanım, Şefik Bey
- **Bereketli Topraklar Üzerinde:** Yusuf, Köse Hasan, Pehlivan Ali
- **Dokuzuncu Hariciye Koşuşu:** Hasta Bir Çocuk, Nüzhet, Doktor Ragıp
- **Fatih-Harbiye:** Neriman, Faiz Bey, Şinasi, Macit
- **Huzur:** İhsan, Nuran, Suat, Mümtaz
- **İnce Memed:** Memed, Hatce, Abdi Ağa
- **Kuyucaklı Yusuf:** Yusuf, Muazzez, Selahat- tin Bey
- **Küçük Ağa:** Mehmet Reşit Efendi (İstanbul Hoca), Çolak Salih
- **Matmazel Noralya'nın Koltuğu:** Ferit, Nilüfer, Fotika
- **Sözde Kızlar:** Behiç, Mebrure, Nafi Bey
- **Tutunamayanlar:** Selim Işık, Turgut Özben
- **Yılanların Öcü:** Kara Bayram, Haceli, Irazca Ana

TÜRK EDEBİYATINDAKİ ÖNEMLİ DERGİLER

- **Ağaç (1936):** Necip Fazıl tarafından çıkarılmıştır.
- **A dergisi (1956-1960):** II. Yeni akımına destek olmak için çıkarılmıştır.
- **Akbaba (1922-1977):** Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi tarafından çıkarılan haftalık, siyasi mizah dergisidir.
- **Büyük Doğu (1943-1955):** Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı dergidir.
- **Çınaraltı (1941-1944):** Orhan Seyfi ve Yusuf Ziya'nın çıkardıkları Türkçü ve fikir ve sanat dergisidir.
- **Dergâh (1921-1923):** İlki Mustafa Nihat Özön tarafından çıkarılmıştır. 1990'da ise Ezel Erverdi tarafından yeniden çıkarılmaya başlanmıştır.
- **Diriliş (1966-1967):** Sezai Karakoç tarafından çıkarılmıştır.
- **Genç Kalemler (1910-1912):** Ömer Seyfettin ve Ali Cenap tarafından çıkarılmıştır.
- **Hisar (1950-1957/1964-1980):** Munis Faik Ozansoy tarafından çıkarılmıştır.
- **Kadro (1932-1935):** Yakup Kadri tarafından çıkarılmıştır.
- **Mavera (1976):** C. Zarifoğlu, E. Beyazıt, R. Özdenören, M. Akif İnan bu derginin kurucuları arasındadır.
- **Papirüs (1966-1970):** Cemal Süreya tarafından çıkarılmıştır.
- **Resimli Ay (1924-1930):** Zekeriya Sertel'in çıkardığı "gerçekçi" halk dergisidir.
- **Türk Yurdu (1911-1931):** Türk Yurdu Cemiyetinin yayın organıdır.
- **Türk Dili (1951-...):** TDK tarafından çıkarılmıştır.
- **Ülkü (1933-1950):** Halk evleri tarafından çıkarılmıştır.
- **Yeni Dergi (1964-1975):** Mehmet Fuat (Fuat Bengü) tarafından çıkarılmıştır.

KISA TEKRARLAR VE ÖNEMLİ EDEBİYAT BİLGİLERİ

1. Mensur şiirin ilk örneklerini Servet-i Fünun döneminin en önemli sanatçılarından **Halit Ziyah Uşaklıgil** “**Mensur Şiirler**” adlı eserinde vermiştir.
2. Türk edebiyatında **mensur şiir** türündeki bazı eserler şunlardır:
 - Halit Ziya Uşaklıgil = Mezardan Sesler.
 - Mehmet Rauf = Siyah İnciler
 - Yakup Kadri = Erenlerin Bağından, Okun Ucundan
 - Ruşen Eşref Ünaydın = Damla Damla
 - Sabahattin Kudret Aksal = Mavi
3. Şiirden bağımsız olan, tek başına bir anlam taşıyan dizelere “**azade mısra (mısra-ı azade)**” denir.
4. Şiirin tek başına dilden dile dolaşan, hafızalarda yer eden en güzel dizesine “**mısra-ı berceste**” denir.
5. Edebiyatımızda aruz ölçüsü **ilk kez Kutadgu Bilig** adlı eserde kullanılmıştır.
6. Kısa bir heceyi, ölçü gereği uzun okumaya **imale** denir. İmale, bir aruz kusurudur.
7. **Zihaf**, uzun bir heceyi, ölçü gereği kısaltmaktır. Zihaf, bir aruz kusurudur.
8. **Vasl (Ulama)**, Ünsüzle biten bir sözcüğün son ünsüzünü, ondan sonra gelen ve ünlüyle başlayan sözcüğün ilk hecesine bağlamaktır.
9. **Takti (Kesme)**, Aruz ölçüsünde duraklardaki kesmedir. Aruz ölçüsünde duraklar sözcükleri bölebilir.
10. **Med**, bir uzun heceyi, bir uzun bir kısa hece yapmaktır
11. Serbest (Ölçsüz) şiirin **ilk** örneklerini **Abdülhak Hamit Tarhan**, 1913 yılında “**Validem**” adlı eserinde vermiştir.
12. **Lirik Şiir**, Duygusal yönü ağır basan şiirlerdir. Bu şiirlerde coşkulu bir anlatım vardır.
13. **Epik Şiir**, Savaş, kahramanlık gibi konuları işleyen şiirlerdir.
14. **Pastoral Şiir**, Doğa güzelliklerini, köy ve çoban yaşamını işleyen şiirlerdir.
15. Birkaç çobanın karşılıklı konuşmaları yoluyla oluşturulan pastoral şiirlere “**eglog**” denir.
16. Bir çobanın ya da ozanın ağzından kır yaşamının güzelliğini, çekiciliğini anlatan pastoral şiirlere “**idil**” denir.
17. **Didaktik Şiir**, düşüncenin ağır bastığı, bilgi vermeyi amaçlayan **öğretici şiirler**dir.
18. **Satirik Şiir**, Toplum yaşamındaki yanlışlıkları, düzensizlikleri, eksikleri, kişilerin yanlışlarını **alaylı** bir dille anlatan şiirlere “**Satirik Şiir**” denir.
19. Satirik şiirler, Divan edebiyatında “**hicviye**”, Halk edebiyatında “**taşlama**” adıyla anılır.
20. **Dramatik Şiir**, manzum tiyatro yapıtlarındaki şiirlerdir. Hayatın acıklı, komik, korkunç yönlerini konu edinir.
21. **Koşuklar**, Aşık edebiyatındaki **koşmaların** karşılığıdır. Bu nedenle koşmayla koşuk arasında çeşitli bakımlardan benzerlikler vardır.
22. Bilinen **en eski sagu**, **Alp Er Tunga Sagusu**’dur.
23. **Sagunun** Halk edebiyatındaki karşılığı **ağıt**, Divan edebiyatındaki benzeri (karşılığı) **mersiyedir**.
24. **Sav**, günümüzdeki **atasözünün** karşılığıdır.
25. **Mani**, genellikle tek dördlükten oluşur. 7’li hece ölçüsüyle oluşturulur. Konuya giriş için söylenen ilk iki dizeye “**doldurma dize**” denir. Asıl düşünce, ileti ise son iki dizede bulunur.
26. **Türkü**, genellikle üçer ya da dörder dizeli bentler ve her bendin sonunda tekrarlanan “**kavuştak**” ya da “**bağlama**” adı verilen **nakarât** dizelerinden oluşur.
27. Divan edebiyatında manzum olarak oluşturulan bilmecelelere “**lugaz**” denir.
28. Koşmalar, konularına göre şu türlere ayrılır :
 - Güzelleme**: **Aşk**, **sevgi** ve doğa güzelliklerini işleyen koşmalardır.
 - Koçaklama** : Kahramanlık, savaş gibi konuları işleyen koşmalardır.
 - Taşlama** : Herhangi bir kişiyi ya da toplumdaki aksaklıkları eleştiren koşmalardır.
 - Ağıt** : Bir kişinin ölümünden duyulan acıyı dile getiren koşmalardır.
29. **Koşma** nazım biçimi, İslamiyet öncesi Türk edebiyatındaki “**koşuk**” ; Divan edebiyatındaki “**gazel**” ile benzerlik gösterir.
30. **Semainin koşma** nazım biçiminden ayrılan yönleri **kendine özgü bir ezgiyle** söylenmesi ve **8’li** hece ölçüsüyle oluşturulmasıdır.
31. Kimin tarafından yazıldığı bilinmeyen **destanlara doğal destan**, yazarı bilinen destanlara **yapay destan** denir.
 - *Bozkurt – Doğal Destan (Göktürk)
 - *Türeyiş – Doğal Destan (Uygur)
 - *Nasihât Destanı – Yapay Destan (Karacaoğlan)
 - *Genç Osman Destanı – Yapay Destan (Kayıkçı Kul Mustafa)

* Çanakkale Şehitlerine – Mehmet Akif Ersoy

* Üç Şehitler Destanı – Fazıl Hüsnü Dağlarca

32. İlahiler, Bektaşilikte “nefes” ; Alevilikte ise “deme” adını alır.

33. **Nutuk**, tarikata yeni giren dervişlere yol göstermek, onları bilgilendirmek amacıyla söylenen didaktik şiirlerdir.

34. **Şathiye**, Tanrıyla konuşur gibi söylenen, inançlardan alaycı bir dille söz edilen şiirlerdir.

35. **Hikmet**, dini ,ahlaki, felsefi konuları işleyen öğüt şiirleridir.

36. **Gazeller**, aruz ölçüsüyle, **5-15 beyit** arasında oluşturulur. Gazelin ve kasidenin uyak düzeni “**aa/ba/ca/da...**” biçimindedir.

37. Gazelin ilk beyitine “**matla**”, son beyitine “**makta**”, en güzel beyitine “**beyt’ül-gazel**”, şairin mahlasını (takma adını) söylediği beyte “**taç beyit**” denir.

38. Divan edebiyatında **parça güzelliği** benimsendiği için gazellerde de genellikle **konu birliği yoktur**. Beyitleri arasında konu birliği olan gazellere “**yek – ahenk gazel**” denir. Bütün beyitleri birbirinden güzel olan gazellere ise “**yek – avaz gazel**” denir.

39. Bazı gazeller beyitler tam ortasından bölünerek dördüklük biçimine getirilir. Bu şekilde oluşturulan gazellere “**musammat gazel**” denir.

40. **Kaside**, din ve devlet büyüklerini övmek için yazılan ve bir karşılık beklenen şiirlerdir. Beyitlerle oluşturulur, gazel gibi (**aa/ba/ca ...**) uyaklanır. Beyit sayısı genellikle **33-93** arasında değişir.

41. **Methiye**, kasidenin en önemli bölümüdür. **Kasidenin sunulduğu kişinin övüldüğü bölümdür**. Bu bölüm kasidenin en uzun bölümüdür.

42. **Tegazzül**, kasidenin arasında kullanılan, onunla aynı ölçü ve uyakta olan gazeldir.

43. **Fahriye**, şairin kendini övdüğü bölümdür.

44. **Mesnevi**, divan edebiyatının en uzun nazım biçimidir. Uzun aşk öyküleri ve dini, tasavvufi, ahlaki öyküler genellikle mesnevi nazım biçiminde yazılmıştır. (**aa/bb/cc/dd ...**) uyaklıdır.

45. Beş mesneviden oluşan eserlere “**hamse**” denir.

46. Edebiyatımızdaki **ilk mesnevi Yusuf Has Hacıp’in Kutadgu Bilig** adlı eseridir. Türk edebiyatının önemli mesnevilerinden bazıları şunlardır :

Garipname ----- Aşık Paşa

İskendername ----- Ahmedî

Harname ----- Şeyhî

Mantıku’t Tayr ----- Gülşehri

Hayriye ----- Nabi

Hayrabad ----- Nabi

Hüsn ü Aşk ----- Şeyh Galip

47. **Müstezat**, gazelin dizelerinin her birinin ardına kısa dizeler eklenerek yazılan şiir biçimidir. Eklenen bu kısa dizelere “**ziyade**” adı verilir.

48. **Terkib-i bentin** edebiyatımızdaki en güzel örneklerini **Bağdatlı Ruhi**, ve **Ziya Paşa** vermiştir.

49. Bir şairin, başka bir şairin şiirini konu ve biçim yönünden örnek alarak aynı ölçü, aynı uyak ve aynı redifle yazdığı benzer şiire “**nazire**” adı verilir.

50. **Terci-i bendin** edebiyatımızdaki en güzel örneklerini **Ziya Paşa** ve **Şeyh Galip** vermiştir.

51. **Rubainin** Dünya edebiyatındaki en büyük ustası **Ömer Hayyam**’dır.

52. Türk şairlerin, Halk edebiyatı ürünü olan maniden etkilenerek Divan edebiyatına kazandırdıkları nazım biçimi **tuyuğ**dur.

53. Türk edebiyatında **tuyuğ** nazım biçiminin en önemli ustaları **Kadı Burhanettin** ve **Ali Şir Nevai**’dir.

53. Türk şairlerin türküden etkilenerek Divan edebiyatına kazandırdıkları nazım biçimi **şarkı**dır.

54. **Şarkı nazım biçiminin öncüsü** ve en başarılı temsilcisi, 18.yüzyıl sanatçısı, **Lale Devri** şairi **Nedim**’dir.

55. **Mersiye**, Divan edebiyatında önemli bir kimsenin ölümünden duyulan üzüntüyü dile getiren şiir türüdür.

56. **Hicviye**, Divan edebiyatında herhangi bir kişiyi, olayı, durumu **yermek (eleştirmek)** için yazılan şiirlerdir. Hicvin en başarılı örneklerini Nef’i vermiştir.

57. Allah’ın varlığını, birliğini işleyen şiirlere Divan edebiyatında **tevhit** denir.

58. **Münacat**, Allah’a yalvarış, yakarış şiirleridir.

59. Hz. Muhammed’i övmek ona olan sevgiyi anlatmak için yazılan şiirlere **naat** denir.

60. Hz Muhammed’in doğumunu anlatan şiirlere **mevlid** denir..

61. **Mevlid** türünün en başarılı örneğini **Süleyman Çelebi Vesiletü’n-Necat** adlı eseriyle vermiştir.

62. **Sone** nazım biçimi Türk edebiyatında ilk kez Servet-i Fünun döneminde kullanılmıştır.

63. **Dante**’nin **İlahi Komedyası** adlı eseri **terzarima** nazım biçiminin en önemli örnekleri arasında yer alır.

64. **Servet-i Fünun** döneminde **müstezat** serbestleştirilerek **serbest müstezat** adında yeni bir nazım biçimi oluşturulmuştur.
65. Serbest müstezat, aruz ölçüsünün klasik kalıplarının bozulmasıyla oluşturulan bir nazım biçimidir. Serbest müstezatta aynı şiirde **birden çok aruz kalıbı** bir arada bulunur.
66. **Serbest müstezatın en başarılı örneklerini** **Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim** vermiştir.
67. İnsan dışındaki varlıkların konuşTURULMASINA dayalı olan söz sanatına **İntak** (KonuşTURMA) denir.
68. **İntak** sanatının olduğu her yerde **“teşhis”** de vardır.
69. Şiirde satır başlarındaki harflerle yukarıdan aşağı anlamlı kelimeler oluşturma sanatına **“akrostiş”** denir.
70. Türk edebiyatında **ilk makaleyi “Şinasi”** yazmıştır. Bu makale **“Tercüman-ı Ahval”** gazetesinde **“Mukaddime”** adıyla yayımlanmıştır.
71. **Fıkra** türünün **ilk başarılı örneğini Ahmet Rasim** vermiştir.
72. **Fıkra** ile **makale** arasındaki temel **fark** fıkranın bir düşünceyi **kanıtlama** amacı gütmemesine karşılık makalenin kanıtlama amacı gütmesidir.
73. **Deneme** türünün öncüsü Fransız yazar **Montaigne**’dir. Edebiyatımızda ise **en başarılı denemeci** **Nurullah Ataç**’tır.
74. **Sohbet (söyleyişi)** türüyle **deneme** türü arasındaki temel fark şudur : SohbET türünde yazar **karşısındakiyle konuşuyormuş gibi** (senli benli anlatım) yazar. Deneme türünde yazar **kendiyle konuşuyormuş gibi** (benli anlatım) yazar.
75. Türk edebiyatında **anı** türünün **ilk örneği** olarak **Babürşah**’ın **Babürname** adlı eseri kabul edilir.
76. **Seydi Ali Reis**’in **Mirat’ül – Memalik** adlı eseri **ilk gezi** (seyahatname) eserlerimizdir.
77. **Biyografi** türüyle benzerlik gösteren eserlere divan edebiyatında **“tezkire”** denir. Ayrıca peygamberlerin yaşamlarını anlatanlara **“siyer”** denir.
78. **İlk tezkireyi** 15.yüzyılda Çağatay edebiyatının büyük şairi **Ali Şir Nevai Mecalisü’n Nefais** adıyla yazmıştır.
79. Otobiyografiyle biyografi arasındaki **fark**; **otobiyografide** yazar, **kendi hayatını** anlatırken; **biyografide** yazar, başka birini hayatını anlatır.
80. **Fuzuli**’nin **Şikayetname** adlı düzyazı örneği, **edebi mektup** türünün gerçek anlamda **ilk örneklerindendir**.
81. **Mektup** türünü kullanarak roman yazma tekniğini **ilk kez Hüseyin Rahmi “Mutallaka”** adlı romanında denemiştir. **Halide Edip Adivar**’ın **“Handan”** adlı romanı da mektuplardan oluşur.
82. **Masallarda** “Bir varmış bir yokmuş.” diye başlayan bölüme **döşeme** adı verilir.
83. Hayvanları konuşTURMA sanatına **fabl** denir.
84. **Fablın** bilinen **en eski** örneği Hint edebiyatında **Pançantahtra** (Arapça çevirisi **Kelile ve Dimne**); eski Yunan edebiyatında ise **Aisopos masallarıdır**.
85. Batı’da **La Fontaine fabl** türünün **en ünlüsüdür**.
86. **Olayın hikayesinin** kurucusu **Fransız Guy de Maupassant**’tır. Bizim edebiyatımızda da olay hikayesinin **en büyük** temsilcisi **Ömer Seyfettin**’dir.
87. **Durum hikayesinin** dünya edebiyatındaki kurucusu **Anton Çehov**’dur. Bizim edebiyatımızda durum hikayesinin **en önemli yazarları** şunlardır; **Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esenal..**
88. **Hikaye (öykü)** türünün dünya edebiyatındaki **ilk** örneklerini İtalyan yazar **Boccacio**’ **“Decameron”** öyküleri ile vermiştir.
89. Türk edebiyatının **ilk yazılı metinleri Göktürk Yazıtlarıdır. (Orhun Abideleri)**
90. **Dede Korkut Hikayeleri** desten geleneğinden halk öykücülüğüne geçişin **ilk** izlerini taşır.
91. **Hikaye** türünün Batılı anlamda **ilk sağlam ve güzel örneği Samipaşazade Sezaî**’nin **“Küçük Şeyler”** adlı yapıtıdır.
92. **Töre romanı** gelenek ve görenekleri anlatan romanlardır.
93. **Egzotik roman, yabancı** ülkelerin doğa ve insanlarını anlatan roman türüdür.
94. **Tezli roman** belli bir düşünceyi savunan romandır.
95. **Monolog**, kişinin kendi kendisiyle konuşmasıdır.
96. **Diyalog** kişilerin karşılıklı konuşmasıdır.
97. **Cervantes**’in **Don Kişot** adlı eseri dünya edebiyatında yazılan **ilk romandır**.
98. **İlk çeviri romanımız, Yusuf Kamil Paşa**’nın 1859’da **Fenelon**’dan çevirdiği **Telemaque (Telemak)** adlı romandır.
99. **İlk yerli roman, Şemsettin Sami**’nin **“Taaşuk-ı Talat ve Fitnat”** adlı eseridir.
100. **İlk edebi romanımız Namık Kemal**’in **“İntibah”** adlı eseridir.
101. **İlk gerçekçi (realist)** roman **Recaizade Mahmut Ekrem**’in **“Araba Sevdası”**dır.
102. Batılı anlamda ilk edebi, kusursuz ve realist romanlar, **Halit Ziya Uşaklıgil**’in **“Mai ve Siyah”** ve **“Aşk-ı Memnu”** adlı romanlarıdır.

103. **İlk psikolojik roman**, Mehmet Rauf'un "Eylül" adlı romanıdır. **En** başarılı psikolojik romanımız, **Peyami Safa'nın "9.Hariciye Koğuşu"**dur.
104. **İlk Tezli Roman** Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "**Yaban**" adlı eseridir.
105. **İlk köy romanı**, Nabizade Nazım'ın "**Karabibik**" romanıdır.
106. **İlk tarihi roman** Namık Kemal'in "**Cezmi**" romanıdır.
107. Antik tiyatronun iki türü olan **trajedi** ve **komedinin** kaynağı **Bağ Bozumu Tanrısı Dionysos** adına yapılan törenlerdir.
108. Yaşamın acıklı yönlerini kendine özgü kurallarla sahnede yansıtmak; ahlak, erdem örneği göstermek için yazılmış manzum tiyatro eserine **trajedi** denir.
109. İzleyiciyi güldüren, eğlendiren ve eğlendirirken düşündüren tiyatro türüne **komed** denir.
110. Abartılı hareketlerle sivri esprilerle güldürmeyi amaçlayan komedilere **fars(kaba güldürü)**, gerçekte güldürücü olmayan bir olayı gülünçleştirerek işleyen komedilere **parodi** yergiye dayanan komedilere **satir**, bir kişinin karakterini ortaya koymak için yazılan komedilere **karakter komedisi** denir.
111. **Töre komedisi**, toplumun gülünç ve aksak yönlerini konu alan komedir. **Moliere'in Gülünç Kibarlar, Gogol'un Müfettiş Şinasi'nin Şair Evlenmesi** adlı eseri töre komedisidir.
112. Yaşamın acıklı ve gülünç yönlerini bir arada yansıtan tiyatro türüne **dram** denir.
113. **Shakespeare**, klasik tiyatronun zaman ve yer birliği kurallarını yıkmıştır. Ayrıca acıklı ve gülünç olayları sahnede iç içe vererek **dramın ilk örneklerini** vermiştir.
114. Fransız romantiklerinden **Victor Hugo "Cromwell"** adlı eserinin ön sözünde **dramın** özelliklerini açıklar.
115. Epik tiyatro **Bertolt Brecht** tarafından geliştirilmiştir.
116. **Epik tiyatrod**a seyircinin gerçek yaşamından kopup kendini oyuna kaptırması önlenir. Bunun için, olaylar arasında **amaçlı kopukluklar** yaratılır.
117. Türk tiyatrosunda **Haldun Taner, "Keşanlı Ali Destanı"** adlı eseri ile **epik tiyatro** örneği vermiştir.
118. Türk tiyatrosunda, batılı anlamda **ilk** eser, **Şinasi'nin Tanzimat döneminde** yazdığı "**Şair Evlenmesi**" adlı bir perdelik komedir.
119. **Sahnelenen ilk tiyatro ise Namık Kemal'in "Vatan Yahut Silistre"** adlı eseridir.
120. Ortaoyununun en önemli iki kişisi **Kavuklu** ve **Pişekar**'dır. **Kavuklu**, Karagöz oyunundaki **Karagöz**'ün, **Pişekar** da **Hacivat**'ında karşılığıdır.
121. Orta oyununda **kadın** rolünü oynayan ve **kadın** kılığına girmiş erkeğe **zenne** denir.
122. **Meddahlık** için **tek kişilik tiyatro** diyebiliriz.
123. Karagöz ve Ortaoyunun Meddah oyunu ile farkı; Meddah oyunun **tek kişilik** gösteri olmasıdır.
124. **Koşukların ilk örneklerine Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügati't Türk** adlı eserinde rastlıyoruz.
125. İslamiyet öncesindeki **sagu**; Halk edebiyatında "**ağıt**", Divan edebiyatında "**mersiye**" adını alır.
126. İslamiyet öncesindeki **Sav**; Halk edebiyatında "**atasözü**" Divan edebiyatında ise "**Darb-ı mesel**" adını almıştır.
127. **İlk Müslüman Türk Devleti Karahanlılardır.**
128. **Kırgızların "Manas Destanı"** dünyanın **en uzun** destanıdır.
129. Dünya Destanları;
- 1-**Şehname**: İranlıların destanı olup "**Firdevsi**" tasarından yazıya geçirmiştir.
- 2-**Mahabarata, Ramayana**: Hintlilerin doğal destanlarıdır.
- 3-**Şinto**: Japonların doğal destanıdır.
- 4-**Kalevela**: Finlilerin doğal destanıdır.
- 5-**İlyada ve Odyssea**: Yunanlıların doğal destanı olup "**Homeros**" yazıya geçirmiştir.
- 6-**İgor**: Rusların doğal destanıdır. Destanda Kıpçaklar ile Ruslar arasındaki savaşlar anlatılır.
- 7-**Nibelungen** : Almanların bu doğal destanında Hun-Germen savaşları anlatılır.
- 8-**Cihanson de Roland**: Fransızların bu doğal destanlarında Fransızlar ve Müslümanlar arasındaki savaşlar anlatılır.
- 9-**Anaid**: Latinlerin doğal destanı olup "**Virgillus**" yazıya geçirmiştir.
- 10-**Gılgamiş**:Sümerlerin doğal destanıdır.
- Yapma (Suni) Destanlar:**
- 1-**Aeneis:Virgillus** (Latin edebiyatı)
- 2-**Henriad: Voltaire** (Fransız edebiyatı)
- 3-**Osluşıçdas: Camoens** (Portekiz edebiyatı)
- 4-**Kaybolmuş Cennet: Milton** (İngiliz edebiyatı)
- 5-**Kurtarılmış Kudüs:Tasso** (İtalyan edebiyatı)
- 6-**Çılgın Orlando: Ariosto** (İtalyan edebiyatı)
- 7-**İlahi Komediya: Dante** (İtalyan edebiyatı)

8-Çanakkale Şehitlerine: M.Akif Ersoy (Türk edebiyatı)

9-Üç Şehitler Destanı: F.Hüsnü Dağlarca (Türk edebiyatı)

10-Selçuk Name: Yazıcıoğlu Mehmet

130. Türkler sırasıyla; **Göktürk, Uygur, Arap** ve **Latin** alfabesini kullanmışlardır

131. Yazılı edebiyatımızın **ilk şiiirleri** Uygur Türkçesiyle eser vermiş olan **Aprınçur Tigin**'e aittir. Diğer bir **deyimle** **Aprınçur Tigin** bilinen **ilk şairimizdir**.

132. **Orhun Kitabeleri**'nin yazarları **Vezir Bilge Tonyukuk** ve **Yollug Tigin**'dir.

133. **Göktürk yazıtları** (Orhun Kitabeleri) **ilk** kez Danimarkalı bilgin **Thomsen** tarafından okunmuştur.

134. **Uygur Alfabesiyle** yazılan önemli iki eser "**Altun Yaruk**" ve "**Sekiz Yükmek**" adlı eserlerdir.

135. İslamiyet etkisinde yazılan **ilk** eserimiz "**Kutadgu Bilig**" **Yusuf Has Hacip** tarafından 1070'te kaleme alınmıştır.

136. "**Kutadgu Bilig**" Türk **edebiyatında** **aruz** ölçüsüyle yazılan **ilk** eserdir.

137. "**Kutadgu Bilig**" Edebiyatımızın **ilk** mesnevisidir.

138. **Divan-ı Lügati't Türk**, Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin zengin bir dil olduğuna ispatlamak amacıyla "**Kaşgarlı Mahmut**" tarafından kaleme alınmıştır.

139. **Divan-ı Lügati't Türk**, Türkçenin ilk sözlüğü ve dilbilgisi kitabıdır.

140. **Atabet'ül Hakayık "Gerçeklerin Eşiği"** anlamına gelen eser, 12.yüzyılın başlarında **Edip Ahmet Yükneki** tarafından **Hakaniye** lehçesi ile kaleme alınmıştır. Eser aruz ölçüsü ve mesnevi nazım biçimiyle yazılmıştır.

141. **Divan-ı Hikmet**, 12.yüzyılda Türk tasavvuf edebiyatının kurucusu Türkistanlı **Hoca Ahmet Yesevi** tarafından kaleme alınmıştır. "Hikmet", Ahmet Yesevi'nin şiiirlerine verdiği isimdir. Nazım birimi dörtlük olan eser, koşma nazım biçimi ve hece vezniyle yazılmıştır.

142. Halk şairlerinin hayat hikayeleri ve şiiirleri "**Cönk**" adı verilen eserlerde toplanmıştır.

143. Divan edebiyatçılarının dili ; Arapça, Farsça ve Türkçenin karışımından doğan **Osmanlıca**dır. Şiiirlerde ölçü olarak da "**aruz ölçüsü**" kullanılmıştır.

144. **Sinan Paşa**'nın "**Tazarrunname'si**" süslü nesrin en önemlisidir.

145. **Hikemi (Didaktik) Şiiir** Akımının edebiyatımızdaki öncüsü ve en güçlü temsilcisi **Nabi**'dir. Bu yüzden Hikemi şiiir akımı, "**Nabi ekolü**" olarak da bilinir.

146. **Mahallileşme akımı**, halk söyleyişi ile divan tarzı söyleyişinin birleşiminden doğmuştur. Bu akımın en etkili örnekleri 18.yüzyılda **Nedim**'le verilmiştir.

147. **Hoca Dehhanı** , Divan şiiirinin bilinen **ilk** şairidir.

148. **Çarhname**, Dini-ahlaki öğütlerin verildiği didaktik bir manzumedir.(**Ahmed Fakih**)

149. **Mevlana** manzum ve mensur eserlerini **Farsça** yazmıştır. Onun Arapça gazelleri de vardır.

150. **Makalat**, Tasavvufi düşüncelerin anlatıldığı bu eser Arapça kaleme alınmıştır. (**Hacı Bektaşii**)

151. **Yunus Emre** Tasavvuf edebiyatındaki "**ilahi**"nazım türünün en önemli ustasıdır. 1995 yılı UNESCO tarafından "Yunus Emre Sevgi Yılı" olarak ilan edilmiş Yunus Emre'nin **Risaletin Nushiye** adlı eseri mesnevi nazım şekli ile yazılmıştır.

152. **Mantiku't- Tayr, Gülşehri** tarafından Ünlü İranlı mutasavvıf **Ferüdidin Attar**'ın aynı adı taşıyan eserinden çevrilmiştir.

153. **Aşık Paşa** , en önemli eseri olan "**Garipname**"de Türkçeye önem verilmesi gerektiğini belirtmiş, eserini bilinçli olarak Türkçe yazmıştır.

154. **Ahmedi**'nin **İskendername** ve **Cemşid'ü Hurşit** olmak üzere iki önemli eseri vardır.

155. Azeri sahasında yetişmiş ünlü sanatçı **Nesimi, Hurufilik** mezhebinin öncülerindedir. O, Halep'te inancı yüzünden derisi yüzülerek öldürülmüştür.

156. **Kadı Burhanettin**, kadılık, vezirlik hükümdarlık yapmış; alim ve şair bir devlet adamıdır. O, Divan edebiyatında Türk nazım şekillerinden olan "**tuyuğ**"un başarılı örneklerini kazandırmıştır.

157. Kitab-ı Dede Korkut (**Dede Korkut Hikayeleri**), Destan geleneğinden halk hikayesine geçişin **ilk** izlerini taşıyan bu eser, bir **önsöz** ve **on iki hikayed**en oluşmaktadır.

158. **Ali Şir Nevai, Muhakemet' ül Lügateyn** adlı eserinde Türkçe ile Farsçayı karşılaştırarak, Türkçenin Farsçadan daha üstün olduğunu savunmuştur. **Mecalisün Nefais** adlı eseri ise Türk edebiyatında varlığı bilinen **ilk** şairler **tezkiresi**dir.

159. **Şeyhi**'nin **Harname** adlı eseri **mesnevi** nazım şekliyle yazılmış olup **Divan edebiyatının** en önemli **hiciv** örneğidir.

160. **Süleyman Çelebi**, Divan edebiyatındaki yerini "**Vesiletün Necat**" adlı **mevlidiye** almıştır. Onun bu eseriyle edebiyatımızda "**mevlit**" yazma çığırı açılmıştır.

161. **Avni** mahlasıyla şiiirler yazan, Osmanlı Padişahı **Fatih Sultan Mehmet**'tir.

162. **Adli** mahlasıyla şiiirler yazan, 8. Osmanlı padişahı **2.Beyazıt**'tir.

163. **Mercimek Ahmet** 'in en önemli eseri "**Kabusname**"dir.

164. Fuzuli, ıstırapın insan ruhunu olgunlaştıracağını, ıstırapların da en büyüğünün aşk ıstırapı olduğunu söyleyerek, şiirlerini **aşk acısı**yla dile getirmiştir.

Eserleri:

-**Su Kasidesi**: Hz Peygamber'e olan sevgisini dile getirdiği şiiridir.

-**Şikayetname**: Türk edebiyatındaki en önemli edebi mektuplardan biridir.

165. Baki, Anadolu ve Rumeli kazaskerlerinde bulunmuş, çok istediği halde şeyhülislam olamamıştır. "**Sultanuş Şuara**" unvanıyla bilinmiştir. **Kanuni Mersiyesi**, Kanuni'nin ölümü üzerine **terkib-i bent** biçiminde kaleme aldığı eseridir.

166. Muhubbi mahlasıyla şiirler yazan, Osmanlı padişahı **Kanuni Sultan Süleyman**'dır.

167. Babürşah, 16.yüzyılda Çağatay sahasında eser veren önemli isimlerden biridir. Onun "**Babürname**" adlı eseri, Türk edebiyatının **anı (hatıra)** türündeki **ilk** örneklerindedir.

168. Nefi, önemli bir "**kasideve hiciv**" şairidir. Döneminin devlet adalarını sert bir şekilde hicveden sanatçı, Bayram Paşa tarafından boğdurularak öldürülmüştür. **Siham-ı Kaza**, Türk hiciv edebiyatının en önemli eserlerindedir.

169. 17.yüzyıl Divan edebiyatımızın en büyük didaktik şairi **Nabi**'dir. O "**Hikemi tarzı**" yani "hikmetli ve öğretici" şiir geleneğini başlatmıştır. "**Nabi Ekolü**" olarak bilinen bir akımın kurucusudur.

Eserleri: Hayriyye Hayrabat, Surname, TuhfetülHarameyn, Münşeât...

170. Naili ve Neşati, Sebk-i Hindi'nin edebiyatımızdaki en başarılı temsilcilerindedir.

171. Aşık Ömer ve Gevheri Halk edebiyatı şairlerinden olup **Divan edebiyatının etkisinde** kalmışlardır.

172. 17. Yüzyıl Halk edebiyatı sanatçılarından olan **Kayıkçı Kul Mustafa Yeniçeri Ocağı**'ndan yetişmiştir. **Genç Osman Destanı** onun en önemli eseridir.

173. Katip Çelebi Eserleri: Cihannüma, Fezleke, Keşfü'zünun, Mizahul Hak.

174. Evliya Çelebi'nin "**Seyahatname**" adlı eseri edebiyatımızdaki en önemli gezi yazıları arasındadır.

175. Lale Devri dönemi olarak bilinen zevk ve eğlence içinde geçen yaşantısı 18.yüzyıl edebiyatının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu dönemde yaşamış olan **Nedim** neşe ve coşku şairidir. Şiirlerinde tamamen din dışı konuları işleyen **Nedim "şarkı"** türünün bulucusudur.

176. 18.yüzyılda Halk edebiyatının etkisiyle Divan şiirine "**şarkı**" nazım şekli girmiştir.

177. Divan edebiyatında **Şeyh Galip** ve **Nedim** gibi önemli sanatçılar da hece vezniyle şiirler yazmıştır.

178. Divan edebiyatının **son büyük şairi "Şeyh Galip"**tir. Şeyh Galip'in şiirlerinde Sebk-i Hindi akımının etkisi görülür. Şeyh Galip' in en önemli eseri "**Hüsn-ü Aşk**" tır.

179. Dadaloğlu, Toroslarda yaşayan göçebe Avşar boyu Türkmenlerindedir. Bu boy devlet tarafından yerleşik hayata geçirilmeye çalışılmış ve Dadaloğlu da buna karşı çıkarak bu olaylar üzerine şiirler yazmıştır.

180. Bayburtlu Zihni'nin en önemli eseri "**Sergüzeştname**" dir.

181. Sümmani, Hayali sevgilisi **Gülperi**'yi bulmak için Uzakdoğu ülkelerini gezmiştir.

TÜRK EDEBİYATI ESER ÖZETLERİ

ŞAİR EVLENMESİ (İbrahim Şinasi)

Türk edebiyatının Batılı anlamda ilk tiyatro örneğidir. Bir perdelik bu komedide görücü usulüyle evlilik eleştirilmektedir. Genç Şair Müştak Bey'e sevgilisi Kumru Hanım diye onun yaşlı ve çirkin ablasını nikahlarlar. Müştak Bey işin farkına düğün gecesi varır ve imdadına arkadaşı Hikmet Efendi yetişir. Nikahı kıyan mahalle imamına gizlice bir miktar para vererek durumu düzelttirirler.

TAAŞŞUK-I TALAT VE FİTNAT (Şemsettin Sami)

Edebiyatımızın ilk yerli romanı olan bu eserde Talat ve Fitnat'ın aşkı anlatılmaktadır. Babasını küçük yaşta kaybeden Talat'ı annesi büyütüştür. Talat evinin cumbasında gördüğü Fitnat'ı sever ve onunla görüşebilmek için kadın kıyafetleri giyerek Fitnat'ın evine girmeye başlar. Fitnat'ın üvey babası fitnat zengin bir adamla evlendirir. Bu adam Fitnat'ın asıl babası Ali Bey'dir. Sevgilisinden ayrılmanın üzüntüsüyle kendini vuran Fitnat bu gerçeği de o sırada öğrenir. Fitnat'ın ölümü Talat'ın da ölümüne yol açar ve çok geçmeden Ali Bey de bu acıya dayanamayarak ölür.

FELATUN BEY İLE RAKİM EFENDİ (2007 Ş) (Ahmet Mithat)

Romandaki iki tipten Felatun Bey, alafranga yani rahat yaşama özentileri olan, çevreye karşı gülünç durumlara düşen bir tipi temsil eder. Kız kardeşi Mihriban gibi o da çok nazlı büyütülmüştür. Görünüşte memurdur; ancak günlerini gezip tozmak, eğlenmekle geçirir. Babası Mustafa Merakı Efendi'nin ölümünden sonra payına düşen mirası yabancı bir aktris uğruna yok eder ve sonra hayatın zorluğunu anlar. Romandaki diğer tip Rakım Efendi ise Tophane kavaslarından birinin oğludur. Bir yaşındayken babası ölür ve annesiyle Arap Dadı Fedayi tarafından büyütülür. Rakım Efendi yeniliklere açık, çalışkan, gerçekçi bir tiptir. Roman, öğrenim yoluyla kazanç sağlayarak zenginleşen, Canan adında bir cariyeye evlenen Rakım Efendi'nin zaferiyle bitmiştir.

İNTİBAH (2007 Ş) (Namık Kemal)

Ali Bey, zengin bir ailenin eğitim görmüş tek evladıdır. Gösterişli yaşamı ve bol para harcamayı sever. Sık sık gittiği Çamlıca'da bir gün Mahpeyker adında güzel bir kadınla tanışır ve ona aşık olur. Fakat Mahpeyker kötü yola düşmüş bir kadındır. Ali Bey'in annesi bu durumu öğrenince Mahpeyker'den Ali Bey'i ayırmak için eve Dilaşup adlı güzel bir cariyeye satın alır. Çok geçmeden Ali Bey Mahpeyker'in kötü kadın olduğunu öğrenince Dilaşup'la evlenir. Durumu öğrenen Mahpeyker çılgına döner ve onları ayırmak için Dilaşup'un kötü bir kadın olduğunu yayar. Ali Bey bu iftiraya inanır ve bunun üzerine Dilaşup'u döverek bir esirciye satar. Ali Bey'in annesi de olanlara dayanamayarak ölür. Mahpeyker Dilaşup'u da kendisi gibi kötü yola düşürür. Mahpeyker'in kini bitmemiştir. Ali Bey'i öldürmek ister. Durumu öğrenen Dilaşup Ali Bey'i uyarır; fakat Ali Bey ona inanmaz. Mahpeyker'in tuttuğu kiralık katil Ali Bey yerine yanlışlıkla Dilaşup'u öldürür, bunun üzerine de Ati Bey Mahpeyker'i öldürür. Hapse girer. Bir süre sonra orada kahrından ölür.

CEZMİ (2007 Ş) (Namık Kemal)

Cezmi çok iyi bir atlı sipahidir. İran seferinde Adil Giray'la tanışır. Bu sefer sırasında Adil Giray ve Gazi Giray Şehriyar tarafından esir alınır. İran devletini Şah'ın karısı Şehriyar ve kardeşi Perihan idare etmektedir. Şehriyar Adil Giray'a aşık olmuştur; fakat Adil Giray Perihan'ı sevmektedir. Perihan da onu sevmektedir. Şehriyar bu durumu öğrenince onlardan öc almak ister. Adil Giray'ı esir alır. Adil Giray'ın esir düştüğünü öğrenen Cezmi ise onu kurtarmak için plan yapar ve yanına girmeyi başarır. Bu arada Şehriyar hazırladığı oyunda hayatını kaybeder. Şehriyar'ın askerleri de Adil Giray'ı ve Perihan'ı öldürür. Cezmi de her ikisini aynı mezara defneder ve kılık değiştirerek vatanına döner.

VATAN YAHUT SİLİSTRE
(Namık Kemal)

İslam Bey savaşın çıkmasıyla nişanlısı Zekiye ile vedalaşır. Cepheye gitmeden önce savaş gönüllülerine dönerek "Beni seven arkamdan ayrılmaz." der. Bunun üzerine Zekiye kılık değiştirerek Adem adıyla gönüllülerin arasına katılır. Silistre kalesi komutanı Sıtkı Bey, Adem'i çelimsiz bulduğu için geri göndermek ister; fakat Adem kalmakta direnir. İslam Bey yaralanmıştır. Bu arada Abdullah Çavuş Adem'le giderek düşman cephaneliğini havaya uçurur. Bunun üzerine düşman, kalenin kuşatmasından geri çekilir. Bütün bu olanların ardından Adem'in kimliği ortaya çıkar, Sıtkı Bey'in Zekiye'nin babası olduğu anlaşılır. Zafer sevinciyle Zekiye ve İslam Bey evlendirilir.

AKİF BEY
(Namık Kemal)

Deniz subayı Akif Bey, Dilruba adında kötü yollu bir kadınla evlenir. Akif Bey'in Sinop muharebesine gitmesiyle Dilruba eşinin öldüğünü yalancı şahitlerle kanıtlar. Amacı bir başkasıyla evlenmektir. Evlenmek üzereyken Akif Bey ve babası Dilruba'nın bulunduğu Çürüksu'ya gelirler. Durumu öğrenirler. Akif Bey hemen Dilruba'nın evine gider, Dilruba'nın yeni eşiyle karşılaşır. Kavga sonucu ikisi de ölür. Bunun üzerine Akif Bey'in babası da Dilruba'yı öldürür.

GÜLNİHAL (2010 Ş)
(Namık Kemal)

Rumeli'de sancak beyi olan Kaplan Paşa zalim biridir. Memleketindeki sayılır kişileri ortadan kaldırmıştır. Kardeşlerinin çocukları olan İsmet'le Muhtar birbirlerini çok sevmektedir. Kaplan Paşa ise halkın çok sevdiği Muhtar'ı kıskanır ve bazı hilelere başvurur. Öncelikle iki gencin arasına açmak için türlü oyunlar yapar; ama bu oyunları anlaşılır. İki gencin kavuşmasını sağlayan en önemli kişi ise İsmet'in dadısı Gülnihal'dir.

CELALETTİN HARZEMŞAH
(Namık Kemal)

Celalettin Harzemşah, Moğollarla savaşa girmiştir; fakat yenilmiştir. Bunun üzerine Hindistan'a kaçmak için yola çıkmıştır. Bu yolculuk sırasında da esir düşmemek için karısını ve oğlunu Sind nehrine atmıştır. Daha sonra Hindistan'a gelerek orada bir ordu toplamış ve Tebriz'e kadar gelmiştir. Burada kalenin hükümdarı Mihricihan kendisine aşık olur, kaleyi de ona devrederek evlenirler. Daha sonra Moğollarla tekrar savaşa girdiklerinde Celalettin Harzemşah dağa kaçır ve bir taş üzerinde otururken komutanlardan biri kendisini öldürür. Komutan, gömleğini kâğıt ve karısının parmağını da kalem yaparak vasiyetini yazdırmıştır. Kocasının öldüğünü gören Mihricihan da kalbine bir hançer saplayarak kendisini orada öldürür.

KARABİBİK (2007 Ş, 2009 Ş)
(Nabizade Nazım)

Nabizade Nazım'ın yazdığı roman (1890), Türk edebiyatında realizm akımının başarılı ilk örneğidir. Roman köy hayatını ve köy insanını ilk olarak ele almıştır. Ana-dolu köylüsünün bilgisizliği, yoksulluğu, toprak ve araç sorunları, ağalar ve tefecilerle ilişkileri, duygusal davranışları eserde olayların içinde eritilerek ustalıkla verilmiştir. Olay, Antalya'nın Beymelik köyünde geçer. Karabibik babasından kalma tarlasının dört dönümünü satmış, geri kalan sekiz dönümünü ele geçirmek isteyen komşusu Yosturoğlu ile de kavga etmiştir. Elindeki bu küçük tarlayı sürmek için her yıl Koca İmam'ın öküzlerini kiralamaktadır. Çirkin kızı Nuri'yi imamın kayını Sarı İsmail'e verip öküzleri bedava kullanmayı hesaplar. Sarı İsmail'in başka bir kızla evleneceğini öğrenince tefeci Rum tüccardan faizle borç alıp iki öküz edinir. Artık öküz sahibi olduğundan kızma da talip olan birinin çıkacağını düşünmektedir. Bir süre sonra Yosturoğlu'nun yeğeni Hüseyin, Nuri'yi sever, onunla evlenir. Karabibik hastadır ancak kızının evlendirdiği için artık mutludur.

ZEHRA (2007 C, 2012 Ş)
(Nabizade Nazım)

Nabizade Nazım'ın yazdığı (1896) tek romandır. Zehra bir tüccarın kızıdır. Annesini küçük yaşta kaybetmiş kıskanç yaradılışlı bir kızıdır. Babasının katibi Suphi ile evlenir. Suphi'nin annesinin, oğlunun evine hizmetçi olarak Hüsnicemal adında güzel bir cariye alması Zehra'nın kıskançlığını artırır. Bu sırada babası Şevket Efendi ölür, işlerin başına Suphi geçer. Suphi Hüsnicemal'e aşık olur ve onunla evlenir. Zehra onlardan öç almak ister. Ürani adında bir Rum kadını, Suphi'yi baştan çıkarmak için görevlendirir. Bu kadına kapılan

Suphi bu sefer de Hüsnicemal'i yüzüstü bırakır. Buna dayanamayan Hüsnicemal kendini öldürür. Bununla yetinmeyen Zehra bir de Suphi'nin katibi Muhsin'le evlenir. Böylece işin başına Muhsin geçer. Suphi'nin parası bitince Ürani onu terk eder. Suphi karnını doyurabilmek için tulumacı olur, kahve köşelerine düşer sonunda Ürani ve onun yeni dostunu öldürür, ikinci evliliğinde mutlu olamayan Zehra'nın bu yeni eşi ölür. Zehra yalnız kalır. Artık kederli bir ömür sürmektedir. Bir gün sokakta yürürken; yoksul, ihtiyar bir kadının düşüp öldüğünü görür. Bu kadının Suphi'nin annesi olduğunu anlayınca çok acı çeker, bu yüzden hastalanır ve ölür.

ARABA SEVDASI (2007 Ş, 2009 Ş)
(Recaizade Mahmut Ekrem)

Recaizade Mahmut Ekrem'in (1898) romanıdır. Bir vezirin oğlu olan Bihruz Bey, yarım yamalak bir öğrenim görmüş, yirmi üç, yirmi dört yaşlarında bir gençtir. Babası ölünce, annesiyle kendisine büyük bir servet kalır. Bu paranın bitmeyeceğini sanarak-yazları Çamlıca'da, kışları Süleymaniye'de oturur. Bütün merakı gezmek, gösteriş yapmak, Türkçe cümleler arasında Fransızca sözcükler kullanmaktır. Bir gün Çamlıca'da dolaşırken güzel bir kıza aşık olur. Bu kızın iyi bir aileden geldiğini zanneder. Oysa o, Periveş adlı düşkün bir kadındır. Bihruz'un Keşfi Bey adında yalancılığı ile ünlü bir arkadaşı vardır. Periveş'ten haber alamadığına üzülen Bihruz'a, Periveş'in öldüğünü söyler. Bihruz hiç değilse onun mezarını bulmak istemektedir. Bir ramazan akşamı gezinirken Periveş'e benzeyen bir kadınla karşılaşır, onu Periveş'in kardeşi sanır, kadına Periveş'in mezarını sorar. Sonunda onun Periveş olduğunu, hayalinde yücelttiği bu kadının basit bir kadın olduğunu anlar.

SERGÜZEŞT (2007 C, 2012 C)
(Samipaşazade Sezai)

Samipaşazade Sezai'nin yazdığı tek romandır (1899). Bu eserde Türk romancılığının romantizmden realizme geçmesi açıkça görülür. Eserin kahramanı Dilber İstanbul'a satılmak için getirilmiş dokuz yaşında bir Çerkez kızdır. Mustafa Efendi adında birinin evine satılır. Bu evin hanımı taş yürekli bir insandır. Kıza gücünün üstünde iş yaptırıp, onu hırpalar. Bu evdeki hayata dayanamayan kız evden kaçmış ama bulunup sahibine teslim edilmiştir.

Valilik görevine atanan Mustafa Efendi Dilber'i esirciye tekrar satar. Kız esirci tarafından dövülerek eğitilir, kıza çalgı öğretilir. Dilber bir gün Asaf Paşa'nın konağına satılır. Avrupa evleri gibi döşenmiş, Batılı bir hayatın sürüldüğü bu evde Dilber rahata kavuşur. Paşa'nın resim eğitimi görmüş Celâl adlı bir oğlu vardır. Dilber'in resmini yaparken güzelliğini fark eder. Birbirlerine aşık olan Dilber ve Celâl Bey'in aşkını fark eden evin hanımı Dilber'i Celâl'den uzaklaştırmak ister. Çünkü oğullarını iyi bir ailelinin kızıyla evlendirmek isterler. Dilber gibi bir esirle değil. Bu nedenle de Dilber'i esirciye gizlice satarlar. Celâl bunu öğrenince Dilber'i arar, onu bulamaz ve hastalanır.

Dilber Mısır'a götürülmüş zengin bir tüccara satılmıştır. Yeni efendisine odalık olmayı reddettiği için bir odaya kapatılır. Bu evdeki harem ağalarından biri olan Cevher kızı sevmiştir. Onu kurtarmak için yardım ederken ölür. O güne kadar tek başına hiçbir yere gitmeyen Dilber İstanbul'a tek gitmekten korkar, yakalanacağını tekrar o işkenceli hayata döneceğini düşünerek kendini Nil Nehrine atar.

MAİ VE SİYAH (2006 C, 2008 Ş, 2009 Ş, 2012 C)
(Halit Ziya Uşaklıgil)

Servet-i Fünun Edebiyatı'nın en önemli isimlerinden olan Halit Ziya'nın Mai ve Siyah adlı romanı, onun İstanbul dönemi romanlarının ilkidir. Kent soylu romantik aydın Ahmet Cemil'in düşlerinin ve düş kırıklıklarının anlatıldığı romanın çıkış noktası karşıtlıklardır. Romanda ma(v)i ve siyah birer simgedir. Mai, romanın kahramanı Ahmet Cemil'in umutlarını ve düşlerini; siyah, bu umutlarının, düşlerinin yok oluşunu simgeler. Roman; mavi ve siyah arasında bocalayan, ikilem içinde kalan, mücadele eden ve bu mücadeleden yenik çıkan Ahmet Cemil'in yaşamından bir bölümü anlatır. Olaylar Ahmet Cemil'in etrafında oluşur. Genç, yakışıklı, zeki, tuttuğunu koparan, aklına koyduğunu yapan, yeni edebiyat anlayışını temsil eden bir kişiliktir, romandaki bir diğer isim Raci ise Ahmet Cemil'in karşısında olan yani eski edebiyat anlayışını temsil eden, onunla zıt fikirlere sahip, onu çekemeyen ve onun yolunu kesmeye çalışan birisidir. Batılı anlamda Türk romanının başlangıcı sayılan ve Tanpınar'ın "Türkiye'de nesli adına konuşan ilk eser." diye tanımladığı Mai ve Siyah, döneminin (Servet-i Fünun) basın, edebiyat ve şiir hayatına ilişkin gözlemler ve değerlendirmeler içerir. Mai ve Siyah bu bakımdan Servet-i Fünun edebiyat akımının romanı sayılır. Roman türünün edebiyatımızdaki en güzel örneklerinden olan Mai ve Siyah'ta yazar, yaşanan bir dönemin sos-yo-kültürel durumunu gözler önüne serer. Yazar romanda okuyucuya dönemin yaşantısını Ahmet Cemil'in bakış açısından verir.

AŞK-I MEMNU (2007 C, 2009 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)**(Halit Ziya Uşaklıgil)**

Aşk-ı Memnu, Halit Ziya Uşaklıgil'in İstanbul'da kaleme aldığı ikinci romanıdır. Roman kısaca şöyle özetlenebilir: Adnan Bey zengin, elli yaşlarında, dul bir İstanbul efendisidir. Kızı Nihal ve oğlu Bülent'le yalısında yaşamaktadır. Çocuklarının artık kendisini anlayabileceklerini düşündüğü bir dönemde Firdevs Hanım'ın kızı Bihter'le evlenmeye karar verir. Firdevs Hanım gözü dışarıda hafifmeşrep bir kadındır. Kocasının ölümünden sonra zengin bir koca arama gayretine girer. Kızlarının yetişip güzelleşmesi onun bu arzusuna engel olur. Bu sebeple kızlarını birer rakip olarak görür, onların evlenmelerine karşı çıkar ama başarılı olamaz. Bihter annesinin itirazlarına rağmen Adnan Bey'le evlenmeyi kabul eder. Adnan Bey-Bihter evliliğinden en çok etkilenen Nihal olur. Nihai, yabancı bir kadının evlerine anne olarak gelmesini ve babasının elinden alınmasını kabullenemez. Bihter bütün gayreti ve samimiyeti ile iyi bir anne ve eş olmaya çalışır. Fakat karşısındakiler/den yeterli ilgiyi göremez. Evliliğinin birinci yıldönümünde Bihter evliliğinin bir yılının muhasebesini yapar. Fark eder ki Adnan Bey ile evliliği onun kadınlık ruhunun sevmeye ve sevilme açlığını tatmin etmemiştir. Daha sonraları Bihter, Adnan Bey'in genç yeğeni Behlül'ün yasak aşk ağına düşer. Bir kış boyu Behlül'le birlikte olur. Kış mevsiminin sona ermesiyle birlikte Bihter'den bıkan Behlül, Beyoğlu'ndaki metresine gitmeye başlar. Daha da kötüsü yalıya yerleşen Firdevs Hanım Nihal-Behlül evliliği konusunu ortaya atar. Bu konu Behlül'le Nihal tarafından ciddiye alınır. Bihter büyük bir kıskançlık içindedir. Bihter daha fazla dayanamayıp annesine ilişkisini anlatır. Firdevs Hanım bunun üzerine Nihal'le Adalar'da olan Behlül'ü yalıya çağırır. Çoktan beri bazı şeylerden şüphelenen Nihal, Behlül'ün ardından yalıya geldiğinde Bihter'le Behlül'ün tartışıklarını görünce düşüp bayılır. Adnan Bey durumdan haberdar olur. Bunun üzerine Behlül yalıdan kaçır. Bihter ise intihar eder. Sonunda Nihal tekrar babasına kavuşur.

KIRIK HAYATLAR (2009 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)**(Halit Ziya Uşaklıgil)**

Kırık Hayatlar, Halit Ziya'nın Servet-i Fünun Edebiyatı döneminde yazdığı son romandır. Yazar bu romanını olgunluk dönemi romanı olarak niteler ve diğer romanlarından üstün gördüğünü söyler. Roman şöyle özetlenebilir: Ömer Behiç pek çok sıkıntı içinde tıp eğitimini bitirmiş ve doktor olmuştur. Ablasından (Müveddet) başka kimsesi yoktur. İstanbul'da doktor olarak çalışmaya başladıktan bir süre sonra Vedide ile tanışır ve evlenirler. Selma ve Leyla adını verdikleri iki çocukları olur. Evliliklerinin sekizinci yılında ise üçüncü çocukları olarak gördükleri ve Ömer Behiç'in yıllardan beri biricik hayali olan kendilerine ait bir eve taşınırlar. Ömer Behiç için bu ev, büyük şehrin bütün kurumlarında, sokaklarında gördüğü, yaşadığı çirkinlikler, acılar ve ihanetlerden kurtulup sığınacakları bir masumiyet yuvasıdır. Çünkü çevrelerinde birçok kırık hayat mevcuttur. Evlerine taşınmalarından kısa bir süre sonra Ömer Behiç okul arkadaşı Bekir Servet Bey aracılığıyla Veli Beyin hanımı ve kızlarını tanır. On sekiz yaşındaki Neyyir, bir gün hastalık bahanesiyle evine çağırıldığı Ömer Behiç'i yasak aşka sürükler. Ömer Behiç bütün gayretleri, nefretleri ve pişmanlıklarına rağmen kendini ondan kurtaramaz. Neyyir'le olan ilişkileri müddetince evini, karısını ve çocuklarını ihmal eder. Bu sırada Leyla sık sık hastalanır. Sonunda büsbütün artan hastalık çocuğu yatağa düşürür. Ömer Behiç çaresizdir ve sonunda Leyla'yı kaybederler. Çektiği acıya rağmen kahramanın aklı hala Neyyir'dedir. Sonunda onu redderek evine döner ve karısının ayaklarına kapanır. Kızının ölümünden yıkılan Vedide ise kendini dine vermiştir. Kırık hayatlar, Halit Ziya'nın romanları içinde topluma daha çok yöneldiği ve onun iç yüzüne ayna tuttuğu başarılı bir romandır. İsminde de vurguladığı gibi, yazar tek bir birey veya aileyi değil birden çok aileyi ele alır. Böylece en azından İstanbul'da yaşayan Türk toplumunun XX. yüzyılın sonlarındaki iç hayatını gözler önüne sermiş olur.

EYLÜL (2006 Ş, 2007 Ş)**(Mehmet Rauf)**

Eylül romanının yazarı Servet-i Fünun döneminin önemli isimlerinden olan Mehmet Rauf'tur. Roman, Türk edebiyat tarihinin önemli eserlerinden biridir. Eser, edebiyatımızda psikolojik roman türünün ilk örneği olarak kabul edilir. Eserde kişisel duyguları ile insanlık düşünceleri arasında çarpınan ve bunun savaşını veren bir erkek ve bir kadının dramı dile getirilmektedir, eserin kahramanları Suat, Necip ve Suat'ın kocası Süreyya Bey'dir. Roman kısaca şöyle özetlenebilir: Süreyya ve Suat Hanım birkaç yıldır evlidir. Süreyya Bey memurdur. Fazla zengin olmadıkları için babasının yardımıyla geçinmektedirler. Yazları genç çift; babasının çiftlik evinde yaşar. Babasından defalarca başka bir ev almalarını, kendilerini yalnız bırakmalarını istese de babası, oğlu Süreyya Bey'in sözlerini dinilemez ve yeni bir ev satın almaz. Süreyya ve Suat'ın evine, Süreyya'nın akrabası olan ve Süreyya'nın çok sevdiği, güvendiği Necip gelip gitmektedir. Necip'in eve gelişi gidislerinde yine akrabalarından olan Hacer de eve gelir. Hacer, Necip'le ilgilenir, fakat Necip Hacer'e karşı ilgili değildir. Suat; yaz aylarında yazlıkta bulunmayı çok ister. Suat, babasından yazlık kiralamak için para ister. Babası parayı gönderir. Necip ve Suat bir yalı kiralar, eşyalarını oraya taşırlar. Bununla Süreyya'ya sürpriz yaparlar. Yalıda herkes hayatından memnundur. Necip, kış ayını da yalıda geçirmek istese de Süreyya buna izin vermez, konağa inilir. Artık; Suat ve Necip birbirlerini çok sık görmezler. Hacer ve diğer komşuların dedikoduları iyiden iyiye yayılır. Bu konuşma ve dedikodular Suat ve Necip'in görüşmelerinin azalmasına sebep olur. Mutsuz günlerin devam ettiği bir gün Necip konağa ziyarete gider. O gün konakta yangın çıkar, herkes dışarı fırlar. Suat, bilerek yangında

dışarı çıkmaz. Bunun üzerine Süreyya ve Necip, Suat'ın odasına dalarlar. Süreyya da tam odaya girmek üzereyken tavan alevlenir, odanın içindeki genç kadın ve genç erkeğin üstüne tavan çöker. Sonunda olanlar olur ve her ikisi de bu yangında ölür.

HAYAT-I MUHAYYEL (Hüseyin Cahit Yalçın)

Hayat-ı Muhayyel, Servet-i Fünun sanatçılarından olan Hüseyin Cahit Yalçın'ın hikâye kitabıdır. İçinde yirmi bir hikâye vardır. Bunlardan Görücü ve Köy Düğünü adlı iki hikâyesinde yerli halk hayatını anlatır. Kitaptaki dokuz hikâyede seçkin kişileri anlatan yazar on hikâyede ise İstanbul'daki azınlıkları ve tatlı su (renklerini anıtır. Kitaba adını veren hikâyeyi II. Abdulhamit dönemi baskılarından bulanalan Servet-i Fünun sanatçılarından Yeni Zelanda'ya göç etmeyi düşünmeleri, sonra da yol parası bulamadıkları için Hüseyin Kazım'ın Manisa'nın, Sarıçam köyündeki çiftliğine çekilmeye karar vermeleri üzerine yazmıştır. Ancak bu Hayat-ı Muhayyel (Hayal-deki Hayat) gerçekleşmeden, tatlı bir anı olarak kalır.

MÜREBBİYE (Hüseyin Rahmi Gürpınar)

Mürebbiye Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın eseridir. Romanın başkışısı Dehri Efendi, yaşlı ve emekli bir memurdur. Büyük bir konakta kızı, damadı, kardeşi ve oğullarıyla birlikte yaşar. Melahat, Dehri Efendi'nin ilk karısından olan kızıdır ve Sadri Bey'le evlidir. Melahat'ın Semi isminde bir oğlu vardır. Ayrıca Dehri Efendi'nin Nezahat ve Vahip isminde iki oğlu daha vardır. Bu iki oğul için eve Matmazel Anjel isimli bir mürebbiye tutulur. Matmazel Anjel bir süre yalıda yaşadıkdan sonra yalının bütün erkeklerini baştan çıkarır ve onlarla birlikte olmaya başlar. Evdeki erkeklerin hiçbirinin birbirinden haberi yoktur. Semi, Anjel'in çevirdiği oyunu yalının aşçısı Tosun'dan öğrenir. Durumu öğrenen Semi, saf bir aşkla bağlı olduğu Anjel'i çok kıskanır. Bir gece yarısı beline bir hançer alıp Anjel'i Sadri'yle birlikteyken yakala mak için Anjel'in odasına gider. Odada Sadri yerine dedesi Dehri Efendi'yle karşılaşır. Bu durum karşısında ne yapacağını şaşırır. Önce Anjel'i Öldürür sonra da intihar eder.

ŞİPSEVDİ (2006 Ş) (Hüseyin Rahmi Gürpınar)

Şıpsvevdî H. Rahmi Gürpınar'ın bir romanıdır. Romanın başkahramanı Meftun kalabalık bir ailenin oğludur. Bir köşkte annesi, ninesi, kız kardeşi ve erkek kardeşi ile birlikte yaşamaktadır. Parasızlık nedeniyle zengin Kasım Efendi'nin kızı Edibe'yle evlenmek ister. Tek isteği Kasım Efendi'nin servetine konmaktır. Arkadaşı Ferhan'la birlikte çevirdikleri çeşitli entrikalar sonucu Kasım'ın kızı Edibe ile evlenir. Meftun'un kız kardeşi Le-bide ise Kasım'ın oğlu Mahirle evlenir. Meftun Mahir'i kullanarak Kasım'ın servetini ele geçirmeye uğraşır. Kasım, oğlu Mahir'in yaptıklarını öğrenince onu evlatlıktan reddeder. Meftun suçlanacağını anlayınca Paris'e kaçar. Edibe ve Le-bide kocalarının yaptıklarına dayanamayıp mutluluğu başkalarında aramaya başlarlar.

ŞEHİR MEKTUPLARI (Ahmet Rasim)

Ahmet Rasim'in bu eserinde İstanbul esas alınmıştır. İstanbul hayatının ilgi çekici olayları konu edilmiş. Konaklarıyla, kahvehaneleriyle, mahalle mektepleriyle, mesire yerleriyle bütün kaybolan İstanbul tasvirlerle eserde canlandırılmıştır. Yazarın gözlem gücü ve zengin İstanbul Türkçesi eserin dikkat çeken hususlarıdır.

BİZE GÖRE (Ahmet Haşim)

Bize Göre, Ahmet Haşim'in gazetelerde çıkan her biri nedime tadındaki 42 köşe yazısından oluşur. Derli toplu bir konu etrafında şekillenen yazılarının temel niteliği düşüncüyü az sözle anlatması yeni şaşırtıcı ve güzel bir etki uyandırmasıdır. Bize göre güzel betimlemelerle örülü, basmakalıp düşüncelere yer vermeyen önemli eserlerimizdendir.

KİRALIK KONAK (2008 C, 2012 C, 2013 Ş) (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Kıralık Konak Tanzimat'tan sonra toplumda yaşanan olayların kuşak çatışması altında işlendiği bir romandır. Yakup Kadri, bu romanında üç kuşak arasındaki görüş, anlayış ve yaşam farkı üzerinde durur. Naim Efendi, II. Abdulhamit döneminin önemli kişilerin-dendir. Naim Efendi, kızı Sakine Hanım, damadı Servet Bey, torunları Seniha ve Cemil ile aynı konakta yaşarlar. Servet Bey evin idaresini üstlenir ve kısa süre sonra maddi sıkıntı çekmeye başlanır. Seniha para düşkünü Faik ile birlikte olur. Naim Efendi bu duruma çok üzülür. Seniha'yı karşılıksız seven ve romanın tek olumlu kahramanı Hakkı Celis'tir. Seniha yanlış batılılaşmayı simgeler. Seniha hamile kaldığını öğrenince Avrupa'ya gider. Oradan dönünce düşkün bir kadın modeli olmuştur. Servet Bey bir apartman dairesine taşır aileyi. Naim Efendi ise konağında tek basınadır. Seniha'yı seven ve sevgisine karşılık bulamayan

Hakkı Çeliş şehit olur. Romanda karşıtlıklara yer verilir. Sonuç olarak toplum hayatında görülen çözümler ve değerlerin yok olmaya başladığı anlatılır.

SODOM VE GOMORE (2009 C, 2013 C)
(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Sodom ve Gomore Tanrı tarafından ahlaksızlıklarından dolayı yok edilen günahkâr iki şehirdir İncil'e göre. Yakup Kadri savaş yıllarında İstanbul'da yaşanan soysuzlaşmış çevreyi Sodom ve Gomore şehirleriyle birleştirerek anlatır. Roman, Sami Beyin ailesini ve bu aileyle ilişkili olan kahramanları anlatır. Sami Bey'in kızı Leyla, dayısının oğlu Necdet'le nişanlıdır. I. Dünya Savaşı'ndan sonra işgal güçleri İstanbul'a yerleşir. Sami Bey ve ailesi bu dönemde maddi ve manevi değerlerini kaybeder. Sami Bey ve çevresindekiler işgalci güçlerin gözüne girmek için Türklere karşı işbirliği yapar. Ülkenin kurtuluşunu mandacılıkta görürler. Leyla böyle bir ortamda ahlaken yozlaşmayı simgeler. Leyla'nın nişanlısı ve romanın tek olumlu kahramanı Necdet mandacılığa ve ahlaksal çöküntüye karşıdır. O, kurtuluşun bağımsızlıkla olacağına inanır. İstiklal Savaşı başarıyla kazanılır, işgalci güçler İstanbul'dan ayrılır. Leyla Necdet'e dönmek istese de Necdet onu kabul etmez.

YABAN (2008 C, 2012 Ş, 2013 Ş)
(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Yaban, Yakup Kadri'ye Cumhuriyet Halk Parti'sinin 1942 yılında açtığı roman yarışmasında ikinciliği getiren ve Türk edebiyatının en önemli romanıdır. Eser Ahmet Celal adlı bir yedek subayın anı türünde yazılan yazılarından oluşur. Eserde aydın ile köylü tartışması irdelenmiştir. Romanda köylü olumlu yönleriyle anlatılmaz. Ahmet Celal I. Dünya Savaşı'nda bir kolunu yitirir. İstanbul'u düşman güçleri basınca Emir eri Mehmet'in köyüne gider. Köye geldiğinde hayal kırıklığına uğrar, Çünkü köylü cahil ve devlete karşıdır. Köye yeni gelen Ahmet Celal'e Yaban adını köylüler verirler. Köy halkı Salih Ağa'ya ve Şeyh Yusuf'a bağlıdır. Ahmet Celal yakında savaş olacağını ve halkı uyanık olmaya çağırır. Ama bütün çabaları boşa gider ve bunalıma girer. Genç subay, köyün kızı Emine'ye ilgi duyar. Emine bir başkasıyla evlenir. Köy Yunanlılar tarafından işgal edilir. İnsanlar öldürülür. Emine ile Ahmet Celal düşman işgalinden kaçarken Ahmet Celal elindeki anı defterini Emine'ye verir ve kayıplara karışır. Savaş sonrasında defter bulunur. Sonuç olarak yazar aydın ile köylü tartışmasını tüm gerçekliğiyle anlatır.

NUR BABA (2013 Ş)
(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Nur Baba Yakup Kadri'nin bir romanıdır. Romanın konusu Bektaşî Şeyh ile müritlerinden olan genç bir kızla arasındaki aşkın hikâyesidir. Yazar bu romanı Euripides'in Bakhalar'ından esinlenerek ve tekkelerdeki gözlemlerine dayanarak yazar.

Nur Baba dergâhın şeyhidir. Ziba Hanım İstanbul'un eski ve ünlü ailelerinin kızı ve Nur Baba'nın eski aşkıdır. Nur Baba'ya şöhretini kazandıran Ziba Hanım'dır. Dergâh ilahili, neyli, sazlı âlemlerine sahne olur. Nur Baba Nigar'ı elde edebilmek için çeşitli aşk oyunlarına ve hilelere başvurur. Dinsel toplantılar insanları elde etmede bir araç gibi kullanılır. Nigar, halası Ziba Hanım'ın etkisiyle Macit'le Bektaşî tarikatına girer, zamanla Nur Baba'yla Nigar aşk yaşamaya başlar. Nigar Hanım kocasını ve çocuklarını terk ederek Nur Baba'nın yanına gelir. Zamanla Nigar Hanım eski güzelliğini ve sesini kaybeder. Nur Baba'nın Süheyla ile evleneceğini duyunca yıkılır Nigar Hanım. Macit ona eski yaşantısına geri dönmesi için fırsat verse de o kabul etmez.

HÜKÜM GECESİ (2013 Ş, 2013 Ş)
(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Hüküm Gecesi Yakup Kadri'nin bir romanıdır. Romanda 2. Meşrutiyet devri parti kavgaları anlatılır. İttihat ve Terakki Fırkası ile Hürriyet ve İtilaf Fırkası arasındaki mücadeleden bahsedilirken devrin toplumsal yapısı anlatılır.

Ahmet Kerim, Muhalif gazetesinin ve Ahmet Samim'in yakın arkadaşıdır. Ahmet Samim "Sedâ-yı Millet", Ahmet Kerim de "Nida-yı Hakikat" gazetesinin başyazarıdır. Her ikisi de dönemin kaba kuvvete dayanan yönetimini eleştirir. Ahmet Samim öldürülür ve muhalif gazeteler kapatılır. Ahmet Kerim politikadan nefret eder ve önünden geçtiği konağın kızı Samiye'nin aşkına yönelir. Ahmet Kerim Samiye'den aldığı mektupla konağa gider. Samiye'nin ağabeyisi ve iki yeğeni ellerinde silahla Ahmet Kerimin bulunduğu odaya gider. Samiye araya girerek Ahmet Kerim'i kurtarır. Ahmet Kerim tekrar politikaya döner. Bu olay Ahmet Kerim'i Samiye'den soğutur. Samiye, Ahmet Kerim'e duygularını anlatan mektuplar yazar. Cevap bulamayan Samiye intihar eder. Romanın sonunda Ahmet Kerim ruhça çökmüştür.

BİR SÜRGÜN**(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)**

Kibar ve devlet düşkünü bir ailenin ilgiyle büyütülen oğlu Hikmet, fazla okuduğu ve yabancılarla fazla temasta bulunduğu, esasen ailece Sultan Murat taraftarı olarak bilindikleri için, genç yaşta İzmir'e sürülür. Orada durmayan doktor Hikmet, 1904 temmuzunda Paris'e kaçar. Öğrenimini burada tamamlayacaktır. Paris'te tanıştığı Ragıp Bey, onun bazı girişimlerine aracılık eder. Fakat yabancı bir çevrede iş aramak, dost edinmek, kısaca yaşamak doktor Hikmet'e pek zor gelir. Sevdiği Arlette'nin ve ailesinin gösterdikleri yakınlıkta bile bir kazanç amacı vardır. Hikmet giderek paraca sıkıntıya düşer, hastalanır, dostu Dr. Pienot'un önleyemediği verem altı yedi hafta içinde hızını arttırır. Doktor Hikmet'in günleri artık sayılıdır.

ANKARA (2012 Ş)**(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)**

Üç ayrı bölümden oluşan eserin ilk bölümünde Millî Mücadele yıllarındaki Ankara'yı buluruz. İstanbul'dan gelmiş

Selma Hanım, kocası Nazif Bey'in etkisiyle bir zamanlar yadırgadığı Millî Mücadeleye inanmaya başlar, ancak bu sefer de kocası Sakarya Muharebesi'nden korkarak kaçmanın yollarını aramaktadır. Selma, Binbaşı Hakkı Bey'le mücadeleye devam eder ve yaralıları hemşirelik yapar.

İkinci bölümde, hürriyet yıllarının Ankara'sı anlatılır. Binbaşı Hakkı Bey'le Selma evlenmiştir. Üçüncü bölümde, hürriyet ruhu ile aydın gençler yetişmiştir. Bunlardan biri de Neşet Sabit'tir. Selma üçüncü evliliği bu gençle yapar ve mutluluğa kavuşur.

MEMLEKET HİKÂYELERİ (2009 C)**(Refik Hafit Karay)**

Refik Halit Karay, konularını I. Dünya Savaşı yıllarında yakından gördüğü Anadolu halkından ve onların hayatından alan hikâyelere yer vermiştir. Anadolu'da yaşayan yerli tipleri o zamana kadar görülmemiş bir canlılıkla anlatmıştır. Anadolu, bu eserle ilk defa bütün gerçek varlığı ve iç dünyasıyla okuyucunun karşısına çıkar. Boz Eşek, Şeftali Bahçeleri... gibi hikâyeleri içerir.

GURBET HİKÂYELERİ (2009 C)**(Refik Halit Karay)**

Memleket Hikâyeleri'nin bir devamı niteliğindedir. Memleket Hikâyeleri'nde memleketteki hayatı işleyen yazar, Gurbet Hikâyeleri'nde memleket hasretini somutlaştırmıştır. Yabancılar arasında yaşarken edinilen yabancılaşma ve yalnızlık duygusu, ana dili kullanma hasreti bu hikâyelerin temel konusunu oluşturur. Çok sade, rahat yazılmış hissi veren bu hikâyelerde Maupassant tekniği kullanılır.

SÜRGÜN (2013 Ş)**(Refik Halit Karay)**

Siyasi inançları yüzünden değil de, vaktiyle kendisini çekemeyen bir komiserin mevki sahibi olduktan sonra taşıdığı kin yüzünden, emekliye ayrılıp sürgün edilen, alaydan yetişme yüzbaşı Hilmi Efendi, karısını ve kızı Seher'i öylece bırakarak, Beyrut'a gelir. Bir süre sıkıntı Çeker, sonra aynı şehre gelen Osmanlı şehzadelerinden Keramettin Efendi'nin yanında yaşar. Şehzade bir süre sonra Mısır'a gidince Hilmi Efendi zor durumda kalır, Şam'a gider, orada tanıdığı, gizli teşkilât adamı Gözlüklü İhsan'dan, karısıyla kızının durumunu öğrenmesini rica eder. Öğrendiği bilgilere göre, karısı Kara-hisar'a gitmiş, kızı Seher de gezgin bir tiyatro kumpanyası oyuncusu Kâni'nin metresi olmuştur. Bu haber Hilmi Efendi'yi sarsar. Seher Halep'te bir kahvede şarkı söylemeye başlar. Hilmi Efendi, Seher'in devlet reisi ile olan ilişkisini öğrenince kalp krizi geçirir ve ölür.

SİNEKLİ BAKKAL**(Halide Edip Adıvar)**

Roman, Halide Edip'in edebiyat anlayışında yeni bir dönemin başlangıcını temsil eder. II. Abdülhamit dönemini yansıtan eserin başkahramanları Emine ve Kız Tefvik'tir. Emine, din yönü ağır basan bir karaktere sahiptir, Kız Tefvik ortaoyununda kadın rolünü canlandırdığı için mahalleli ona kız lâkabını uygun görmüştür. Kız Tefvik ve Emine itirazlara rağmen evlenir, Emine'nin babası kendisini evlatlıktan reddeder. Emine ile Tefvik hayata bakış açısı yönünden çok farklıdır; ancak Tefvik'in dayısından kalan bakkalı işletmemesi bu durumu açığa vurur ve boşanırlar. Tefvik, yönetim aleyhtarı yayınlarda aracılık yaptığı gerekçesiyle sürülür. Bu sırada Emine, kızı Rabia'yı baba evinde büyütür ve Sinekli Bakkal'ı Rabia

işletmeye başlar. 1908'de Meşrutiyet ilan edilince Kız Tevfik serbest kalır ve İstanbul'a döner. Mahallede bir kahraman gibi karşılanır.

ATEŞTEN GÖMLEK (2009 Ş)

(Halide Edip Adivar)

Halide Edip'in Kurtuluş Savaşı yıllarını işlediği eseridir. Eserin başkahramanları Peyami, Ayşe ve İhsan'dır. Eseri oluşturan olayları, Peyami'nin yazdığı hatıra defterinden alınanlar oluşturmaktadır. Ayşe, Peyami'nin uzak bir akrabasıdır ve birbirleriyle evlendirilmek istenmektedir. Peyami kabul etmeyince Ayşe evliliğe küser; ancak Peyami daha sonra Ayşe'ye aşık olur. Peyami, Ayşe ve Ayşe'ye aşık olan İhsan vatan aşığıdır ve bu yüzden Ayşe hemşirelikle, İhsan ordu komutanlığı ve Peyami askerlikle vatan savunmasına yardımcı olur. Birçok cephede savaş verirler, birçok kuvvete karşı mücadele ederler. Ayşe ve İhsan bir cephede şehit düşer. Peyami, Ayşe ve İhsan'ı İzmir'e gömdürür. Ancak bu olay ve kişilerin gerçek olup olmadığı bilinmemektedir; Çünkü Peyami'nin kafasında bir kurşun vardır ve çoğu olayı hatırlamamaktadır. Bu yüzden bu olaylar ve kişiler bir anı niteliğindedir.

VURUN KAHPEYE

(Halide Edip Adivar)

Kitap, konusunu Kurtuluş Savaşı yıllarında bir Öğretmenin yobaz düşünceler tarafından öldürülmesinden alır. Romanın başkahramanı Aliye, Tahsin Bey ve Hacı Fettah'tır. Aliye, Fransız Lisesi'ni bitirdikten sonra öğretmenlerinin çoğunluğunu başı örtülü bayanların oluşturduğu bir köy okuluna öğretmen olur. Köy halkı ve öğretmenler Aliye'ye tepkilidir; ancak Yunan generalleri ile anlaşılan Hacı Fettah daha da tepkilidir. Aliye, Tahsin Bey adlı bir subaydan hoşlanır ve bu kişi savaşta yaralanınca kendisini evinde tedavi etmeye başlar; fakat Aliye'ye düşman olan Hacı Fettah bu durumu fırsat bilip köylüyü galeyana getirerek Aliye'yi köy meydanında sopalarla döverek hunharca öldürürler.

HANDAN (2009 Ş)

(Halide Edip Adivar)

Romanın başkahramanları Handan, Neriman, Refik Cemal ve Nazım'dır. Refik Cemal, Neriman'ın eşidir. Handan ve Neriman kardeş çocuklarıdır. II. Abdülhamit döneminde ihtilalcı gençlerden olan Nazım ile evlenmek ister. Handan kabul etmez, Hüsnü Paşa adlı biriyle evlenir. Bu arada Nazım tutuklanmış, Handan'a iki mektup bırakarak intihar etmiştir. Handan kocasıyla Londra'da bulunmaktadır. Bu arada Refik Cemal konsoloslukla Londra'ya gider, orada Handan ile tanışır ve ona aşık olur. Handan beyin hummasına tutulur. Refik Cemal onun başından ayrılmaz, Handan bir çocuk daha dünyaya getirir sonrasında hastalıktan kurtulur. İyi-leşince Refik Cemal'e sevgisini belli eder; ancak çektiği vicdan azabından ölür.

DAĞA ÇIKAN KURT

(Halide Edip Adivar)

Halide Edip'in Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarından Kurtuluş Savaşı'nın sonlarına kadar yazdığı otuz iki hikâyeden ve gezi notlarından oluşan hikâye kitabıdır. Kitapta, İstanbul'da gazete satarak dört kişilik ailesine bakan dokuz yaşındaki Rüstem ve Beyrut'ta annesine bakmak zorunda olan küçük bir Arap kızının konu alındığı "Tanıdığım Çocuklardan" ve küçük kızını okutabilmek için İstanbul'da onurlu bir hayat mücadelesi veren "Kabak Çekirdekçi Hikâyeleri" kitabın en etkili, en insancıl bölümleridir.

MOR SALKIMLI EV

(Halide Edip Adivar)

Bu eser Halide Edip'in 36 yaşına kadarki hayatını anlattığı bir anı kitabıdır, Halide Edip 1882'de Mehmet Edip Bey'in kızı olarak Mor Salkımlı Ev'de dünyaya gelir. Halide'nin annesi Bedrifem Hanım, kendisi küçük yaşta ölüyor. Bu yüzden Halide'nin hayatında Haminne diye hitap ettiği anneannesi Nakiye Hanım'ın yeri büyüktür. Çingene olduğu söylenen sütninesi Hatice'yle ve annesinin ilk evliliğinden olan kardeşi Mahmure ile iyi geçinmektedir. Halide'nin zihninde babası Mehmet Edip Bey'in önemi büyüktür; hatta babası görevi gereği sarayda kaldığı gecelerin birinde sinir krizi geçirmiştir. Babası bir başkasıyla evlenip başka bir eve taşınır; ancak Halide Mor Salkımlı Ev'den vazgeçemez. Babasının kendisini İngiliz çocukları gibi yetiştirme gayreti sebebiyle içe kapanık bir çocuktur. Kiria Eleni adlı bir Rum'un işlettiği çocuk yuvasına verilir; ancak

burada bunalım geçirir ve tekrar evine döner. Saraylı Hanım teyzesinin teşvik ve tavsiyesiyle okumaya yönelir iç dünyasındaki kapalılığı kitaplarla yener. Nilüfer ve Nigar adlı iki kız kardeşi daha olur.

ÇALIKUŞU (2008 Ş, 2009 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)
(Reşat Nuri Güntekin)

Reşat Nuri Güntekin'in bu romanı anı türünde ve sade bir dille yazılmıştır. Konusunu Anadolu'da öğretmenlik yapan Feride adlı bir öğretmenden alır. Feride, hareketli, duygusal, gururlu, cesur bir kızdır. Oldukça iyi bir eğitim almıştır. Feride küçük yaşta annesini kaybeder. Bu yüzden babası onu teyzesinin yanına bırakır. Teyzesinin Kâmuran adında bir oğlu vardır. Feride ve Kâmuran birbirlerine aşık olurlar. Ancak bir süre sonra Feride bir mektup alır. Kâmuran Avrupa'da bir kıza evlenme vaadinde bulunmuştur. Çok gururlu olan Feride tayinini isteyip bir Anadolu kasabasında öğretmenlik yapmaya başlar. Feride çok güzel olduğu için burada başına pek çok şey gelir. Bu dedikodulardan korunmak için orada babası gibi sevdiği Hayrullah Bey'le evlenir. Hayrullah Bey Feride'nin günlüğünü bulur ve onun hala Kâmuran'ı sevdiğini öğrenir. Kâmuran'ı bulur ve onun da kansının öldüğünü, bu yüzden çocuğuyla yaşadığını öğrenir.

Bundan kısa bir süre sonra Hayrullah Bey ölür. Feride'ye de bir vasiyet bırakır. Buna göre Feride vasiyeti gerçekleştirmek için teyzesinin evine gider. Burada Kâmuran'la karşılaşır, çok üzüntülüdür. Kâmuran da onu gördüğü zaman bir daha ayrılmamaya karar verir.

YAPRAK DÖKÜMÜ (2012 C, 2013 Ş)
(Reşat Nuri Güntekin)

Reşat Nuri Güntekin'in bu romanının başkarakteri Ali Rıza Bey adında bir memurdur. Annesi ve kız kardeşini kaybettikten sonra Suriye'ye gider. Dönüşte Hayriye Hanım'la evlenir ve beş çocuğu olur. Bir şirkette işe başlar ama çeşitli olaylar yüzünden işten ayrılmak zorunda kalır. Bu sırada oğlu Şevket bankada iş bulur. Aynı bankada çalışan bir kıza evlenir. Bundan sonra aile içindeki tartışmalar daha da artar, kızları olan Necla ve Leyla eğlenceye düşkün, gösteriş meraklısı tipler olduğu için ailenin maddi durumu daha da kötüye gider. En büyük kızı olan Fikret bu durumdan çok rahatsız olur, Kendini kurtarmak için birkaç çocuk sahibi bir adamla evlenip Adapazarı'na gider. Böylece ağacın yapraklarından biri düşer. Bir süre sonra da gelini evi terk eder. Necla ise zengin diye gidip biriyle evlenir. Ağacın yaprakları birer birer düşer. Leyla'nın da kötü yola düşmesiyle Ali Rıza Bey felç geçirir. İyileştikten sonra da kızı Leyla ile birlikte mutsuz yaşamını sürdürmeye devam eder.

DUDAKTAN KALBE (2008 Ş, 2012 Ş, 2013 Ş)
(Reşat Nuri Güntekin)

Reşat Nuri Güntekin'in bu romanının konusu ise şöyledir: Kenan mühendistir. Avrupa'da müzik öğrenimi görmüştür. İyi keman çalmaktadır. Dayısının misafiri olarak İzmir'de bulunduğu sırada Lâmia ile tanışır. Lâmia da annesi ve babası ölünce amcasının yanına gelmiştir. Kenan İzmir'e ikinci gelişinde Lâmia'ya kendisini amcasından isteyeceğini söyler; ancak bu sırada bir prensesle evlenmek üzeredir. İstikbâlini mahvettiğini düşünerek bir bunalım geçirir birkaç gün evde yatar. Bu sırada Lâmia onun mecburi evlenme teklifini reddeder. Üç aylık hamiie olduğu için intihar etmek ister; ancak kurtarılır ve Kütahya'ya bir akrabasının yanına gönderilir. Kızını orada doğurur ve yaşlı bir binbaşıyla burada evlenir. Kenan da prensesle evlenir. Ancak mutlu ola-mayıp ayrılır. Binbaşı da çıkan dedikodulara dayanamayıp Lâmia'yı boşar. Lâmia doktor olan Vedat Beyin evlilik teklifini kabul eder evlenirler. Doktor, Kenan Bey'in arkadaşıdır. Evlendiklerini duyan Kenan İzmir'e gider ve orada dayısının çiftliğinde intihar eder. Roman böylece mutsuz bir sonla biter.

ACIMAK (2008 Ş, 2012 Ş, 2013 C)
(Reşat Nuri Güntekin)

Reşat Nuri Güntekin'in bu romanında İlkokul öğretmeni olan Zehra adlı bir kadının yaşadıkları anlatılmaktadır. Zehra annesi ve anneannesiyle büyümüştür. Bu yüzden babasına karşı onların yönlendirmesiyle kin duymaktadır. Ona karşı hiçbir iyi duygusu yoktur. Zehra görevine bağlı; ama duygusuz, katı bir genç kadın olur zamanla. Memur olan babası Mürşit Efendi'nin çok hasta olduğunu öğrendiğinde bile "Benim babam yok." diye karşılık vermiştir. Buna rağmen içten içe bir üzüntü duymuştur. İzin alıp İstanbul'a gelmiştir; ama babası çoktan ölmüştür. Zehra yaşlı adamın bıraktığı anı defterini sabaha kadar okur ve gerçeği anlar. Bu deftere göre asıl hatalı olan babası değil annesidir. Ancak annesi olanları tarafı olarak Zehra'ya anlatmıştır. Annesinin yaptığı yanlışlar yüzünden babası Zehra'yı öğretmen okuluna vermiştir. Zehra şimdi onu anıyar ve babasının açılıyla kalan hayatını sürdürür. Artık bağışlamayı ve acımayı Öğrenmiştir.)

YEŞİL GECE (2008 C, 2009Ş , 2013 Ş)**(Reşat Nuri Güntekin)**

Reşat Nuri Güntekin'in bu romanındaki, olaylar Cumhuriyet Döneminde geçmektedir. Şahin, bir köylü çocuğudur. Babası onun dinin ve İslam'ın gereklerine göre yetişmesini istediği için onu medreseye gönderir. Bu medresede dört yıl okur; ancak bu okuldan inançlarını yitirmiş olarak ayrılır. Daha sonra da bir ilçede öğretmenlik yapmaya başlar. Kasabanın egemen güçleri dar görüşlü insanlar Şahin Efendi'nin yeni bir okul yapma çabasını engellemek isteseler de belediye mühendisi Necip ona destek olur. O sırada Yunanlılar İzmir'e girer. Milli Mücadele'ye yaptığı katkılar nedeniyle düşman askerleri tarafından bir adaya sürülür. Cumhuriyet'in ilanından sonra kasabaya geri dönen Şahin, düşmanın işbirlikçisi ve hatta gerici olmakla suçlanır. Ona saldıran kasaba eşrafı şimdi sakallarını kesip, şapka giyip, ilerici olmaya niyetlenmişlerdir. Şahin Efendi Cumhuriyet Devrinde derdini anlatabilmek umuduyla Ankara'ya doğru yola çıkar.

ANADOLU NOTLARI (2013 Ş)**(Reşat Nuri Güntekin)**

Reşat Nuri Güntekin'in bu eseri deneme türündedir. Bu türde de oldukça başarılı bir yazardır. Güntekin bu eserinde denemelerini bir araya getirmiştir. Anadolu Notlarında bir aydının Anadolu gezilerindeki izlenimlerini anlatmıştır. Bu eserdeki şahıslar, yazarın roman kahramanlarını yaşadığı hadiselerden seçtiğini gösterir. Yalın ve akıcı bir üslup kullanarak yazdığı bu eserinde alaycı bir tavır da dikkati çekmektedir.

SAFAHAT**(Mehmet Akif Ersoy)**

Mehmet Akif hem şair hem yazar hem de bir hatip olmasıyla farklılığını ortaya koyan bir sanatçıdır. Manzum hikâyeciliği Fikret'ten sonra en iyi ortaya koyan ikinci sanatçıdır. Safahat böyle bir edebiyat anlayışıyla oluşmuş bir eserdir. Eserde 7 bölüm vardır ve her biri kendi içinde bölümlere ayrılır. Şair eserinde halka seslenmiş ve yalın bir dil kullanmaya gayret etmiştir. Safahat, Süleymaniye Kürsüsü'nde, Hakkın Sesleri, Fatih Kürsüsü'nde, Hatıralar, Asım, Gölgeler kitabın ana başlıklarıdır.

Safahat'ta toplumun acı çeken çeşitli kesimlerinden, siyasal olaylardan bahsedilir. Süleymaniye Kürsüsü'nde Süleymaniye Camii'ne giden iki kişinin sohbetini içeren diyalog vardır. Hakkın Sesleri, toplumsal sıkıntılardan kurtulmak için İslami mesajları içerir. Fatih Kürsüsü'nde Fatih yolundaki iki arkadaşın konuşmaları yer alır. Hatıralar, İslamiyet'i gerektiği gibi anlamayanların İslamiyet'e olan zararları anlatılır. Asım, tek parçadan oluşup, eğitim ve öğretim, gençlik gibi konuların yer aldığı bölümdür. Gölgeler'de ise üçü ayet yorumu olarak oluşturulmuş manzum parçalardan oluşur.

ÇAĞLAYANLAR**(Ahmet Hikmet Müftüoğlu)**

Mehmet Emin'in açtığı Türkçülük yolundan giderek eserde Türk destanlarından faydalanarak hikâyeler anlatan yazar; Çağlayanlar'da yer alan hikâyeleri tamamen vatani ve milli duygularla yazılmıştır. Üzümcü'de Türk insanının mert ve heybetli yapısı, "Altın Ordu"da ise Türk destanlarındaki kahramanlık öyküleri anlatılır. Eser toplam 18 hikâyeden oluşmuştur. Çağlayanlar halka milli ve vatani şuuru vermek için kaleme alınmıştır. 1922'de yayımlanan Çağlayanlar 18 farklı hikâyeden ibarettir. Bu eser milli edebiyatımız içinde milliyetçilik duygularıyla çok önemli bir yere sahiptir. Bazı hikâ

hikâyeler şunlardır: Üzümcü, İnci, Bekir ile Tekir, Alparslan Masalı

AYAŞLI VE KIRACILARI**(Memduh Şevket Esenal)**

Eserde Türk toplumunda yaşanan değerlerin çöküşü, toplumsal sorunlar anlatılmaktadır. Otobiyografik bir roman olan Ayaşlı ve Kiracıları; Ayaşlı'nın dokuz odalı dairesindeki hayatı, bu insanların değer yargıları eleştirel bir şekilde verilir. Eserdeki kahramanlardan bazıları: şunlardır: Ayaşlı İbrahim Efendi, Faika, Fuat, Halide... Halide kimsesiz, esmerce, soluk benizli bir kızdır. Faika 18 yaşında şımarık bir kızdır. Ayaşlı, asıl adı İbrahim olan evin sahibidir ve Faika'nın üvey babasıdır. Bu kitapta yazarın yaşam öyküsü akıcı bir dille anlatılmıştır. Türkiye'nin o dönemdeki durumu yansıtılmıştır.

FEHİM BEY VE BİZ
(Abdülhak Şinasi Hisar)

Eser, Fehim Bey'in Ölümüyle başlar. Sonrasında yazar maziye dönerek Fehim Bey'in hayat hikayesini anlatır. Fehim Bey kahramanı yazarın babasının arkadaşıdır. Fehim Bey gençlik yıllarında İstanbul'a, bir devlet işi bulup yeni bir hayat kurmak için gelir. Ama ilk zamanlar bunu gerçekleştiremez. Yine de babasına verdiği sözün bir kısmını tutabilmek için büyük bir ev kiralar. Bu büyük ve boş evde kemarıyla vakit geçirir. Bir zaman sonra babasının vefatıyla kalan para, borçlarını ödemeye zor yeter. Yazar romanda Fehim Bey'in kişilik özellikleri ile birlikte yaşamını da aktarmaktadır. Fehim Bey tam bir Beyoğlu meraklısı, ağırbaşlı, ciddi, titiz, son derece dakik bir insandır. Gazete meraklısı ve lüzumsuz ama çok doğru hesap yapabilen biridir. Bu da ona bir ukalalık vermiştir. Londra'da sefaret katibi olarak görev yapar. Tekrar İstanbul'a döndüğünde Saffet Hanım'la evlenir. Saffet Hanım; sade, basit ve saf bir kadındır. Onunla mutlu bir hayat yaşamaya başlar. Hariciyedeki işinden ayrıldıktan sonra bir işyeri açar. Orada çok çalışıyormuş gibi görünse de tek başına bütün gün uyur. Bu iş yerinin borcunu ödeyemez olunca da orayı kapatıp tuttuğu dosyaları evine getirir. Bir akrabası dosyaları kurcalarken tüm yaptıklarının bir hayali iş olduğunu görür ve Fehim Bey'in aklından zoru olduğunu düşünür. Daha sonraları resmi bir dairede tercüme yapıp geçinmeye başlayan Fehim Bey, giderek yalnızlaşır ve sağlığı bozulur. İyice yaşlanır. Kendini akıp giden zamana bırakır.

ÇANKAYA (2013 Ş)
(Faliş Rıfki Atay)

Faliş Rıfki bu eserde Atatürk'ün hayatı ve inkılaplarını anlatmıştır. Atatürk'ü çok iyi bilen bir yazarın elinden çıkan bu eser, Atatürk ile ilgili başka yerde bulamayacağımız bilgileri de içermektedir. Faliş Rıfki'nin başlık başlık ayırdığı bu eserin genel çerçevesi üç bölüme ayrılabilir. Birinci bölüm çocukluk ve gençlik yılları, ikinci bölüm Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve üçüncü bölüm Atatürk'ün fikirleri ve kişisel özellikleri ile ilgili yazıları içeren bölümdür.

ZEYTİDAĞI
(Faliş Rıfki Atay)

Zeytindağı, Osmanlı'nın son dönemleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve ilk dönemi arasındaki zamanı anlatmaktadır. Eserin ismi Kudüs yakınlarındaki bir dağın isminden gelmektedir. Burada Cemal Paşa'nın karargahı bulunmaktadır. Cemal Paşa, İttihat ve Terakki içerisinde Talat ve Enver Paşa'larla birlikte en önemli isimler arasındadır. Talat ve Enver Paşaların muhafazakar tutumuna karşılık, Cemal Paşa yenilikçi biridir. Faliş Rıfki, Cemal Paşa'nın yanında olayları daha iyi görür ve yaşanan devri eserine açık bir şekilde yansıtır.

DIYORLAR Kİ
(Ruşen Eşref Ünaydın)

Ruşen Eşrefin 1917-1918 yıllarında edebiyat dünyasındaki Önemli isimlerle yaptığı edebi görüşmeleri içeren eserdir. Bu görüşmelerin çoğu daha önce çeşitli gazetelerde yayımlanmış yazılardır. Ruşen Eşrefin bu eserinde Nigar Hanım, Samipaşazade Sezai, Rıza Tevfik, Hüseyin Cahit, Abdülhak Hamit Tarhan, Süleyman Nazif, Cenap Şahabettin, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Emin Yurdakul, Refik Halit Karay, Ahmet Haşim, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adivar, Ziya Gökalp, Ali Kemal, Fazıl Ahmet ve Hamdullah Hamdi ile yapılan görüşmeler yer almaktadır.

FATİH-HARBİYE
(Peyami Safa)

"Hazırlıksız, kulaktan dolma bilgilerle ve başkalarının yönlendirmesiyle ortaya çıkan Batılılaşma arzusunun gerçekleşmesi mümkün olamaz." ana fikri üzerine kurulmuş olan Fatih-Harbiye romanında Peyami Safa, "Doğulu muyuz; yoksa Batılı mı?" çatışmasını, yarattığı "Doğu-Batı Sentezi"yle çözümlenmeye çalışır. Safa, romanında kurduğu bu çatışma ortamını dört kişiden oluşan bir modelle ifade eder: "Seçici durumunda bir kadın (Neriman), onun karşısında Doğu'yu (Şinasi) ve Batı'yı (Macit) temsil eden erkekler ve "bilge kişilik" konumunda olan ve daha çok yazarı temsil eden bir karakter (Faiz Bey).

Aşk temasının egemen olduğu bu modelde bireyler arası ikili karşıtlıklarla Doğu-Batı çatışması tartışmaya açılır ve roman, Doğu'yu temsil eden "Fatih" semti ile Batı uygarlığının göstergesi olan "Harbiye"nin karşılaştırması temelinde gelişir.

Neriman, Doğu'yu simgeleyen Fatih semti ile Batı'yı temsil eden Harbiye arasında gelgitler yaşar. Bu ikilem Neriman'ın bir seçim yapmasını gerektirir. Aşkın, bu karşıtlık içerisinde bağlayıcı bir rolü vardır. Neriman bu iki kutbu temsil eden erkeklerle birliktelik yaşar ve bu birlikteliklerin sonunda bağlı olduğu Doğu kültürünün nimetlerinin farkına varır. Fatih semtinde ailesiyle yaşayan ve müzik eğitimi alan bir kızın Harbiye'de bir gence (Macit) âşık olması ile gelişen olaylar, Fatih'te gerçek aşkı (Şinasi) bulması ve öz değerlerine dönüşü ile son bulur. Neriman'ın seçimini Doğu'dan yana kullanmasıyla yazar, maddeciliğe karşı geleneksel değerlere bağlılığını ve Doğu felsefesiyle şekillenen yaşam biçiminin haklılığını kanıtlama arzusunu dışa vurur.

MAHŞER (Peyami Safa)

Peyami Safa'nın I. Dünya Savaşı'nın yol açtığı bireysel ve toplumsal bunalımları konu edindiği romanıdır. Savaş yıllarını salon köşelerinde, kadınlı erkekli eğlence gecelerinde geçiren ve ülke çıkarlarını değil de sadece kendi çıkarlarını düşünen; devleti soymak, savaşları bahane ederek ülke dışından ülkeye kaçak mal sokmak için uğraşan insanlarla üst düzey ve askeri rütbeli insanlardan oluşan yüksek sınıfın eleştirildiği roman, Çanakkale'de gazi olup İstanbul'a büyük ümitlerle dönen bir gencin (Nihad) karşılaştığı bu durumun ve yaşadığı olayların etkisiyle hayal kırıklığına uğramasını anlatır. Romanın akışı içinde Nihad, ihtilalci bir kimliğe bürünür ve bu uğurda hapse bile düşer. Nihad parasızlık, toplumdaki insanların tutumları ve Muazzez'le yaşadığı aşkın etkisiyle intihara kalkışır. Ancak o sırada hayata tekrar sarılır. Nihad, romanın sonunda Muazzez'le barışır, iş bularak para sorununu çözer; ancak ihtilal fikrini beyninden atamamıştır. Çünkü insanlar, Batı sarhoşluğu içinde kendilerinden geçmiş, geleneksel değerleri; hatta kendileri uğruna savaşan, gazi olan, şehit olan askerleri bile hiçe sayar bir hale gelmiştir.

MATMAZEL NORALİYA'NIN KOLTUĞU (Peyami Safa)

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nda yazar, Ferit adlı inançsız ve maddeci bir gencin, yaşadığı psikolojik olaylar karşısında Tanrı'ya inanmaya başlamasını, yaşadığı kişilik değişimini konu alır. İkinci Dünya Savaşı sırasındaki olayların anlatıldığı Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nda, zamanın "bilimsel" verileriyle hareket eden, psikolojik problemleri olan, zevk düşkün ve şüpheci karakter Ferit'in ruhsal arayışları konu edilir. Ferit'in kendini toplumdan soyutlayarak bir pansiyona çekilmesinin ardından başlayan mistisizme kayış, Matmazel Noraliya'nın konağında son bulur. Gerilimin kararlı bir biçimde yükseltildiği birinci bölümün ardından arayış ve kendini buluş basamaklarının yer aldığı ikinci ve "mükemmele ulaşma" aşamasının işlendiği üçüncü bölüm ile olaylar mutlu sona bağlanır. Ferit'in yaşadığı çaresizliklerde ona Peyami Safa'nın kendi düşüncelerini okuyucuya iletme için yarattığı Yahya Aziz karakteri yardım eder. Dünyayı sadece yaşanan bir yer olarak gören Ferit, çeşitli paranormal ve mistik görüntülere maruz bırakılır. Ferit, akılcılığın tükendiği noktada devreye giren mistik anlayışın egemen olduğu görüntülere kendini kaptırır. Ferit'te yaratılan ruh-madde çatışması; paranormal görüntüler, Yahya Aziz'in açıklamaları ve Matmazel Noraliya'nın anılarını yazdığı defter yardımıyla ruhun galibiyeti ile son bulur.

YALNIZIZ (Peyami Safa)

Toplumsal karakterleri ile biyolojik kişilikleri arasındaki çatışmaların kurbanı olan üç genç kızın (Selmin, Meral, Feriha) öyküsünün anlatıldığı roman, manevî değerlerin zarar görmesi sonucu bireyin yaşayacağı sıkıntılarının maddeci görüşlerle çözümlenemeyeceği gerçeğini kabul etmeyenlerin sonunda yalnızlığa düşüp hüsrana uğrayacağı düşüncesi temelinde kurulmuştur. Roman kahramanlarından Samim'in, gerçek dünyanın değersizliği karşısında, İdeal dünya olarak hayal ettiği ve "Simeranya" adını verdiği ütopyik dünyaya ait tasarısının büyük ölçüde işlendiği Yalnızız, esas itibarıyla düşünsel yanı ağır basan bir romandır. Yazar romanını bir düşünce üzerine kurmuş, figürlerini de o düşüncenin temsilcileri olarak tanıtmıştır. Bu düşünce, Düalizm (İkilik) düşüncesidir.

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU (Peyami Safa)

"Dokuzuncu Hariciye Koğuşu", hasta bir gencin psikolojisini, kötü bir hastalık karşısında insanın çaresizliğini ve karamsarlığını işleyen "otobiyografik bir romandır. Yazarın, bu romanı yazmasında gençliğinde geçirdiği rahatsızlıkların payı olduğu düşünülmektedir. Peyami Safa romanda, psikolojik çözümlere, ruh tahlillerine ağırlık vermiştir. Olaydan çok, olayların insanlar üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Hasta genç (yazar), annesi ile kenar mahallelerin birinde virane ahşap bir evde yaşamaktadır. Hastalığı (kemik veremi) nedeniyle ruhsal bunalımlar yaşayan genç, sürekli olarak, hastaneye pansumana gitmek zorundadır. Genç, annesiyle birlikte eski bir evde oturmaktadır. Pansumandan döndüğü bir gün Erenköy'deki uzaktan akrabalarına gitmeye, orada dinlenmeye karar verir. Erenköy'deki köşk, çok güzel bir yerdir. Gencin akrabası olan Paşa, gence değer veren eski bir emeklidir. Nüzhet, gencin sevdiği; ancak hiçbir zaman sevdiğini söyleyemeyeceği şımarık bir Paşa kızıdır. Erenköy'de onunla geçirdiği günler hem çok güzel hem de üzücüdür. Paşa'nın eşi olan Yenge, Dr. Ragıp'la Nüzhet'in arasında hemen söz kesilmesini istemektedir. Nüzhet ise bu konuda ne düşündüğünü belli etmemekte, hasta gencin duygularıyla oynamaktadır. Yengesinin Nüzhet'e mikrop geçebileceği uyarısını duyan hasta genç, evine dönmeye karar verir. Bir yandan yaralarının ve ağrıların artması bir yandan manevi üzüntüleri gencin sık sık doktora gitmesine neden olur. Dr. Mithat bu konuda gencin en büyük yardımcısıdır. En kötü zamanlarında hep o yanındadır. Nihayet bir gün korktuğu başına gelir ve ayağının kesileceğini öğrenir. Çok üzülmüştür. Bu üzüntüyle hastane odasında bayılır. Gencin bayılmasından etkilenen Operatör kasaplardan farklı olmaları gerektiğini söyleyip gence, üç aylık bir tedaviyle bacağın kurtarılması için hastanede kalması gerektiğini söyler. Genç, bunu kabul etmek zorunda kalır ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'na yatırılır, Burası ona hapisane gibi gelir ve çok korkutucudur. Zor geçen günlerin sonunda ameliyat günü gelir. Ameliyatı bitince yedinci pansumanda doktor, gence, bacağının kurtulduğunu; ancak yere basamayacağım söyler. Artık o sakat bir insandır. Bunu düşünmek hayatı daha zor hale getirmektedir. Bu arada Nüzhet'in düğün davetiyesi gelmiştir. Nüzhet, Dr. Ragıp Bey'le evlenip Berlin'e gidecektir. Gencin de hastaneden taburcu olma günü gelmiştir. Yaşam onu iyice korkutmaktadır. Ancak kuvvetli olması gerektiğini düşünmektedir. Hastaneden çıkma günü gelir, yanında annesi, Dr. Mithat Bey ve arkadaşı vardır.

AGANTA BURİNA BURİNATA (Halikarnas Balıkcısı / Cevat Şakir Kabaağaçlı)

Ege ve Akdeniz kıyılarındaki olaylardan esinlenerek deniz hikâyeleri kaleme alan Cevat Şakir'in "Aganta Burina Burinata" adlı eseri onun eserlerinin genel özel-ilklerini yansıtmaktadır. Cevat Şakir, bu eserinde deniz sevgisini, denizcilerin yaşadığı zorlukları, güzellikleri dile getirmiştir. Anı biçiminde oluşturulan eserde, deniz bir kahraman gibi işlenmiş; bu yüzden yayımlandığı dönemde bir hayli ilgi görmüştür.

HUZUR (20123 Ş) {Ahmet Hamdi Tanpınar}

Huzur; Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının roman, hikâye, şiir, deneme, makale gibi edebiyatın çeşitli alanlarında eserler veren Ahmet Hamdi Tanpınar'ın en önemli romanıdır. Eser, olay ve karakter romanı olmaktan çok karışık ruh hallerini betimleyen bir yaşantı romanıdır. Dört bölümden oluşan eserin her bölümü bir roman kahramanının adını taşımaktadır: İhsan, Nuran, Suat, Mümtaz. Romanın başkahraman Mümtaz'dır. Diğer kahramanlar Mümtaz'ın çevresindedirler. Romanın birinci bölümde olaylar bir gün içinde geçer. İkinci ve üçüncü bölümlerde bir geriye dönüşle Mümtaz, Nuran ve Suat arasında daha önce geçmiş ve Suat'ın kendini asmasıyla sona eren aşk maceraları anlatılır. Dördüncü bölümde hastalığı ağırlaşmış ağabeyi İhsan için bir sabah vakti ilaç bulmaya koşan Mümtaz, ölü Suat'ın hayaliyle karşılaşır. Ruhsal bunalım geçiren Mümtaz kötü bir halde eve gelir. Radyo, I Dünya Savaşı'nın başladığı haberini verir. Böylece roman biter.

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ (2012 C) (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın önemli eserlerinden biri olan yapıt; Abdülhamit devrinde İstanbul'da doğan, böylece Tanzimat, Meşrutiyet, savaş yılları ve Cumhuriyet devrini yaşayan, bütün bu dönemlerin aksayan yönetimini, manasız bürokrasi çarklarını ve ahlâki ilişkilerini kaybetmiş insanların bütün çelişkileriyle, fakat saf ve iyi niyetli bir dille anlatan Hayri İrdal'ın diliyle yazılmıştır. Roman Hayri İrdal'a Halit Ayaracı'nın birlikte kurdukları "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" etrafında işlenir. Toplumda hiçbir fonksiyonu olmayan bürokratik kurumların sembolü olan bu enstitü Halit Ayaracı'nın menfaatlerine göre

gelişir; büroları, bankaları, dernekleri olan büyük bir bürokratik çark hâlini alır. Hayri İrdal ise yaptığı işin faydasına ve büyüüne öylesine kendini kaptırmıştır ki, Halit Ayaracı'nın kendini sürekli aldattığının farkında bile değildir.

SAHNENİN DIŞINDAKİLER (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Eserlerinin başlıca konuları, İstanbul, zaman fikir, rüya, Doğu ve Batı medeniyeti olan Ahmet Hamdi Tanpınar; "Sahnenin Dışındakiler" adlı romanında Milli Mücadele Dönemi İstanbul'unu romanın başkahraman olan Cemal vasıtasıyla anlatmıştır. Bu yapıt siyasi meselelerin fazlaca yer aldığı bir romandır. Romanda eserin başkahraman Cemal'in gözüyle İstanbul'un işgal yılları anlatılmaktadır. Eserin başlığı, yani sahnenin dışı İstanbul; sahnenin içi ise Kurtuluş Savaşı'nın cereyan ettiği Anadolu'dur. Yapıtta aşk da ihmal edilmemiştir. Cemal, eserin diğer önemli kahramanı Sabiha'yı sevmektedir. Sabiha, modernleşmekte olan Türk kadınına temsil eder. Tiyatroyla ilgilenir, kadın hakları konusunda mücadele verir. İhsan, Süleyman Bey, Nasır Paşa, Kudret Bey, Muhlis Bey, Muhtar, Tevfik Bey eserin diğer kahramanlarıdır.

ABDULLAH EFENDİ'NİN RÜYALARI (2006 C, 2006 Ş) (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Beş hikâyeden oluşan yapıt, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 1943'te kaleme aldığı hikâye kitabıdır. Yapıtta yer alan beş hikâyede de yazar, değişik kişiler gibi görünerek kendi iç dünyasının kargaşalarını anlatır. Tanpınar, bu beş hikâyesinde bir şair sezgisi ve fikir adamı dikkatiyle hikayeciden çok özlü bir denemeci olarak karşımıza çıkar.

BEŞ ŞEHİR (2012 Ş) (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Ahmet Hamdi Tanpınar deneme tarzında kaleme aldığı "Beş Şehir'in konusu için : "Hayatımızda kaybolan şeylerin ardından duyulan üzüntü ile yeniye karşı beslenen iştihaktır." der. Türk edebiyatı için önemli bir yere sahip olan bu eserde Tanpınar; Ankara, Erzurum, Konya, Bursa, İstanbul gibi Türk dünyası için beş önemli şehrin panoramasını çizer.

KAYIP ARANIYOR (2012 Ş) (Sait Faik Abasıyanık)

Yazarın iki romanından birisidir. 1953 yılında yayımlanan bu romanda, yazarın hikayeci kişiliğinin izleri vardır. Romanın başlıca kahramanları: Nevin, Cemal, Özdemir, Biletçi Çocuk, Konsolos Vildan Bey ve Kamarot İrfan'dır.

Cemal, bir halk çocuğudur. Nevin ise birkaç dil bilen, yurt dışında eğitim görmüş bir kadındır. Bir vapur yolculuğunda aralarındaki uçurumu dikkate almadan sohbet ederler. Nevinle Cemal evlenmeyi düşünürler. Fakat ailelerinin buna karşı çıkacağını da bilirler. Konsolos Vildan, Nevin'in babasıdır. Nevin daha önceleri Özdemir Bey'le evlidir. Özdemir, eşini aldattığı için Nevin ondan ayrılır. İstanbul'da tiyatro kurma girişiminde bulunur ama başarılı olamaz. Cemal ile Nevin bu arada evlenmeye çalışırlar, ama Nevin'in annesi buna izin vermez. Nevin, Ankara'ya döner, kocasından ayrılır. Anadolu'ya giden bir trene biner ve uzaklaşır. Adını değiştirir. Bunun üzerine babası her gazeteye "Kayıp Araniyor" ilanı verir, ama kayıptan haber yoktur

KURTLAR SOFRASI (Atilla İlhan)

Atilla İlhan'ın romanıdır. Romanın kahramanı Mahmut Ersoy, Kurtuluş Savaşı'na katılmış Hüsnü Faik Bey'in çıkardığı "Birlik" gazetesinde yazardır. Atatürk'ün devrim ve ilkelerini yaşatmaya azimli bir kadronun karşısında çıkarıcılar, karaborsacılar vardır. Mahmut, bu çıkarıcılar tarafından öldürülür. Cinayet, Mahmut'un sevdiği Ümit'in yardımı ile çözülür ve roman Mahmut'un şu sözü hatırlatılarak biter: "Memleket bir kurtlar sofrasına döndü mü isyan haktır."

TÜTÜN ZAMANI (2012 Ş)
(Necati Cumalı)

Olay, Kavata göçmenlerinden Recep ailesi içinde geçer. Yazdır ve Urlalılar ilçeden bağlara, tütün tarlalarındaki çardaklara taşınmıştır. Recep Ağa, büyük kızı Zeliha' yı hemşerisi ve bağ bahçe sahibi Bekir'le evlendirmek niyetindedir. Zeliha ise Cemal'i sevmektedir. Bunu duyan Bekir, Zeliha'yı kaçırmaya karar verir, ama Zeliha Cemal'e kaçar. Recep Ağa, önce Cemal'den davacı olur. Komşuların araya girmesiyle davadan vazgeçer ve Zeliha ile Cemal evlenip İzmir'e giderler.

KÜÇÜK AĞA
(Tarık Buğra)

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı ordusunun dağılmasıyla devlet işgal altındadır. İstanbul'dan Akşehir'e gönderilen Mehmet Reşit Efendi, gittiği yerde "İstanbul Hoca" adıyla tanınır. Akşehir'de halkın İstanbul'a bağlı kalmasını sağlayan Hoca, hutbelerde Hilâfet'ten ve padişah'tan yana konuşur. Anadolu illeri birer birer Kuvayi Milliye'ye katılırken Akşehir bunun dışında kalır. Kuvayi Milliye İstanbul Hoca için Ankara'da vur emri çıkarınca Hoca, karısını bırakarak Çakırsaray çetesine katılır. Artık İstanbul Hoca değil, "Küçük Ağa" olmuştur. Ancak bir süre sonra Kuvayi Milliyeciler yerini öğrenir ve baskın yaparlar. Ama Küçük Ağa yanına aldığı bir grup adamıyla kayıplara karışır. Salih savaş sonrasında arkadaşı Niko ile zamanını meyhanede geçirmektedir. Bir gün bu meyhane de Rumların gizli toplantısına şahit olur ve asıl amaçlarını öğrenir. Akşehir'de Hoca'yt, yani Küçük Ağa'yı yakalaması için Salih görevlendirilir. Salih uzun arayışlardan sonra Küçük Ağa'yı bulur. Onunla konuşarak Küçük Ağa'yı Kuvayi Milliye safına çeker. Küçük Ağa Salih'le birlikte Kuvayi Milliye için çarpışmaya başlar. Roman Küçük Ağa'nın bir çarpışma sırasında yaralanmasıyla son bulur.

KÜÇÜK AĞA ANKARA'DA
(Tarık Buğra)

Küçük Ağa romanının devamı olan bu eserde; Küçük Ağa, eşini ve çocuğunu getirmesi için Akşehir'e Salih'i yollar. Salih burada Küçük Ağa'nın eşinin başka biriyle evlendirildiğini öğrenir. Bu nedenle tekrar Küçük Ağa'nın yanına dönmek istemez. Bu sırada Küçük Ağa'nın İstanbul Hoca olduğunu Akşehirli Salih'ten öğrenir. Salih Küçük Ağa'nın yanına dönmez ve kayıplara karışır. Küçük Ağa; İsmet Paşa'nın Batı Cephesi kumandanlığından alınmasını isteyerek bütün kuvvetleriyle Ankara'ya yürüyen Çerkez Ethem'i engellemek ister. Kuvayi Milliyeyi bilgilendirir. Bu çabaları nedeniyle Mustafa Kemal tarafından Ankara'ya çağırılır. Fevzi Paşa'nın korumasıyla bir süre sonra Akşehir'e gider. Karısının başkasıyla evlendiğini, şimdi de ağır hasta olduğunu görür. Karısına kendi hakkında bilgi vermez. Ankara'ya döner. Doktor Haydar Bey, oğlu Mehmet'i Küçük Ağa'ya getireceğine dair söz verir ve roman biter.

İBİŞ'İN RÜYASI
(Tarık Buğra)

Romadaki erkek kahraman Nahit, kantolarıyla ünlünen ve birçok hayranı olan Hatice adlı oyuncuya aşık olur. Ancak evli olduğu için bunu gizler. Öte yandan Nahit'in işsizliğine acıyıp yanında işe aldığı aktör Sadi, Nahifi kıskanıp Hatice'yi ayartmaya kalkar. Nahit de intikam almak için Sadi çok sarhoşken, onu seyircilerin karşısına çıkarıp rezil eder. Bu olaylar üzerine Hatice intihar eder ve Nahit yine eski yalnızlığına döner.

KEŞANLI ALİ DESTANI
(Haldun Taner)

Keşanlı Ali, gecekonduları koruyan ve onların çeşitli sorunlarına çözüm arayan bir kabadayıdır. Evlendiği gece ona düşman olan Manyak Cafer'in gecekonduları yakmaya çalışması nedeniyle namını korumak için Cafer'in karşısına çıkar. Manyak Cafer, silahla Keşanlı Ali'yi yaralasa da onu engelleyemez. Boğuşma sırasında Cafer vurulur. Ali polisler tarafından tutuklanır. Keşanlı Ali yeni evlendiği yavuklusuna doyamadan ayrılmak zorunda kalır.

ESİR ŞEHRİN İNSANLARI
(Kemal Tahir)

1914 Dünya Savaşı karışıklığından iki yıl kadar sonra Kamil Bey, karısı Mermin ve kızı Ayşe ile birlikte İspanya'dan İstanbul'a döner ve Bağlarbaşı'nda babasından kalma köşkü onartarak oraya yerleşir. Bu esnada Galatasaray Lisesi'nden arkadaşı Ahmet, Kamil Bey'den kendilerine yardım etmesini ister. Kamil Bey, Nedime Hanım'ın çıkardığı Karadayı gazetesinde ülkenin sorunlarıyla ilgili yazılar yazmaya başlar. Düşman güçlerine ait saldırı planını ele geçiren Nedime Hanım ve arkadaşları bunu Anadolu'ya ulaştırmaya çalışır. Bu işi bizzat Kamil Bey üstlenir ve bir süre sonra yakalanır ve tutuklanır. Sorguya çekilir. Nedime Hanım'ın yaptıklarını anlatması istenir. Kamil Bey sorumlu bir aydın olduğundan dolayı İstanbul hükümetinden iş verilmesine rağmen Nedime Hanım'ı ele verecek hiçbir şey anlatmaz.

YORGUN SAVAŞÇI (2013 Ş)
(Kemal Tahir)

1908 Meşrutiyet ile Mütareke Devri (1918-1922) arasındaki olaylardan, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları'nın getirdiği rahatsızlıktan dolayı yorgun savaşçılar toplanıp mücadeleye başlar. İşgal altındaki İstanbul'da Yüzbaşı Cemil'in teyzekızı Neriman'la evlenmesine paralel başlayan olaylardan kurtulmak isteyen yorgun savaşçıların Anadolu'ya geçmeleriyle gelişir. Böylelikle Mustafa Kemal saflarına katılarak güç kazanırlar, bilinçli hale gelirler. Kurtuluş Savaşı'nı kesinlikle müjdeleyen milli bir güven ortamı yaratırlar.

DEVLET ANA (2013 Ş)
(Kemal Tahir)

Eser, adını kahramanı Devlet Hatun'dan alır. Dört bölüme ayrılmış olan eserde Osmanoğullarının tarih sahnesine çıkışı, savaşçı dervişler, hilebaz kişiler anlatılmaktadır. Şeyh Edebalı ve Yunus Emre gibi tanınmış kişilerle maceranın, aşkın, inancın, tarih ve masal potasında eritilmesiyle oluşan yazılar eseri oluşturmaktadır.

İNCE MEMED
(Yaşar Kemal)

İnce Memed Dikenlidüzü köyünde bir çocuktur. Abdi Ağa'dan çok zulüm görür ve köyden kaçar. Dağlara çıkıp eşkiya olur; ama çok iyi bir ruhu vardır. İyinin yanındadır. Dağlara sevgilisini de çıkarır; ama annesini ve sevgilisini öldürürler. Toroslarda birçok maceraya şahit olur. İnce Memed'i ne jandarmalar ne de askerler yakalayabilirler. Çok iyi bir nişancı, hızlı ve çeviktir. Köylüye zulmeden ağlara düşmandır ve köylü de onun yanındadır ondan güç alır. Gün gelir Abdi Ağa'yı öldürür.

YER DEMİR GÖK BAKIR
(Yaşar Kemal)

Yazar, Yer Demir Gök Bakır'da sadece köylülerin içinde bulunduğu dönemde yaşadıkları çaresizliği anlatmakla kalmamış, onların bu zorluklar sonucunda bir ermiş yaratıp, ona sığınmalarının öyküsünü de okuyucuya aktarmaya çalışmıştır. Yani o, köylünün bulunduğu zor durumu, törelerin onların üzerinde oluşturduğu korku dolu baskıyı köylünün düşleri sayesinde oluşan bir mitos aracılığıyla hafifletmiş. Böylece o dönemde yaşanan gerçeklerin keskinliğini hayal gücünün ürünü olan mitoslarla yumuşatmıştır.

EKMEK KAVGASI (2006 C, 2006 Ş)
(Orhan Kemal)

Adını, Orhan Kemal'in aynı adlı öyküsünden alan Ekmek Kavgası, Türk ve dünya edebiyatından seçilmiş, konusu emek olan öyküleri kapsıyor, öykülerin sıralanışında belirli bir devamlılık ilkesinin güdüldüğü kitapta, işçi ve emekçilerin iş sürecindeki sorunlarını, gündelik yaşamdaki sıkıntılarını veya sevinçlerini emek ve sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkiden patlayan grev ve direnişleri anlatan Öyküler yer alıyor.

MEMLEKETİMDEN İNSAN MANZARALARI (Nazım Hikmet)

Nazım Hikmet, Memleketimden İnsan Manzaraları'nı 1941'de Bursa Cezaevi'nde yazmaya başlamıştır. II. Meşrutiyetten II. Dünya Savaşı sonrasına kadar çok geniş bir zaman diliminin öyküsünü (1908 -1945) bu kitapta destanlaştırmıştır. Düzyazı, şiir, senaryo tekniklerinin iç içe kullanıldığı Memleketimden İnsan Manzaraları; şiir, roman, öykü, oyun, senaryo, destan olmayan ve hepsini içeren yeni bir türün habercisi olmuştur. Beş cilt halinde yayımlanan ve yaklaşık yirmi bin mısra olan bu yapıt, Nazım Hikmet şiirinin doruğunu oluşturmaktadır. Nazım Hikmet yapıtıyla ilgili ön tasarısını şöyle açıklamaktadır:

1. İstiyorum ki okuyucu on iki bin mısrayı bitirdikten sonra vıcık vıcık insan kaynaşan bir mahşerden geçmiş olsun
2. İstiyorum ki bu insan mahşerinin ifadesi okuyucuyu la muayyen bir tarihi devredeki sosyal durumunu anlatsın
3. İstiyorum ki İkinci planda, Türkiye cemiyetini çevreleyen dünya, muayyen bir devrede anlaşılın
4. İstiyorum ki nereden gelip, nerede olduğunu, nereye gidildiği sorusuna, sahamın içinde azami imkanlarla cevap verilsin

KUYUCAKLI YUSUF (2012 Ş) (Sabahattin Ali)

1903 senesi sonbaharında Aydın'ın Nazilli ilçesi Kuyucak köyünde eşkıyalar bir evi basar ve evdeki kan-kocayı öldürür. Soruşturmaya gelen kaymakam dokuz yaşındaki Yusuf'u evlat edinir. Kaymakam, karısı Şahinde'nin yüzünden kendisini içkiye ve kumara vermiştir. Fabrikatör Hilmi Bey'e üç yüz yirmi altın borçlanmıştır. Zamanla Yusuf ve kaymakamın kızı Muazzez büyür. Kasaba kabadayısı Şakir, Muazzez'i rahatsız edince Yusuf tarafından dövülür. Daha sonra kaymakam Yusuf ile Muazzez'i evlendirir. Yusuf'u Edremit'te tahrirat katibi yapar. Bir süre sonra gelen yeni kaymakam, Şakir'in ve babasının yakın dostudur. İzzet Bey adındaki bu yeni kaymakam Yusuf'u görevden alır ve süvari tahsildarı yapar, artık Yusuf sürekli dışarıdadır. Bu arada Şahinde Hanım'ın evi kaymakam ve ileri gelenlerin çalgı çengi yeri olmuştur. Muazzez de iffetini yitirmek üzeredir. Bir akşam Yusuf eve gelir, evdeki herkesi öldürür. Karısını gömen Yusuf atına atlar ve dağlara gider.

BİR BİLİM ADAMININ ROMANI (Oğuz Atay)

Ülkemizde pek benimsenmemiş bir dalda yani biyografik roman türünde, Oğuz Atay'ın, kendine özgü üslubu ve kurgusuyla yazdığı bir romandır. Bu romanda Atay kendi hocası da olan Mustafa inan'ı anlatmıştır. Fakir bir halk çocuğunun uluslararası ün sahibi bilim adamı olma yolundaki zorlu serüvenini sergilenirken toplumsal eleştiri kalıplarını da zorlamıştır. İnan'ın yaşamından kesitler veren bu romana fotoğraf albümleri de eklenmiştir.

TUTUNAMAYANLAR (2012 C) (Oğuz Atay)

Tutunamayanlar'da iki başkarakter vardır. Selim Işık ve Turgut Özben. Turgut Özben küçük burjuva yaşamının içine gömülmüş genç bir mühendistir. Arkadaşı Selim Işık'ın intiharını bir gazete haberinden öğrenir ve sarsılır. Turgut, Selim'in intiharının sebebini araştırmaya girişir. Öncelikle Selim'in diğer arkadaşlarından Metin ve Esat'la görüşür. Başlangıçta karanlıkta olan Selim'in karakteri bu görüşmeler sonucunda aydınlanmaya başlamıştır. Metin ve Esat'ın arkasından Süleyman Kargı'yı bulur. Süleyman, Selim'in yazdığı altı yüz mısralık şiiri Turgut'a verir. Bu şiirden ve Süleyman Kargı'nın izlenimlerinden Selim'in duygulu, olumsuz, sabırsız ve yaşantısında cansız olduğu anlaşılmaktadır. Turgut Özben, Selim ile ilişkisi olan Günseli isimli bir kızla tanışır. Günseli'nin anlattıklarıyla birlikte Selim'in "Tutunamayan İnsan" kimliği aydınlanmaya devam ediyordur. Derken Selim'in günlüğü ortaya çıkar ve karanlıkta kalmış ufak noktalar, bu günlük ve Selim'in son günlerinde yazdığı "Türk Tutunamayanlar

Ansiklopedisinde anlatılan kişiler aracılığıyla sonuca ulaşır. Turgut Özben, Selim'in hayatı üzerine yoğunlaştırdığı düşünceler sonucunda kendi benliğini tanımaya başlar. O da tutunamayanlardan biridir. Hayatını sıradan alışkanlıkların yönettiğini fark eder. Evinden ayrılır, bir trene biner ve gözden kaybolur.

BU ÜLKE (Cemil Meriç)

Cemil Meric'in "Bu Ülke" adlı eseri Meric'in sürekli etrafında dolaştığı Doğu-Batı sorunu yanında, sağ-sol kutuplaşmasına ve kalıplaşmasına ilişkin önemli tespit ve karşı çıkışları da içermektedir. Eserde Cemil Meric'in kullandığı ağır dil göze çarpar. Bu Ülke Meric'in düşüncelerinden, izlenimlerinden, duygularından oluşan bir eserdir. Meriç, eserinde kendini anlamak ve anlatmak için kaleme aldığı yayımlanmış ya da yayımlanmamış yazılarını da okuyucusuyla paylaşır. Bu Ülke Meric'in "aynı kaynaktan fıskırdılar" dediği eserler dizisinin önemli bir halkasıdır. O, Bu Ülke için: "Bu sayfalarda hayatımın bütünü, yani bütün sevgilerim, bütün kinlerim, bütün tecrübelerim var. Bana öyle geliyor ki hayat denen mülakata bu kitabı yazmak için geldim." der.

SESSİZ EV (Orhan Pamuk)

Selahattin Bey'in karısı Fatma Hanım İttihat ve Terakki idaresi ile anlaşamadığı için İstanbul'dan ayrılır. Gebze'ye giderek Cennethisar'da köhne ve büyük bir eve taşınır. Fatma Hanım yalnız başına yataktan kalkama-yan ve yürüyemeyen bir kadındır. Bundan dolayı yanına Cüce Recep lakaplı bir bakıcı alır. Fatma Hanım'ın üç torunu bir haftalığına bu büyük eve gelirler. Torunlarından Faruk tarihçidir. Nilgün üniversitede Metin ise lisede öğrencidir. Faruk her sabah Gebze Kaymakamlığına gider orada araştırmalar yaparak vaktini geçirir. Torunlardan Metin çocukluk arkadaşı Vedat'la birlikte zengin aile çocuklarıyla gezmektedir. Nilgün ise her gün etinde bir kitapla sahile gider. Dönüşte bir Cumhuriyet Gazetesi alır ve eve geçer. Cüce Recep'in Hasan adında bir yeğeni vardır. Hasan Nilgün'e aşiktir, ama Nilgün'ün solcu olduğunu düşünmektedir. Bunu kendi arkadaşlarına anlatır. Arkadaşları Nilgün'e ilgi duyduğu için Hasan'a kızarlar. Nilgün'ü cezalandırmak için plan yaparlar. Hasan durumdan Nilgün'ü haberdar etmek ister. Fakat Nilgün buna inanmaz. Hasan'a "pis faşist" diyerek hakaret eder. Hasan bunun üzerine Nilgün'ü döver. Cüce Recep ile bir eczacı hanım Nilgün'ü eve götürürler. Nilgün eczacının hastaneye gitme fikrini reddeder. Üç kardeş ertesi gün İstanbul'a dönmeye karar verir. Nilgün o sabah yatağa uzanır ve bir daha uzandığı yerden kalkamaz. Beyin kanamasından ölür. Fatma Hanım olanlardan habersiz torunlarıyla vedalaşmak için üst katı beklemektedir. Hasan ise trene binerek Cennethisar'dan ayrılır.

BEYAZ GEMİ (Cengiz Aytmatov)

Romanda annesi ve babası tarafından terk edilmiş bir çocuğun Mümin Dede'siyle geçirdiği günler anlatılmaktadır. Mümin Dede'nin bir de Nine adında ikinci karısı vardır. Bu, her anı değişik bazen neşeli bazen sinirli olan bir kadındır. Diğer kahramanlar Orazkul ve karısı Bekey Hala; Seydahmet ve karısı Gülcemai'dir. Orazkul içkiye düşkündür ve çocukları olmadığı için her gün Bekey Hala'yı dövmetedir. Bu üç aile ıssız San Taş vadisinde yaşamaktadır. Bir gün bu ıssız vadiye bir satıcı gelir. Kadınlar eşyaların hepsine bakar fakat paraları paraları olmadığı için hiçbir şey alamazlar. Mümin Dede ise torununa bir okul çantası alır. Artık çocuğun dürbününden başka bir de okul çantası vardır. Çocuk bu duruma çok sevinmiştir. Çünkü kardeş ve yaşıtı olmadığından bu iki eşyaya hayallerini anlatacaktır. Eşyalarıyla birlikte Işık Göl'üne hayvanları otlatmaya gider. Dürbünüyle uzaktaki okuluna bakar, sonra gelen beyaz gemiye. Kendini bu görüntüye kaptırır ve danaları unuttur. Ninesinin bağırtısıyla hemen düş dünyasından gerçek hayata döner; ama bu uzun sürmez. Çocuk için beyaz gemiyi ve uzaktaki okulunu seyretmek en güzel eğlencedir çünkü

GÜN OLUR ASRA BEDEL (Cengiz Aytmatov)

Aytmatov'un anlatım gücüyle "İnsanları mankurt olmaktan kurtaralım." mesajını verdiği romanın başkahramanı Yedigei Cangeldin, cepheden döndükten sonra, Kazak bozkırlarında küçük bir aktarma istasyonunda çalışmaya başlar. Burada tanık olduğu ve uzak geçmişine çağrışım yapan olaylar, gerçekte bir siyasi rejimin gümbür gümbür çöküşünün nedenleridir. Yedigei'in çok eski ve yakın arkadaşı olan Kazangap ölür. Onun için bir cenaze töreni düzenlerler. Bu törene Kazangap'ın şehirde oturan oğlu ve kızını da çağırırlar. Kazangap'ın cenazesini mezarına götürürken, Yedigei kendisinin ve milletinin geçmişini acı-îatlı, düşündürücü yanlarıyla bir bir gözlerinin önünden geçirir. O gün 'asra bedel bir gün' olur onun için. Sevdikleri kişinin cenazesini Naymanlar'ın kutsal mezarlığına götürdükleri zaman, orada bir uzay üssünün kurulmuş olduğunu görürler ve cenazenin gömülmesine izin verilmez. Öte yandan, Rus-Amerikan ortak araştırması sonunda kozmonotlar, uygarlık düzeyi dünyanınkinden çok daha yüksek bir gezegen keşfeder. Bu gezegende yaşayanlar dünyalılarla ilişki kurmak isterler. Fakat daha yüksek bir uygarlığı, daha iyi bir yönetimi kendileri için zararlı gören dünyalı yöneticiler bu isteği reddederler.

KORKUNÇ YILLAR (Cengiz Dağcı)

Yazarın kendi hayat hikâyesine dayanan roman henüz öğrenci iken, askere alman ve İkinci Dünya Savaşı'na sürülen Kırimli bir gencin başından geçenleri konu edinir. Roman, Teğmen Sadık Turan'ın hatıraları olarak anlatılmaktadır. Almanlara karşı savaşırken, Sadık Turan esir düşer. Alman esaret kamplarında birbirleriyle ilgilenmeye çalışan bir avuç Türk soylu askerin ayakta kalmak için girdikleri mücadeleler anlatılır. Savaşın ve esaretin bütün acıları, karanlık yüzü bu insanların çektiklerinde yansılır. Otuz bin kişilik esir kampında ayakta kalabilenlerin sayısı sınırlıdır bunların bir kısmı Yahudi sanılarak Alman askerleri tarafından öldürülmüştür. Derken, bir gün Almanların esir kamplarındaki Türk soyluları ayırarak bir birlik kuracakları ve Sovyetlerin işgali altındaki Türk yurtlarını kurtarmak üzere savaşacakları duyulur. Şüpheler, endişeler, tereddütler, büyük bir heyecan ve ümide karışır. Rus üniformaları çıkartılır. Alman üniformaları giyilir; Türkistan Kurtuluş Lejyonu kurulmuş olur.

Ancak, ümitlerin hayale dönüşmesi fazla sürmez. Almanların savaşı kazansalar bile Türk yurtlarını: kurtarmak gibi bir meseleleri olmadığını çabuk anlarlar. Teğmen Sadık Turan, savaş sonunda, yurdunu, bütün İnsanlarıyla birlikte kaybetmiştir. Kırim'ı ancak hayalinde yaşatabilecek olan genç insan, İtalya'da bir otelde otururken, bütün bu olup bitenlerden sonra yaşamak isteğini kaybediyor gibidir.

ONLAR DA İNSANDI (Cengiz Dağcı)

Roman, yazarın kendi köyünde geçmektedir. Bu köy vasıtasıyla Kırim'in Ruslar tarafından nasıl ele geçirildiği, nasıl Ruslaştırıldığı anlatılır. Eserde pek çok milletin bir arada yaşadığı topraklarda yaşanan eziyetler ve zulüm konu edilmektedir. Eserin başkahramanı kırk beş yaşlarında bir Kırim köylüsü olan Bekir'dir. Bekir'in Esmâ isimli bir eşi ve Ayşe isimli bir kızı vardır. Bekir, İvan ve Kala Mata adlı iki Rus'a tarlasında iş verir. Köylü bu durumu kabullenmez. Köylü, köyde meydana gelen bazı kötü olayların Rusların uğursuzluk getirmesinden kaynaklandığını düşünür. Köy zamanla başka Rusların da gelmesiyle Türkler için yaşamın zorlaştığı bir yer olur. Pek çok ev, dükkan yağma edilir. Karşı gelenlere işkenceler yapılır. Pek çok köylü öldürülür. En sonunda köyde bulunan herkes köyden kovulur ve köye göçmen Ruslar yerleştirilerek köy Rus köyü haline getirilir.

DÜNYA EDEBİYATI ROMAN ÖZETLERİ

HACI MURAT (TOLSTOY- REALİST RUS)

Hacı Murat, büyük Rus yazarı Tolstoy' un olgunluk dönemi romanları arasında yer alıyor. Hacı Murat, on dokuzuncu yüzyıl Kafkas halkları arasında efsaneleşen, Şeyh Şamil' le davalıdır. Hacı Murat, yurt edinme, hayata tutunma, bağımsızlık, tutsaklık, ihanet ve iktidar sarmalında biçimlenen bir davanın kahramanıdır. Zayıflıklarının ve gücünün farkında bir kahraman, acımasız bir coğrafyanın geniş yürekli insanları arasındaki iktidar mücadelesinde taraf olmak zorunda kalmıştır; Rusları da sevmez, Şeyh Şamil' i de. ...

ANNA KARENİNA (TOLSTOY) (2006 C)

Anna Karenina, Rusların kendi ülkelerini ve dönemin aristokratlarını en doğru yanlarıyla yansıtan bir romandır. Anna Karenina'nın ana teması her şeyden önce Rus ailesidir. Bu romanda Tolstoy, dürüst bir evliliğin açık mutluluğuyla evlilik dışı bir aşkın yol açtığı düş kırıklıklarını ve düşüşleri karşılamaktadır. Anna Karenina, dönemin üst kademedeki bir memurunun karısıdır. Onu, hovarda Vronski ile kurduğu ilişkide hazin bir son beklemektedir. Bunun karşısında Kiti ve Levin'in arasındaki sağlam temellere dayalı aşk, Anna Karenina'nın kendini beğenmişliğini ve temsil ettiği aristokrasinin köksüzlüğünü ortaya koymaktadır.

İNSAN NE İLE YAŞAR (TOLSTOY)

Allah vazifesi olmasına rağmen yeni doğum yapmış bir annenin ruhunu, merhametine yenik düştüğü için, alamadan dönen meleğini üç şey öğrenmesi için insan suretine büründürerek dünyaya gönderir: "İnsanın içinde ne barındırdığını öğren", "İnsana neyin verilmediğini öğren" ve "İnsanın ne ile yaşadığını öğren". Bu üç bilgiyi edindiğinde, yani insanı tanıdığı anda melek Rabb'inin sonsuz merhametini de kavradığı için tekrar semaya yükseltir.

KARAMAZOV KARDEŞLER (DOSTOYEVSKİ)

Küçük bir Rus köyünde toprak sahibi olan Fedor Pavloviç Karamazov'un dehşetli, esrarengiz ölümü, kısa sürede yalnız yaşadığı beldenin değil bütün Rusya'nın ilgiyle takip ettiği bir dava haline gelir. Ölümünden, toplumda hiç sevilmeyen, ömrünü ilkesizlikler üzerine kurmuş maktûlün büyük oğlu Dimitri Karamazov mesul tutulmaktadır... Ne var ki; insanın bilgiyle donatılmış aklı ve maddi deliller, hayatın karışık ve akıl almaz oyunları karşısında çoğu zaman aciz kalmakta ve kader ağlarını örmektedir...

KUMARBAZ (DOSTOYEVSKİ)

General'in evinde özel öğretmen olan Alexis Ivanovitch, sevgilisini borçtan kurtarmak için girdiği kumarhanede, kazanmak ya da kaybetmekten daha önemli bir şeyi, içindeki kumarbaz ruhu fark eder. Ve bu fark edişin ardından rulet masaları başında yitirilen işin, aşkın hatta bizzat hayatın öyküsü başlar....

ANA (M.GORKİ, REALİST- RUS)

Maksim Gorki'nin en önemli eseri olan 'Ana' romanında 1905 Çarlık Rusyası'nda başlayan sosyal uyanışın mücadelesi anlatılmaktadır. Eser, yeni doğmakta olan bir toplumun düşüncesini, görüş ve anlayışını yansıtır bizlere. Gorki'nin insanla sosyal şartlar arasındaki çelişkiyi ve anlaşmazlığı belirtmek için en çok başvurduğu yol, doğrudan doğruya olayların gerçekçi bir metotla anlatma hikayesidir.

YÜZBAŞININ KIZI (PUŞKİN, ROMANTİK RUS)

XVIII. yüzyıl Rusya'sının büyük ustası Puşkin, onu izleyen çağdaşları ve bütün bir dünya edebiyatı üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Puşkin'in akıcı, süssüz ve berrak diliyle anlattığı 1773 ayaklanması, akıllardan silinmeyecek bir tablo çizer gözler önüne. Pugaçev'in önderliğindeki isyancıların renkli yaşamlarından sahneler, o güne dek kimsenin cesaret edemediği ölçüde gerçekçi bir biçimde çizilir. Bütün bunların ortasında, tüm engellere karşın kendini korumayı başaran tertemiz bir aşk filizlenir.

NANA(EMİLE ZOLA)

Nana, bir fahişedir. İlk önceleri bir tiyatro oyuncusu olan Nana daha sonra fahişe olur ve hayatı bir düşüş içine girer. İlk basıldığı gün on binler satan ve Fransa'yı ayağa kaldıran "Nana" eleştirmenler arasında da büyük ayrılıklara ve tartışmalara yol açmıştı. Bu romanda Zola, bir kadının, bir rejimin (II.

İmparatorluk Fransa'sı) ve bir toplumun çürüyüşünü resmediyor. Bu resimde cinsellik, tarih ve mit hep birlikte yaşıyor ve tükeniyor; aynı anda ve aynı kötü ağız kokusu içinde.

GERMİNAL (EMİLE ZOLA)

Zola, Germinal'i gerçek yaşamdan kurgulayarak, yani içinde yaşayarak, gözlemleyerek kaleme almıştır. 9 Şubat 1884'te Anzin Maden Ocakları'nda bir grev patlak verir. Zola soluğu hemen orada alır. Orada günlerce kalır. Not defteri elindedir; sorar, araştırır, gözlemlerde bulunur. Meyhanedeki maden işçileri ile konuşur. Kazılan yeni galerilere olsa olsa altmış santimlik deliklerden girilir. Maden ocağından çıkan işçilerin tanınmayacak durumda olduklarını görür. "Güldükleri zaman zenci sanırsınız." Ocak çevresinde barakaları, barakaların içinde açlık sınırında insanları, ocaklardaki kâr hırsı ile ihmal edilmiş kolan lambaları, kazaları, ölümleri ve işçi sınıfının direnişini anlatır. Bu öyle bir kavgadır ki; sınımsız ekmeğin kokusunu ve ılık ılık akan terin, kanın kokusunu ve bu amansız kavgayı içiçe ve usta kurgularla soluk soluğa, sanki olayın içindeymişsiniz gibi yaşatır size Zola. Aşkı, sevgiyi ve sevdâyı ekmeğin kokusu ile ilmik ilmik işleyen dev bir roman çıkar karşınıza. Öyle bir romandır ki, bir tarafta işçi sınıfıyla örgütlü mücadele durur, diğer tarafta kuyuya yerleştirilmiş bir anarşist dinamitle birden savrulursunuz. Son nefeste dahi sevginin doruğa çıktığına ancak Germinal'de tanık olabilirsiniz. Etienne ve Catherine arasındaki ilişki, aynı zamanda bir mücadele içindeki aşkı da anlatır. Maden işçilerinin duyguları, kararmış yüzlerinden sınımsız bir sel gibi akar yüreklerle. İnsanca bir yaşam kavgası ve aşklarıyla, o dönemki gerçek maden işçilerinin yaşamını ortaya koyar Zola.

KIRMIZI VE SİYAH (STENDHAL, REALİST FRANSTZ)

Stendhal'in yaşanmış bir ya da iki olayı birleştirerek kaleme aldığı bu romanın baş kahramanı Julien Sorel'in yazar ile birçok yönden örtüştüğü ileri sürülür. Orta sınıftan bir genç olan Julien, papaz okuluna devam ederken çocuklarına ders verdiği belediye başkanının karısı ile dedikodulara yol açan bir ilişki kurar. Paris'e gider. Orada da kendine kapılarını açan aristokrat bir ailenin kızı ile yaşadığı aşk, onu hayatın girdaplarına sürükleyecektir. Gururlu, kibirli, asi, ödünsüz bu genç adam, kendi bireysel değerleri soylu sınıfın değer yargılarına çarptıkça geri püskürtülür. Hastalıklı gibi görünen psikolojisi, belki de toplumsal yarılmalıklara bir isyandır. Hayatı, yanından ayırmadığı iki bavuuna sıkıştırmış, ömrünün son yıllarını küçük bir İtalyan kentinde konsolosluk görevinden aldığı üç beş kuruşla sürdürmek zorunda kalmış Henri Beyle (Stendhal), aynen Julien Sorel gibi ödünsüz, aşkı, ömür boyu aşkı aramış, kendini kabul ettirmek istemiş ve hep yalnız kalmış, istediği, düşündüğü gibi değil, yaşayabildiği gibi yaşamıştı.

PARMA MANASTIRI (STENDHAL)

Parma Manastırı'nda, Rönesans sırasında bir İtalyan prensliğinde yaşanan entrikalar anlatılır. Romanın kahramanı Fabrice Del Dongo, özgürlüğüne düşkün, romantik, sıra dışı, aşka bağımlı bir soyludur ve bu özellikleri toplum kurallarına ters düşmektedir. Manastırı, bir yandan karşı konulmaz tutkulara dönüşen karmaşık duygusal ilişkileri anlatırken, bir yandan 19. yüzyılın ilk yarısındaki İtalyan ve Fransız toplumlarını amansız bir eleştiri süzgecinden geçirir.

BÜYÜK UMUTLAR (C.DICKENS)

Romanda, ergenlik dönemine yeni bir adım atan Finn'in ulaşılmaz bir kadına olan büyük aşkı konu ediliyor. Dickens'ın romanları içinde konu ve işleyiş açısından bambaşka ve üstün özelliklere sahip bir roman. Kısa adı Pip olan Phillip, küçük bir çocukken anne ve babasının mezarı başında kaçak bir mahkumla karşılaşır. Ablasının mutfağından yiyecek çalarak bu mahkuma yardım eder. Kaçak mahkum Pip'in ona yaptığı yardımı unutmaz.

BEYAZ DIŞ (J.LONDON, REALİST AMERİKA)

Kuzeyin ormanlarında yaşam kavgası... Açlık ve hayatta kalma çabası... Beyaz Diş, bir kurt kırması; damarlarında hem kurt hem de köpek kanı taşıyor. Ormanda yapayalnız, hayatta kalmaya çalışıyor. Bir gün, o ana dek yaşadığı mağaranın duvarını geçip hayata atılıyor ve her şeyi en baştan keşfetmeye koyuluyor. Vahşî doğanın çetin şartları, yaratılışındaki sertliği gün geçtikçe daha çok besliyor. Ve sonunda Beyaz Diş, amansız bir kurt oluyor. Derken efendiği, yani insanı tanıyor.

ÖLÜ CANLAR (GOGOL, REALİST RUS)

Çiçikov, kısa yoldan zengin olma peşine düşmüş bir düzenbazdır. O zamanın Rusya'sında bir insanın itibarı ve zenginliği, sahip olduğu canlarla doğru orantılı olduğu için Çiçikov, ölmüş fakat kayıtları henüz nüfus kütüğünden silinmemiş 'can'ları kâğıt üzerinde kalır ve bu şekilde zengin olma hayalleri kurar. Gogol' Çiçikov'un dolaştığı bölgelerde karşılaştığı insanlar üzerinde dönemin Rusya'sının bozuk düzenini acımasızca eleştiriyor ve Rus insanının tahlilini yapıyor bu eserde. Ölü Canlar, tamamlanamamış olmasına rağmen Dünya Klasikleri arasında müstesna bir yere sahip.

ÇANLAR KİMİN İÇİN ÇALİYOR (ERNEST HEMINGWAY, REALİST AMERİKA)

İspanya'da yaşanan acımasız bir iç savaş... Cumhuriyetçi- Faşist kavgasının yol açtığı yıkım... Oluk oluk akan insan kanı.. Özel bir görevle İspanya' ya gelen Amerikalının başından geçenler ve yaşadığı tutkulu aşk. İnsanoğlunun vahşilikte ve barbarlıkta hayvanları bile gölgede bıraktığını gözler önüne seren acı panoromalar. En hızlı savaş taraftarlarının ve savaşı bütün korkunçluğuyla yaşayanların barış özlemi...

BABALAR VE OĞULLAR (TURRGYEV, RUS-REALİST)

Eserlerinde umut, çaresizlik ve hüsrana gibi duyguları yoğun olarak işleyen Turganyev romanlarının zirvesini oluşturan "Babalar ve Oğullar"da adeta yaşadığı bunalımlar çağının insan ruhundaki akislerini çizer. Eserlerinde zıt kişiliklerin, mutlulukla mutsuzluğun, maddeyle ruhun, iyiyle kötünün çarpışmasını da bütün şiddetiyle hissettirir. "Babalar ve Oğullar"da Turganyev; Nihilist (hiçbir iradeye boyun eğmeyi ilke olarak kabul etmeyen görüşlerin genel adı) bir kişilik olan Bazarov'un dünyada varolan bütün kuruluşların yıkılması gerektiğini savunarak neredeyse iki kere ikinin dört etmemesi gerektiğini hayal ederken düşünce yapısının tam tersi duygularla oradan oraya savrulmasını izletiyor bize. O kadar ki aşkı bile inkar eden bu kişi bir kadına aşık olduğunu anlayınca kendini inkar etme durumuna düşüyor.

ROBINSON CRUSOE – Daniel Defoe

Robinson Crusoe, orta halli bir İngiliz ailesinin çocuğudur, gezi ve serüven meraklısıdır. Bir deniz yolculuğu sırasında içinde bulunduğu gemi Güney Amerika sahillerinden az ötede kayalara çarpıp karaya oturur. Robinson yüzererek karaya çıkar. Yolcuların geri kalanı boğulur. Adada kendisinden başkasının olmadığını anlar. Yaptığı salla batık gemiden gerekli araç ve gereci kıyıya taşır. Yelken bezinden bir çadır yapar. Gemide bulduğu mürekkep ve kâğıtla günü gününe anılarını yazmaya başlar. Yıllar sonra adada Cuma adını verdiği bir köleyle karşılaşır. Ona İngilizce öğretir. Robinson'la Cuma bir gemiyi korsanlardan kurtararak İngiltere'ye dönerler. Artık kendi ülkesinde bir yabancıdır.

OLİVER TWİST – Charles Dickens

Bir yetimhanede büyüyen yetim Oliver Twist ve diğer çocuklar, açlık çekmektedir. Yetimhane müdürü Mr. Bumble, Oliver bir "sorun çıkarıcı" olarak mimlemiştir ve yetimhane kuruluyla birlikte onu herhangi bir isteyen yanına çirak olarak vermeye karar verirler; ancak Oliver kaçmayı başarır ve Londra'nın yolunu tutar. Şehrin kenar mahallelerinden birinde aç ve yorgun dolaşırken kurnaz Dodger ile tanışır ve kendini Fagin'in yönettiği yankesici çocuklar çetesinin içinde bulur. Ayrıca merhametsiz Bili Sykies, onun kız arkadaşı Nancy ve köpeği Sykies ile tanışır. Oliver'ın başından birçok olay geçer ve sonunda Mr. Brownlow ile birlikte yükselen güneşe doğru uzaklaşırlar. Artık gelecek güzel günler onu beklemektedir.

FARELER ve İNSANLAR – John Steinbeck

George ve iri yarı saf arkadaşı Lennie, yersiz yurtsuz kişilerdir. Dünyada tek sahip oldukları şey, aralarındaki dostluk ve günün birinde yerleşip huzur içinde yaşayabilecekleri, kendilerine ait bir araziye sahip olma hayalidir. Kaliforniya, Salinas Vadisindeki bir çiftlikte iş bulan iki arkadaş, bu arazi için gereken parayı biriktirmeyi düşlemektedir. Ama bir çocuğun zekâsına, aynı zamanda da korkunç bir güce sahip olan Lennie'nin başı sürekli derde girmektedir. Ve bu kez yine belaya bulaştığında, George'un çabaları arkadaşını kurtarmaya yetmez.

GENÇ WERTHER'İN ACILARI – Goethe

Werther, büyük kentin yarattığı ruhsal çöküntüden doğaya kaçarak Wahlheim'e yerleşen aydın bir gençtir. Orada tanıştığı soylu bir ailenin güzel kızı Lotte'ye âşık olur. Lotte de kayıtsız değildir bu aşka; ama Alberfle nişanlıdır ve verilen sözler, ahlaki değerler önemlidir. Lotte, Albert ile evlenir. Werther ise bir aile dostu olarak yer alır yanlarında. Ne var ki aşk ve dostluk arasındaki sınır çizgisi zayıftır. Sının geçmekten korkan Lotte, bir daha görüşmemeleri gerektiğini bildirir genç adama. Werther'in bu acıya dayanması ise imkânsızdır. Lotteye bir mektup yazar: "Silahlar dolu. Saat on ikiyi vuruyor. Alın yazısı bu, önüne geçilmez. Lotte! Elveda Lotte! Elveda!" sözleriyle son verir mektubuna ve yaşamına.

FAUST – Goethe (2006 Ş)

Oyunun başkahramanı Faust; felsefeyi, tıbbı, doğa bilimlerini, teolojiyi araştırmış, gençlik ve olgunluk çağını yeryüzünün sırlarını çözmek için tüketmiştir. Faustun bu arayışı Şeytan'ı (Mefistoteles) rahatsız etmektedir. Çünkü pek çok insanı felaketlerle yok etmesine, pek çok insanı dünyasal bazlarla uçuruma düşürmesine karşın, yeryüzündeki Faust adındaki doktor, akıl ve bilgi ile kendisine direnmektedir. Tanrıdan Faustu doğru yoldan çıkarmak için izin isteyen Mefistoteles, onun bunalımlar içinde olduğu bir gece karşısına çıkar ve Faust'a dünya hazlarını vaad eder.

SEFİLLER – Victor Hugo (2008 Ş)

Kürek mahkûmu Jan Valjean ve polis müfettişi Javert arasında sürüp giden bir kovalamacanın öyküsüdür. Jan Valjean, yoksul bir köylüdür, ailesini doyurmak amacıyla çaldığı bir somun ekmekten dolayı kürek cezasına çarptırılmış, defalarca kaçma girişiminde bulunduğundan, cezası katlanmış ve on dokuz senelik haptiden sonra inançlarını yitirmiş, topluma öfke ve kin duyarak tahliye olmuştur. Sefil bir halde geldiği "D" kasabasında, kasabanın piskoposundan gördüğü iyilikle ruhu aydınlanmıştır. Hayata ahlak ve fazilet sahibi, iyiliksever bir insan olarak yeniden başlayan Valjean, şimdi; Fransa'nın kuzeyinde ucuz mücevher imalatçılığı yaparak yaşamaktadır. Geçmişini gizlemiş, zenginleşmiş ve herkesin sevgisini kazanıp kasabanın belediye başkanı olmuştur. Javert burada da Jean Valjean'ın peşini bırakmaz.

GORİOT BABA – Balzac

Altmış dokuz yaşında bir ihtiyar olan Goriot Baba iş hayatını bıraktıktan sonra Madam Vauçerin pansiyonunda yaşamaya başlar. Şimdi Madam Couture tarafından işgal edilen bu pansiyonu tutar ve beş frankın eksikliği veya fazlalığı kendisi için hiçbir önem arz etmeyen bir adam sıfatıyla bin iki yüz frank pansiyon parası vermeye başlar. Madam Vaupuer bu apartmanın üç odasına peşin bir para karşılığında çekidüzen verir. &j para san bez perdelere, Utrecht kadifesiyle örtülü cilalı tahta koltuklara, çirişle yapıştırılmış birkaç resimle şehir civarındaki meyhanelerin beğenmeyip kabul etmedikleri duvar kâğıtlarına mürekkepli kötü bir takıma güya ancak yetmişti. O zamanlar hürmetle Mösyö Goriot diye anılan Goriot Baba, kötüye kullanılmaya müsait cömertliği yüzünden zamanla sıfırı tüketmiş, bir işten anlamaz bir sersem olarak görülmeye başlanmıştır..

MADAM BOVARY – Gustave Flaubert (12 Ş)

Korkuyu, endişeyi yenmek için tüketime yönelip modern hayatın açtığı büyük boşlukları eşyayla kapatmaya çalışan, gösterişli eğlencelerde hayallerinin gerçekleşmesini sağlayacak beyaz atlı prensini arayan Emma (Madam Bovary), bir çiftlik sahibinin kızıdır. Bir gün çiftliğe gelen Doktor Charles (beyaz atlı prens) Emma'ya âşık olmuş ve evlenmişlerdir. Arzuladığı yaşamı bulamayan Emma, yasak aşklarla kendini avutmaya başlar ve sonunda intihar eder. Gerçeği anlayan eşi de bir süre sonra intihar eder. Yapıt, Emma'nın olduğu kadar, Fransa'da 19. yüzyılın başında doğan kuşağın; hayalden ve yanılsamadan düş kırıklığına uzanan yolunun anlatışıdır.

DON KİŞOT, Cervantes (2006 Ş)

Don Kişot, Manchalı bir asilzadedir ve şövalye romanlarının etkisiyle haksızlıklara karşı savaşmak için, sıksa atı Rossinante ile evinden ayrılır. İlk macerası yel değirmenleriyle savaşmak olur, yaralanır ve eve dönüşünde komşusu onu yaralı halde yolda bulur. İyileşir iyileşmez aynı maceraları tekrarlamak üzere yanına yardımcısı Sancho Panza'yı da alıp yola koyulur. Don Kişot ve Sancho, yollarına devam ederler. Don Kişot ve Sancho tekrar, dayak yedikleri pazar yerine gelirler. Don Kişot, düşman ordusu zannederek bir koyun sürüsüyle çatışmaya girer... Şarap fıçılarını dev gibi görür ve onlara karşı savaşır. Kutsal Kardeşlik Birliği, Don Kişot'u durdurur ve onu kandırarak köyüne gönderir.

SUÇ ve CEZA / Dostoyevski (2008 Ş)

Sefalet içinde yaşayan, üniversite ile ilişkisi kesilmiş genç Raskolnikov, kendince bir kuram geliştirir ve hem kendisinin hem de yakınlarının sıkıntısına bir anda son vermek için, yaşamayı hak etmediğini düşündüğü, yaşlı, hastalıklı, insafsız, kaçık bir tefeci kadını öldürmeye karar verir. yazar, ilk bakışta bir polisiye romanını çağrıştıran bu metinde, insan ruhunu bir kez daha büyük bir sınav ile karşı karşıya getirir. Bizce yaşamayı hak etmediğine inandığımız bir insanı, kendi açımızdan geçerli nedenlerle öldürmek, aklın gerekçeleri ile ruhun sesini susturmak mümkün müdür? Bir çıkış yolu arayan yalnız insanların yolunu aydınlatmaya çalışan yazar, Raskolnikov'un işlediği suçun peşinde, varoluşun derinliklerinde dolaştırır okuru.

SAVAŞ ve BARIŞ – Tolstoy

Yazar, Çarlık Rusyası aristokrasisinin zaaf ve çelişkilerini, Rus halkının bakış açısından, ele alır. Savaşın yıkımlarını, soylu sınıfın geçirdiği sarsıntıyla bağlantılı olarak sunarken, tarih-birey ilişkisinde (Nikolay Rostov – Nataşa – Sofia – Piyotr Bozukov – Prens Andrey), bireye hep acıların düştüğünü söyler. Savaşta da barışta da dürüstlüğü ilke edinmiş kahramanlar... Hep aykırı bir tıp olan Bozukov ve onun şahsında iyiliğin üstünlüğü... Kadınların genel konumları ye çıkar çevrelerinin ince hesaplan... “Kanlı sargılar içindeki bütün bu bozuk insan etleri...” sözüyle özetleyebileceğimiz ‘savaş’, balolar, partilerle süslenen ‘barış’.” Napolyon Savaşları sırasında yazılan roman, yaşanma sunulan bir destan olarak nitelendirilir. romanda geniş bir süreçten bahsedilmesi, beş yüzü aşan kişiyi içermesi, öykünün dallanıp budaklanarak ilerlemesi romanı başyapıtlardan biri haline getirmiştir.

YAZAR-ESER-TÜR SÖZLÜĞÜ

Abdullah Efendi'nin Rüyaları	Öykü	Ahmet Hamdi Tanpınar		Ben Sana Mecburum	Şiir	Atilla İlhan
Abbas Yolcu	Gezi	Atilla İlhan		Beş Şehir	Deneme	A.Hamdi Tanpınar
Acımak	Roman	Reşat Nuri Güntekin		Bir Bilim adamının Romanı	Roman	Oğuz Atay
Acı Tütün	Roman	Necati Cumalı		Bir Serencam	Öykü	H.Ziya
Afife Anjelik	Tiyatro	Recaizade Mahmut Ekrem		Bir Sürgün	Roman	Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Ağanta Burinata	Öykü	Halikarnas Balıkcısı		Bir Ölünün Defteri	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil
Akından Akına	Şiir	Yusuf Ziya Ortaç		Bir Ömür Böyle Geçi	Şiir	F.N.Çamlıbel
Akif Bey	Tiyatro	Namık Kemal		Bir Tereddüt'ün Romanı	Roman	Peyami Safha
Akşam	Roman	F.R.Atay		Bize Göre	Deneme	Ahmet Haşim
Akşam Güneşi	Roman	Reşat Nuri Güntekin		Bizim Akdeniz	Gezi	Falih Rıfki Atay
Alemdağ'da Var Bir Yılan	Öykü	Sait Faik Abasıyanık		Bizim Türkler	Şiir	Vasfi Mahir Kocatürk
Allahın Dediği Olur	Tiyatro	Turan Oflazoğlu		Boğaziçi Şingir Mıngır		Salah Birsell
Altın Işık	Şiir	Ziya Gökalp		Boğaziçi Mehtapları		Abdülhak Şinasi Hisar
Anadolu Notları	Gezi	Reşat Nuri Güntekin		Bozkurtların Ölümü	Roman	Hüseyin Nihal Atsız
Anadolu Yolları	Deneme	Sabahattin Eyüboğlu		Bugünün Saraylısı	Roman	Refik Halit Karay
Anayurt Oteli	Deneme	Yusuf Atılgan		Bu Ülke	Düz yazı	Cemil Meriç
Ankara	Roman	Yakup Kadri Kara Osmanoğlu				
Araba Sevdası	Roman	Recaizade Mahmut Ekrem		Canan	Roman	Peyami Safha
Aşka Dair	Öykü	Halit Ziya Uşaklıgil		Celaladdin Harzemşah	Tiyatro	Namık Kemal
Aşk-ı Memnu	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil		Cemile	Roman	Orhan Kemal
Ateş ve Güneş	Anı	Falih Rıfki Atay		Cemo		Kemal Bilbaşar
Ateşten Gömlek	Roman	Halide Edip Adıvar		Cem Sultan	Tiyatro	Turan Oflazoğlu
Avrupa Mektupları	Gezi	Cenap Şehabettin		Cenk Ufukları	Şiir	Yusuf Ziya Ortaç
Avrupada				Cezmi	Roman	Namık Kemal
Araçlı ve Kiracıları	Roman	Halide Edip Adıvar		Çalikuşu	Roman	Reşat Nuri Güntekin
Avrupa'da Bir Cevlan	Gezi	Ahmet Mithat Efendi		Çamaşırcının Kızı	Öykü	Orhan Kemal
Ayaşlı ve Kiracıları	Roman	Memduh Şevket Esendal		Çamlıca'daki Eniştemiz	Roman	Abdülhak Şinasi Hisar
Aziz İstanbul	Düz Yazı	Yahya Kemal Beyatlı		Çankaya	Anı	Falih Rıfki Atay
				Çağlayanlar		A.Hikmet Müftüoğlu
Baba Evi	Roman	Orhan Kemal		Çete	Roman	Refik Halit Karay

Balıkesir Muhasebecisi	Oyun	Reşat Nuri Güntekin		Çile	Şiir	Necip Fazıl Kısakürek
Beng-ü Bade	Mesnevi	Fuzuli		Çoban Çeşmesi	Şiir	Faruk Nafiz Çamlıbel
Belde	Şiir	Abdullah Hamit Tarhan		Çocuk ve Allah	Şiir	Fazıl Hüsnü Dağlarca
				Çok Bilen Çok Yanılır	Tiyatro	Recazade Mahmut Ekrem

Damga	Roman	Reşat Nuri Güntekin		Garip	Şiir	Orhan Veli
Defter-i Amal	Anı	Ziya Paşa		Gazoz Ağacı	Öykü	S.Kudret Aksal
Demdeme	Eleştiri	Muallim Naci		Gecelerim	Anı	Ahmet Rasim
Demirciler Çarşısı Cinayeti	Roman	Yahya Kemal		Genç Kız Kalbi	Roman	Mehmet Rauf
Denizaşırı	Gezi	Falih Rifki Atay		Gençliğim Eyvah	Roman	Tarık Buğra
Devlet Ana	Roman	Kemal Tahir		Gençlerle Baş başa	Düzyazı	Ali Fuat Başgil
Devlet Kuşu	Roman	Orhan Kemal		Gizli El	Roman	Reşat Nuri Güntekin
Dinle Neyden	Şiir	Faruk Nafiz Çamlıbel		Gizli Mabet	Öykü	Ömer Seyfettin
Divan-ı Hikmet	Şiir	Ahmet Yesevi		Gökyüzü Mavi Kaldı	Deneme	Sabahattin Eyüboğlu
Divan-ı Kebir	Mesnevi	Mevlana		Gönülden Gönüle	Şiir	F.N.Çamlıbel
Diyelim	Deneme	Nurullah Ataç		Gölgeler	Tiyatro	Ahmet Muhip Dıranas
Diyet	Öykü	Ömer Seyfettin		Gülüp Ağladıklarım	Fıkra	Ahmet Rasim
Diyorlar ki		Ruşen Eşref Ünaydın		Gül Yabani	Roman	Hüseyin Rahmi
Dokuzuncu Hariciye Koşuşu	Roman	Peyami Safha		Gurabahane-i Lakkakan	Deneme	Ahmet Haşim
Doksanbeşe Doğru	Şiir	Tevfik Fikret		Gurbet Hikayeleri	Öykü	Refik Halit Karay
Dostlar Beni Hatırlasın	Şiir	Aşık Veysel Şatıroğlu		Gül Nihal	Tiyatro	Namık Kemal
Dönemeçte	Roman	Tarık Buğra		Günlerin Getirdiği	Deneme	Nurullah Ataç
Döner Ayna	Roman	Halide Edip Adıvar				
Dualar ve Aminler	Şiir	Arif Nihat Asya		Haç Yolunda	Gezi	Cenap Şehabettin
Dudaktan Kalbe	Roman	Reşat Nuri Güntekin		Hadikatü's Süeda	Mensur	Fuzuli
Duhter-i Hindu	Tiyatro	Abdülhak Hamit Tarhan		Haluk'un Defteri	Şiir	Tevfik Fikret
Durub-i Emsal Osmaniye	Atasözü	Şinasi		Hançer	Tiyatro	Reşat Nuri Güntekin
Düşün Payı	Deneme	Suut Kemal Yetkin		Handan	Roman	Halide Edip Adıvar
Drinada Son Gün		Faik Baysal		Han Duvarları	Şiir	Faruk Nafiz Çamlıbel
				Harabat	Şiir	Ziya Paşa
Edebiyata Dair	Düz Yazı	Yahya Kemal		Harap Mabetleri	Öykü	Halide Edip Adıvar
Efruz Bey	Roman	Ömer Seyfettin		Harname	Mesnevi	Şeyhi
Eğil Dağlar	Düz yazı	Yahya Kemal Beyatlı		Hasan Mellah	Roman	Ahmet Mithat Efendi
Ekmek Kavgası	Öykü	Orhan Kemal		Havada Bulut	Öykü	Sait Faik Abasıyanık
Elde Var Hüzün	Şiir	Atilla İlhan		Hava Parası	Öykü	Memduh Şevket Esendal
Erenlerin Bağından	Şiir	Yakup Kadri		Havaya Çizilen Dünya	Şiir	Fazıl Hüsnü Dağlarca
Esir Şehrin İnsanları	Roman	Kemal Tahir		Hayal İçinde	Roman	Hüseyin Cahit Yalçın
Eskicinin	Roman	Orhan Kemal		Harabat	Mesnevi	Nabi

Oğulları						
Eski Hastalık	Roman	Reşat Nuri		Hayriyye	Mesnevi	Nabi
Eski Şiirin Rüzgarıyla	Şiir	Yahya Kemal		Huzur	Roman	Ahmet Hamdi Tanpınar
Eski Saat	Fıkra	Falih Rifki Atay		Hüküm Gecesi	Roman	Y.K Karaosmanoğlu
Eylül	Roman	Mehmet Rauf		Hür Şehrin İnsanları	Roman	K.Tahir
Ey Türk Uyan	Şiir	Mehmet Emin Yurdakul		Hüseyin Fellah	Roman	A. Hamdi Tanpınar
				Hüsn-ü Aşk	Mesnevi	Şeyh Galip
Fahim Bey ve Biz	Roman	Abdülhak Şinasi		Hep O Şarkı	Roman	Yakup Kadri
Falaka	Anı	Ahmet Rasim				
Fatih-Harbiye	Roman	Peyami Safha		İbiş'in Rüyası	Tiyatro	Tarık Buğra
Felatun Bey'le Rakım Efendi	Roman	Ahmet Mithat Efendi		İbrahim Efendi Konağı		Semiha Ayverdi
Ferdayı Garam	Roman	Mehmet Rauf		İclal	Anı	Samipaşazade Sezai
Ferdi ve Şürekası	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil		İçli Kız	Oyun	A.Hamit Tarhan
FiHiMaFih	Düz yazı	Mevlana		İhtiyar Çilingir	Öykü	Memduh Şevket Esendal
Finten	Tiyatro	Abdulhak Hamit Tarhan		İki Hödüğün Seyehati	Roman	Hüseyin Rahmi Gürpınar
Frankfurt Seyhatnamesi	Gezi	Ahmet Haşim		İki Uyku Arasında	Öykü	Tarık Buğra
Fuhş-i Atik	Anı	Ahmet Rasim		İlk Düşen Ak	Öykü	Ömer Seyfettin

İlk Mutasavvıflar	İnceleme	Mehmet Fuat Köprülü		Makber	Şiir	Abdülhak Hamit Tarhan
İnce Memed	Roman	Yaşar Kemal		Malta Mektupları	Fikir Yazısı	Ziya Gökalp
İntibah	Roman	Namık Kemal		Mantık'ut Tayr	Tercüme	Gülşehri
İskender Name	Mesnevi	Ahmedi		Maske ve Ruh	Oyun	Halide Edip Adivar
				Matmazel Noralya'nın Koltuğu	Roman	Peyami Safa
Jön Türk	Roman	Ahmet Mithat Efendi		Mavi Sürgün	<u>Öykü</u>	Halikarnas Balıkcısı
Jurnal	Düz yazı	Cemil Meriç		Mavi ve Kara	Deneme	Sabahattin Eyüboğlu
				Mecalisü'n Nefais	Biyografi	Ali Şir Nevai
Kabusname	Mensur	Mercimek Ahmet		Medar-ı Maişet Motoru	Roman	Sait Faik Abasıyanık
Kadın İsterse	Öykü	Mehmet Rauf		Memleket Hikayeleri	Öykü	Refik Halit Karay
Kadınlar Tekkesi	Roman	Refik Halit Karay		Memleketimden İnsan Manzaraları		Nazım Hikmet
Kaldırımlar	<u>Şiir</u>	Necip Fazıl Kısakürek		Mendil Altında	Öykü	Memduh Şevket Esendal
Kalp Ağrısı	Roman	Halide Edip		Merhaba Akdeniz	Öykü	Halikarnas Balıkcısı
Kalpaklılar		Samim Kocagöz		Milli Savaş Hikayeleri	Öykü	Yakup Kadri
Kamus-i Türki	Sözlük	Şemsettin Sami		Miras	Roman	Memduh Şevket Esendal
Kandavası	Roman	Reşat Nuri Güntekin		Miras	Şiir	Enis Behiç Koryürek
Kaniye Müdafası	<u>Tiyatro</u>	Refik Halit Karay		Mirat'ül Memalik	Gezi	Seydi Ali Reis
Kanuni Mersiyesi	Mersiye	Baki		Miskinler Tekkesi	Roman	Reşat Nuri
Kara Bela	Tiyatro	Namık Kemal		Mizan-ül Evzan	İnceleme	Ali Şir Nevai
Karabibik	Roman	Nabizade Nazım		Mizan-ül Hak	Mensur	Katip Çelebi

Karalama Defteri	Deneme	Nurullah Ataç		Mor Salkımlı Ev	Anı	Halide Edip Adivar
Kaşığı	Öykü	Ömer Seyfettin		Muhakem'ül Lugateyn	İnceleme	Ali Şir Nevai
Kayıp Aranıyor	Roman	Sait Faik Abasıyanık		Muharrir Bu Ya	Biyografi	Ahmet Rasim
Kenan Çobanları	Tiyatro	Halide Edip Adivar		Muharrir Şair Edip	Biyografi	Ahmet Rasim
Kendi Gök Kubbemiz	Şiir	Yahya Kemal Beyatlı		Müfettişler Müfettişi	Roman	Orhan Kemal
Keşanlı Ali Destanı	Tiyatro	Haldun Taner		Mürebbiye	Roman	Hüseyin Rahmi Gürpınar
Keşfü'z Zünun	Bibliyografya	Katip Çelebi				
Kırk Yıl	Anı	Halit Ziya Uşaklıgil		Nadide	Roman	Hüseyin Cahit Yalçın
Kıralık Konak	Roman	Yakup Kadri Karaosmanoğlu		Nağme-i Seher	Şiir	Recaizade Mahmut Ekrem
Kirpinin Dedikleri	Eleştiri	Refik Halit Karay		Namusla Açlık Meselesi	Öykü	Hüseyin Rahmi Gürpınar
Koçyiğit Köroğlu	Tiyatro	Ahmet Kutsi Tecer		Nemide	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil
Körebe	Tiyatro	Cenap Şehabettin		Nesillerin Ruhü	Deneme	Mehmet Kaplan
Kurtlar Sofrası	Roman	Atilla İlhan		Nesteren	Tiyatro	Abdülhak Hamit Tarhan
Kutadgu Bilig	Mesnevi	Yusuf Has Hacip		Nijad Ekrem/Nağme-i Seher	Şiir	Recaizade Mahmut Ekrem
Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç	Roman	Hüseyin Rahmi Gürpınar		Nilgün	Roman	Refik Halit Karay
Kuyucaklı Yusuf	Roman	Sabahattin Ali		Nur Baba	Roman	Y.Kadri Karaosmanoğlu
Küçük Ağa	Roman	Tarık Buğra				
Küçük Şeyler	Öykü	Sami Paşazade Sezai		Okun Ucundan	Şiir	Yakup Kadri
Kültür ve Dil	Deneme	Mehmet Kaplan		On İkiye Bir Var	Öykü	Haldun Taner
				Orta Direk	Roman	Yaşar Kemal
Lehçe-i Osmaniye	İnceleme	Ahmet Vefik Paşa		Otlakçı	Öykü	Memduh Şevket Esendal
Letaif-i Rivayet	Öykü	Ahmet Mithat Efendi		Otuz Beş Yaş	Şiir	Cahit Sıtkı Tarancı
Leyla ile Mecnun	Mesnevi	Fuzuli		Ömrümde Sükut	Şiir	Cahit Sıtkı Tarancı
Lüzumsuz Adam	Öykü	Sait Faik Abasıyanık		Önce Ekmek	Öykü	Orhan Kemal
				Örümcek Ağı	Şiir	Necip Fazıl Kısakürek
Maarifetname	Ansiklopedik eser	Erzurumlu İbrahim Hakkı		Osmancık	Roman	Tarık Buğra
Maceray-ı Aşk	Tiyatro	Abdülhak Hamit Tarhan				
Mahalle Kahvesi	Öykü	Sait Faik Abasıyanık		Panorama	Roman	Yakup Kadri
Mahşer	Roman	Peyami Safa		Paravan	Şiir	Halit Fahri Ozansoy
Mahur Beste	Roman	Ahmet Hamdi Tanpınar		Paris Seferatnamesi	Gezi	Yirmisekiz Çelebi Mehmet
Mai ve Siyah	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil		Piyale	Şiir	Ahmet Haşim
Makalat	Mensur	Hacı Bektaş-ı Veli				

Ransuyu Arayan Adam		Şevket Süreyya Aydemir		Tezkiretül Evliya	Biyografi	Sinan Paşa
Risaletü'n Nushiyye	Mesnevi	Yunus Emre		Tiryaki Sözler	Özdeyiş	Cenap Şehabettin
Roman		F.Rıfki Atay		Tuhfet'ül Hameyn	Gezi	Nabi
Rubab-ı Şikeste	Şiir	Tevfik Fikret		Tuna Kıyıları	Gezi	Falih Rıfki Atay
				Turana Doğru	Şiir	Mehmet Emin Yurdakul
Saatleri Ayarlama Enstitüsü	Roman	Ahmet Hamdi Tanpınar		Türk Sazı	Şiir	Mehmet Emin Yurdakul
Sağır Dere	Roman	Kemal Tahir		Türk Töresi	Düz Yazı	Ziya Gökalp
Safahat	Şiir	Mehmet Akif Ersoy		Türkçenin Sırları	Deneme	Nihad Sami Bonarlı
Sahnenin Dışındakiler	Roman	Ahmet Hamdi Tanpınar		Türkçe Şiirler	Şiir	M.Emin Yurdakul
Sahra	Şiir	Abdülhak Hamit Tarhan		Türkçülüğün Esasları	Düzyazı	Ziya Gökalp
Saray ve Ötesi	Anı	Halit Ziya Uşaklıgil		Türk'ün Ateşle İmtihanı	Anı	Halide Edip Adıvar
Sardanapal	Tiyatro	Abdülhak Hamit Tarhan		Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar	Araştırma	Fuat Köprülü
Sarhoşlar	Öykü	Orhan Kemal		Türk Saz Şairleri	Araştırma	Fuat Köprülü
Sarnıç	Öykü	Sait Faik Abasıyanık		Türk Edebiyatı Tarihi	Araştırma	Fuat Köprülü
Sazımdan Sesler	Şiir	Aşık Veysel		Türkleşmek- Muasırlaşmak- İslamlaşmak	Fikir Yazısı	Ziya Gökalp
Sebil ve Güvercinler	Şiir	Ziya Osman Saba		Tütün Zamanı	Roman	Necati Cumalı
Semaver	Öykü	Sait Faik Abasıyanık				
Sergüzeşt	Roman	Sami Paşazade Sezai		Üç Şehitler Destanı	Destan	Fazıl Hüsnü Dağlarca
Seviye Talip	Roman	Halide Edip Adıvar				
Seyahatname	Gezi	Evliya Çelebi		Vaasaf Bey	Roman	Memduh Şevket Esendal
Siham-ı Kaza	Hiciv	Nef'i		Vatan Yahut Silistre	Tiyatro	Namık Kemal
Sinekli Bakkal	Roman	Halide Edip Adıvar		Vatan Yolunda	Anı	Yakup Kadri

Sisler Bulvarı	Şiir	Atilla İlhan		Vazgeçemediğim	Şiir	Orhan Veli Kanık
Sisli Geceler	Roman	Halide Nusret Zorlutuna		Vesiletün Necat	Mesnevi	Süleyman Çelebi
Siyah İnciler	Şiir	Mehmet Rauf		Vurun Kahpeye	Roman	Halide Edip Adıvar
Sodom ve Gomore	Roman	Yakup Kadri		Vuslat	Tiyatro	Recaizade Mahmut Ekrem
Sonsuz Panayır	Roman	Halide Edip Adıvar				
Sönmüş Yıldızlar	Öykü	Reşat Nuri Güntekin		Yaban	Roman	Yakup Kadri
Sözde Kızlar	Roman	Peyami Safa		Yadigar-ı Şebab	Şiir	R.Mahmut Ekrem
Sözden Söze	Deneme	Nurullah Ataç		Yalnızız	Roman	Peyami Safa
Suda Halkalar	Şiir	Faruk Nafiz Çamlıbel		Yalnızların Romanı	Roman	Tarık Buğra
Sulara Dalan Gözler	Şiir	Halit Fahri Ozansoy		Yaşasın Demokrasi	Öykü	Haldun Taner
Suriye Mektupları	Gezi	Cenap Şehabettin		Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz	Ökü	Aziz Nesin
Sürgün	Roman	Refik Halit Karay		Yaprak Dökümü	Roman	Reşat Nuri Güntekin
				Yayla Kartalı	Tiyatro	Faruk Nafiz Çamlıbel
Şahmerdan	Öykü	Sait Faik Abasıyanık		Yaz Yağmuru	Öykü	Ahmet Hamdi
Şair Evlenmesi	Tiyatro	Şinasi		Yedinci Gün		Orhan Hançerlioğlu
Şarkın Sultanları	Şiir	Faruk Nafiz Çamlıbel		Yeni Hayat	Şiir	Ziya Gökalp
Şecere-i Türki	Çeviri	Ahmet Vefik Paşa		Yeni Turan	Roman	Halide Edip Adıvar
Şehir Mektupları	Mektup	Ahmet Rasim		Yeşil Gece	Roman	Reşat Nuri Güntekin
Şermin	Şiir	Tevfik Fikret		Yer Demir Gök Bakır	Roman	Yaşar Kemal
Şık	Roman	Hüseyin Rahmi Gürpınar		Yezidin Kızı	Roman	Refik Halit Karay
Şipsevdi	Roman	Hüseyin Rahmi Gürpınar		Yılanı Öldürseler	Roman	Yaşar Kemal
Şikayetname	Mektup	Fuzuli		Yıldız Yağmuru	Roman	Faruk Nafiz Çamlıbel
Şimdi Sevişme	Şiir	Sait Faik Abasıyanık		Yılkı Atı		Abbas Sayar

Vakti						
Şimşek	Roman	Peyami Safa		Yorgun Savaşçı	Roman	Kemal Tahir
				Yüksek Ökçeler	Öykü	Ömer Seyfettin
Taaşuk-ı Talat ve Fitnat	Roman	Şemsettin Sami				
Tahrib-i Harabat	Eleştiri	Namık Kemal		Zafername	Eleştiri	Ziya Paşa
Takdir-i Elhan	Eleştiri	R.Mahmut Ekrem		Zafer Yolunda	Şiir	Mehmet EM
Takip	Eleştiri	Namık Kemal		Zavallı Çocuk	Tiyatro	Namık Kemal
Talim-i Edebiyat	Ders Kitabı	R.Mahmut Ekrem		Zehra	Roman	Nabizade Nazım
Tanrı Misafiri	Öykü	Reşat Nuri Güntekin		Zemzeme	Eleştiri	R.Mahmut Ekrem
Tarih-i Kadim	Şiir	Tevfik Fikret		Zeytindağı	Anı	Falih Rıfki Atay
Tatarcık	Roman	Halide Edip Adivar		Zoraki diplomat	Anı	Yakup Kadri
Tazarrunname	Mensur	Sinan Paşa		Zor Nikah	Oyun	A.Vefik Paşa
Teneke	Roman	Yaşar Kemal				

DÜNYA EDEBİYATI

Açlık	Knut Hamsun		Kafka Esiri	A.Puşkin
Agamemnon	Aiykhlos		Karakterler	La Bruyere
Akıl Çağı	Jean Paul Sartre		Karamazov Kardeşler	Dostoyevski
Ana	M.Gorki		Kaybolmuş Cennet	Milton
Andremaque	Racine		Kızıl ve Kara	Stendhal
Anna Karanina	Tolstoy		Kibarlık Budalası	Moliere
Ay Işığı	Maupassant		Kötülük Çiçekleri	Baudelaire
			Kral Lear	Shakspeare
Beyaz Diş	Jack London		Kral Oidipus	Sophokles
Babalar ve Oğullar	Turgenyev		Kumarbaz	Dostoyevski
Budala	Dostoyevski		Kumarçılar	Gogol
Bulantı	Jean Paul Sartre			
			Le Cid	Corneille

Candide	Voltaire		Macbeth	Shakspeare
Cimri	Moliere		Madam Bovary	Gustave Flaubert
	Corneille		Martı	Antony Çehov
Cromwell	Victor Hugo		Meyhane	Emile Zola
Çanlar Kimin İçin Çalışıyor	Ernest Hemingway		Monte Cristo Kontu	Alexandre Dumas Pere
Çingeneleler	Puşkin		Müfettiş	Gogol
David Copperfield	Charles Dickens		Nana	Emile Zola
Decameron	Boccaccio		Notre Dame'ın Kamburu	Victor Hugo
Demir Ökçe	Jack London			
Diriliş	Tolstoy		Oliver Twist	Charles Dickens
Don Juan	Lord Byron		Othello	Shakspeare
Don Kişot	Cervantes		Ölü Canlar	Gogol
Dünya Nimeti	Knut Hamsun			
			Robenson Crusoe	Daniel Defoe
Emile	Jan Jack Rousseau		Romeo ve Juliet	Shakspeare
Eugenie Grandet	Emile Zola			
			Sardalye Sokağı	John Steinbeck
			Savaş ve Barış(Harp ve Sulh)	Tolstoy
Fareler ve İnsanlar	John Steinbeck		Sefiller	Victor Hugo
Faust	Goethe		Silahlara Veda	Ernest Hemingway
			Suç ve Ceza	Dostoyevski
Gazap Üzümleri	John Steinbeck		Şairane Duyuşlar	Lamartine
Genç Werther'in Acıları	Goethe			
Germinal	Emile Zola		Tasso	Goethe
Goriot Baba	Balzac		Tom Sawyer'in Maceraları	Mark Twain
Graziella	Lamertine		Toplum Sözleşmesi	Jean Jack Rousseau
Gülüver'in Seyahatleri	Jonanthan Swift			

Gülünç Kibarlık	Moliere		Üç Silahşörler	Alexandre Dumas Pere
Hacı Murat	Tolstoy		Vadideki Zambak	Balzac
Hamlet	Shakespeare		Vanya Dayı	A.Çehov
Hastalık Hastası	Moliere		Venedik Tacirleri	Shakspeare
Hernani	Victor Hugo		Vişne Bahçesi	A.Çehov
Horace	Comeille		Wilhem Teil	Schiller
İlahi Komedya	Dante		Yer Altından Notlar	Dostoyevski
İhtiyar adam ve Deniz	Ernest Hemingway		Yüzbaşının Kızı	Puşkin
İnsancıklar	Dostoyeywski			
İtirafılar	Jean Jack Rousseau			
İvan İlyiç'in Ölümü	Tolstoy			